

R e p u b l i k e n s P r e s i d e n t s
framställning till Ålands lagting om regeringens proposition till
riksdagen om godkännande av vissa bestämmelser i Europeiska
energistadgefördraget och det protokoll som ansluter sig till det.

Om ett internationellt fördrag som Finland ingår innehåller en bestämmelse i en fråga som enligt självstyrelselagen för Åland (1144/1991) faller inom landskapets behörighet, skall lagtinget enligt 59 § 2 mom. i den nämnda lagen, för att bestämmelsen skall bli gällande i landskapet, ge sitt bifall till den författning genom vilken bestämmelsen sätts i kraft.

Det ovan nämnda protokollet innehåller bestämmelser som gäller bl.a. beskattning, natur- och miljövard samt näringsverksamhet, på vilka områden lagtinget enligt 18 § 5, 10 och 22 punkten självstyrelselagen för Åland har lagstiftningsbehörighet.

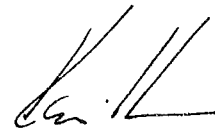
Med bifogande av regeringens proposition i saken, som även innehåller fördrags- och protokollstexten, föreslås

att Ålands lagting ger sitt bifall till att lagen träder i kraft i landskapet Åland till de delar den ovan nämnda fördrag faller inom landskapets behörighet, under förutsättning att riksdagen antar lagförslaget i oförändrad form.

Helsingfors den 7 maj 1997

R e p u b l i k e n s P r e s i d e n t

Geir H. Petersen

Justitieminister Kari Häkämies

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av vissa bestämmelser i Europeiska energistadgefördraget och det protokoll som ansluter sig till det

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att riksdagen skall godkänna Europeiska energistadgefördraget och det samtidigt uppgjorda Energistadgeprotokollet om energieffektivitet och därtill hörande miljöaspekter. Europeiska energistadgefördraget och det därtill anslutna protokollet undertecknades i Lissabon den 17 december 1994. Alla bilagor till fördraget samt de beslut som finns i bilaga 2 till slutakten från den europeiska energistadgekonferensen, vilken undertecknades i Lissabon den 17 december 1994, är en oskiljaktig del av detta fördrag. I slutakten från den europeiska energistadgekonferensen ingår de fördragsslutande parternas förklaringar.

Europeiska energistadgefördraget avses träda i kraft 90 dagar efter det att 30 stater som undertecknade stadgan den 16 juni 1995 har deponerat sina ratifikationsinstrument.

I propositionen ingår ett förslag till lag om godkännande av vissa bestämmelser i Europeiska energistadgefördraget och i det därtill anslutna protokollet. Meningen är att den föreslagna lagen skall träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft samtidigt som Europeiska energistadgefördraget med bilagda protokoll.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sidan
ALLMÄN MOTIVERING	4
1. Inledning	4
2. Nuläge	4
2.1. Förhandlingarnas bakgrund och historia	4
2.2. Förhandlingarnas förlopp och nuläge	5
2.3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen	5
3. Propositionens verkningar	7
3.1. Ekonomiska verkningar	7
3.2. Verkningar på organisation och personal	7
3.3. Verkningar på miljön	7
4. Beredningen av propositionen	7
4.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial	7
4.2. Utlåtanden	8
5. Propositionens samband med andra internationella fördrag	9
6. Det huvudsakliga innehållet i Europeiska energistadgefördraget	9
DETALJMOTIVERING	10
1. Europeiska energistadgefördraget	10
1.1. Ingress	10
1.2. Del I: Definitioner	11
1.3. Del II: Handel	11
1.4. Del III: Främjande och skydd av investeringar	13
1.5. Del IV: Övriga bestämmelser	16
1.6. Del V: Tvistlösning	18
1.7. Del VI: Övergångsbestämmelser	20
1.8. Del VII: Strukturella och institutionella förhållanden	22
1.9. Del VIII: Slutbestämmelser	23
1.10. Bilagor	25
2. Energistadgeprotokoll om energieffektivitet och därtill hörande miljöaspekter	30
2.1. Ingress	30
2.2. Del I: Inledning	31
2.3. Del II: Allmänna riktlinjer	31
2.4. Del III: Internationellt samarbete	32
2.5. Del IV: Administrativa och juridiska åtgärder	32
2.6. Del V: Slutbestämmelser	33
2.7. Bilaga	34
3. Slutakt från den europeiska energistadgekonferensen	34
4. Närmare stadganden och bestämmelser	36

	3
5. Ikraftträdande	36
6. Lagstiftningsordning och nödvändigheten av riksdagens samtycke	37
Lag	38
FÖRDRAGSTEXTER:	
Slutakt från den europeiska energistadskonferensen	39
Energistadgefördraget	53
Bilagor till energistadgefördraget	104
Beslut beträffande energistadgefördraget	162
Energistadgeprotokoll om energieffektivitet och därtill hörande miljöaspekter	165

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Under Europeiska rådets möte i Dublin år 1990 föreslog Nederländernas dåvarande premiärminister Ruud Lubbers att en europeisk energistadga, nedan kallad "stadgan", skulle utarbetas. Avsikten var att utgående från utkast av Europeiska gemenskapernas kommission utarbeta en stadga i form av en politisk deklaration, genom vilken den ekonomiska återhämtningen i Östeuropa och i det dåvarande Sovjetunionen skulle kunna främjas inom energisektorn. I december 1991 godkändes stadgan av en regeringskonferens, nedan kallad "konferensen", som sammanträdde i Haag för att behandla stadgan. De undertecknande staterna var drygt 50, bland dem alla västeuropeiska stater, nästan alla stater i OSS och östra Centraleuropa samt de utomeuropeiska OECD-länderna.

De som undertecknade stadgan åtog sig att så snart som möjligt genomföra och bredda sitt samarbete genom att förhandla fram en grundläggande överenskommelse med sektorvisa protokoll. I enlighet med detta inledde konferensen förhandlingar om en juridiskt bindande överenskommelse, som skulle utformas för att främja industriellt samarbete mellan öst och väst genom att skapa rättsliga skyddsgarantier inom sådana områden som investeringar, transitering och handel.

Konferensen inledde också förhandlingar om protokoll rörande energieffektivitet, kärnsäkerhet och kolväten, även om förhandlingarna om de sist nämnda uppsköts i avvaktan på att energistadgefördraget skulle färdigställas.

Förhandlingarna om Europeiska energistadgefördraget, nedan också "energistadgefördraget", och Protokollet om energieffektivitet och därtill hörande miljöaspekter slutfördes år 1994. Vid den konferens som hölls i Lissabon i december samma år undertecknade Finland Europeiska energistadgefördraget, slutakten från den europeiska energistadgekonferensen och det ovan nämnda protokollet.

När den tid som reserverats för undertecknande gick ut, den 16 juni 1995, hade totalt 49 stater och Europeiska gemenskaperna undertecknat de ovan nämnda handlingarna. Av de stater som undertecknat stadgan hade

endast Förenta Staterna och Kanada inte undertecknat fördragshandlingarna. Georgien, Slovakien, Lettland, Uzbekistan, Tjeckiska republiken, Moldovien, Kazachstan, Schweiz och Bulgarien har ratificerat fördraget.

2. Nuläge

2.1. Förhandlingarnas bakgrund och historia

Avsikten med stadgan, som godkändes år 1991, var att få igång den ekonomiska utvecklingen i staterna i f.d. Sovjetunionen och i östra Europa. Detta skulle uppnås genom att områdets energiresurser utvecklades och utnyttjades, genom att energiindustrin moderniserades och energihandeln breddades. Den ledande tanken var att detta vore möjligt endast med ekonomiska och industriella resurser från de västliga industriländerna. Dessas intresse var igen avhängigt av en liberalisering av OSS-ländernas och de östeuropeiska ländernas energihandel, marknader och investeringar samt av möjligheterna att kunna utnyttja dem.

Initiativet till stadgan kom från Europeiska unionen. En avsikt med initiativet var att tillgodose Västeuropas energibehov i märkbart större utsträckning än i dagens läge genom de energikällor som är belägna på f.d. Sovjetunionens område och i dess närområden.

Såsom det nämndes ovan var stadgan till sin karaktär en politisk deklaration, vars mål var följande:

Parterna vill åstadkomma en tryggare tillförsel och försörjningsberedskap i fråga om energin och utveckla omvandlingen, överföringen, distributionen och användningen av energi så effektivt som möjligt, förbättra säkerheten och minimera miljöproblemen så långt det går.

Dessa mål skall realiseras utifrån godtagbara utgångspunkter. Parterna förbinder sig att medverka till att effektiva energimarknader som täcker hela Europa och bättre fungerande världsmarknader utvecklas. Detta skall ske inom ramen för staternas suveränitet och okränkbara rättigheter, vilka varje stat har med tanke på sitt områdes energiresurser. Dessutom anses principen om icke-

diskriminering och en marknadsbaserad prisbildning som utgångspunkter men samtidigt skall miljöaspekterna beaktas på ett sakligt sätt.

Enligt stadgan skall åtgärder vidtas på följande områden:

- prospektering efter energiresurser och ibruktagning av fyndigheter,
- marknadstillträde,
- liberalisering av energihandeln,
- främjande och trygghet av investeringar,
- säkerhetsprinciper och -riktlinjer,
- forskning, teknisk utveckling, innovationer och spridning av information,
- en effektivare energianvändning och miljöskydd,
- utbildning och upplysningsarbete

Parterna förband sig att utarbeta en stadga och särskilda branschvisa protokoll för att uppnå dessa mål.

De ovan nämnda branschvisa protokollen kan gälla t.ex. följande samarbetsområden:

- frågor som gäller samtliga protokoll samt sammanhänger med organiseringen,
- energieffektivitet och miljöskydd,
- prospektering efter, produktion, transport och användning av olja och oljeprodukter samt modernisering av raffinaderierna,
- prospektering efter, produktion och användning av naturgas, sammanfogande av gasrörsystem och överföring av naturgas i högtrycksrörsystem,
- alla olika aspekter på kärnbränslecirkulation, inklusive förbättrande av säkerheten i denna bransch,
- modernisering av kraftverk, sammanfogande av kraftnätverk och elöverföring längs högspänningsledningar,
- alla olika aspekter på kolcirkulation, inklusive icke-nedsmutsande lösningar i fråga om kolanvändningen,
- ibruktagandet av förnybara energikällor,
- tekniköverföring och befrämjande av innovationer,
- samarbete för bekämpning av följderna av storolyckor inom energisektorn och andra händelser som överskrider riksgränserna.

I stadgans slutbestämmelser erkänns möjligheten till övergångsarrangemang särskilt med beaktande av specialförhållandena i vissa stater i Central- och Östeuropa och f.d. Sovjetunionens område samt deras behov att anpassa sina ekonomier till marknadsekonomisystemet.

2.2. Förhandlingarnas förlopp och nuläge

Förhandlingarna om energistadgefördraget räckte nästan tre år och de slutfördes hösten 1994.

Förhandlingstidens längd påverkades av att vissa stater som först då höll på att övergå till marknadsekonomi hade problem i anslutning till det interna beslutsfattandet samt på att de punkter förhandlingarna gällde var så omfattande. Till slut var det bara Förenta Staterna och Kanada som ansåg att de, åtminstone i detta skede, inte kunde godkänna vissa bestämmelser i fördraget till följd av de begränsningar som deras statsförfattning ställde.

Vissa frågor blev man tvungen att lämna till fortsatta förhandlingar. Bland de viktigaste av dessa kan behandlingen av investeringarna inom energisektorn anses vara. Förhandlingarna om denna fråga pågår ännu. Målet i det nya kompletterande fördraget är att garantera icke-diskriminerande behandling (nationell behandling) och behandling som mest gynnad nation i fråga om investeringar. Strävanden görs att få detta fördrag klart till den 1 januari 1998.

2.3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Skydd av investeringar

Den kanske allra viktigaste frågan i det nya fördraget är hur investeringarna behandlas. Fördraget förpliktar parterna att för investeringarna skapa stabila och gynnsamma förhållanden och att sörja för att investeringarna garanteras lika och rättvis behandling. Med detta sammanhänger flera stadganden med vilka en investerare garanteras andra rättigheter, t.ex. rätten att ta med sig sin nyckelpersonal och att föra hem kapital eller avkastning på det. Till samma helhet hör också de stadganden med vilka det ombesörjs att redan gjorda investeringar garanteras skydd mot diskriminerande expropriation. På samma sätt skall för förlust som förorsakats av investeringar av krig, väpnade konflikter och andra dylika exceptionella förhållanden erläggas ersättning på samma villkor som för andra investeringar. Allmänt taget kan det anses att dessa stadganden innebär ett likartat skydd som det som i dagens läge ingår i bilaterala avtal mellan västliga länder. Kungstanken i hela fördraget är

följaktligen att varje investerare från en av de fördragsslutande staterna skall behandlas lika väl som de bolag som investerar i sitt eget land. Detta skall bli ett ovillkorligt krav senast när investeringen har gjorts.

Såsom det har konstaterats ovan nåddes en överenskommelse om den behandling som skall ges investeringar på så sätt att kravet på nationell behandling eller behandling som mest gynnad nation inte är rättsligt bindande för fördragsparterna. I stället har det skrivits in i fördraget som ett mål som eftersträvas och vid de fortsatta förhandlingarna klarnar det i vilket omfång och med hur få undantag detta strävande kan omvandlas till en bindande förpliktelse.

I fördraget ingår ett förfarande för avgörande av tvister förutom mellan de fördragsslutande parterna också mellan en enskild investerare och en enskild fördragsstat.

Användningen av energiresurser och konkurrens

Energistadgefördraget erkänner de fördragsslutande staternas suveränitet t.ex. i sådana fall där det är frågan om, ifall olje- eller gasfält skall licensieras för prospektering, när och i vilken takt detta skall realiseras och hurudana miljö- och säkerhetskrav som skall tillämpas på verksamheten. Som motvikt till detta förbinder sig de fördragsslutande parterna att underlätta investerarnas möjligheter att bli delaktiga av utnyttjandet av energiresurserna genom att utfärda nödvändiga stadganden och bestämmelser som gäller tillförsel av, prospektering efter och utnyttjande av energiresurser, på så sätt att de är tillgängliga för alla investerare och inte diskriminerar investerarna i någon fördragsslutande stat. De fördragsslutande parterna skall ha och tillämpa konkurrenslagstiftning.

Handeln med energiprodukter

Utöver de fördragsbestämmelser som gäller skydd av investeringar innehåller energistadgefördraget också bestämmelser med vilka säkerställandet av en så fri handel med energiprodukter som möjligt eftersträvas. Därför bestäms det i fördraget att på de parter som idkar handel med varandra tillämpas rättigheter och skyldigheter enligt allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) också i det fall att en part inte är medlem i GATT. I

fråga om tulltarifferna har de fördragsslutande parterna i samband med undertecknandet presenterat en lista över nivån på de tariffer de tillämpar och förbundit sig vid strävandet att inte höja dem från den meddelade nivån.

Övriga fördragsbestämmelser

Utöver de stadganden som gäller handel har det ansetts nödvändigt att säkerställa transport av energiprodukter — i första hand el och naturgas — genom tredje land till exportmarknaderna. Bestämmelserna i fördraget förpliktar transiteringslandet att underlätta dessa transporter och att behandla produkter från andra fördragsslutande länder på samma villkor som de produkter som härstammar från transiteringslandet. Författningar som statsmakten har utfärdat får inte heller göra skillnad enligt det varifrån de produkter som skall transporteras härstammar. Ifall en transport inte kan fås på sedvanliga kommersiella villkor, får en fördragsslutande stat inte ställa hinder för bygandet av nya förbindelser av högtrycksrörssystem eller högspänningsöverföringar. De fördragsslutande staterna bevarar dock fortsättningsvis sin rätt att utfärda och hålla i kraft de stadganden som gäller säkerhet, tekniska krav, miljöskydd och markanvändning.

I fördraget ingår ett stadgande enligt vilket leveranser inte får avbrytas i sådana fall där det under överföringens gång uppkommer kommersiella tvister mellan ägaren till överföringsnätet och den som överför el och som är från en annan fördragsslutande stat.

Tillämpningen av transportstadgandena begränsas av de fördragsslutande parternas rätt att före dessa stadganden ställa trygghet av den fördragsslutande statens egen energiförsörjning, leveransernas kvalitet och en så effektiv verksamhet som möjligt i el- och gasnätverken. Existerande energiflöden skall dock skyddas.

Fördraget erkänner energiproduktionens och -användningens betydelse för miljön. Sålunda bör de fördragsslutande staterna beakta de krav som miljöskyddet ställer när energipolitiken prövas och fullföljs. De stadganden som gäller miljöskydd medför i sig inga nya förpliktelser, utan de eftersträvar att förstärka de allmänt erkända miljöskyddsprinciper som följs inom energisektorn.

Tekniköverföringen har ansetts som en central faktor med tanke på målen med fördraget. Därför bör de fördragsslutande sta-

terna enligt fördraget främja tekniköverföringen och tekniktillgången på kommersiell bas och utan diskriminering. De fördragsslutande parterna skall också undanröja de nuvarande hindren för tekniköverföring och avhålla sig från att skapa nya hinder, om inte spridningen av kärnvapen eller andra internationella förpliktelser hindrar detta.

I fördraget ingår stadganden också om beskattning, jämlikt tillträde till kapitalmarknaden och till den offentliga kredit- och garantiverksamheten samt om tryggheten av immateriella rättigheter och om organ som skall tillsättas för administreringen av fördraget.

3. Propositionens verkningar

3.1. Ekonomiska verkningar

Genom att energistadgefördraget träder i kraft understöds genomförandet av nya energiinvesteringar och utnyttjandet i full skala av redan existerande investeringar samt eftersträvas främjandet av ibruktagande av energireserver och detsamma gäller energihandelns och marknadens verksamhetsbetingelser. Dessa verkningar är dock indirekta, vilket gör att det är ganska omöjligt att på ett tillförlitligt sätt uppskatta vilka verkningarna av fördragsprojektet blir på samhällsekonomin. I varje fall kan det konstateras att denna multinationella ansträngning, om den lyckas, ökar möjligheterna för de finska företagen i energisektorn att investera utomlands och bli delaktiga av nya utvecklingsprojekt och exportprojekt i sektorn. Fördragsprojektet förväntas inte ha just några verkningar på investeringarna inom landet.

De statsekonomiska verkningarna utgörs av Finlands betalningsandel av kostnaderna för det s.k. stadgesekretariatet. År 1996 är Finlands betalningsandel ca 195 000 mark. Om Förenta Staterna och Kanada ansluter sig till fördraget kommer detta att sänka de övriga fördragsslutande staternas betalningsandelar i motsvarande mån.

3.2. Verkningar på organisation och personal

När energistadgefördraget träder i kraft förutsätts att kontakt hålls med energistadgefördragets sekretariat om den finska lagstiftningens innehåll och utveckling. Det är

ändamålsenligt att handels- och industriministeriet är dokumentationsenhet i förhållande till sekretariatet. På samma sätt är det med beaktande av ministeriets verksamhetsområde naturligt att det får i uppdrag att övervaka Finlands och finska företags intressen vid det operativa verkställandet av fördraget.

Ovan nämnda uppgifter kan utföras inom ramen för handels- och industriministeriets nuvarande organisation och det är inte nödvändigt att anställa mera personal för att sköta dem.

3.3. Verkningar på miljön

Ett system enligt stadgan har miljöpolitiskt positiva verkningar. Utgångspunkten för systemet är att utveckla energiekonomin i en miljöanpassad riktning. Det protokoll som behandlar bl.a. energieffektivitet kan anses främja målen för miljöskyddet.

Systemet enligt stadgan kan antas lyfta fram det miljöskydd som gäller energiekonomin till ett viktigt tema i MÖE-länderna, som hittills har varit de viktigaste källorna till de utsläpp som kommer in över Finland.

Ett konkret mål för fördragssystemet är att göra det möjligt att genomföra investeringar i länder med övergångsekonomi, där utsläppen i miljön från energiproduktionen och -användningen har varit betydligt större än i de västliga industriländer. Inriktningen av investeringarna till länder med övergångsekonomier kommer att förbättra miljöbalansen i mälländernas energiekonomi.

Några bedömningar av hur mycket verkningarna av fördragssystemet förbättrar miljön är det svårt att ge. Exempelvis mängden investeringar som energistadgefördraget har åstadkommit kan inte uppskattas.

Med tanke på Finlands miljöbalans är det också viktigt att investeringar realiserar i våra närområden. När den relativa andelen av de utsläpp som kommer fjärran ifrån ökar i synnerhet i fråga om våra svavelutsläpp, kommer betydelsen av en internationell politik som minskar utsläppen att accentueras.

4. Beredningen av propositionen

4.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

De fördragsslutande parterna i Europeiska

energistadgefödraget, som undertecknades i Haag den 17 december 1991, förband sig att så snart som möjligt utarbeta bestående och klara lagstiftningsramar för att skapa förutsättningar för ibruktagning av energiresurser genom att förhandla om stadgefödraget samt om branschvisa protokoll. I enlighet med detta började energistadgekonferensen förhandla om ett juridiskt bindande energistadgefödrag.

Finland undertecknade slutakten från den konferens som hölls i Lissabon den 17 december 1994 om Europeiska energistadgan, Europeiska energistadgefödraget samt Energistadgeprotokollet om energieffektivitet och därtill hörande miljöaspekter. Födraget har tillämpats provisoriskt från den 1 januari 1995 till den del som bestämmelserna i fördraget inte står i strid med lagstiftningen i de undertecknande staterna.

Den 16 juni 1995, när den tid som reserverats för undertecknandet hade gått ut, hade totalt 49 stater och Europeiska gemenskaperna undertecknat ovan nämnda handlingar. Förenta Staterna och Kanada hade fram till den bakre gränsen den 16 juni 1995 ännu inte undertecknat Europeiska energistadgefödraget, ovan nämnda slutakt från den konferens som behandlade Europeiska energistadgan och Energistadgeprotokollet om energieffektivitet och därtill hörande miljöaspekter. Deras deltagande i de fortsatta förhandlingarna har man försökt säkerställa med bl.a. observatörsarrangemang.

Energistadgefödraget är ett resultat av en förhandlingsprocess där man för att förhindra att fördragsförhandlingarna stannade av på förslag av EU beslöt sig för ett tillvägagångssätt i två skeden, där båda skedena bildar ett självständigt och komplett fördrag. I fördraget i det första skedet förbinder man sig på frivillig grund att ge investeringar nationell behandling eller behandling som mest gynnad nation, i varje enskilt fall beroende på vilken behandling som är bättre ur investerarens synvinkel. Avsikten med fördraget i det andra skedet är att bredda behandlingen genomgående till nationell behandling. Förhandlingarna om detta fördrag inleddes i januari 1995.

Energistadgefödraget träder i kraft den nittionde dagen efter att det trettionde ratifikations- eller godkännandeinstrumentet har deponerats av en sådan stat eller regional organisation för ekonomisk integration som var undertecknare den 16 juni 1995.

I enlighet med fördraget har fortsatta förhandlingar inletts om breddning av den nationella behandlingen av investeringar, justering av de kommersiella bestämmelserna i fördraget i ljuset av resultaten från Uruguay-rundan och om målet att fördraget utöver energiprodukter också skall fås att omfatta energimaskiner och -apparater.

Förhandlingarna om protokollet om kärnenergi, som inte kunde slutföras i samband med förhandlingarna om stadgan, fortgår.

EU:s medlemsländer har haft som mål att ratifikationsprocessen slutförs under år 1997.

4.2. Utlåtanden

Begäran om utlåtanden har i samband med beredningen inför förhandlingarna sänts till olika ministerier, myndigheter, intresseorganisationer och andra intressegrupper. Enligt en uppgift från handels- och industriministeriet har förhandlingar förts om totalt mer än 20 olika versioner, av vilka ca var tredje version har gått på remiss. Handels- och industriministeriet har under hela förhandlingsprocessens förlopp sört för att olika myndigheter, finska företag inom energisektorn och ifrågavarande organisationer har kunnat påverka de finska ståndpunkter som har förts fram vid förhandlingarna.

Förhandlingsresultaten från energistadgekonferensen har gått på remiss till följande instanser: justitieministeriet, finansministeriet, handels- och industriministeriet, miljöministeriet, Statsgaranticentralen, Strålsäkerhetscentralen, Neste Oy, Gasum Oy, Imatran Voima Oy, Vapo Oy, Industrins Kraft Ab, Pohjolan Voima Oy, Teollisuuden Voima Oyj, Imatran Voimansiirto Oy, Oljebranschens Centralförbund, Industrins Energiförbund, Finlands Elverksförening, Finska värmeverksföreningen, Eldelegationen, Finska Elenergiförbundet rf, Finska Fjärrvärmeföreningen rf, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund. Under förhandlingarnas gång har kontakt också tagits med inrikesministeriet samt med myndigheterna och landskapsstyrelsen på Åland med stöd av självstyrelselagen för Åland (1144/91). Energistadgefödraget innehåller inte bestämmelser som står i strid med landskapets självstyrelselag. Ärendet har beretts som tjänsteuppdrag på utrikesministeriet.

5. Propositionens samband med andra internationella fördrag

Bestämmelserna om handel med energiprodukter i energistadgefördraget är enhetliga med GATT-fördraget. I fördraget nämns separat vilka av GATT-fördragets bestämmelser som tillämpas på handeln med de produkter som omfattas av stadgan. Energistadgefördraget ställer inga tilläggsförpliktelser för medlemmarna i GATT. Målet är att de länder som är parter i stadgan men inte medlemmar i GATT skall underställas GATT:s förpliktelser i fråga om de produkter och förfaringsätt som stadgan omfattar, av vilka de huvudsakliga förpliktelserna är behandling som mest gynnad nation och nationell behandling.

I enlighet med vad som överenskommits i artikel 30 i fördraget pågår som bäst förhandlingar om hur och till vilka delar bestämmelserna i det WTO-fördrag som uppkommit som resultat av Uruguay-rundan bör inbegripas i energistadgefördraget.

I fråga om bilaterala investeringsavtal konstateras i artikel 16 i fördraget att i de fall där det finns skillnader mellan det bilaterala avtalet och energistadgefördraget har investeraren rätt att välja behandling enligt det avtal som är förmånligast för honom.

6. Det huvudsakliga innehållet i Europeiska energistadgefördraget

Energistadgefördraget indelas i åtta delar. Fördragstexten innehåller definitioner av begreppen, ett omnämnande om syftet med fördraget, handel, främjande och skydd av investeringar, tvistlösning, övergångstider, bestämmelser om strukturer och organ samt dessutom övriga bestämmelser och slutbestämmelser.

I fråga om handel med energiprodukter innehåller fördraget bestämmelser med vilka man försöker säkerställa att handeln är så fri som möjligt. I fördraget bestäms att på de parter som idkar handel tillämpas bestämmelserna enligt GATT också i det fall att en av parterna inte är medlem i GATT. De fördragsslutande parterna har i samband med undertecknandet presenterat en lista över nivån på de tulltariffer som de tillämpar och har förbundit sig att inte höja dem från den överenskomna nivån.

Utöver de bestämmelser som gäller handel

försöker man i fördraget påverka transporterna av energiråvaror och energiprodukter som går genom tredje land. Transiteringslandet förpliktas genom fördragsbestämmelserna att underlätta transiteringarna genom att behandla produkter som härstammar från andra fördragsslutande länder på lika villkor som transiteringslandets egna produkter. I stadgandena får skillnad inte göras i fråga om från vilket land produkterna härstammar.

En fördragsslutande stat får inte ställa hinder för byggandet av nya förbindelser av högtrycksrörsystem eller högspänningsnätverk, ifall transport på sedvanliga kommersiella villkor inte finns tillgänglig.

En stat som har undertecknat fördraget behåller sin rätt att utfärda stadganden om säkerhet, tekniska krav, miljöskydd och markanvändning.

I de bestämmelser som gäller främjande och skydd av investeringar är behandlingen av investeringarna en mycket viktig faktor. Investerarna garanteras vissa rättigheter som sammanhänger bl.a. med fri rörlighet för nyckelpersonal, hemsändande av kapital och avkastning på sådant. I helheten ingår också stadganden med vilka skydd mot expropriation garanteras. För förluster som investeringar förorsakats till följd av expropriation, krig, väpnad konflikt och andra exceptionella förhållanden av detta slag är värdlandet skyldigt att erlagga ersättning.

De stadganden som gäller investeringar kan anses erbjuda skydd av samma nivå för investeringarna som i allmänhet i bilaterala avtal mellan västliga industriländer. Principen för hela fördraget är att investeringar som en fördragsslutande part gör bör behandlas lika väl som värdlandets nationella investeringar.

Dock, såsom det redan har konstaterats ovan, har överenskommelse träffats om den behandling som skall ges nya investeringar som skall inledas, på så sätt att kravet på nationell behandling inte är juridiskt bindande för de fördragsslutande parterna, utan det har skrivits in i fördraget i form av ett strävande. De fortsatta förhandlingarna kommer att avgöra i vilken mån och med hur få undantag ovan nämnda princip kan omvandlas till en bindande förpliktelse.

I fördraget ingår bestämmelser som gäller ett förfarande för avgörande av tvister, både mellan fördragsslutande parter och mellan en enskild investerare och en fördragsslutande stat.

DETALJMOTIVERING

1. Europeiska energistadgefördraget

Fördraget är indelat i åtta delar.

I slutakten från energistadgekonferensen ingår överenskommelser med anknytning till artiklarna i fördraget. De har refererats nedan i samband med varje artikel.

Enligt överenskommelse 1, som gäller hela fördraget, betonar de som undertecknade slutakten att när de kom överens om bestämmelserna i fördraget fäste de uppmärksamhet vid att det är frågan om ett specialavtal. Målet med det är att skapa juridiska ramar för att främja långsiktigt samarbete inom en given specialesektor. Följaktligen kan fördraget inte betraktas som prejudicerande i samband med andra internationella förhandlingar.

Dessutom tvingar bestämmelserna i fördraget enligt överenskommelse 1 inte de fördragsslutande parterna att införa obligatoriskt tillträde för tredje part. Bestämmelserna i fördraget förhindrar inte heller användning av prissättningssystem som när det gäller en viss konsumentkategori tillämpar samma priser för konsumenter på skilda orter. Undantag från behandling som mest gynnad nation är inte avsedda att gälla en viss investerare eller grupp av investerare.

I samband med att slutakten från konferensen antogs godkändes också de beslut som gäller fördraget. De refereras närmare i samband med varje artikel i fördraget.

Enligt beslut 1, som gäller hela fördraget, anses vid en konflikt mellan Svalbardfördraget av den 9 februari 1920 och detta fördrag, Svalbardfördraget som primärt i de frågor som gäller konfliktsituationen. Detta begränsar dock inte de fördragsslutande parternas ställning i förhållande till Svalbardfördraget.

1.1. Ingress

I ingressen (Preamblen) presenteras de viktiga principer som gäller energistadgefördraget:

1. Det betonas att ansträngningarna från alla de länders sida som har godkänt Europeiska energistadgan är av betydelse när det gäller att genomföra stadgans mål och prin-

ciper. Dessutom försöker man genomföra och bredda samarbetet genom att förhandla om det fördrag som gäller stadgan och protokollen,

2. det konstateras att det finns vilja att fastställa de strukturella ramar som krävs för att de principer som uppställts i den europeiska energistadgan skall kunna förverkligas,

3. det kan konstateras att önskan föreligger att med konkreta åtgärder påskynda ekonomisk tillväxt för att liberalisera energiinvesteringarna och handeln,

4. det bekräftas att de fördragsslutande parterna fäster yttersta vikt vid ett effektivt förverkligande av nationell behandling och behandling som mest gynnad nation och att dessa principer kommer att tillämpas på investeringar som görs enligt ett kompletterande fördrag,

5. det konstateras att de fördragsslutande parterna tar hänsyn till målet att successivt liberalisera internationell handel och till principen om icke-diskriminering i internationell handel enligt vad som lagts fast i Allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) och därtill knutna instrument och i övrigt i detta fördrag,

6. det konstateras att de fördragsslutande parterna är beslutna att avskaffa de hinder som begränsar handeln med energimaterial och energiprodukter,

7. det konstateras att det föreligger ett behov att hjälpa de fördragsslutande parter som inte hör till Allmänna tull- och handelsavtalet (GATT), med beaktande av de fördragsslutande parters rättigheter och skyldigheter som redan är parter i GATT och därtill knutna instrument,

8. det konstateras att de fördragsslutande parterna önskar beakta de stadganden som begränsar konkurrensen,

9. det konstateras att de fördragsslutande parterna tar hänsyn till fördraget om förhindrande av spridning av kärnvapen,

10. det konstateras att krav på en effektivare energianvändning föreligger,

11. det erinras om konventionerna och de internationella avtalen om klimatförändringar, långväga gränsöverskridande luftföroreningar och om miljösektorn samt beaktas behovet av miljöskydd.

1.2. Del I: Definitioner och syfte

Artikel 1: Definitioner

I artikeln definieras följande begrepp: 'stadga', 'fördragsslutande part', 'regional organisation för ekonomisk integration', 'energimaterial och energiprodukter', 'ekonomisk verksamhet inom energisektorn', 'investering', 'investerare', 'investera' eller 'göra investeringar', 'avkastning', 'område', 'GATT', 'därtill hörande dokument', 'immateriell egendom', 'energistadgeprotokoll' eller 'protokoll', 'energistadgeförklaring' eller 'förklaring' och 'fritt konvertibel valuta'.

Med 'stadga' avses den europeiska energistadgan som undertecknades den 17 december 1991.

Med 'fördragsslutande part' avses en stat eller en regional organisation för ekonomisk integration som fördraget trätt i kraft för.

Med 'regional organisation för ekonomisk integration' avses en organisation som bildats av stater som till den har överfört behörighet i vissa frågor, bl.a. behörighet att fatta beslut som binder stater som är parter i detta fördrag.

Med 'energimaterial och energiprodukter' avses de produkter och material som förtecknats i bilaga EM, baserad på Tullsamarbetsrådets harmoniserade system och Europeiska gemenskapens kombinerade nomenklatur.

Med 'ekonomisk verksamhet inom energisektorn' avses prospektering, utvinning, raffinering, produktion, lagring, landtransport, överföring, distribution, handel, marknadsföring och försäljning av energimaterial och energiprodukter, med undantag av de som förtecknats i bilaga NI, eller som gäller distribution av fjärrvärme. Överenskommelse 2, som gäller denna punkt, fastslår att fördraget endast ger rätt att utöva ekonomisk verksamhet inom energisektorn. En exempelförteckning som beskriver den ekonomiska verksamheten inom energisektorn finns med.

Med 'investering' avses varje slag av tillgång, som ägs eller kontrolleras, direkt eller indirekt, av en investerare. Tillgångarna kan vara direkta eller indirekta, fast och lös egendom, ett bolag eller affärsdrivande företag eller aktier, rättsanspråk på pengar eller prestationer, immateriell äganderätt, licens eller rätt med stöd av koncessioner att bedriva ekonomisk verksamhet inom energisektorn.

Med 'GATT' avses GATT 1947 eller GATT 1994 eller båda, när båda är tillämpliga.

Överenskommelse 3 ('kontroll av investering') gäller punkt 6 i artikeln ('investering'). För att skapa klarhet i om en investering som görs inom en fördragsslutande parts område direkt eller indirekt kontrolleras av en annan fördragsslutande parts investerare, skall kontroll av en investering anses innebära faktisk kontroll, som fastställs efter granskning av de rådande omständigheterna i varje enskilt fall. Vid sådana granskningar skall alla faktorer av betydelse beaktas, inklusive vissa faktorer om investeraren. Om det råder tvivel om huruvida en investerare direkt eller indirekt kontrollerar en investering, ankommer det på den investerare som gör anspråk på sådan kontroll att bevisa att kontrollen finns.

I energistadgefördraget avses med 'investera' eller 'göra investeringar' att genomföra nya investeringar, förvärva hela eller del av befintliga investeringar eller påbörja investeringsverksamhet inom nya områden. Enligt överenskommelse 4 betraktas utländska intressenters etablering av nya gruvanläggningar eller anläggningar för bearbetning av råvaror i Australien som nya investeringar, när investeringen uppgår till minst 10 miljoner australiska dollar.

I överenskommelse 5, som definierar punkt 12 i artikeln (immateriell egendom), konstateras att skyddet för immateriell egendom skall vara ändamålsenligt och effektivt och stå i överensstämmelse med de högsta, internationellt vedertagna kraven.

Övriga definitioner refereras nedan i samband med artiklarna.

Artikel 2: Fördragets syften

Syftet med energistadgefördraget definieras enligt följande:

"Detta fördrag upprättar en juridisk ram i syfte att främja långsiktigt samarbete på energiområdet, på grundval av kompletterande egenskaper och ömsesidig nytta i enlighet med stadgans mål och principer."

1.3. Del II: Handel

Artikel 3: Internationella marknader

Artikeln behandlar tillträde till internationella marknader för energimaterial och ener-

giprodukter. I artikeln betonas att de fördragsslutande parterna skall arbeta för att utveckla en öppen och konkurrensutsatt marknad.

Artikel 4: Icke-inskränkningar från GATT och därtill hörande instrument

I artikeln konstateras det att bestämmelserna i detta fördrag inte tillåter att fördragsslutande parter gör inskränkningar i bestämmelserna i GATT och därtill hörande instrument så som de tillämpas mellan dessa parter.

Artikel 5: Handelsrelaterade investeringsåtgärder

Enligt punkt 1 i artikeln skall de fördragsslutande parterna inte tillämpa några investeringsåtgärder som är oförenliga med bestämmelserna i artikel III (Nationell behandling av intern beskattning och interna regler) eller XI (Allmänt undanröjande av kvantitativa begränsningar) i GATT. Enligt överenskommelse 6 som gäller artikel 5.1 tas det i artikeln inte ställning till om, och i så fall i vilken utsträckning, bestämmelserna i avtalet om handelsrelaterade investeringsåtgärder (TRIMS), som är bifogat slutdokumentet från Uruguay-rundan, indirekt omfattas av artiklarna III och XI i GATT.

I punkt 2 i artikeln definieras de obligatoriska investeringsåtgärder som förbjuds i punkt 1.

I punkt 4 konstateras att de fördragsslutande parterna tillfälligt får vidmakthålla de handelsrelaterade investeringsåtgärder som definieras i punkt 1 och 2, om de varit i kraft mer än 180 dagar före den dag då parterna undertecknar detta fördrag, under förutsättning att det sker med iakttagande av bestämmelserna om anmälan och avveckling av tillfälliga investeringsåtgärder i bilaga TRM.

Artikel 6: Konkurrens

Enligt artikeln skall de fördragsslutande parterna arbeta för att minska snedvridning av marknaden och hinder för konkurrens inom ekonomisk verksamhet på energiområdet.

Enligt punkt 2 skall de fördragsslutande parterna säkerställa att de inom sina myndighetsområden har och upprätthåller de lagar och bestämmelser som är nödvändiga och

lämpliga för att motverka konkurrensbegränsande verksamhet. Enligt överenskommelse 7 definierar varje enskild fördragsslutande part själv i överensstämmelse med dennes lagstiftning vad som skall räknas som konkurrensbegränsande beteende och detta får omfatta rovdrift.

Med begreppet 'upprätthållande' förstås enligt överenskommelse 7 åtgärder som en fördragsslutande part har vidtagit i överensstämmelse med sin konkurrenslagstiftning (undersökning, rättsligt förfarande eller administrativa åtgärder).

Enligt punkt 3 skall en fördragsslutande part med erfarenhet av tillämpning av konkurrensbestämmelser på begäran och inom ramen för tillgängliga resurser ge andra parter teknisk hjälp.

Enligt punkt 5 kan en fördragsslutande part, vars viktiga intressen skadas av en annan parts konkurrensbegränsande beteende, anmäla detta till den andra parten och begära att dennes konkurrensreglerande myndigheter vidtar lämpliga åtgärder. Den anmälande parten skall i anmälan lämna tillräcklig information om det konkurrensbegränsande beteendet och föreslå samarbete i frågan. Den anmälda parten skall underrätta anmälande part om sitt beslut.

Förfarandet enligt punkt 5 och ett förfarande på diplomatisk väg enligt artikel 27.1 är de enda förfarandena för lösning av tvister om tillämpning eller tolkning av artikeln.

Artikel 7: Transitering

Artikeln grundar sig på principerna om nationell behandling och icke-diskriminerande behandling och den innehåller en skyldighet att låta bli att skapa onödiga hinder för den internationella handeln.

Enligt punkt 1 skall de fördragsslutande parterna underlätta transiteringen av energimaterial och energiprodukter i överensstämmelse med principen om fri transitering och utan åtskillnad i fråga om ursprung, destination eller ägare och utan prisdiskriminering, som bygger på sådana skillnader och utan att framtvinga orimliga förseningar, begränsningar eller avgifter.

Enligt punkt 2 stimulerar parterna berörda instanser till samarbete för modernisering av överförings- eller transportanläggningar för energi som erfordras vid transitering, utveckling och drift av infrastruktur för energitransport som betjänar mer än en fördrags-

slutande parts område, åtgärder för lindring av följderna av avbrott i tillförseln och främjande av sammankopplingen av infrastruktur för energitransport.

Enligt punkt 3 förbinder sig de fördragsslutande parterna att tillse att deras bestämmelser i fråga om transport av energimaterial och produkter ger annan parts export och import av råvaror en minst lika förmånlig behandling som den som den egna exporten och importen får, såvida inte gällande internationella avtal medger annat.

Enligt punkt 4 får parterna inte förhindra uppbyggnad av ny kapacitet, om transitering av energimaterial och energiprodukter inte kan ombesörjas på kommersiella villkor genom befintlig infrastruktur för energitransport, och inget annat bestäms i tillämplig lagstiftning. Enligt överenskommelse 8 förstås med tillämplig lagstiftning, som möjliggör avvikelser från förpliktelseerna i punkt 4, i princip bestämmelser om miljöskydd, markanvändning, och säkerhet samt tekniska standarder.

Punkterna 6 och 7 innehåller bestämmelser om de förfaranden som skall tillämpas vid tvister som gäller transitering.

Punkt 10 definierar att med 'transitering' avses transport genom en fördragsslutande parts område (också till eller från hamnanläggning) för lastning eller urlastning av energimaterial eller energiprodukter som har sitt ursprung i en annan stats område och som är avsedda för tredje stats område, så länge antingen den andra eller tredje staten är en fördragsslutande part. Transitering är också transport genom en fördragsslutande parts område av energimaterial och energiprodukter som har sitt ursprung i en annan fördragsslutande parts område och är avsedda för denna andra parts område, såvida inte båda parterna beslutar annat. Detta beslut skall registreras i bilaga N (Förteckning över fördragsslutande parter som kräver att en transitering skall omfatta minst tre olika områden). Med begreppet 'infrastruktur för energitransport' avses fast infrastruktur som är särskilt avsedd för hantering av energimaterial och energiprodukter.

Artikel 8: Tekniköverföring

De fördragsslutande parterna strävar efter att främja tillgång till och överföring av energiteknik. Detta sker genom att parterna

undanröjer befintliga hinder och avhåller sig från att skapa nya. De fördragsslutande parterna skall dock beakta fördraget som förhindrar spridning av kärnvapen och andra internationella åtaganden.

Artikel 9: Tillgång till kapital

De fördragsslutande parterna strävar efter att främja tillträde till sin kapitalmarknad för finansiering av handeln med energimaterial och energiprodukter genom att iakttäta icke-diskriminerande behandling och behandling som mest gynnad nation.

Enligt punkt 2 får en fördragsslutande part tillämpa program som ger tillgång till offentliga lån, bidrag, garantier eller försäkringar för underlättande av handel eller investeringar utomlands. Enligt överenskommelse 9 får en fördragsslutande part begränsa deltagande i ovan nämnda program, om programmen i fråga inte har samband med investeringar eller därtill hörande verksamhet som investerare från andra fördragsslutande parter bedriver i den förstnämnda partens område.

1.4. Del III: Främjande och skydd av investeringar

Artikel 10: Främjande, skydd och behandling av investeringar

Enligt punkt 1 skall alla fördragsslutande parter främja och skapa stabila, rättvisa, förmånliga och klara villkor för andra avtalslutande parter som investerar för investeringar inom sina områden. Investeringarna skall åtnjuta största möjliga skydd och säkerhet.

Enligt punkterna 2 och 3 strävar en fördragsslutande part efter att ge investeringar en behandling som är minst lika förmånlig som den som samma part ger sina egna investerare eller investerare från en annan fördragsslutande part eller någon tredje stat, beroende på vad som är mest förmånligt.

Enligt punkt 4 kommer förhandlingar att inledas senast den 1 januari 1995 om ett kompletterande fördrag om hur bindande den icke-diskriminerande behandlingen och behandlingen som mest gynnad nation som förutsätts enligt punkt 3 är. Målet är att fördraget skall kunna slutas senast den 1 januari 1998. Enligt överenskommelse 10 skall de villkor som gäller för icke-diskriminerande behandling och behandling som mest gynnad nation fastställas i det kompletterande

fördraget. I dessa villkor ingår bl.a. bestämmelser om försäljning eller annat avhändande av statlig egendom (privatisering) och avveckling av monopol. Enligt överenskommelse 11 får de fördragsslutande parterna beakta alla samband mellan artiklarna 10.4 och 29.6 som gäller tullbindningar.

Punkt 5 innehåller bestämmelser om successivt avskaffande av begränsningar för investerare från andra fördragsslutande parter.

Punkt 6 gör det möjligt för en fördragsslutande part att frivilligt förbinda sig vid icke-diskriminerande behandling och behandling som mest gynnad nation. Dessa åtaganden meddelas till energistadskonferensens sekretariat och de förtecknas i bilaga VC (Förteckning över fördragsslutande parter som gjort frivilliga bindande åtaganden enligt artikel 10.3).

Punkt 7 innehåller bestämmelser om att de fördragsslutande parterna skall ge investeringar som görs av andra fördragsslutande parter investerare och verksamheter i samband med dessa investeringar (inklusive administration, underhåll, drift, utnyttjanderätt eller avyttrande) icke-diskriminerande behandling eller behandling som mest gynnad nation. I de beslut som gäller fördraget har i fråga om punkt 7 fastslagits att Ryska federationen får kräva att företag som har utländska delägare skall erhålla lagenligt godkännande för att de med leasing-avtal skall få hyra federationens egendom. I detta fall skall Ryska federationen följa principen om icke-diskriminering.

I punkt 8 bestäms att de detaljerade tillämpningsstadgandena om behandlingen av investeringar skall införas i det bindande fördrag som skall förhandlas fram om behandlingen av investeringar (jfr punkt 4 i artikeln). I överenskommelse 9 sägs att om en fördragsslutande parts program för statliga lån, bidrag, garantier eller försäkringar som syftar till att underlätta handel eller investeringar utomlands, inte har samband med investeringar eller därtill hörande verksamhet, som investerare från andra fördragsslutande parter bedriver i den förstnämnda partens område, får sådana program vara förenade med begränsningar när det gäller deltagande i dem.

I punkt 12 bestäms att alla fördragsslutande parter skall säkerställa att deras nationella lagar tillhandahåller effektiva medel för hävdande av rättsanspråk och upprätthållande av

rättigheter som gäller investeringar, investeringsöverenskommelser och investeringstillstånd.

Artikel 11: Personal i nyckelställning

I artikeln bestäms om en annan fördragsslutande parts investerare och av den avlönade personals inresa och tillfälliga vistelse på värdlandets område.

Artikel 12: Ersättning för förluster

Enligt artikeln är en investerare från en fördragsslutande part som lider förluster som sammanhänger med investeringar inom en annan fördragsslutande parts område berättigad till ersättning. I fråga om ersättningarna skall principen om icke-diskriminering och behandling som mest gynnad nation följas.

Artikel 13: Expropriation

Enligt punkt 1 skall investeringar tillhörande investerare från en fördragsslutande part i en annan fördragsslutande parts område inte nationaliseras, exproprieras eller göras till föremål för åtgärder som har motsvarande verkan med undantag för när detta motiveras av ett ändamål som ligger i det allmännas intresse, är icke-diskriminerande, utförs under iakttagande av gällande lag och åtföljs av en tillräcklig och effektiv ersättning som erläggs utan dröjsmål. Ersättningen skall motsvara det riktiga marknadsvärdet för den exproprierade investeringen vid tiden omedelbart innan expropriationen. Marknadsvärdet skall uttryckas i en fritt konvertibel valuta enligt investerarens val och beräknas enligt den valda valutans marknadskurs på värderingsdagen. Från expropriationsdagen till betalningsdagen betalas ränta.

I punkt 2 bestäms att investeraren har rätt att få expropriationen, värderingen av investeringen och av betalningen av ersättning prövade av en behörig och självständig myndighet i den fördragsslutande parten som genomförde expropriationen.

Också på expropriation av aktieinnehav tillämpas ovan nämnda åtgärder.

I fördraget har i artikel 13 ställts strängare villkor för expropriation av investeringar än motsvarande stadganden i den finska lagstiftningen. En expropriation skall enligt artikeln åtföljas av betalning av prompt, adekvat och effektiv ersättning på så sätt att

ersättningen motsvarar det riktiga marknadsvärdet för den exproprierade investeringen enligt den valda valutans marknadskurs på värderingsdagen. Också det stadgande som gäller fastställande av dröjsmålsränta kan i praktiken leda till ett ur investerarens synvinkel förmånligare resultat än när lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/77) tillämpas.

Artikel 14: Transfereringar i samband med investeringar

Principen med fördraget är att varje fördragsslutande part garanterar de andra fördragsslutande parternas investerare frihet att göra transfereringar till och från sina områden. Enligt beslut 3 kan en fördragsslutande part tillämpa begränsningar för sina egna investerare kapitalrörelser, om detta inte begränsar övriga fördragsslutande parts rätt till transfereringar i enlighet med principen om behandling som mest gynnad nation.

Enligt punkt 2 skall de ovan nämnda transfereringarna verkställas utan dröjsmål och i fritt konvertibel valuta. Beslut 4 som hänför sig till denna punkt gäller Rumäniens strävanden att uppfylla ovan nämnda villkor.

Punkt 3 innehåller bestämmelser om de valutakurser som skall tillämpas vid transfereringar.

Punkt 4 ger den fördragsslutande parten en möjlighet att genom att tillämpa sin nationella lagstiftning skydda fordringsägares rättigheter, trygga uppfyllandet av reglerna om emission, fondhandel och omsättning av värdepapper samt verkställa civila, administrativa eller straffrättsliga processer.

Punkt 5 gör det möjligt för stater som var medlemmar av före detta Sovjetunionen att i överenskommelser sins emellan besluta att transfereringar av betalningar skall göras i dessa parts valutor under vissa förutsättningar. Enligt överenskommelse 12 skall en fördragsslutande part försäkra sig om att villkoren i överenskommelsen inte strider mot partens skyldigheter enligt Internationella valutafondens stadgar.

Enligt punkt 6 har en fördragsslutande part under vissa förutsättningar möjlighet att begränsa transferering av avkastning in natura, ifall den fördragsslutande parten med stöd av GATT och därtill hörande instrument eller artikel 29.2a i fördraget har rätt till detta.

Artikel 15: Subrogation

I punkt 1 sägs att, om en fördragsslutande part eller ett av denne utsett organ ('skadeersättande part') gör en betalning enligt ett skadestånd eller en garanti som givits för en investering tillhörande en investerare ('den ersatta parten') i annan fördragsslutande parts ('värdparten') område, skall värdparten erkänna överlåtelse till skadeersättande part av alla rättigheter och fordringar som avser investeringen och skadeersättande parts rätt att utöva alla sådana rättigheter och driva sådana fordringar genom subrogation.

Enligt punkt 2 skall den skadeersättande parten ha rätt till samma behandling i fråga om de rättigheter och fordringar denna förvärvat eller erhållit som den ersatta parten har i fråga om sina investeringar.

Enligt punkt 3 skall en fördragsslutande part i ett förfarande som gäller lösning av tvister (artikel 26) inte kunna hävda att skadestånd eller annan ersättning för hela eller en del av den påstådda skadan har erhållits eller kommer att erhållas enligt en försäkring eller ett garantiavtal.

Artikel 16: Förhållande till andra överenskommelser

Punkt 1 behandlar förhållandet mellan innehållet i delarna III (Främjande och skydd av investeringar) och V (Tvistlösning) i fördraget och andra internationella överenskommelser. I fråga om behandlingen av investeringar och tvistlösning tillämpas den överenskommelse vars bestämmelser är förmånligast för investeraren och investeringen.

Artikel 17: Undantag från tillämpning av del III under vissa förhållanden

Enligt artikeln kan varje fördragsslutande part förbehålla sig rätten att neka förmåner enligt del III till en juridisk enhet eller ett investeringsprojekt som ägs eller kontrolleras av medborgarna i en tredje stat. Härvid är det frågan om en stat till vilken den nekande parten inte upprätthåller diplomatiska förbindelser eller mot vilken staten upprätthåller åtgärder som förbjuder transaktioner med investerare från den staten eller som skulle brytas eller kringgåas om förmånerna enligt denna del gavs till den statens investerare eller investeringar.

1.5. Del IV: Övriga bestämmelser

Artikel 18: Suveränitet över energiresurser

I punkt 1 erkänner de fördragsslutande parterna statlig suveränitet och suveräna rättigheter över energiresurser. Dessa rättigheter utövas i enlighet med och under iakttagande av föreskrifter i internationell rätt.

I punkt 2 konstateras det att fördraget inte inkräktar på de fördragsslutande parternas rätt att bestämma om äganderätten till sina egna energiresurser och därmed på de fördragsslutande parternas mål i fråga om användningen av dem.

I enlighet med punkt 3 bibehåller alla stater rätten att besluta om vilka delar av deras områden som skall öppnas för prospektering och utveckling av deras energiresurser, hur ersättandet av energiresurser ordnas och med vilken tidtabell energiresurserna kan uttömmas eller utnyttjas på annat sätt. Varje stat bestämmer om och uppbär skatter, royalties eller andra ekonomiska ersättningar för sådan prospektering och utvinning. Varje stat reglerar de miljö- och säkerhetsaspekter som gäller denna prospektering och utvinning inom dess områden.

I enlighet med punkt 4 underlättar de fördragsslutande parterna tillgången till energiresurser genom att på icke-diskriminerande sätt och med offentliggjorda kriterier fördela tillstånd, licenser, koncessioner och kontrakt.

Artikel 19: Miljöaspekter

I enlighet med punkt 1 strävar varje fördragsslutande part efter att minimera skadliga miljöeffekter som är en följd av verksamhet inom energicykeln och härvid följer parten principen om en hållbar utveckling i enlighet med internationella överenskommelser. I enlighet härmed skall de fördragsslutande parterna:

a) ta hänsyn till miljöaspekterna vid utformning och genomförande av sin energipolitik,

b) främja marknadsinriktad prisbildning och en bredare spegling av miljökostnader och miljövinster genom hela energicykeln,

c) i enlighet med artikel 34.4 stimulera till samarbete för förverkligande av stadgans miljömål och kring internationella miljönormer för energicykeln, som tar hänsyn till de fördragsslutande parternas inbördes skillnader i fråga om negativa miljöeffekter och

kostnader för motåtgärder,

d) ta särskild hänsyn till förbättring av energieffektiviteten, till utveckling och användning av förnybara energikällor, till främjande av användning av renare drivmedel och till användning av teknik och tekniska metoder som minskar föroreningar,

e) främja insamling och utbyte mellan parterna av information om miljöanpassade och ekonomiskt effektiva energipolitiska åtgärder och kostnadseffektiva förfaranden och tekniska metoder,

f) främja allmänhetens medvetenhet om energisystemens miljöeffekter, om utrymmet för förebyggande eller minskning av deras negativa miljöeffekter och om de kostnader som är förenade med olika åtgärder för förebyggande eller minskning av sådana effekter,

g) främja och samarbeta i forskning, utveckling och tillämpning av teknik, metoder och processer, som är energieffektiva och miljömässigt skonsamma och som leder till en minskning av skadliga miljöeffekter i alla delar av energicykeln på ett ekonomiskt sätt,

h) främja förmånliga villkor för överföring och spridning av teknik, som är förenlig med ett ändamålsenligt och effektivt skydd för immateriell egendom,

i) främja en öppen värdering av miljöeffekterna av miljömässigt betydande projekt för energiinvesteringar. Enligt överenskommelse 13 avgör varje fördragsslutande part själv i vilken omfattning värdering och övervakning av miljöeffekter skall regleras i lag, vilka myndigheter som skall vara behöriga att besluta om dessa stadganden och om adekvata förfaranden,

j) främja medvetenhet och informationsutbyte om parternas miljöprogram och miljönormer och om genomförande av dessa,

k) på begäran och inom ramen för tillgängliga resurser delta i utveckling och genomförande av lämpliga miljöprogram hos de fördragsslutande parterna.

Enligt punkt 2 prövas tvister om tillämpning eller tolkning av bestämmelserna i denna artikel av stadgekonferensen.

I punkt 3 definieras begreppen 'energicykeln', 'miljöeffekt', 'förbättring av energieffektiviteten' och 'kostnadseffektiv'.

Artikel 20: Öppenhet

Enligt punkt 1 hör lagar, förordningar,

domstolsbeslut och administrativa beslut som påverkar handeln med energimaterial och energiprodukter till de åtgärder som omfattas av kraven på öppenhet i GATT och därtill hörande instrument.

I punkt 3 bestäms att alla fördragsslutande parter skall utse minst ett informationskontor, till vilket önskemål om information om ovan nämnda åtgärder skall ställas.

Artikel 21: Beskattning

Principen är att energistadgan inte skapar rättigheter eller ålägger skyldigheter i fråga om de fördragsslutande parternas beskattningsåtgärder.

Artikel 7.3 skall gälla andra beskattningsåtgärder än de som avser skatt på inkomst eller på förmögenhet. Ett undantag utgör de beskattningsåtgärder om beviljande av förmåner som anges i avtal om undvikande av dubbelbeskattning eller i andra internationella avtal. Beskattningsåtgärder som säkerställer effektiv uppbörd av skatter faller också utanför tillämpningsområdet för artikel 7.3, utom då åtgärden godtyckligt diskriminerar export och import av energimaterial och energiprodukter.

Enligt punkt 3 skall artiklarna 10.2 och 10.7 gälla för de fördragsslutande parternas andra beskattningsåtgärder än de som avser inkomst- eller förmögenhetsskatt. Ett undantag utgör förmåner som följer av avtal för undvikande av dubbelbeskattning eller andra internationella avtal eller av medlemskap i en regional organisation för ekonomisk integration. Icke-diskriminerande behandling och behandling som mest gynnad nation tillämpas inte heller på ett beskattningsförfarande vars avsikt är att säkerställa effektiv uppbörd av skatter, med undantag för, när förfarandet godtyckligt diskriminerar en annan fördragsslutande part eller investerarens förmåner.

Enligt punkt 5 gäller bestämmelserna i artikel 13 (Expropriation) skatter. Uppkommer tvist om, huruvida en beskattningsåtgärd kan jämföras med expropriation eller är diskriminerande, skall frågan hänskjutas till berörd behörig skattemyndighet. Denna skall inom sex månader söka lösa tvisten. De behöriga skattemyndigheterna skall tillämpa bestämmelserna om icke-diskriminering i berörda skatteavtal. Om det inte finns någon bestämmelse om icke-diskriminering i det skatteavtal som skall tillämpas på skatten i

fråga eller om inget tillämpligt skatteavtal är i kraft mellan de fördragsslutande parterna, skall principerna om icke-diskriminering i den modell för skatteavtal beträffande inkomst och förmögenhet som Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) har utarbetat, tillämpas. Organen bör ta hänsyn till de slutsatser som de behöriga skattemyndigheterna når. Deltagande av de behöriga skattemyndigheterna i saksbehandlingen efter den uppställda tidsfristen får inte fördröja det förfarande för tvistlösning som är anhängigt.

Enligt punkt 6 begränsar artikel 14 (Transfereringar i samband med investeringar) inte de fördragsslutande parternas rätt att ta ut eller uppbära en skatt genom avdrag eller på annat sätt.

I underpunkterna a, b och c av punkt 7 definieras begreppen "beskattningsåtgärd", "skatt på inkomst och förmögenhet" och "behörig skattemyndighet". Enligt underpunkt d av denna punkt omfattar "skattebestämmelser" och "skatter" inte tullavgifter.

Artikel 22: Statliga företag och företag med särskilda förmåner

Enligt punkt 1 bedriver statliga företag sin verksamhet avseende försäljning eller tillhandahållande av varor eller tjänster på ett sätt som är förenligt med åtagandena enligt del III (Främjande och skydd av investeringar) i detta fördrag.

En fördragsslutande part får inte kräva att ett statligt företag skall bedriva verksamhet på ett sätt som är oförenligt med åtagandena enligt detta fördrag.

Alla fördragsslutande parter skall säkerställa att en instans som fått reglerande och administrativa befogenheter använder dem på ett sätt som är förenligt med åtagandena enligt detta fördrag.

I punkt 4 bestäms att en instans som fått exklusiva eller särskilda rättigheter skall bedriva sin verksamhet på ett sätt som är förenligt med åtagandena enligt detta fördrag.

Punkt 5 definierar 'instans' som företag, myndigheter, andra organisationer eller individer.

Artikel 23: Regionala och lokala myndigheters iakttagande av bestämmelserna

Enligt punkt 1 är varje fördragsslutande part skyldig att säkerställa att även regionala

och lokala samt andra myndigheter inom dess områden uppfyller bestämmelserna.

Punkt 2 gäller förfarandet för tvistlösning. Bestämmelserna i detta fördrag kan tillämpas på åtgärder som vidtagits av regionala, lokala och andra myndigheter.

Enligt överenskommelse 14 ges bestämmelser som gäller artiklarna 22 och 23 i artikel 29 (Interimsbestämmelser för handelsrelaterade frågor) när det är fråga om interimsistisk handel med energimaterial och energiprodukter.

Artikel 24: Undantag

Artikeln tillämpas inte på artiklarna 12 (Ersättning för förluster), 13 (Expropriation) och 29 (Interimsbestämmelser för handelsrelaterade frågor) i energistadefördraget.

Undantag kan göras från de bestämmelser som gäller främjande av och skydd för investeringar, när målet är att skydda människors, djurs, eller växters liv eller hälsa, att anskaffa eller distribuera energimaterial och energiprodukter i bristsituationer (under förutsättning att alla fördragsslutande parter har rätt till en rättvis andel av den internationella tillgången till sådana produkter och att undantagsåtgärderna avbryts när förhållandena blir normala); att gynna investerare som tillhör ursprungsbefolkning eller socialt eller ekonomiskt missgynnade investerare (under förutsättning att åtgärden inte har avgörande betydelse för den berörda partens ekonomi och att den inte diskriminerar investerare från andra fördragsslutande parter som inte omfattas av åtgärden). Undantagsåtgärderna skall vara motiverade. De får inte i större utsträckning än vad som är absolut nödvändigt minska någon förmån som övriga fördragsslutande parter kan förvänta sig enligt detta fördrag.

Enligt punkt 3 tillåts som undantag sådana åtgärder som gäller skydd av säkerhetsintressen eller som vidtas i krigstid, under vapenkonflikt eller annan kris i de internationella förbindelserna. Sådana undantag tillåts också vilkas avsikt är att hindra spridningen av kärnvapen och nukleära explosiva anordningar eller att upprätthålla den allmänna ordningen. Ett undantag får inte utgöra en dold begränsning av transitering.

Enligt punkt 4 skall bestämmelserna i detta fördrag inte tvinga någon fördragsslutande part att ge andra fördragsslutande parter investerare preferensbehandling som följer

av den fördragsslutande partens medlemskap i ett frihandelsområde eller en tullunion eller som ingår i ett bilateralt eller multilateralt avtal om ekonomiskt samarbete mellan stater som varit medlemmar av förutvarande Sovjetunionen.

Enligt överenskommelse 15 tillämpas de undantag som ingår i GATT och därtill hörande instrument på fördragsslutande parter i enlighet med artikel 4 (Icke-inskränkningar från GATT och därtill hörande instrument). I fråga om de interimsbestämmelser som gäller handeln bestäms om undantag i artikel 29.

Artikel 25: Avtal om ekonomisk integration

Bestämmelserna i fördraget medför inte att en fördragsslutande part som även är part i ett avtal om ekonomisk integration (nedan kallat AEI) har skyldighet att låta en annan fördragsslutande part som inte är part i samma AEI åtnjuta AEI-preferensbehandling.

Enligt punkt 2 avses med AEI ett avtal som har i uppgift att liberalisera handel och investeringar genom att undanröja eller minska kvantitativ eller annan diskriminering enligt en bestämd tidtabell.

Enligt beslut 5 (gäller artiklarna 24.4a och 25) får en investerare som inte är en part i AEI, ett frihandelsområde eller en tullunion icke-diskriminerande behandling, när investeringens förmånstagare har sitt säte, sin centrala administration eller huvudsakliga verksamhetsplats på ovan nämnda områden eller investeraren har en faktisk och långvarig förbindelse med ekonomin i en av parterna i ifrågavarande AEI, frihandelsområde eller tullunion.

1.6. Del V: Tvistlösning

Artikel 26: Lösning av tvister mellan en investerare och en fördragsslutande part

Tvister mellan en investerare och en fördragsslutande part om förpliktelser enligt del III (Främjande och skydd av investeringar) skall om möjligt lösas i godo. Enligt överenskommelse 17 behandlas investeringar på ett minst lika förmånligt sätt som den internationella lagstiftningen förutsätter, med undantag av internationella organisationers beslut och avtal som trätt i kraft före den 1 januari 1970.

Enligt punkt 2 får investeraren hänskjuta

en tvist till en allmän domstol eller förvaltningsdomstol hos den fördragsslutande part som är part i tvisten, om tvisten inte kan lösas inom tre månader från den dag då lösning i godo begärdes. Enligt överenskommelse 16 innebär detta inte att en fördragsslutande part tvingas införliva del III (Främjande och skydd av investeringar) med sin nationella lagstiftning. Det är också möjligt att lösa tvisterna enligt på förhand överenskomna förfaranden eller i enlighet med denna artikel.

Enligt punkt 3a medger alla fördragsslutande parter att en tvist överlämnas för internationell skiljedom eller förlikning. Undantag utgörs av de fördragsslutande parter som förtecknats i bilaga ID (till dem hör bl.a. Finland), vilka inte ger sådant villkorslöst godkännande om investeraren tidigare hänskjutit tvisten till en allmän domstol eller förvaltningsdomstol hos den fördragsslutande part som är part i tvisten eller för lösning i överensstämmelse med något tidigare överenskommet, tillämpligt förfarande för tvistlösning. Varje fördragsslutande part som nämns i bilaga ID skall ge en skriftlig förklaring i ärendet till sekretariatet senast den dag då deras ratifikationsinstrument eller deras anslutningsinstrument enligt artikel 41 deponeras. En fördragsslutande part som förtecknats i bilaga IA ger inget villkorslöst godkännande enligt punkt 3a rörande tvister som gäller följande mening i artikel 10.1: "Alla fördragsslutande parter skall uppfylla alla de skyldigheter de åtagit sig gentemot en investerare eller en investering gjord av annan fördragsslutande parts investerare."

Enligt punkt 4 skall en investerare, om han väljer att hänskjuta tvisten för lösning enligt denna artikel, lämna sitt skriftliga godkännande av att tvisten överlämnas till

— det internationella centralorganet för biläggande av investeringstvister, som upprättats enligt konventionen om biläggande av investeringstvister mellan stater och medborgare i andra stater, öppnad för undertecknande i Washington den 18 mars 1965 (nedan kallad *ICSID-konventionen*) om den fördragsslutande part som investeraren tillhör och den fördragsslutande parten i tvisten båda är parter i *ICSID-konventionen*, eller

— det internationella centralorganet för biläggande av investeringstvister, som upprättats enligt den konvention som nämns ovan enligt reglerna för den kompletterande faciliteten för centralorganets handläggning

av rättsliga förfaranden (nedan kallade *reglerna för den kompletterande faciliteten*) om någondera fördragsslutande parten, dock inte båda, är part i *ICSID-konventionen*.

— en enda skiljedomare eller en ad hoc-skiljedomstol tillsatt enligt reglerna för skiljedom utfärdade av Förenta nationernas kommission för internationell handelsrätt (*UNCITRAL*) eller

— ett skiljedomsförfarande enligt skiljedomsinstitutet vid Stockholms handelskammare.

Enligt punkt 5a anses ovan nämnda medgivande tillsammans med ett skriftligt godkännande från investeraren tillgodose kraven på

— skriftligt medgivande från parterna i en tvist enligt kapitel II i *ICSID-konventionen* och reglerna för den kompletterande faciliteten,

— en skriftlig överenskommelse enligt Förenta nationernas konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar, upprättad i New York den 10 juni 1958 (nedan kallad *New York-konventionen*) och

— parternas skriftliga överenskommelse enligt artikel 1 i *UNCITRAL:s* skiljedomsregler.

Enligt punkt 5b skall skiljedomsförfarande enligt denna artikel på begäran av endera parten i tvisten hållas i en stat som är part i *New York-konventionen*. Rättsanspråk som överlämnats för skiljedom skall anses ha uppstått inom ramen för affärsmässiga förbindelser eller transaktioner enligt artikel I i denna konvention.

Enligt punkt 6 skall en skiljedomstol som tillsatts enligt punkt 4 besluta i de frågor som tvisten gäller i överensstämmelse med detta avtal och tillämpliga regler och principer i internationell rätt.

Enligt punkt 7 skall en investerare som har samma nationalitet som en fördragsslutande part som är part i tvisten den dag då skriftligt medgivande enligt punkt 4 lämnades och som, innan en tvist mellan investeraren och den fördragsslutande parten uppstår, kontrolleras av investerare från annan fördragsslutande part, för de ändamål som avses i artikel 25.2 b i *ICSID-konventionen* behandlas som "medborgare i annan avtalsstat" och skall för ändamålen i artikel 1.6 i reglerna för den kompletterande faciliteten betraktas som "medborgare i annan stat".

Punkt 8 bestämmer att skiljedomar, som

även kan innehålla beslut om tillerkännande av ränta, skall vara slutgiltiga och bindande för parterna i tvisten. Skiljedom rörande en åtgärd vidtagen av en regional myndighet i en tvistande fördragsslutande part skall innehålla beslut om att den parten får betala ekonomiskt skadestånd i stället för annan beslutad gottgörelse. Alla parter skall utan dröjsmål verkställa sådana skiljedomar och vidta åtgärder för en effektiv verkställighet av dem inom sina områden.

Artikel 27: Lösning av tvister mellan de fördragsslutande parterna

De fördragsslutande parterna skall sträva efter att lösa tvister om tillämpning eller tolkning av detta fördrag på diplomatisk väg. Enligt överenskommelse 17 innefattar de skyldigheter som följer av fördraget inte beslut som fattats av internationella organisationer eller avtal som trätt i kraft före den 1 januari 1970.

Punkt 2 bestämmer att om en tvist inte inom rimlig tid lösts, får endera parten i tvisten, under vissa villkor, med en skriftlig anmälan hänskjuta tvisten till en ad hoc-skiljedomstol.

Enligt punkt 3 skall en ad hoc-skiljedomstol tillsättas på så sätt att den fördragsslutande part som inleder förfarandet skall utse en medlem i domstolen och meddela den andra fördragsslutande parten i tvisten om detta inom 30 dagar efter det att denne mottagit anmälan om att ovan nämnda ärende hänskjuts till domstolen. Den andra parten skall utse sin egen medlem inom 60 dagar efter det att denna har mottagit anmälan. Om utnämningen inte sker inom föreskriven tid får den fördragsslutande part som inlett förfarandet inom 90 dagar från mottagandet av skriftlig anmälan begära att utnämningen görs av generalsekreteraren för den internationella skiljedomstolen inom 30 dagar från mottagandet av begäran härom. Av artikeln framgår vem som sköter utnämningarna när generalsekreteraren är förhindrad. De fördragsslutande parter som är parter i tvisten utser gemensamt en tredje medlem, som inte får vara medborgare i en fördragsslutande part som är part i tvisten. Denna skiljeman är ordförande för skiljedomstolen. Om parterna inom 150 dagar efter mottagande av anmälan inte har förmått komma överens om utnämning av en tredje medlem, skall utnämningen göras på åtgärd av generalsekre-

teraren för skiljedomstolen på begäran av någondera fördragsslutande parten inom 180 dagar från mottagandet av anmälan.

Vid utnämningarna skall hänsyn tas till kandidaternas kvalifikationer och erfarenhet särskilt i frågor som omfattas av detta fördrag. Om de fördragsslutande parterna eller skiljemännen inte kommit överens om motsatsen, skall UNCITRAL:s skiljedomregler tillämpas. Domstolen skall fälla sina avgöranden genom majoritetsbeslut bland medlemmarna. Skiljedomens slutgiltighet. Den binder alla som är parter i tvisten. Om en domstol, som fattar beslut i skiljedom, finner att en åtgärd vidtagen av ett regionalt eller lokalt förvaltningsorgan eller någon annan myndighet inom ett område som tillhör en fördragsslutande part som förtecknats i bilaga P (Särskild procedur för subnationell tvistlösning), del I, inte är förenlig med detta fördrag, får båda parterna i tvisten åberopa bestämmelserna i bilaga P, del II.

Domstolens kostnader skall till lika delar täckas av de fördragsslutande parter som är parter i tvisten. Domstolen får emellertid efter eget skön besluta att en högre andel av kostnaderna skall betalas av den ena av de fördragsslutande parter som är part i tvisten. Skiljedomstolen har sitt säte i Haag, om inte om något annat överenskoms. En kopia av skiljedomens skall deponeras hos sekretariatet som skall hålla den tillgänglig för alla intresserade.

Artikel 28: Icke-tillämpning av artikel 27 på vissa tvister

Tvister som gäller tillämpning eller tolkning av artiklarna 5 (Handelsrelaterade investeringsåtgärder) eller 29 (Interimsbestämmelser för handelsrelaterade frågor) i energistadgefördraget avgörs inte med stöd av artikel 27, såvida inte parterna i tvisten kommer överens om det.

1.7. Del VI: Övergångsbestämmelser

Artikel 29: Interimsbestämmelser för handelsrelaterade frågor

Enligt punkt 1 tillämpas bestämmelserna i denna artikel på handel med energimaterial och energiprodukter så länge som en fördragsslutande part inte är fördragsslutande part i GATT och därtill hörande instrument.

Enligt punkt 2 a skall bestämmelserna i

GATT 1947 tillämpas, med förbehåll för moment b och c och undantagen och reglerna i bilaga G (Undantag och regler för tillämpning av bestämmelserna i GATT och därtill hörande instrument) som gällde den 1 mars 1994 och tillämpades av GATT-parterna inbördes som om alla parter vore parter i GATT 1947 och därtill hörande instrument. Enligt överenskommelse 18 förutsätts det att stadgekonferensen skall genomföra de gemensamma åtgärderna när en bestämmelse i GATT föreskriver gemensamma åtgärder av parter i GATT. Lydelsen "gällde den 1 mars 1994 och tillämpades av parterna i GATT 1947 inbördes" är inte avsedd att gälla fall där en part i GATT återoplat artikel XXXV i GATT och därmed inte tillämpar GATT gentemot annan part i GATT, men där parten ändå ensidigt i praktiken, tillämpar vissa bestämmelser i GATT i förhållande till den andra parten i GATT.

Enligt punkt 3 skall alla signatärer av energistadgefördraget och alla stater eller regionala organisationer för ekonomisk integration som ansluter sig till detta fördrag den dag då de undertecknar eller deponerar sitt anslutningsinstrument ge sekretariatet en lista över alla tullar och andra avgifter som de tillämpar. Ändringar i ovan nämnda tullar och avgifter skall anmälas till sekretariatet som skall underrätta övriga fördragsslutande parter om dem. Alla fördragsslutande parter skall sträva efter att inte höja de tullar och andra avgifter som nämns i listan.

Enligt punkt 5 är det möjligt att göra undantag från listorna, när åtgärden inte strider mot andra tillämpliga bestämmelser i GATT eller när vederbörande part har anmält sina höjningsavsikter till sekretariatet, givet andra berörda fördragsslutande parter en möjlighet till samråd och tagit hänsyn till anmärkningar från dessa parter.

Enligt punkt 6 åtar sig signatärerna att senast den 1 januari 1995, och i syfte att nå en överenskommelse före den 1 januari 1998, inleda förhandlingar om ändring av detta avtal som skall förpliktiga de fördragsslutande parterna att inte höja sådana tullar, andra skatter eller avgifter utöver den nivå som anges i ändringen. Enligt överenskommelse 11 kan de fördragsslutande parterna överväga att sammanbinda artikel 10.4 och 29.6.

Enligt punkt 7 tillämpas bilaga D (Interimsbestämmelser rörande lösning av handels tvister) med stöd av denna artikel på tvister som gäller uppfyllandet av bestäm-

melser som skall tillämpas på handel, om vederbörande fördragsslutande parter inte kommer överens om annat samt på tvister som gäller uppfyllandet av artikel 5 mellan fördragsslutande parter där minst en inte är part i GATT. Bilaga D tillämpas inte på en sådan tvist mellan fördragsslutande parter som uppstår beträffande ett avtal som har anmälts i enlighet med och som uppfyller kraven i moment 2 b och bilaga TFU (Bestämmelser om handelsavtal mellan stater som varit konstituerande delar av förutvarande Sovjetunionen) eller som upprättar ett frihandelsområde eller en tullunion enligt artikel XXIV i GATT.

Artikel 30: Utveckling av internationella handelsöverenskommelser

Artikeln förpliktigar de fördragsslutande parterna att utgående från resultaten av Uruguay-rundan senast den 1 juli 1995 eller när detta fördrag träder i kraft, beroende på vilket som inträffar senare, börja överväga lämpliga förändringar av detta fördrag. Eventuella ändringar godkänns av stadgekonferensen.

Artikel 31: Energianknuten utrustning

Den provisoriska stadgekonferensen skall granska möjligheterna att inlemma energianknuten utrustning i handelsbestämmelserna i detta fördrag.

Artikel 32: Övergångsbestämmelser

Punkt 1 gör det möjligt för de fördragsslutande parter som nämns i bilaga T (De fördragsslutande parternas övergångsåtgärder) att tillfälligt skjuta upp det fullständiga uppfyllandet av vissa skyldigheter i avtalet för att anpassa sig till marknadsekonomins krav.

Enligt punkt 2 skall de andra fördragsslutande parterna bistå den ovan nämnda fördragsslutande parten att skapa de förutsättningar som är nödvändiga för att uppskjutandet skall kunna avslutas. Detta bistånd kan omfatta bilaterala och multilaterala avtalsarrangemang.

Enligt punkt 3 förtecknas i bilaga T villkoren för varje fördragsslutande part som åberopar övergångsbestämmelser. Fördragsslutande parter för vilka övergångsarrangemangen gäller förbinder sig att uppfylla sina förpliktelser fullständigt senast den 1 juli

2001. Om en fördragsslutande part, på grund av särskilda omständigheter, skulle anse det nödvändigt att begära att sådant tillfälligt uppskjutande förlängs, skall beslut i saken fattas av stadgekonferensen.

Enligt punkt 4 skall en fördragsslutande part som tillämpar tillfälliga arrangemang minst var tolfte månad till sekretariatet anmäla sina framsteg mot fullt uppfyllande av förpliktelserna och eventuella svårigheter i fråga om detta. Dessutom skall behovet av tekniskt bistånd anmälas för att underlätta fullföljandet av de steg som i bilaga T angivits som nödvändiga samt de eventuella begäranden om uppskov som skall göras till konferensen. Sekretariatet skall delge de fördragsslutande parterna alla ovan nämnda anmälningar och aktivt främja sammankopplingen av tekniskt bistånd. Enligt punkt 6 följer konferensen upp att bestämmelserna i denna artikel uppfylls, att behovet av och erbjudandena om tekniskt bistånd sammankopplas samt vidtar adekvata åtgärder.

1.8. Del VII: Strukturella och institutionella förhållanden

Artikel 33: Protokoll och förklaringar till energistadgan

Stadgekonferensen får ge tillstånd till förhandlingar om ett antal protokoll och förklaringar till energistadgan i syfte att uppfylla stadgans mål och principer. Alla stadgans signatärer får delta i sådana förhandlingar.

Enligt punkt 3 kan en stat eller regional organisation för ekonomisk integration inte vara part i ett protokoll eller en förklaring såvida den inte samtidigt är eller blir signatär av stadgan.

I punkt 4 bestäms att de slutbestämmelser som gäller ett protokoll i regel skall läggas fast i det protokollet.

Enligt punkt 5 gäller ett protokoll endast de fördragsslutande parter som har förbundit sig att följa det. Protokollet får inte försvaga de fördragsslutande parters rättigheter och skyldigheter som inte är parter i det.

Enligt artikel 6 a får ett protokoll anvisa uppgifter för stadgekonferensen och sekretariatet. När protokollet ändras får nya uppgifter inte anvisas utan att konferensen har godkänt detta. I ett protokoll får i fråga om beslut bestämmas om andra regler för omröstning än de som anges i artikel 36 (Om-

röstning). I protokollet kan också anges att bara parter i protokollet skall vara röstberättigade.

Enligt överenskommelse 19 bör den provisoriska stadgekonferensen snarast möjligt besluta hur man bäst skall kunna nå det i del III av Europeiska energistadgan angivna målet att protokoll skall förhandlas fram på sådana samarbetsområden som förtecknats i denna del av stadgan.

Artikel 34: Energistadgekonferensen

De fördragsslutande parterna skall regelbundet mötas i energistadgekonferensen där alla fördragsslutande parter skall ha rätt att ha en företrädare. Ordinarie möten skall hållas med mellanrum som beslutas av stadgekonferensen.

Enligt överenskommelse 20 bör den provisoriska generalsekreteraren omedelbart ta kontakt med andra internationella organ för att utröna på vilka villkor de kan vara villiga att åta sig uppgifter som följer av fördraget. Generalsekreteraren får ge den provisoriska stadgekonferensen en berättelse. Konferensen skall inkallas till möte senast 180 dagar efter det att fördraget öppnats för undertecknande. Konferensen antar årsbudgeten innan budgetåret börjar.

Enligt punkt 2 får stadgekonferensen hålla extraordinära möten genom beslut av konferensen. Också en fördragsslutande part kan begära att ett extraordinärt möte skall ordnas, om minst en tredjedel av parterna understöder att mötet hålls.

Punkt 3 fastslår konferensens uppgifter. Enligt underpunkt m har konferensen i uppgift att pröva och godkänna tekniska ändringar i bilagorna till detta fördrag. Enligt överenskommelse 21 kan de tekniska ändringarna i bilagorna innehålla t.ex. strykning ur förteckningarna av icke-signatärer eller av signatärer som inte har ratificerat fördraget, eller tillägg till bilagorna N (Förteckning över fördragsslutande parter som kräver att en transitering skall omfatta minst tre olika områden) och VC (Förteckning över fördragsslutande parter som gjort frivilliga, bindande åtaganden enligt artikel 10.3). Sekretariatet har i uppgift att presentera dessa ändringar för konferensen.

Enligt punkt 4 skall konferensen genom sekretariatet samarbeta med och utnyttja tjänster och program hos andra institutioner och organisationer med beprövad kompetens

i frågor som hör samman med målen för detta fördrag.

Enligt punkt 5 får konferensen inrätta de underorgan som den anser erforderliga.

Enligt punkt 6 skall konferensen granska och anta arbetsordning och ekonomiska regler.

I punkt 7 åläggs konferensen att år 1999 och därefter minst vart femte år grundligt pröva de uppgifter som lagts fast i detta fördrag, i ljuset av den omfattning i vilken bestämmelserna i fördraget och protokollen har genomförts. Vid slutet av varje prövnings-tillfälle får stadgekonferensen ändra eller avskaffa de uppgifter som anges i punkt 3 och bevilja sekretariatet ansvarsfrihet.

Artikel 35: Sekretariat

Konferensen bistås av ett sekretariat bestående av generalsekreteraren och personal.

Enligt punkt 2 utser konferensen generalsekreteraren. Den första mandatperioden skall vara på högst fem år.

Sekretariatet är ansvarigt inför konferensen i fråga om skötseln av sina uppgifter.

Enligt punkt 4 bistår sekretariatet konferensen och utför de uppgifter som det har givits.

Sekretariatet får sluta sådana administrativa avtal och kontrakt som kan komma att krävas för att det skall kunna utföra sina uppgifter effektivt.

Artikel 36: Omröstning

I punkt 1 räknas de situationer upp där det krävs enhällighet av deltagarna i konferensen vid omröstningen. Om en överenskommelse inte kan nås i samförstånd gäller punkterna 2—5.

Enligt punkt 6 blir inget beslut som avses i artikeln giltigt, om det inte har stöd av en enkel majoritet av de fördragsslutande parterna, ifall inte något annat bestäms i punkt 2.

Enligt punkt 7 skall en regional organisation för ekonomisk integration när den röstar förfoga över lika många röster som den har medlemsstater som är fördragsslutande parter i detta fördrag. En sådan organisation får inte utnyttja sin rösträtt om dess medlemsstater använder sin och omvänt.

Enligt punkt 8 får stadgekonferensen helt eller delvis upphäva en fördragsslutande parts rösträtt, om denna framhårdar i att inte

fullgöra sina ekonomiska förpliktelser enligt detta fördrag.

Artikel 37: Principer för finansiering

Enligt punkt 1 bär de fördragsslutande parterna kostnaderna för sina representanters deltagande i möten i konferensen och dess underorgan.

Enligt punkt 2 skall kostnaderna för möten i stadgekonferensen och dess underorgan betraktas som sekretariatskostnader.

Sekretariatets kostnader skall täckas av de fördragsslutande parterna i proportion till deras betalningsförmåga enligt vad som lagts fast i bilaga B. (System för fördelning av kostnader föranledda av stadgan).

Enligt punkt 4 skall parterna i separata protokoll täcka de kostnader som föranleds sekretariatet av dylika protokoll.

1.9. Del VIII: Slutbestämmelser

Artikel 38: Undertecknande

Detta fördrag står öppet för undertecknande i Lissabon från den 17 december 1994 till den 16 juni 1995 av de parter som undertecknat stadgan.

Artikel 39: Ratifikation, godtagande eller godkännande

Fördraget skall ratificeras eller godkännas av signatärerna.

Artikel 40: Tillämpning på områden

Varje stat eller regional organisation för ekonomisk integration får i en förklaring som avges i samband med undertecknandet/godtagandet/godkännandet begränsa tillämpningen av energistadgefördraget att gälla bara en del eller alla de områden vars internationella förbindelser den ansvarar för. En fördragsslutande part får vid en senare tidpunkt utsträcka energistadgefördraget till att gälla också sådana områden som utesluts i förklaringen. Förklaringar som gäller tillämpningen av fördraget kan återkallas för ett visst område genom att detta meddelas depositarien. Definitionen av 'område' i artikel 1.10 skall tolkas så att den är tillämplig på varje förklaring som givits enligt denna artikel.

Artikel 41: Anslutning

Energistadgefödraget är på de villkor som godkänts av stadgekonferensen öppet för anslutning av dem som har undertecknat stadgan från den dag då fördraget stängs för undertecknande.

Artikel 42: Ändringar

Varje fördragsslutande part får föreslå ändringar i energistadgefödraget.

I punkt 2 bestäms att sekretariatet skall överlämna texten till en föreslagen ändring till de fördragsslutande parterna minst tre månader innan den läggs fram för antagande av stadgekonferensen.

Enligt punkt 3 skall sekretariatet underrätta depositarien om ändringar i detta fördrag, som antagits av stadgekonferensen. Depositarien skall överlämna ändringarna till alla fördragsslutande parter för ratifikation, godtagande eller godkännande.

Enligt punkt 4 skall ratifikations- eller godkännandeinstrument avseende ändringar i fördraget deponeras hos depositarien. Ändringarna träder i kraft mellan fördragsslutande parter som godkänt dem den nittionde dagen efter det att minst tre fjärdedelar av de fördragsslutande parterna har deponerat sina instrument. I fråga om de övriga träder ändringarna i kraft den nittionde dagen efter det att den fördragsslutande parten har deponerat sina ratifikations- eller godkännandeinstrument avseende ändringarna.

Artikel 43: Associationsavtal

Stadgekonferensen får bemyndiga till förhandlingar om associationsavtal. De förbindelser som upprättas med en associerad stat, regional organisation för ekonomisk integration eller med internationella organisationer skall vara anpassade till de särskilda omständigheterna för associationen och skall i varje enskilt fall anges i associationsavtalet.

Artikel 44: Ikraftträdande

Enligt punkt 1 träder energistadgefödraget i kraft den nittionde dagen efter deponering av det trettionde ratifikations-, godkännande- eller antagandeinstrumentet från en stat eller regional organisation för ekonomisk integration, som är undertecknare av stadgan den 16 juni 1995. Ett instrument som deponeras

av en regional organisation för ekonomisk integration skall inte betraktas som tillägg till de instrument som deponerats av organisationens medlemsstater.

Enligt punkt 2 skall, för varje stat eller regional organisation för ekonomisk integration som ratificerar eller godkänner detta fördrag efter deponeringen av det trettionde ratifikations- eller godkännandeinstrumentet, fördraget träda i kraft den nittionde dagen efter det att staten eller organisationen i fråga har deponerat sina ratifikations- eller godkännandeinstrument.

Artikel 45: Provisorisk tillämpning

Enligt punkt 1 skall varje signatär samtycka till att provisoriskt tillämpa detta fördrag, i den omfattning som fördraget inte strider mot dess lagstiftning.

Enligt punkt 2 får en signatär i samband med undertecknandet meddela att den inte har möjlighet att godkänna provisorisk tillämpning.

I punkt 3 finns bestämmelser om avslutandet av provisorisk tillämpning. Uppsägningen av den provisoriska tillämpningen träder i kraft 60 dagar efter den dag då depositarien tar emot skriftligt meddelande om detta. Förbindelser om skydd för investeringar och lösandet av tvister som getts med stöd av den provisoriska tillämpningen förblir dock gällande under tjugo år. Ovan nämnda tillämpas inte på de signatärer som förtecknas i bilaga PA (Förteckning över signatärer som inte godkänner skyldighet att provisoriskt tillämpa artikel 45.3 b).

Artikel 46: Reservationer

I artikeln förbjuds reservationer.

Artikel 47: Frånträde

En fördragsslutande part kan fem år efter den dag då energistadgefödraget trätt i kraft för den parten frånträda fördraget genom skriftlig notifikation till depositarien. Frånträdet träder i kraft antingen ett år efter den dag då depositarien erhållit notifikationen om frånträde eller vid en senare tidpunkt som kan vara angiven i denna. Bestämmelserna i fördraget förblir i kraft i fråga om investeringarna under 20 år. Alla protokoll

som en fördragsslutande part är part i upphör att gälla för denne i och med att frånträdet träder i kraft.

Artikel 48: Bilagornas och beslutens status

Bilagorna till energistadgefördraget och de beslut som anges i bilaga 2 till slutakten från den europeiska energistadgekonferensen, undertecknad i Lissabon den 17 december 1994, är integrerade delar av detta fördrag.

Artikel 49: Depositarie

Enligt artikeln skall republiken Portugals regering vara depositarie för energistadgefördraget.

Artikel 50: Autentiska texter

Artikeln innehåller en bestämmelse om de olika språkvarianterna av energistadgefördraget. Fördraget har gjorts upp på engelska, franska, tyska, italienska, ryska och spanska och varje text har lika giltighet.

1.10. Bilagor

1. Bilaga EM: Energimaterial och energiprodukter

Bilagan har förklarats i samband med artikel 1.4.

2. Bilaga NI: Energimaterial och energiprodukter som inte omfattas av definitionen av "ekonomisk verksamhet inom energisektorn"

Bilagan har förklarats i samband med artikel 1.5.

3. Bilaga TRM: Anmälan och avveckling (TRIM:s) (enligt artikel 5.4)

Alla fördragsslutande parter skall till sekretariatet anmäla alla handelsrelaterade investeringsåtgärder som de tillämpar som inte står i överensstämmelse med bestämmelserna om handelsrelaterade investeringsåtgärder i artikel 5. Om den fördragsslutande parten är part i GATT, skall anmälan göras inom 90 dagar efter det att detta fördrag trätt i kraft. Om parten inte är part i GATT, skall

anmälan göras inom 12 månader efter det att detta fördrag trätt i kraft.

Dessa handelsrelaterade investeringsåtgärder som har allmän eller särskild tillämpning skall anmälas med uppgifter om deras huvuddrag.

Om det rör sig om handelsrelaterade investeringsåtgärder som tillämpas med stöd av myndigheternas prövningsrätt, skall varje enskild tillämpning anmälas enligt punkt 2. Information som skulle kunna skada enskilda företags legitima affärsintressen behöver inte lämnas.

Enligt punkt 3 skall alla fördragsslutande parter avskaffa alla handelsrelaterade investeringsåtgärder som anmälts enligt punkt 1 inom två år från den dag då energistadgefördraget träder i kraft, om den fördragsslutande parten i fråga är part i GATT eller inom tre år från ikraftträdelsedagen, om den fördragsslutande parten i fråga inte är part i GATT.

Under den tid som gäller enligt punkt 3 får en fördragsslutande part inte ändra villkoren för någon handelsrelaterad investeringsåtgärd som denne anmält i förhållande till de villkor som gällde den dag då detta fördrag trädde i kraft, på sådant sätt att graden av oförenlighet med bestämmelserna i artikel 5 i fördraget ökar.

Trots vad som sagts i punkt 4 i bilagan får en fördragsslutande part, för att inte missgynna etablerade företag som är föremål för handelsrelaterade investeringsåtgärder som anmälts enligt punkt 1, under avvecklingsperioden tillämpa samma handelsrelaterade investeringsåtgärder på en ny investering när produkterna av en sådan investering är av samma slag och tillämpningen är nödvändig för att snedvridna konkurrensförhållanden skall kunna undvikas.

De investeringsåtgärder som på detta sätt tillämpas på en ny investering skall anmälas till sekretariatet.

När en stat tillträder energistadgefördraget sedan det trätt i kraft, skall anmälan enligt punkterna 1 och 2 göras den sista dag som gäller enligt punkt 1, eller den dag då anslutningsinstrumentet deponeras. Slutet av avvecklingsperioden inträffar efter sista tillämpliga datum enligt punkt 3 eller efter den dag då fördraget träder i kraft.

4. Bilaga N: Förteckning över fördragsslutande parter som kräver att en transitering skall omfatta minst tre olika områden

Bilagan har förklarats i samband med artikel 7.10 a

5. Bilaga VC: Förteckning över fördragsslutande parter som gjort frivilliga, bindande åtaganden enligt artikel 10.3

Bilagan har förklarats i samband med artikel 10.6.

6. Bilaga ID: Förteckning över fördragsslutande parter som inte tillåter att en investerare på nytt hänskjuter samma tvist till internationell skiljedom i ett senare skede enligt artikel 26

Bilagan har förklarats i samband med artikel 26.3 b.

7. Bilaga IA: Förteckning över fördragsslutande parter som inte tillåter att en investerare eller en fördragsslutande part hänskjuter en tvist som gäller sista meningen i artikel 10.1 till internationell skiljedom

Bilagan har förklarats i samband med artikel 26.3 c och artikel 27.2.

8. Bilaga P: Särskild procedur för subnationell tvistlösning

Bilagan har förklarats i samband med artikel 27.3i. Bilagan innehåller en förteckning över de fördragsslutande parter på vilka proceduren tillämpas.

Del I

En förteckning över de fördragsslutande parterna.

Del II

Om domstolen i sin skiljedom finner att en åtgärd vidtagen av en regional eller lokal regering eller myndighet i en fördragsslutande part som nämns i del I i bilaga P (nedan kallad 'ansvarig part') inte står i överensstämmelse med en bestämmelse i detta fördrag, skall ansvarig part vidta sådana rimliga åtgärder som står till dess förfogande för att säkerställa att fördraget uppfylls med hänsyn till åtgärden i fråga.

Ansvarig part skall inom 30 dagar från den dag då beslutet fattas, tillställa sekretariatet skriftlig underrättelse om sina avsikter

att säkerställa att fördraget uppfylls med hänsyn till åtgärden. Sekretariatet skall lägga fram anmälan för stadgekonferensen vid tidigast möjliga tillfälle. Om det inte är möjligt att omedelbart uppfylla fördraget, skall ansvarig part ges rimlig tid att åstadkomma detta. Den rimliga tidsperioden skall avtalas mellan båda parter i tvisten. Om en sådan överenskommelse inte nås, skall ansvarig part föreslå en rimlig period för stadgekonferensens godkännande.

Om ansvarig part misslyckas med att inom den rimliga tiden säkerställa att åtgärden uppfyller fördraget, skall denne sträva efter att komma överens med drabbad part om lämplig ersättning.

Drabbad part får med stadgekonferensens medgivande tillfälligt upphäva sina skyldigheter gentemot ansvarig part enligt fördraget, om överenskommelse om en tillfredsställande ersättning inte kunnat nås inom 20 dagar.

Vid övervägande om vilka åtaganden som tillfälligt skall upphävas, skall drabbad part söka upphäva skyldigheter som gäller den del av fördraget som skiljedomstolen förklarat att åtgärden brutit mot. Om detta inte är möjligt, kan den drabbade parten sträva efter att upphäva skyldigheter enligt andra delar av fördraget. Om den drabbade parten beslutar söka tillstånd att upphäva skyldigheter enligt andra delar av fördraget, skall skälen till detta anges i ansökan. På skriftlig begäran av den drabbade parten skall skiljedomstolen avgöra om de skyldigheter som upphävts av den drabbade parten ligger på en oskälig nivå. Sådana beslut fattas inom 60 dagar från det begäran anfördes hos domstolen. Skyldigheterna får inte upphävas innan en slutlig och bindande skiljedom har avkunnats.

Vid upphävandet av skyldigheter gentemot en ansvarig part, skall en drabbad part på alla sätt söka undvika att skada andra fördragsslutande parters rättigheter enligt fördraget.

9. Bilaga G: Undantag och regler för tillämpning av bestämmelserna i GATT och därtill hörande instrument (enligt artikel 29.2 a)

Punkt 1 i bilagan innehåller en förteckning över de bestämmelser i GATT 1947 och därtill hörande instrument som inte skall tillämpas i samband med artikel 29.2 a.

De fördragsslutande parterna tillämpar bestämmelserna i bilagan inom ramen för andra bestämmelser i energistadgefördraget på sådana åtgärder som vidtas av fördragsslutande parter som inte är parter i GATT i fråga om "Förklaringen om handelsåtgärder för betalningsbalansändamål".

De fördragsslutande parter som inte är parter i GATT eller därtill hörande instrument skall rikta sina anmälningar till sekretariatet, som sänder kopior av anmälningarna till alla fördragsslutande parter. Dessa krav skall inte gälla fördragsslutande parter som också är parter i GATT och därtill hörande instrument. De har egna anmälningskrav.

Handel med nukleärt material får regleras genom avtal till vilka hänvisning gjorts i de förklaringar rörande denna punkt som ingår i Europeiska energistadgekonferensens slutakt.

10. Bilaga TFU: Bestämmelser om handelsavtal mellan stater som varit konstituerande delar av förutvarande Sovjetunionen

Alla de överenskommelser som nämns i artikel 29.2 b skall anmälas skriftligen till sekretariatet av parterna i sådana överenskommelser, eller på deras vägnar som undertecknar eller tillträder detta fördrag:

a) när det gäller en överenskommelse som är i kraft tre månader efter den dag då den första av dess parter undertecknar eller deponerar sitt anslutningsinstrument till fördraget, senast sex månader efter dagen för undertecknande eller deposition, och

b) när det gäller en överenskommelse som träder i kraft efter den dag som avses i moment a, så lång tid före ikraftträdandet att andra stater eller regionala organisationer för ekonomisk integration som har undertecknat eller anslutit sig till fördraget har möjligheter att göra framställningar om överenskommelsen innan den träder i kraft.

Enligt överenskommelse 22, som gäller punkt 1 i bilaga TFU, får de parter i en överenskommelse som undertecknat eller anslutit sig till fördraget göra anmälan på en sådan parts vägnar som enligt punkt 1 inte har undertecknat eller anslutit sig till fördraget inom den tid som krävs för anmälan.

Enligt överenskommelse 22 antas det inte föreligga något allmänt behov av anmälan av överenskommelser av rent affärsmässig natur, eftersom sådana överenskommelser inte torde föranleda frågor om överensstäm-

melse med artikel 29.2 a, även om de träffas av statliga organ. Enligt överenskommelse 22 anses det vidare att stadgekonferensen för de ändamål som avses i bilaga TFU skall kunna klargöra vilka slag av överenskommelser enligt artikel 29.2 b som kräver anmälan enligt bilagan och vilka som inte gör det.

Anmälan skall innehålla kopior av överenskommelsen på alla de språk på vilka den har undertecknats. Vidare skall i den ingå en beskrivning av de energimaterial och energiprodukter överenskommelsen gäller, med hänvisning till punkterna i bilaga EM, en förklaring för varje berörd bestämmelse i GATT och därtill hörande instrument, som skall tillämpas enligt artikel 29.2 a, av de omständigheter som gör det omöjligt för parterna i överenskommelsen att helt uppfylla respektive bestämmelse. Anmälan skall innehålla de åtgärder som varje part skall vidta för att förbättra de förhållanden som avses i moment c och en beskrivning av parternas program för att nå en successiv begränsning och slutlig avveckling av de avvikande bestämmelserna i överenskommelsen.

Parterna i en överenskommelse som anmälts enligt punkt 1 i bilagan skall ge berörda parter rimligt tillfälle till samråd i fråga om överenskommelsen. På begäran av en berörd part kan stadgekonferensen pröva överenskommelsen och anta rekommendationer om den.

Stadgekonferensen skall regelbundet granska tillämpningen av överenskommelser och de framsteg som gjorts mot avveckling av deras bestämmelser som avviker från bestämmelserna i GATT och därtill hörande instrument som skall tillämpas enligt artikel 29.2 a.

I exceptionellt brådskande fall kan en överenskommelse som beskrivits i artikel 29.2 b tillåtas träda i kraft utan anmälan. Härvid är förutsättningen att anmälan sker och tillfälle ges till samråd så snart som möjligt. I sådana fall skall parterna i överenskommelsen anmäla texten till den så snart den träder i kraft.

Enligt punkt 6 förbinder sig fördragsslutande parter som är eller blir parter i en överenskommelse enligt artikel 29.2 b att begränsa dess avvikelser från bestämmelserna i GATT och därtill hörande instrument som skall tillämpas enligt artikel 29.2 a, till vad som är nödvändigt av hänsyn till om-

ständigheterna och att tillämpa överenskomsten på ett sätt som medför minsta möjliga avvikelse från dessa bestämmelser.

11. Bilaga D: Interimsbestämmelser för lösning av handelstvister

De fördragsslutande parterna skall göra allt för att nå tillfredsställande lösningar på tvister om befintliga åtgärder som kan få inflytande på uppfyllandet av handelsbestämmelserna enligt artiklarna 5 och 29.

En fördragsslutande part får skriftligen hos en annan fördragsslutande part begära samråd om en åtgärd som den senare vidtagit och som den förstnämnde anser kan ha betydande effekter på uppfyllandet av bestämmelser för handeln med stöd av artikel 5 eller 29. En fördragsslutande part som begär samråd skall i största möjliga utsträckning ange den åtgärd som klagomålet gäller samt vilka bestämmelser i artikel 5 eller 29 och i GATT och därtill hörande instrument som denne finner relevanta. Begäran om samråd skall anmälas till sekretariatet, som skall informera de fördragsslutande parterna om kommande samråd.

En fördragsslutande part skall behandla all information, som ingår i den skriftliga begäran och som är hemlig, på samma sätt som informationen behandlas av den fördragsslutande part som lämnar den.

När fördragsslutande parter söker lösa frågor som en fördragsslutande part anser påverka uppfyllandet av handelsbestämmelser enligt artikel 5 eller 29 mellan denne och en annan fördragsslutande part, skall de göra allt för att undvika en lösning som drabbar andra fördragsslutande parter handel.

Om de fördragsslutande parterna, inom 60 dagar från mottagandet av begäran om samråd enligt vad som nämndes tidigare, inte löst sin tvist eller kommit överens om att lösa den, får båda fördragsslutande parterna skriftligt begära att en panel skall tillsättas. I denna begäran skall den fördragsslutande parten ange tvistens innebörd och de bestämmelser i artikel 5 eller 29 och i GATT och därtill hörande instrument som åberopas.

Andra fördragsslutande parter intressen skall beaktas under arbetet på att lösa en tvist.

En fördragsslutande part som har ett betydande intresse i frågan skall ha rätt att bli hörd av panelen och att lämna skriftliga framställningar till den, under förutsättning

att de fördragsslutande parterna i tvisten och sekretariatet fått skriftlig anmälan om sådan parts intresse senast den dag då panelen tillsätts.

En panel skall tillsättas inom 45 dagar efter det att en fördragsslutande part har fått en skriftlig begäran av sekretariatet. Panelen består av tre medlemmar. Generalsekretären väljer dem från en namnförteckning. Om inte de tvistande fördragsslutande parterna kommer överens om annat, skall medlemmarna i panelen inte vara medborgare i en fördragsslutande part som är part i tvisten eller annars vara fördragsslutande part som har betydande intresse i saken.

De tvistande fördragsslutande parterna skall inom 10 vardagar reagera på utnämningen av medlemmar i panelen. Endast av tungt vägande skäl kan de motsätta sig en utnämning. Panelmedlemmarna agerar i personlig egenskap och de skall inte ta emot instruktioner från någon regering eller annat organ. De fördragsslutande parterna förbinder sig att respektera dessa principer och att inte söka påverka panelmedlemmar i utförandet av deras arbete. Panelmedlemmarna skall väljas på ett sätt som säkerställer deras oberoende och ger panelen tillräcklig bredd i fråga om bakgrund och kunskaper. Sekretariatet informerar alla fördragsslutande parter om att en panel har tillsatts.

Stadgekonferensen skall anta procedurregler för panelförhandlingar och dessa skall så nära som möjligt följa bestämmelserna i GATT och därtill hörande instrument. En panel skall också ha rätt att anta ytterligare procedurregler. I en förhandling inför en panel skall parterna i en tvist och de som har anmält sitt intresse ha rätt till minst en överläggning med panelen och att lämna en skriftlig framställning. Parterna i tvisten skall också ha rätt att lämna skriftligt genmäle. Panelen får ge de parter som har anmält sitt intresse de övriga parternas skriftliga framställningar på samtycke av dessa.

Förhandlingarna i en panel skall vara förtroliga. Panelen skall göra en bedömning av fakta i tvisten och åtgärdernas överensstämmelse med bestämmelser som är tillämpliga på handeln enligt artikel 5 eller 29. När panelen fullgör sina uppgifter skall den samråda med de fördragsslutande parterna i tvisten och ge dem adekvata möjligheter att nå en ömsesidigt tillfredsställande lösning. Panelen skall grunda sitt beslut på de argument och framställningar som parterna i

tvisten har gjort. Panelerna skall vägledas av de tolkningar som gjorts av GATT och därtill hörande instrument inom ramen för GATT.

Såvida inte annat avtalats mellan de fördragsslutande parterna, skall panelen fullfölja sitt arbete inom 180 dagar från den dag då panelen tillsätts. Slutrapportens giltighet påverkas inte av att tiden överskrids.

Ett beslut som en panel har fattat om sin jurisdiktion är slutligt och bindande. Protester från en tvistande fördragsslutande part med innebörd att tvisten inte skulle ligga inom panelens jurisdiktion skall prövas av panelen, som skall besluta om protesten skall behandlas som en inledande fråga eller som en del av tvisten.

Generalsekreteraren får med medgivande från alla fördragsslutande parter i tvisterna tillsätta en enda panel som skall handha tvister av i väsentlig grad samma slag.

Panelen lämnar de fördragsslutande parterna i tvisten för övervägande den beskrivande delen av sitt utkast till skriftlig rapport. De tvistande fördragsslutande parterna har möjlighet att lämna in sina kommentarer om den beskrivande delen inom en tidsrymd som besluts av panelen.

Efter att ha fått parternas kommentarer ger panelen de fördragsslutande parterna en preliminär rapport både över den beskrivande delen och över panelens resultat och slutsatser. Inom en tidsfrist som panelen anger får en tvistande part inkomma med skriftlig begäran om att panelen skall granska vissa delar av den preliminära rapporten innan slutrapport lämnas. Panelen kan också sammanträda med de tvistande parterna för att behandla de frågor som ställts i en sådan begäran innan slutrapporten lämnas. I slutrapporten ingår en beskrivande del, panelens konstateranden och slutsatser samt en diskussion av argument som förts fram rörande vissa aspekter av den preliminära rapporten under granskningen av den. Slutrapporten skall behandla alla viktiga frågor som tagits upp inför panelen och som har betydelse för lösning av tvisten och redovisa motiven till panelens slutsatser.

Panelen överlämnar sin slutrapport till sekretariatet och till de tvistande fördragsslutande parterna. Sekretariatet sänder slutrapporten samt eventuella andra skriftliga synpunkter som de tvistande fördragsslutande parterna önskar få bifogade, till alla fördragsslutande parter.

Om en panel finner att en åtgärd som införts eller upprätthålls av en fördragsslutande part inte är förenlig med bestämmelserna i artikel 5 eller 29, eller med en bestämmelse i GATT eller dithörande instrument som gäller artikel 29, kan panelen i sin slutrapport rekommendera att vederbörande fördragsslutande part ändrar eller avvecklar åtgärden eller förfar så att bestämmelsen uppfylls.

Panelrapporterna skall antas av stadgekonferensen. Stadgekonferensen skall inte anta en rapport förrän tidigast 30 dagar efter det att sekretariatet sänt ut den till alla fördragsslutande parter. Parter som har invändningar mot en panelrapport skall motivera sina invändningar skriftligt till sekretariatet minst 10 dagar före den dag då rapporten skall behandlas för antagande av stadgekonferensen och sekretariatet skall omgående skicka skrivelserna till alla fördragsslutande parter. Tvistande fördragsslutande parter och fördragsslutande parter som anmält sitt intresse har rätt att delta i stadgekonferensens behandling av panelrapporten rörande tvisten.

För att säkerställa en effektiv lösning av tvister är det nödvändigt att alla beslut och rekommendationer i en slutgiltig panelrapport som antagits av stadgekonferensen följs. En fördragsslutande part som är föremål för ett beslut eller en rekommendation i en slutgiltig rapport skall meddela konferensen hur denne avser uppfylla dessa beslut eller rekommendationer. Om det är praktiskt omöjligt att omedelbart uppfylla dem, skall berörd fördragsslutande part förklara sina skäl till det. Den fördragsslutande parten kan beviljas en rimlig tidsperiod för att verkställa uppfyllandet av besluten och rekommendationerna.

Om en fördragsslutande part misslyckats med att inom rimlig tid föga sig efter ett beslut eller en rekommendation i en slutrapport, får en fördragsslutande part som drabbas av detta lämna en begäran till den andra parten om att denne skall inleda förhandlingar i syfte att komma överens om ömsesidigt godtagbar kompensation. Om den felande fördragsslutande parten vägrar förhandla eller om parterna inte nått en överenskommelse inom 30 dagar från mottagandet av begäran om förhandlingar, får den drabbade fördragsslutande parten skriftligt begära stadgekonferensen om tillstånd för att upphäva sina skyldigheter gentemot den felande parten enligt artikel 5 eller 29.

Upphävandet av skyldigheterna är tillfälligt. Åtgärden tillämpas endast tills den åtgärd som strider mot artikel 5 eller 29 har undanröjts eller en ömsesidigt tillfredsställande lösning har uppnåtts.

Innan sådana skyldigheter upphävs skall den drabbade fördragsslutande parten underätta den felande fördragsslutande parten om arten av och nivån på de förpliktelser den förstnämnde föreslår skall hävas. Om den felande parten till generalsekreteraren överlämnar skriftlig protest mot den av den drabbade parten föreslagna nivån på upphävandet, skall protesten hänskjutas till skiljedom. Det föreslagna upphävandet av skyldigheter skall uppskjutas tills dess att skiljedomstolen har fattat beslut i frågan. Skiljedomstolens beslut är definitivt och bindande.

Generalsekreteraren tillsätter en skiljedomstol. Den skall fatta beslut om nivån på de skyldigheter som den drabbade parten föreslår upphäva. Skiljedomstolen prövar arten av upphävida skyldigheter endast om detta inte kan särskiljas från fastslåendet av upphävida skyldigheter.

Skiljedomstolen skall avge sitt skriftliga beslut inom 60 dagar från den dag då domstolen har tillsatts eller inom en period som parterna eventuellt har avtalat om. Sekretariatet skall redovisa beslutet för stadgekonferensen vid första möjliga tillfälle, senast vid det möte med konferensen som följer närmast efter mottagandet av beslutet.

Skiljedomstolens beslut träder i kraft 30 dagar efter den dag då det läggs fram för stadgekonferensen. Den drabbade fördragsslutande parten får efter detta tillämpa den nivå på upphävida förmåner som därmed tillåts, såvida inte stadgekonferensen beslutar annat innan 30-dagarsperioden löper ut. Den drabbade parten strävar efter att upphävandet av skyldigheterna inte skadar andra fördragsslutande parter handel.

Varje fördragsslutande part kan utnämna två personer till panelmedlemmar. Generalsekreteraren kan med stadgekonferensens godkännande utnämna högst tio personer till panelmedlemmar. Stadgekonferensen får utnämna högst 20 personer för ändamålet, vilka finns upptagna på andra internationella organisationers listor för tvistlösning. Personerna skall vara sakkunniga i frågor rörande internationell handel och energi, särskilt när det gäller bestämmelser som är tillämpliga enligt artikel 29. Bilagan innehåller bestämmelser om de utnämnda personerna.

Trots bestämmelserna i bilagan uppmanas de fördragsslutande parterna att samråda under hela den tid som arbete pågår för att lösa tvisten i syfte att nå en lösning på den.

12. Bilaga B: System för fördelning av kostnader föranledda av stadgan

Sekretariatet beslutar årligen om de fördragsslutande parternas bidrag enligt Förenta nationernas senast tillgängliga bidragsskala för den reguljära budgeten. Bidragen justeras så att parternas sammanlagda bidrag uppgår till 100 %.

13. Bilaga PA: Förteckning över undertecknare som inte godkänner skyldighet att provisoriskt tillämpa skyldigheter enligt artikel 45.3 b

Bilagan har förklarats i samband med artikel 45.3 c.

14. Bilaga T: De fördragsslutande parternas övergångsåtgärder (enligt artikel 32.1 c)

Bilagan innehåller en förteckning per fördragsslutande part om de bestämmelser i fråga om vilka den fördragsslutande parten följer övergångsarrangemang.

2. **Energistadgeprotokoll om energieffektivitet och därtill hörande miljöaspekter**

2.1. Ingress

I ingressen (Preambeln) räknas de centrala principer upp som skall följas:

1. Det arbete som internationella organisationer och fora bedriver beträffande energieffektivitet och energicykelns miljöaspekter betonas,

2. det konstateras att förbättringar har gjorts i fråga om försörjningssäkerhet och att avsevärda ekonomiska och miljömässiga vinster har uppnåtts av genomförandet av kostnadseffektiva åtgärder för energieffektivisering samt att dessa åtgärder har betydelse för omstrukturering av ekonomier och förbättring av levnadsstandarden,

3. det konstateras att förbättringar i energieffektivitet minskar energicykelns skadliga miljöeffekter, inbegripet global uppvärmning och förorening,

4. det konstateras att energipriserna så långt möjligt bör återspegla en konkurrensstyrd marknad,

5. det konstateras att den privata sektorn spelar en vital roll för arbetet med att främja och genomföra åtgärder för energieffektivisering och är inriktad på att säkerställa en gynnsam institutionell ram för ekonomiskt livskraftiga investeringar i energieffektivisering,

6. det konstateras att kommersiella former för samarbete kan behöva kompletteras med mellanstatligt samarbete, särskilt i fråga om utformning av energipolitik och energianalyser liksom på andra områden, som är avgörande för ökning av energieffektivitet men som inte är lämpade för privat finansiering och

7. det konstateras att det finns ett behov av gemensamma, samordnade åtgärder på området energieffektivitet och därtill hörande miljöskydd och av att anta ett protokoll, som anger ramen för ett energiuutnyttjande som är så ekonomiskt och effektivt som möjligt.

Energistadgeprotokollet om energieffektivitet och därtill hörande miljöaspekter (Energy Charter Protocol on energy efficiency and related environmental aspects) är indelat i fem delar.

2.2. Del I: Inledning

Artikel 1: Protokollets omfattning och mål

I artikeln definieras de allmänna riktlinjerna för att främja en effektiv användning av energi och minska energisystemens skadliga miljöeffekter. Protokollet innehåller också vägledning i fråga om utvecklingen av program för energianvändningen, anger samarbetsområden och skapar en ram för utveckling av gemensamma och samordnade åtgärder.

Protokollets mål är att främja riktlinjer för energieffektivisering som är förenliga med en hållbar utveckling och att skapa förhållanden med hjälp av vilka energi kan användas så ekonomiskt, effektivt och miljömässigt tryggt som möjligt samt att utveckla samarbete inom området energieffektivisering.

Artikel 2: Definitioner

I artikeln definieras begreppen 'stadga',

'part', 'regional organisation för ekonomisk integration', 'energicykeln', 'kostnadseffektivitet', 'förbättring av kostnadseffektivitet', 'miljöeffekt'.

2.3. Del II: Allmänna riktlinjer

Artikel 3: Grundprinciper

Grundprinciper är:

— samarbete och ömsesidigt bistånd vid utvecklandet och genomförandet av energieffektivitetspolitiken, lagar och förordningar,

— skapande av rättsliga och administrativa ramar,

— utvecklande av verksamhetssätt som baserar sig på en effektiv energianvändning och kostnadseffektivitet och som beaktar miljöaspekter,

— åtgärder på kort sikt anpassas till tidigare praxis och med långsiktiga åtgärder förbättras energieffektiviteten genom hela energicykeln,

— till olikheter vad gäller miljöeffekter och kostnader för åtgärder för att bekämpa dem mellan de fördragsslutande parterna skall hänsyn tas,

— den privata sektorns vitala roll erkänns genom att energiföretagens, ansvariga myndigheters och expertorgans åtgärder samt samarbete mellan industrin och förvaltningen stimuleras,

— största möjliga nytta skall dras av det arbete och den sakkunskap som finns hos behöriga internationella och andra organ och dubbelarbete skall om möjligt undvikas.

Artikel 4: Ansvarsfördelning och samordning

Alla parter garanterar för sin del att en effektiv energieffektivitetspolitik samordnas mellan alla dess ansvariga myndigheter.

Artikel 5: Strategier och mål

Parterna skall formulera strategier och mål för politiken för att förbättra energieffektiviteten och därigenom begränsa energicykelns miljöeffekter.

Artikel 6: Finansiering och stimulansåtgärder

Parterna skall främja införande av tillvägagångssätt för finansiering av energieffek-

tivisering och energirelaterade miljöskyddsinvesteringar. Sådana tillvägagångssätt är t.ex. samriskföretag mellan energianvändare och externa investerare.

För att underlätta investeringar i förbättrad energieffektivitet och i miljöskydd strävar parterna efter att dra nytta av och främja tillgång till privata kapitalmarknader och internationella finansinstitut.

Enligt punkt 3 kan parterna inom ramen för sina åtaganden införa skattemässiga eller finansiella stimulansåtgärder för energianvändarna i syfte att underlätta marknadstillträde för energiprodukter.

Artikel 7: Främjande av energieffektiv teknik

Parterna främjar handel och samarbete avseende teknik, tjänster och förvaltningsförfaranden som är energieffektiva och skonsamma för miljön.

Artikel 8: Nationella program

Parterna utvecklar, genomför och uppdaterar de program för energieffektivisering som är bäst anpassade till deras förhållanden. Artikeln innehåller exempel på vad programmen i fråga kan omfatta.

Enligt punkt 3 skall parterna säkerställa att det finns erforderliga institutionella och juridiska ramar.

2.4. Del III: Internationellt samarbete

Artikel 9: Samarbetsområden

Parterna kan idka samarbete på alla de sätt de anser lämpliga. Områden som är tänkbara för samarbete har förtecknats i bilagan till protokollet.

2.5. Del IV: Administrativa och juridiska åtgärder

Artikel 10: Stadgekonferensens roll

Enligt artikeln får endast sådana fördragslutande parter i energistadgefördraget som är parter i detta protokoll fatta beslut som gäller detta protokoll av stadgekonferensen.

Enligt punkt 2 strävar stadgekonferensen efter att inom 180 dagar efter det att detta

protokoll trätt i kraft anta förfaranden för att bevaka och underlätta genomförandet av bestämmelserna i protokollet.

Artikel 11: Sekretariat och finansiering

Enligt punkt 1 skall det sekretariat som inrättats enligt artikel 35 i energistadgefördraget ge stadgekonferensen all erforderlig hjälp för fullgörande av dess uppgifter enligt detta protokoll och utföra andra tjänster som stöder detta protokoll.

Parterna i protokollet skall täcka de kostnader som sekretariatet och stadgekonferensen åsamkas på grund av detta protokoll enligt den formel som anges i bilaga B till energistadgefördraget.

Artikel 12: Omröstning

Enhällighet bland de parter som är närvarande och röstar vid stadgekonferensens möten skall krävas för beslut om att anta ändringar i detta protokoll eller godkänna avslutning av nya parter till protokollet enligt artikel 16.

Parterna strävar efter att fatta också de andra besluten som gäller detta protokoll enhälligt. Om en överenskommelse inte kan nås i enhällighet, skall beslut som inte avser budgetfrågor fattas av tre fjärdedels majoritet av de parter som är närvarande och röstar vid mötet. Beslut i budgetfrågor skall fattas av en kvalificerad majoritet av de parter vars fastställda bidrag enligt artikel 11.2 tillsammans utgör minst tre fjärdedelar av de totala fastställda bidragen.

I denna artikel avses med 'parter som är närvarande och röstar' parter i detta protokoll som är närvarande och lämnar ja- eller nej-röster. Stadgekonferensen kan besluta om en arbetsordning som gör det möjligt för parterna att fatta sådana beslut genom skriftligt förfarande.

Trots vad som sägs ovan i denna artikel beträffande budgetfrågor, är inget beslut som avses i denna artikel giltigt om det inte har stöd av en enkel majoritet av parterna.

En regional organisation för ekonomisk integration skall, när den röstar, ha så många röster som den har medlemsstater som är parter i detta protokoll. En sådan organisation får inte utöva sin rösträtt om dess medlemsstater gör det och omvänt.

Enligt punkt 5 får stadgekonferensen helt

eller delvis upphäva en parts rösträtt om denne framhårdar i att inte fullgöra sina ekonomiska förpliktelser enligt detta protokoll.

Artikel 13: Förhållande till energistadgefödraget

Om det uppkommer en situation där bestämmelser i detta protokoll är oförenliga med bestämmelser i energistadgefödraget, skall bestämmelserna i energistadgefödraget följas.

Enligt punkt 2 skall artiklarna 10.1 och 12.1—12.3 inte tillämpas på omröstning i stadgekonferensen rörande ändringar i detta protokoll, som anvisar uppgifter eller funktioner till stadgekonferensen eller sekretariatet, såsom det bestäms i energistadgefödraget.

2.6. Del V: Slutbestämmelser

Artikel 14: Undertecknande

Protokollet står öppet för undertecknande i Lissabon från den 17 december 1994 till den 16 juni 1995 av stater och regionala organisationer för ekonomisk integration vars företrädare undertecknat stadgan och energistadgefödraget.

Artikel 15: Ratifikation, antagande eller godkännande

Enligt artikel 15 skall signatärerna ratificera, godta eller godkänna protokollet.

Artikel 16: Anslutning

De fördragsslutande parter som har undertecknat stadgan och är parter i energistadgefödraget får ansluta sig till protokollet sedan tiden för undertecknande har gått ut på villkor som skall godkännas av stadgekonferensen.

Artikel 17: Ändringar

Alla parter får föreslå ändringar i detta protokoll.

Sekretariatet skall meddela parterna texter till föreslagna ändringar i protokollet minst tre månader före den dag då det läggs fram för antagande av stadgekonferensen.

Ändringar i protokollet som godkänts av stadgekonferensen skall av sekretariatet an-

mälas till depositarien som skall översända dem till alla parter för ratifikation, antagande eller godkännande.

Ändringarna träder i kraft mellan de parter som ratificerat, godtagit eller godkänt dem den trettionde dagen efter deposition hos depositarien av ratifikations-, antagande- eller godkännandeinstrument från minst tre fjärdedelar av parterna. Därefter träder ändringar i kraft för alla övriga parter den trettionde dagen efter den då de deponerar sina ratifikations-, antagande- eller godkännandeinstrument.

Artikel 18: Ikraftträdande

Detta protokoll träder i kraft den trettionde dagen efter den dag då det femtonde ratifikationsinstrumentet har deponerats av en part som är undertecknare av stadgan och part i energistadgefödraget eller samma dag som energistadgefödraget träder i kraft. Ikraftträdandet beror på vilketdera datumet som inträffar sist.

För alla parter för vilka energistadgefödraget trätt i kraft och som har ratificerat detta protokoll, träder protokollet i kraft den trettionde dagen efter den dag då parten i fråga har deponerat sitt ratifikationsinstrument.

Artikel 19: Reservationer

Inga reservationer får göras mot detta protokoll.

Artikel 20: Frånträde

Alla parter får när som helst frånträda protokollet. Frånträdet sker genom skriftlig anmälan till depositarien.

Frånträdet börjar gälla nittio dagar efter den då depositarien erhåller anmälan.

En part som frånträder energistadgefödraget skall enligt punkt 2 anses ha frånträtt också detta protokoll. Då är det datum då frånträdet av protokollet träder i kraft det samma som energistadgefödragets frånträdesdag.

Artikel 21: Depositarie

Regeringen i republiken Portugal skall vara depositarie av detta protokoll.

Artikel 22: Autentiska texter

I artikeln räknas de autentiska språkversionerna upp. Protokollet har undertecknats den 17 december 1994.

2.7. Bilaga:

Illustrativ och icke uttömmande förteckning över tänkbara samarbetsområden enligt artikel 9

Samarbetet mellan parterna kan försiggå i vilken som helst lämplig form. Bilagan innehåller en förteckning över tänkbara samarbetsområden av vilka nämns bl.a. utveckling av energieffektiviteten, bedömning av energicykelns miljöeffekter; utveckling av ekonomiska, rättsliga och administrativa styrmedel; tekniköverföring, tekniskt bistånd och industriella samriskföretag; forskning och utveckling; undervisning, utbildning, information och statistik; identifikation och utvärdering av åtgärder såsom beskattning eller andra marknadsbaserade styrmedel; energianalyser och utformning av energipolitik, utvärdering av ekonomiska styrmedel för förbättring av energieffektivitet och miljömål; analyser av energieffektivitet i samband med raffinering, omvandling, transport och distribution av kolväten; förbättring av energieffektivitet i generering och överföring av elkraft; förbättring av energieffektiviteten inom byggnadssektorn, kommunal och lokal samhällsservice, förbättring av energieffektiviteten inom industrisektorn, förbättring av energieffektiviteten inom transportsektorn; information, utbildning och undervisning; finansiering.

3. Slutakt från den europeiska energistadskonferensen

I Lissabon hölls den 16—17 december 1994 Europeiska energistadskonferensens avslutande plenarmöte. I mötet deltog företrädare för Albanien, Amerikas förenta stater, Armenien, Australien, Azerbajdzjan, Belgien, Bulgarien, Canada, Cypern, Danmark, Estland, Europeiska gemenskaperna, Finland, Frankrike, Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland, Georgien, Grekland, Irland, Island, Italien, Japan, Kazakstan, Kirgistan, Kroatien, Lettland, Liechtenstein, Litauen, Luxemburg, Malta, Moldavien, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal,

Rumänien, Ryssland, Schweiz, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tadzjikistan, Tjeckien, Turkiet, Turkmenistan, Tyskland, Ukraina, Ungern, Uzbekistan, Vitryssland och Österrike (nedan kallade 'företrädarna'). Observatörer från vissa länder och internationella organisationer hade också inbjudits.

Som ett resultat av överläggningarna antog energistadskonferensen texten till energistadgefördraget, nedan kallat 'fördraget', som redovisas i bilaga 1 och beslut avseende detta som redovisas i bilaga 2 samt kom överens om att fördraget skulle hållas öppet för undertecknande i Lissabon från den 17 december 1994 till den 16 juni 1995.

Genom undertecknande av slutakten enades företrädarna om att anta följande överenskommelser i fråga om fördraget:

1. Hela fördraget
2. Artikel 1.5
3. Artikel 1.6
4. Artikel 1.8
5. Artikel 1.12
6. Artikel 5.1
7. Artikel 6
8. Artikel 7.4
9. Artiklarna 9 och 10 samt del V
10. Artikel 10.4
11. Artiklarna 10.4 och 29.6
12. Artikel 14.5
13. Artikel 19.1 i
14. Artiklarna 22 och 23
15. Artikel 24
16. Artikel 26.2 a
17. Artiklarna 26 och 27
18. Artikel 29.2 a
19. Artikel 33
20. Artikel 34
21. Artikel 34.3 m
22. Bilaga TFU punkt 1

De överenskommelser som nämns ovan och som ingår i slutakten har refererats i samband med att varje artikel eller bilagan i energistadgefördraget refererades.

Enligt en förklaring från företrädarna som ingår i slutakten skall artikel 18.2 inte tolkas så att det är tillåtet att kringgå tillämpningen av andra bestämmelser i fördraget.

Innehållet i de förklaringar som följande företrädare har lämnat och som ingår i slutakten har refererats punkt för punkt i samma ordning som artiklarna i fördraget.

1. Rysslands förklaring som gäller artikel 1.6 i energistadgefördraget är en önskan om

att frågan om den nationella lagstiftningens betydelse när det gäller kontroll enligt överenskommelsen beträffande artikel 1.6, skall omprövas i anslutning till förhandlingarna om ett kompletterande fördrag enligt artikel 10.4.

2. I Australiens förklaring som gäller artiklarna 5 och 10.11 i energistadgefördraget framhålls att bestämmelserna i artiklarna 5 och 10.11 inte minskar dess rättigheter eller förpliktelser enligt GATT, inklusive utvecklingen av dessa i Uruguay-rundans avtal om handelsrelaterade investeringsåtgärder, särskilt i fråga om förteckningen över undantag i artikel 5.3, som Australien anser vara ofullständig.

Australien framhåller vidare att det inte skulle vara lämpligt för organ för tvistlösning, som inrättats enligt fördraget, att tolka artiklarna III och XI i GATT i samband med tvister mellan parter i GATT, eller mellan en investerare i en fördragsslutande part, som är part i GATT, och en annan part i GATT. När det gäller tillämpningen av artikel 10.11 på förhållandet mellan en investerare och en part i GATT, anser Australien att den enda fråga som kan prövas enligt artikel 26, är frågan om beslut i skiljedom, för den händelse en GATT-panel eller Världshandelsorganisationens (WTO) organ för tvistlösning först finner att en handelsrelaterad investeringsåtgärd strider mot åtaganden enligt GATT eller avtalet om handelsrelaterade investeringsåtgärder.

3. I Europeiska gemenskapernas och deras medlemsstaters samt Österrikes, Norges, Sveriges och Finlands förklaring som gäller artikel 7 i energistadgefördraget meddelas att bestämmelserna i artikel 7 är underställda folkrättsligt vedertagna regler rörande jurisdiktion över undervattenskablar och undervattensrörledningar eller, om inga sådana bestämmelser finns, allmänna folkrättsliga regler.

De förklarar vidare att artikel 7 inte är avsedd att påverka tolkningen av befintlig folkrätt om jurisdiktion över undervattenskablar och undervattensrörledningar samt att den inte heller kan anses göra det.

4. Förklaringen har behandlats i artikel 10 i stadgan. Både Canada och Amerikas förenta stater bekräftar att de kommer att tillämpa bestämmelserna i artikel 10 i enlighet med följande överväganden:

För att värdera den behandling som måste ges investerare från andra fördragsslutande

parter och deras investeringar kommer omständigheterna att behöva prövas från fall till fall. En jämförelse mellan den behandling som ges investerare från en fördragsslutande part, eller investeringar av investerare i en sådan part, och investeringar eller investerare från en annan fördragsslutande part, är giltig bara om jämförelsen gäller investerare och investeringar som befinner sig i likartade förhållanden. När det skall avgöras om särskiljande behandling av investerare eller investeringar är förenlig med artikel 10, måste hänsyn tas till två grundläggande faktorer.

De fördragsslutande parternas politiska mål på olika områden måste beaktas i den mån de är förenliga med principerna för ickediskriminering i artikel 10. Legitima politiska mål kan rättfärdiga särskiljande behandling av utländska investerare eller deras investeringar för att spegla skillnaderna i relevanta förhållanden mellan sådana investerare och investeringar och deras inhemska motsvarigheter. En önskan att säkerställa öppenheten hos ett lands finanssystem kan, till exempel, rättfärdiga rimliga skyddsåtgärder i fråga om utländska investerare eller investeringar, även där motsvarande åtgärder inte skulle behövas för att säkerställa att samma mål skulle nås i fråga om inhemska investerare eller investeringar. Sådana utländska investerare eller deras investeringar skulle således inte befinna sig i "likartade förhållanden" som inhemska investerare eller deras investeringar. Även om en sådan åtgärd medförde särskiljande behandling skulle den således inte strida mot artikel 10.

5. Förklaringen har behandlats i artikel 25 i energistadgefördraget. Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater erinrar om att enligt artikel 58 i Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen skall bolag, som bildats i överensstämmelse med en medlemsstats lagstiftning och som har sitt säte, sitt huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet inom gemenskapen, när det gäller etableringsrätten enligt del tre, avdelning III kapitel 2 i Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen likställas med fysiska personer som är medborgare i medlemsstaterna; bolag som bara har sitt säte inom gemenskaperna måste för detta ändamål ha en faktisk och stadigvarande förbindelse med en av medlemsstaternas ekonomi.

Med "bolag" förstås företag som bildats

enligt civil- eller handelslagstiftning, inklusive kooperativa sammanslutningar, samt andra offentligrättsliga eller privaträttsliga juridiska personer med undantag av sådana som inte drivs i vinstsyfte.

Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater erinrar vidare om att gemenskapens lagstiftning öppnar möjligheter för att utvidga en sådan behandling som beskrivits ovan till filialer eller agenturer tillhörande bolag, som inte är etablerade i någon medlemsstat, och att tillämpningen av artikel 25 i energistadgefördraget endast medger undantag som krävs för att skydda preferensbehandling som följer av en bredare process för ekonomisk integration, som är följden av fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna.

6. Förklaringen har behandlats i artikel 40 i stadgan. Danmark erinrar om att Europeiska energistadgan inte gäller Grönland eller Färöarna förrän anmälan med annan innebörd mottagits från de lokala regeringarna i Grönland och Färöarna. Danmark bekräftar dock att artikel 40 i fördraget gäller för Grönland och Färöarna.

7. Förklaringen har behandlats i punkt 4 i bilaga G. Europeiska gemenskaperna och Ryssland förklarar att handel med nukleärt material mellan dem, så länge inte annat avtalas, skall regleras av bestämmelserna i artikel 22 i Avtalet om partnerskap och samarbete, som upprättat ett partnerskap mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater å ena sidan, och Ryssland å den andra, vilket avtal undertecknats i Korfu den 24 juni 1994, av skriftväxlingen i samband därmed och dithörande gemensamma förklaring, samt att tvister rörande sådan handel skall behandlas enligt de förfaranden som anges i nämnda avtal.

Vidare förklarar Europeiska gemenskaperna och Ukraina, Kazakstan, Kirgistan, Tadzjikistan och Uzbekistan att handel med nukleärt material mellan Europeiska gemenskaperna och nämnda stater uteslutande skall regleras av bestämmelserna i särskilda överenskommelser mellan Europeiska atomenergigemenskapen och respektive land, och att innan överenskommelserna träder i kraft skall bestämmelserna i Avtalet om handel och ekonomiskt och kommersiellt samarbete mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen, Europeiska atomenergigemenskapen och Sovjetunionen, undertecknat i Bryssel den 18 december 1989, fortsätta att gälla

uteslutande för handel med nukleärt material mellan dem.

Dessa förklaringar har inbegripits i slutakten varvid de direkt ersätter de ensidiga förklaringarna.

4. Närmare stadganden och bestämmelser

I den förordning som behövs för att energistadgefördraget och energistadgeprotokollet om energieffektivitet och därtill hörande miljöaspekter som ansluter sig till detta skall kunna träda i kraft, skall inbegripas sedvanliga bestämmelser om överenskommelserna och om när lagen om införande av dessa skall träda i kraft. Ifall Åland godkänner lagen om införande av överenskommelserna skall ett omnämnande om detta tas med i förordningen.

Anslutningen till överenskommelserna kan medföra ett behov att genom förordning ge närmare stadganden om verkställandet av lagen samt närmare bestämmelser om tillämpningen av energistadgefördraget och det protokoll som ansluter sig till det. Bestämmelser av det sist nämnda slaget skall utfärdas både av utrikesministeriet och handels- och industriministeriet. Ett stadgande om utfärdandet av bestämmelser skall tas med i förordningen om införande av överenskommelserna.

5. Ikraftträdande

Det föreslås att lagen skall träda i kraft samtidigt med att överenskommelserna träder i kraft, vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Energistadgefördraget är avsett att träda i kraft den nittionde dagen efter deponeringen av det trettionde ratifikations-, antagande- eller godkännandeinstrumentet från en stat eller regional organisation för ekonomisk integration som är undertecknare av stadgan den 16 juni 1995.

Det protokoll som ansluter sig till energistadgefördraget träder i kraft den trettionde dagen efter deponeringen av det femtonde ratifikations-, antagande- eller godkännandeinstrumentet från en stat eller regional organisation för ekonomisk integration som är undertecknare av stadgan och part i energistadgefördraget, eller samma dag som energistadgefördraget träder i kraft. Dag för

ikraftträdandet blir den av de två alternativen som inträffar sist.

För en stat eller en regional organisation för ekonomisk integration som ratificerar, godtar eller godkänner energistadgefördraget efter att det trettionde ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet har deponerats, träder fördraget i kraft den tionde dagen efter den dag då staten eller den regionala organisationen för ekonomisk integration har deponerat sitt eget ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument. För att den föreslagna lag som anknyter till propositionen skall kunna träda i kraft i landskapet Åland måste godkännande fås av Ålands lagting. EU:s medlemsländer har preliminärt utgått ifrån att energistadgefördraget och det protokoll som ansluter sig till det skall bli ratificerade under år 1997.

I och med att energistadgefördraget gäller ärenden där å ena sidan Europeiska unionens medlemsstater och å andra sidan Europeiska gemenskaperna har behörighet, eftersträvas inom EU i mån av möjlighet samtidig ratifikation.

6. Lagstiftningsordning och nödvändigheten av riksdagens samtycke

Energistadgefördraget är till sin karaktär ett fördrag med delad behörighet, d.v.s. bestämmelserna i det faller delvis under medlemsstatens och delvis under gemenskapens behörighet. Finland godkänner följaktligen för sin del fördraget i enlighet med 33 § Regeringsformen och 69 § Riksdagsordningen.

Det protokoll som ansluter sig till fördraget innehåller inga sådana bestämmelser som skulle kräva samtycke av riksdagen. Eftersom protokollet dock bildar en fast helhet med energistadgefördraget, har det ansetts ändamålsenligt att referera också dess innehåll i samband med regeringspropositionen.

Det föreslås att förslaget till lag om Europeiska energistadgefördraget och om godkännande av vissa bestämmelser i det pro-

tokoll som ansluter sig till det skall behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Såsom det konstateras i de allmänna motiveringarna ansluter sig till fördraget inga sådana skyldigheter som skulle stå i strid med stadgandena i Ålands självstyrelselag (1144/91).

Enligt artikel 13 i energistadgefördraget får en fördragsslutande part exproprierar eller nationalisera investeringar tillhörande investerare från en annan fördragsslutande part endast på de villkor som närmare definieras i artikeln. I artikeln finns det dessutom bestämmelser om ersättningar och räntor som skall betalas med anledning av en sådan expropriation. Enligt 12 § 2 mom. Regeringsformen skall om expropriation av egendom stadgas genom lag. De ovan nämnda bestämmelserna i artikeln står delvis i strid med expropriationslagstiftningen. Av dessa skäl kräver bestämmelserna i artikel 13 i fördraget godkännande av riksdagen.

I energistadgefördraget finns flera bestämmelser som enligt rådande rättsuppfattning hör till lagstiftningens område. Dylika bestämmelser är åtminstone de som gäller transitering (artikel 7), beskattning (artikel 21) och handel med stater som inte är fördragsslutande parter i GATT och därtill hörande instrument (artikel 29). Bestämmelserna i artikel 10 om nationell behandling eller preferensbehandling som skall beviljas redan gjorda investeringar förutsätter att den finska lagstiftningen binds till dessa delar.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 33 § Regeringsformen föreslås

att riksdagen skall godkänna de bestämmelser som kräver samtycke av riksdagen i Europeiska energistadgefördraget som ingicks i Lissabon den 17 december 1994.

Eftersom fördraget innehåller bestämmelser som hör till lagstiftningens område förläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

Lag

om Europeiska energistadgefördraget och om godkännande av vissa bestämmelser i det protokoll som ansluter sig till det

I enlighet med riksdagens beslut, som har fattats i enlighet med 69 § 1 mom. riksdagsordningen, stadgas:

1 §

Bestämmelserna i Europeiska energistadgefördraget och Energistadgeprotokollet om energieffektivitet och därtill hörande miljöaspekter, vilka ingicks i Lissabon den 17 december 1994, är i kraft i enlighet med vad som har avtalats om detta, ifall de hör till lagstiftningens område.

2 §

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas vid behov genom förordning.

3 §

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som fastställs genom förordning.

Helsingfors den 30 april 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Ole Norrback

SLUTAKT

FRÅN DEN EUROPEISKA ENERGISTADGEKONFERENSEN

I. Europeiska energistadgekonferensens avslutande plenarmöte hölls i Lissabon den 16—17 december 1994. I mötet deltog företrädare för Albanien, Amerikas förenta stater, Armenien, Australien, Azerbajdzjan, Belgien, Bulgarien, Canada, Cypern, Danmark, Estland, Europeiska gemenskaperna, Finland, Frankrike, Förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, Georgien, Grekland, Irland, Island, Italien, Japan, Kazakstan, Kirgistan, Kroatien, Lettland, Liechtenstein, Litauen, Luxemburg, Malta, Moldavien, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Ryssland, Schweiz, Slovakien, Slovenien, Spanien, Sverige, Tadzjikistan, Tjeckien, Turkiet, Turkmenistan, Ukraina, Uzbekistan, Vitryssland och Österrike (nedan kallade *företrädarna*) liksom inbjudna observatörer från vissa länder och internationella organisationer.

BAKGRUND

II. Under Europeiska rådets möte i Dublin i juni 1990 väckte Nederländernas premiärminister tanken att ekonomisk återhämtning i östra Europa och dåvarande Sovjetunionen

FINAL ACT

OF THE EUROPEAN ENERGY CHARTER CONFERENCE

I. The final Plenary Session of the European Energy Charter Conference was held at Lisbon on 16—17 December 1994. Representatives of the Republic of Albania, the Republic of Armenia, Australia, the Republic of Austria, the Azerbaijani Republic, the Kingdom of Belgium, the Republic of Belarus, the Republic of Bulgaria, Canada, the Republic of Croatia, the Republic of Cyprus, the Czech Republic, the Kingdom of Denmark, the Republic of Estonia, the European Communities, the Republic of Finland, the French Republic, the Republic of Georgia, the Federal Republic of Germany, the Hellenic Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Iceland, Ireland, the Italian Republic, Japan, the Republic of Kazakhstan, the Republic of Kyrgyzstan, the Republic of Latvia, the Principality of Liechtenstein, the Republic of Lithuania, the Grand Duchy of Luxembourg, the Republic of Malta, the Republic of Moldova, the Kingdom of the Netherlands, the Kingdom of Norway, the Republic of Poland, the Portuguese Republic, Romania, the Russian Federation, the Slovak Republic, the Republic of Slovenia, the Kingdom of Spain, the Kingdom of Sweden, the Swiss Confederation, the Republic of Tajikistan, the Republic of Turkey, Turkmenistan, Ukraine, the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, the United States of America and the Republic of Uzbekistan (hereinafter referred to as "the representatives") participated in the Conference, as did invited observers from certain countries and international organizations.

BACKGROUND

II. During the meeting of the European Council in Dublin in June 1990, the Prime Minister of the Netherlands suggested that economic recovery in Eastern Europe and the

skulle kunna främjas och påskyndas genom samarbete inom energisektorn. Tanken välkomnades av rådet, som anmodade Europeiska gemenskapernas kommission att undersöka hur sådant samarbete bäst skulle kunna förverkligas. I februari 1991 förde kommissionen fram ett förslag till en europeisk energistadga.

Sedan kommissionens förslag diskuterats i Europeiska gemenskapernas ministerråd, inbjöd gemenskaperna övriga länder i Väst- och Östeuropa, Sovjetunionen och de utomeuropeiska medlemmarna av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling till en konferens i Bryssel i juli 1991, i syfte att inleda förhandlingar om Europeiska energistadgan. Ett antal andra länder och internationella organisationer inbjöds att delta i Europeiska energistadgekonferensen som observatörer.

Förhandlingarna om Europeiska energistadgan slutfördes år 1991 och stadgan antogs genom undertecknande av ett slutdokument vid en konferens som hölls i Haag den 16—17 december 1991. Bland de som vid det tillfället, eller senare, undertecknat stadgan återfinns alla länder som räknats upp under punkt I ovan, med undantag för observatörerna.

Undertecknarna av Europeiska energistadgan åtog sig att

— fullfölja stadgans mål och principer och genomföra och bredda sitt samarbete så snart som möjligt, genom att i positiv anda förhandla fram en grundläggande överenskommelse med anslutande protokoll.

Europeiska energistadgekonferensen inledde därför förhandlingar om en grundläggande överenskommelse — senare kallad energistadgefördrag — som skulle utformas för att främja industriellt samarbete mellan öst och väst genom att skapa rättsliga skyddsgarantier inom sådana områden som investeringar, transitering och handel. Konferensen inledde också förhandlingar om protokoll rörande energieffektivitet, kärnsäkerhet och flytande bränsle. I fråga om kolväten uppsköts emellertid förhandlingarna i avvaktan på att energistadgefördraget skulle färdigställas.

Förhandlingarna om energistadgefördraget och protokollet om energieffektivitet och därtill hörande miljöaspekter slutfördes framgångsrikt under år 1994.

then Union of Soviet Socialist Republics could be catalysed and accelerated by cooperation in the energy sector. This suggestion was welcomed by the Council, which invited the Commission of the European Communities to study how best to implement such cooperation. In February 1991 the Commission proposed the concept of a European Energy Charter.

Following discussion of the Commission's proposal in the Council of the European Communities, the European Communities invited the other countries of Western and Eastern Europe, of the Union of Soviet Socialist Republics and the non-European members of the Organisation for Economic Co-operation and Development to attend a conference in Brussels in July 1991 to launch negotiations on the European Energy Charter. A number of other countries and international organizations were invited to attend the European Energy Charter Conference as observers.

Negotiations on the European Energy Charter were completed in 1991 and the Charter was adopted by signature of a Concluding Document at a conference held at The Hague on 16—17 December 1991. Signatories of the Charter, then or subsequently, include all those listed in Section I above, other than observers.

The signatories of the European Energy Charter undertook:

— to pursue the objectives and principles of the Charter and implement and broaden their cooperation as soon as possible by negotiating in good faith a Basic Agreement and Protocols.

The European Energy Charter Conference accordingly began negotiations on a Basic Agreement — later called the Energy Charter Treaty — designed to promote East-West industrial cooperation by providing legal safeguards in areas such as investment, transit and trade. It also began negotiations on Protocols in the fields of energy efficiency, nuclear safety and hydrocarbons, although in the last case negotiations were later suspended until completion of the Energy Charter Treaty.

Negotiations on the Energy Charter Treaty and the Energy Charter Protocol on Energy Efficiency and Related Environmental Aspects were successfully completed in 1994.

ENERGISTADGEFÖRDRAGET

III. Sedan överläggningarna slutförts, antog energistadgekonferensen texten till energistadgefördraget (nedan kallat *fördraget*), som redovisas i bilaga 1 och beslut avseende detta som redovisas i bilaga 2. Konferensen kom vidare överens om att fördraget skulle stå öppet för undertecknande i Lissabon från den 17 december 1994 till den 16 juni 1995.

ÖVERENSKOMMELSER

IV. Genom undertecknande av slutakten enades företrädarna om att anta följande överenskommelser i fråga om fördraget:

1. När det gäller fördraget som helhet

a. Företrädarna understryker att de kommit överens om bestämmelserna i fördraget med hänsyn till fördragets särskilda beskaffenhet av att söka skapa en juridisk ram för främjande av långsiktigt samarbete inom en given sektor och att bestämmelserna därför inte får betraktas som prejudicerande i samband med andra internationella förhandlingar.

b. Bestämmelserna i detta fördrag

i. tvingar ingen fördragsslutande part att införa obligatoriskt tillträde för tredje part,
ii. förhindrar inte användning av prissättningssystem, som när det gäller en viss konsumentkategori, tillämpar samma priser för konsumenter på skilda orter.

c. Undantag från behandling som mest gynnad nation är inte avsedda att omfatta åtgärder, som enbart gäller en investerare eller grupp av investerare och som inte tillämpas generellt.

2. Beträffande artikel 1.5

a. Det är överenskommet att fördraget inte ger rätt att bedriva annan ekonomisk verksamhet än inom energisektorn.

b. Följande verksamheter är exempel på ekonomisk verksamhet inom energisektorn:

i. Prospektering och efterforskning samt utvinning av t.ex. olja, gas, kol och uran

ii. Uppförande och drift av elkraftanläggningar, inklusive sådana som drivs av vinden och andra förnybara energikällor

iii. Landtransport, distribution, lagring och leverans av energimaterial och energiproduk-

THE ENERGY CHARTER TREATY

III. As a result of its deliberations the European Energy Charter Conference has adopted the text of the Energy Charter Treaty (hereinafter referred to as the "Treaty") which is set out in Annex 1 and Decisions with respect thereto which are set out in Annex 2, and agreed that the Treaty would be open for signature at Lisbon from 17 December 1994 to 16 June 1995.

UNDERSTANDINGS

IV. By signing the Final Act, the representatives agreed to adopt the following Understandings with respect to the Treaty:

1. With respect to the Treaty as a whole

(a) The representatives underline that the provisions of the Treaty have been agreed upon bearing in mind the specific nature of the Treaty aiming at a legal framework to promote long-term cooperation in a particular sector and as a result cannot be construed to constitute a precedent in the context of other international negotiations.

(b) The provisions of the Treaty do not:

(i) oblige any Contracting Party to introduce mandatory third party access; or

(ii) prevent the use of pricing systems which, within a particular category of consumers, apply identical prices to customers in different locations.

(c) Derogations from most favoured nation treatment are not intended to cover measures which are specific to an Investor or group of Investors, rather than applying generally.

2. With respect to Article 1(5)

(a) It is understood that the Treaty confers no rights to engage in economic activities other than Economic Activities in the Energy Sector.

(b) The following activities are illustrative of Economic Activity in the Energy Sector:

(i) prospecting and exploration for, and extraction of, e.g., oil, gas, coal and uranium;

(ii) construction and operation of power generation facilities, including those powered by wind and other renewable energy sources;

(iii) land transportation, distribution, storage and supply of Energy Materials and

ter, bl.a. genom linjenät för transmission och distribution och rörledningar eller för ändamålet särskilt avsedda järnvägslinjer samt uppförande av sådana anläggningar inklusive dragning av rörledningar för olja, gas och kolslam

iv. Undanförsel och omhändertagande av avfall från energianläggningar som t.ex. kraftstationer, inklusive radioaktivt avfall från kärnkraftverk

v. Nedmontering av energianläggningar, inklusive oljeborrningsplattformar, oljeraffinerier och kraftverk

vi. Marknadsföring och försäljning av, samt handel med energimaterial och energiprodukter, t.ex. detaljhandel med bensin

vii. forskning, konsultverksamhet, planering, förvaltning och konstruktionsverksamhet med anknytning till de verksamheter som nämnts ovan, inklusive sådana som syftar till att förbättra energieffektiviteten.

3. *Beträffande artikel 1.6*

För att skapa klarhet i om en investering som görs inom en fördragsslutande parts område direkt eller indirekt kontrolleras av en annan fördragsslutande parts investerare, skall kontroll av en investering anses innebära faktisk kontroll, som fastställs efter granskning av de rådande omständigheterna i varje enskilt fall. Vid sådana granskningar skall alla faktorer av betydelse beaktas, inklusive investerarens

a. ekonomiskt intresse i investeringen, inklusive eget kapital,

b. förmåga att utöva avsevärt inflytande över ledningen och driften av investeringen,

c. förmåga att utöva avsevärt inflytande över valet av medlemmar i styrelsen eller andra ledningsorgan.

Om det råder tvivel om huruvida en investerare direkt eller indirekt kontrollerar en investering, ankommer det på den investerare som gör anspråk på sådan kontroll att bevisa att kontrollen finns.

4. *Beträffande artikel 1.8*

I överensstämmelse med Australiens politik för utländska investeringar, betraktas utländska intressenters etablering av nya gruvanläggningar eller anläggningar för bearbetning av råvaror i landet, med en total investering på minst 10 miljoner AUD, som nya inves-

Products, e.g., by way of transmission and distribution grids and pipelines or dedicated rail lines, and construction of facilities for such, including the laying of oil, gas, and coal-slurry pipelines;

(iv) removal and disposal of wastes from energy related facilities such as power stations, including radioactive wastes from nuclear power stations;

(v) decommissioning of energy related facilities, including oil rigs, oil refineries and power generating plants;

(vi) marketing and sale of, and trade in Energy Materials and Products, e.g., retail sales of gasoline; and

(vii) research, consulting, planning, management and design activities related to the activities mentioned above, including those aimed at Improving Energy Efficiency.

3. *With respect to Article 1(6)*

For greater clarity as to whether an Investment made in the Area of one Contracting Party is controlled, directly or indirectly, by an Investor of any other Contracting Party, control of an Investment means control in fact, determined after an examination of the actual circumstances in each situation. In any such examination, all relevant factors should be considered, including the Investor's

(a) financial interest, including equity interest, in the Investment;

(b) ability to exercise substantial influence over the management and operation of the Investment; and

(c) ability to exercise substantial influence over the selection of members of the board of directors or any other managing body.

Where there is doubt as to whether an Investor controls, directly or indirectly, an Investment, an Investor claiming such control has the burden of proof that such control exists.

4. *With respect to Article 1(8)*

Consistent with Australia's foreign investment policy, the establishment of a new mining or raw materials processing project in Australia with total investment of \$A 10 million or more by a foreign interest, even where that foreign interest is already oper-

teringar även om den berörda intressenten redan tidigare bedriver liknande verksamhet i Australien.

5. *Beträffande artikel 1.12*

Företrädarna erkänner behovet av ändamålsenligt och effektivt skydd för immateriell egendom i överensstämmelse med de högsta, internationellt vedertagna kraven.

6. *Beträffande artikel 5.1*

Företrädarnas samtycke till artikel 5 är inte avsett som ett ställningstagande till om, och i så fall i vilken utsträckning, bestämmelserna i avtalet om handelsrelaterade investeringsåtgärder, som är bifogat slutdokumentet från Uruguay-rundan för multilaterala handelsförhandlingar, omfattas av artiklarna III och XI i GATT.

7. *Beträffande artikel 6*

a. Sådant ensidigt och samordnat konkurrensbegränsande beteende som avses i artikel 6.2 skall definieras av varje enskild fördragsslutande part i överensstämmelse med dennes lagstiftning och får omfatta rovdrift.

b. *upprätthållande* och *upprätthåller* inbegriper åtgärder enligt en fördragsslutande parts konkurrenslagstiftning, genom undersökning, rättsligt förfarande eller administrativa åtgärder likaväl som genom beslut eller ny lagstiftning som lämnar eller förlänger ett tillstånd.

8. *Beträffande artikel 7.4*

Tillämplig lagstiftning omfattar bestämmelser om miljöskydd, markanvändning, säkerhet eller tekniska standarder.

9. *Beträffande artiklarna 9, 10 och del V*

Eftersom en fördragsslutande parts program för statliga lån, bidrag, garantier eller försäkringar, som syftar till att underlätta handel eller investeringar utomlands, inte har samband med investeringar eller därtill hörande verksamhet, som investerare från andra fördragsslutande parter bedriver i den förstnämnda partens område, får sådana program vara förenade med begränsningar när det gäller deltagande i dem.

ating a similar business in Australia, is considered as the making of a new investment.

5. *With respect to Article 1(12)*

The representatives recognize the necessity for adequate and effective protection of Intellectual Property rights according to the highest internationally-accepted standards.

6. *With respect to Article 5(1)*

The representatives' agreement to Article 5 is not meant to imply any position on whether or to what extent the provisions of the "Agreement on Trade-Related Investment Measures" annexed to the Final Act of the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations are implicit in articles III and XI of the GATT.

7. *With respect to Article 6*

(a) The unilateral and concerted anti-competitive conduct referred to in Article 6(2) are to be defined by each Contracting Party in accordance with its laws and may include exploitative abuses.

(b) "Enforcement" and "enforces" include action under the competition laws of a Contracting Party by way of investigation, legal proceeding, or administrative action as well as by way of any decision or further law granting or continuing an authorization.

8. *With respect to Article 7(4)*

The applicable legislation would include provisions on environmental protection, land use, safety, or technical standards.

9. *With respect to Articles 9, 10 and Part V*

As a Contracting Party's programmes which provide for public loans, grants, guarantees or insurance for facilitating trade or Investment abroad are not connected with Investment or related activities of Investors from other Contracting Parties in its Area, such programmes may be subject to constraints with respect to participation in them.

10. *Beträffande artikel 10.4*

Tilläggsfördraget skall ange villkor för tillämpning av den behandling som beskrivs i artikel 10.3. Villkoren skall omfatta bl.a. bestämmelser i fråga om försäljning eller annat avhändande av statligt ägda tillgångar (privatisering) och för avveckling av monopol (avmonopolisering).

11. *Beträffande artiklarna 10.4 och 29.6*

De fördragsslutande parterna får beakta alla samband mellan bestämmelserna i artiklarna 10.4 och 29.6.

12. *Beträffande artikel 14.5*

Det förutsätts att en fördragsslutande part som sluter en överenskommelse, som avses i artikel 14.5, skall försäkra sig om att villkoren i överenskommelsen inte strider mot partens skyldigheter enligt Internationella valutafondens stadgar.

13. *Beträffande artikel 19.1 i*

Alla fördragsslutande parter har frihet att avgöra i vilken omfattning värdering och övervakning av miljöeffekter skall regleras genom lagfästa villkor, vilka myndigheter som skall vara behöriga att besluta om sådana villkor och vilka förfaranden som skall användas.

14. *Beträffande artiklarna 22 och 23*

När det gäller handel med energimaterial och energiprodukter som avses i artikel 29, innehåller den artikeln bestämmelser av betydelse för frågor, som omfattas av artiklarna 22 och 23.

15. *Beträffande artikel 24*

Undantag som lagts fast i GATT och därtill hörande instrument gäller mellan enskilda fördragsslutande parter som också är parter i GATT, enligt vad som framgår av artikel 4. I fråga om handel med energimaterial och energiprodukter enligt artikel 29, innehåller den artikeln bestämmelser som berör de frågor som omfattas av artikel 24.

10. *With respect to Article 10(4)*

The supplementary treaty will specify conditions for applying the Treatment described in Article 10(3). Those conditions will include, inter alia, provisions relating to the sale or other divestment of state assets (privatization) and to the dismantling of monopolies (demonopolization).

11. *With respect to Articles 10(4) and 29(6)*

Contracting Parties may consider any connection between the provisions of Article 10(4) and Article 29(6).

12. *With respect to Article 14(5)*

It is intended that a Contracting Party which enters into an agreement referred to in Article 14(5) ensure that the conditions of such an agreement are not in contradiction with that Contracting Party's obligations under the Articles of Agreement of the International Monetary Fund.

13. *With respect to Article 19(1)(i)*

It is for each Contracting Party to decide the extent to which the assessment and monitoring of Environmental Impacts should be subject to legal requirements, the authorities competent to take decisions in relation to such requirements, and the appropriate procedures to be followed.

14. *With respect to Articles 22 and 23*

With regard to trade in Energy Materials and Products governed by Article 29, that Article specifies the provisions relevant to the subjects covered by Articles 22 and 23.

15. *With respect to Article 24*

Exceptions contained in the GATT and Related Instruments apply between particular Contracting Parties which are parties to the GATT, as recognized by Article 4. With respect to trade in Energy Materials and Products governed by Article 29, that Article specifies the provisions relevant to the subjects covered by Article 24.

16. *Beträffande artikel 26.2 a*

Artikel 26.2 skall inte tolkas så, att en fördragsslutande part tvingas införliva del III i avtalet med sin nationella lagstiftning.

17. *Beträffande artiklarna 26 och 27*

Hänvisningen till fördragsenliga skyldigheter i artikel 10.1, näst sista meningen, innefattar inte beslut som fattats av internationella organisationer, även om de är juridiskt bindande, eller avtal som trätt i kraft före den 1 januari 1970.

18. *Beträffande artikel 29.2 a*

a. När en bestämmelse i GATT 1947 eller ett därtill hörande instrument, som avses i artikel 29.2 a, föreskriver gemensamma åtgärder av parter i GATT, förutsätts det att stadgekonferensen skall genomföra sådana åtgärder.

b. Lydelsen "gällde den 1 mars 1994 och tillämpades av parterna i GATT 1947 inbördes beträffande energimaterial och energiprodukter", är inte avsedd att gälla fall där en part i GATT åberopat artikel XXXV i GATT och därmed inte tillämpar GATT gentemot annan part i GATT, men där parten ändå ensidigt, i praktiken, tillämpar vissa bestämmelser i GATT i förhållande till den andra parten i GATT.

19. *Beträffande artikel 33*

Den provisoriska stadgekonferensen bör snarast möjligt besluta hur man bäst skall kunna nå det i del III av Europeiska energistadgan angivna målet att protokoll skall förhandlas fram på sådana samarbetsområden som förtecknats i del III i stadgan.

20. *Beträffande artikel 34*

a. Den provisoriska generalsekreteraren bör omedelbart ta kontakt med andra internationella organ för att utröna på vilka villkor de kan vara villiga att åta sig uppgifter som följer av fördraget och stadgan. Den provisoriska generalsekreteraren får redovisa resultaten av dessa kontakter till den provisoriska stadgekonferensen vid det möte som enligt artikel

16. *With respect to Article 26(2)(a)*

Article 26(2)(a) should not be interpreted to require a Contracting Party to enact Part III of the Treaty into its domestic law.

17. *With respect to Articles 26 and 27*

The reference to treaty obligations in the penultimate sentence of Article 10(1) does not include decisions taken by international organizations, even if they are legally binding, or treaties which entered into force before 1 January 1970.

18. *With respect to Article 29(2)(a)*

(a) Where a provision of GATT 1947 or a Related Instrument referred to in this paragraph provides for joint action by parties to the GATT, it is intended that the Charter Conference take such action.

(b) The notion "applied on 1 March 1994 and practised with regard to Energy Materials and Products by parties to GATT 1947 among themselves" is not intended to refer to cases where a party to the GATT has invoked article XXXV of the GATT, thereby disapplying the GATT vis-à-vis another party to the GATT, but nevertheless applies unilaterally on a de facto basis some provisions of the GATT vis-à-vis that other party to the GATT.

19. *With respect to Article 33*

The provisional Charter Conference should at the earliest possible date decide how best to give effect to the goal of Title III of the European Energy Charter that Protocols be negotiated in areas of cooperation such as those listed in Title III of the Charter.

20. *With respect to Article 34*

(a) The provisional Secretary-General should make immediate contact with other international bodies in order to discover the terms on which they might be willing to undertake tasks arising from the Treaty and the Charter. The provisional Secretary-General might report back to the provisional Charter Conference at the meeting which

45.4 skall inkallas senast 180 dagar efter det att fördraget öppnats för undertecknande.

b. Stadgekonferensen bör anta årsbudgeten före slutet av budgetåret.

21. *Beträffande artikel 34.3 m*

De tekniska ändringarna i bilagorna kan innehålla t.ex. strykning av icke-signatärer, eller av signatärer som har uttryckt sin avsikt att inte ratificera, eller tillägg till bilagorna N och VC. Sekretariatet förutsätts föreslå stadgekonferensen sådana ändringar när behov uppstår.

22. *Beträffande bilaga TFU punkt 1*

a. Om någon av parterna i en överenskommelse enligt punkt 1 inte har undertecknat eller anslutit sig till fördraget inom den tid som krävs för anmälan, får de parter i överenskommelsen, som undertecknat eller anslutit sig till fördraget, göra anmälan på dennes vägnar.

b. Något allmänt behov av anmälan av överenskommelser av rent affärsmässig natur förutses inte föreligga, eftersom sådana överenskommelser inte torde föranleda frågor om överensstämmelse med artikel 29.2 a, även om de träffas av statliga organ. Stadgekonferensen skulle emellertid, för de ändamål som avses i bilaga TFU, kunna klargöra vilka slag av överenskommelser enligt artikel 29.2 b som kräver anmälan enligt bilagan och vilka som inte gör det.

FÖRKLARINGAR

V. Företrädarna förklarade att artikel 18.2 inte skall tolkas så att det är tillåtet att kringgå tillämpningen av andra bestämmelser i fördraget.

VI. Företrädarna noterade också följande förklaringar som lämnades rörande fördraget:

1. *Beträffande artikel 1.6*

Ryssland önskar att frågan om den nationella lagstiftningens betydelse när det gäller kontroll enligt överenskommelsen beträffande artikel 1.6, skall omprövas i anslutning till

Article 45(4) requires to be convened not later than 180 days after the opening date for signature of the Treaty.

(b) The Charter Conference should adopt the annual budget before the beginning of the financial year.

21. *With respect to Article 34(3)(m)*

The technical changes to Annexes might for instance include, delisting of non-signatories or of signatories that have evinced their intention not to ratify, or additions to Annexes N and VC. It is intended that the Secretariat would propose such changes to the Charter Conference when appropriate.

22. *With respect to Annex TFU(1)*

(a) If some of the parties to an agreement referred to in paragraph (1) have not signed or acceded to the Treaty at the time required for notification, those parties to the agreement which have signed or acceded to the Treaty may notify on their behalf.

(b) The need in general for notification of agreements of a purely commercial nature is not foreseen because such agreements should not raise a question of compliance with Article 29(2)(a), even when they are entered into by state agencies. The Charter Conference could, however, clarify for purposes of Annex TFU which types of agreements referred to in Article 29(2)(b) require notification under the Annex and which types do not.

DECLARATIONS

V. The representatives declared that Article 18(2) shall not be construed to allow the circumvention of the application of the other provisions of the Treaty.

VI. The representatives also noted the following Declarations that were made with respect to the Treaty:

1. *With respect to Article 1(6)*

The Russian Federation wishes to have reconsidered, in negotiations with regard to the supplementary treaty referred to in Article 10(4), the question of the importance of

förhandlingarna om ett kompletterande fördrag enligt artikel 10.4.

2. *Beträffande artiklarna 5 och 10.11*

Australien framhåller att bestämmelserna i artiklarna 5 och 10.11 inte minskar dess rättigheter eller förpliktelser enligt GATT, inklusive utvecklingen av dessa i Uruguay-rundans avtal om handelsrelaterade investeringsåtgärder, särskilt i fråga om förteckningen över undantag i artikel 5.3, som Australien anser vara ofullständig.

Australien framhåller vidare att det inte skulle vara lämpligt för organ för tvistlösning, som inrättats enligt fördraget, att tolka artiklarna III och XI i GATT i samband med tvister mellan parter i GATT, eller mellan en investerare i en fördragsslutande part, som är part i GATT, och en annan part i GATT. När det gäller tillämpningen av artikel 10.11 på förhållandet mellan en investerare och en part i GATT, anser Australien att den enda fråga, som kan prövas enligt artikel 26, är frågan om beslut i skiljedom, för den händelse en GATT-panel eller Världshandelsorganisationens organ för tvistlösning först finner att en handelsrelaterad investeringsåtgärd, som upprätthålls av den fördragsslutande parten, strider mot dennes åtaganden enligt GATT eller Avtalet om handelsrelaterade investeringsåtgärder.

3. *Beträffande artikel 7*

Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater samt Österrike, Norge, Sverige och Finland förklarar att bestämmelserna i artikel 7 är underställda folkrättsligt vedertagna regler rörande jurisdiktion över undervattenskablar och undervattensrörledningar eller, om inga sådana bestämmelser finns, allmänna folkrättsliga regler.

De förklarar vidare, att artikel 7 inte är avsedd att påverka tolkningen av befintlig folkrätt om jurisdiktion över undervattenskablar och undervattensrörledningar samt att den inte heller kan anses göra det.

4. *Beträffande artikel 10*

Både Canada och Amerikas förenta stater bekräftar att de kommer att tillämpa bestämmelserna i artikel 10 i enlighet med följande överväganden:

national legislation with respect to the issue of control as expressed in the Understanding to Article 1(6).

2. *With respect to Articles 5 and 10(11)*

Australia notes that the provisions of Articles 5 and 10(11) do not diminish its rights and obligations under the GATT, including as elaborated in the Uruguay Round Agreement on Trade-Related Investment Measures, particularly with respect to the list of exceptions in Article 5(3), which it considers incomplete.

Australia further notes that it would not be appropriate for dispute settlement bodies established under the Treaty to give interpretations of GATT articles III and XI in the context of disputes between parties to the GATT or between an Investor of a party to the GATT and another party to the GATT. It considers that with respect to the application of Article 10(11) between an Investor and a party to the GATT, the only issue that can be considered under Article 26 is the issue of the awards of arbitration in the event that a GATT panel or the WTO dispute settlement body first establishes that a trade-related investment measure maintained by the Contracting Party is inconsistent with its obligations under the GATT or the Agreement on Trade-Related Investment Measures.

3. *With respect to Article 7*

The European Communities and their Member States and Austria, Norway, Sweden and Finland declare that the provisions of Article 7 are subject to the conventional rules of international law on jurisdiction over submarine cables and pipelines or, where there are no such rules, to general international law.

They further declare that Article 7 is not intended to affect the interpretation of existing international law on jurisdiction over submarine cables and pipelines, and cannot be considered as doing so.

4. *With respect to Article 10*

Canada and the United States each affirm that they will apply the provisions of Article 10 in accordance with the following considerations:

För att värdera den behandling som måste ges investerare från andra fördragsslutande parter och deras investeringar, kommer omständigheterna att behöva prövas från fall till fall. En jämförelse mellan den behandling som ges investerare från en fördragsslutande part, eller investeringar av investerare i en sådan part, och investeringar eller investerare från en annan fördragsslutande part, är giltig bara om jämförelsen gäller investerare och investeringar som befinner sig i likartade förhållanden. När det skall avgöras om särskiljande behandling av investerare eller investeringar är förenlig med artikel 10, måste hänsyn tas till två grundläggande faktorer.

Den första faktorn är de fördragsslutande parternas politiska mål på olika områden, i den mån de är förenliga med principerna för icke-diskriminering i artikel 10. Legitima politiska mål kan rättfärdiga särskiljande behandling av utländska investerare eller deras investeringar för att spegla skillnaderna i relevanta förhållanden mellan sådana investerare och investeringar och deras inhemska motsvarigheter. En önskan att säkerställa integriteten hos ett lands finanssystem kan, till exempel, rättfärdiga rimliga skyddsåtgärder i fråga om utländska investerare eller investeringar, även där motsvarande åtgärder inte skulle behövas för att säkerställa att samma mål skulle nås i fråga om inhemska investerare eller investeringar. Sådana utländska investerare eller deras investeringar skulle således inte befinna sig i "likartade förhållanden" som inhemska investerare eller deras investeringar. Även om en sådan åtgärd införde särskiljande behandling skulle den således inte strida mot artikel 10.

Den andra faktorn gäller i vilken omfattning åtgärden motiveras av att den berörda investeraren eller investeringen står under utländskt ägande eller under utländsk kontroll. En åtgärd som särskilt riktas mot investerare därför att de är utländska, utan tillräckliga politiska skäl som motvikt enligt föregående stycke, skulle strida mot principerna i artikel 10. Den utländska investeraren eller investeringen skulle befinna sig i "likartade förhållanden" jämfört med de inhemska investerarna och deras investeringar och åtgärden skulle alltså strida mot artikel 10.

5. *Beträffande artikel 25*

Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater erinrar om att enligt artikel 58 i

For the purposes of assessing the treatment which must be accorded to Investors of other Contracting Parties and their Investments, the circumstances will need to be considered on a case-by-case basis. A comparison between the treatment accorded to Investors of one Contracting Party, or the Investments of Investors of one Contracting Party, and the Investments or Investors of another Contracting Party, is only valid if it is made between Investors and Investments in similar circumstances. In determining whether differential treatment of Investors or Investments is consistent with Article 10, two basic factors must be taken into account.

The first factor is the policy objectives of Contracting Parties in various fields insofar as they are consistent with the principles of non-discrimination set out in Article 10. Legitimate policy objectives may justify differential treatment of foreign Investors or their Investments in order to reflect a dissimilarity of relevant circumstances between those Investors and Investments and their domestic counterparts. For example, the objective of ensuring the integrity of a country's financial system would justify reasonable prudential measures with respect to foreign Investors or Investments, where such measures would be unnecessary to ensure the attainment of the same objectives insofar as domestic Investors or Investments are concerned. Those foreign Investors or their Investments would thus not be "in similar circumstances" to domestic Investors or their Investments. Thus, even if such a measure accorded differential treatment, it would not be contrary to Article 10.

The second factor is the extent to which the measure is motivated by the fact that the relevant Investor or Investment is subject to foreign ownership or under foreign control. A measure aimed specifically at Investors because they are foreign, without sufficient countervailing policy reasons consistent with the preceding paragraph, would be contrary to the principles of Article 10. The foreign Investor or Investment would be "in similar circumstances" to domestic Investors and their Investments, and the measure would be contrary to Article 10.

5. *With respect to Article 25*

The European Communities and their Member States recall that, in accordance with

Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen

a. skall bolag, som bildats i överensstämmelse med en medlemsstats lagstiftning och som har sitt säte, sitt huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet inom gemenskapen, när det gäller etableringsrätten enligt del tre, avdelning III kapitel 2 i Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen likställas med fysiska personer som är medborgare i medlemsstaterna; bolag som bara har sitt säte inom gemenskaperna måste för detta ändamål ha en faktisk och stadigvarande förbindelse med en av medlemsstaternas ekonomi,

b. med *bolag* förstås företag som bildats enligt civil- eller handelslagstiftning, inklusive kooperativa sammanslutningar samt andra offentligrättsliga eller privaträttsliga juridiska personer med undantag av sådana som inte drivs i vinstsyfte.

De Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater erinrar vidare om att

gemenskapens lagstiftning öppnar möjligheter för att utvidga en sådan behandling som beskrivits ovan till filialer eller agenturer tillhörande bolag, som inte är etablerade i någon medlemsstat, och att tillämpningen av artikel 25 i energistadgefördraget endast medger undantag som krävs för att skydda preferensbehandling som följer av en bredare process för ekonomisk integration, som är följden av fördragen om upprättandet av de europeiska gemenskaperna.

6. *Beträffande artikel 40*

Danmark erinrar om att Europeiska energistadgan inte gäller Grönland eller Färöarna förrän anmälan med annan innebörd mottagits från de lokala regeringarna i Grönland och Färöarna.

I samband med detta bekräftar Danmark att artikel 40 i fördraget gäller för Grönland och Färöarna.

7. *Beträffande Bilaga G 4*

a. Europeiska gemenskaperna och Ryssland förklarar, att handel med nukleärt material mellan dem, så länge inte annat avtalas, skall regleras av bestämmelserna i artikel 22 i Avtalet om partnerskap och samarbete, som upprättat ett partnerskap mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater å

article 58 of the Treaty establishing the European Community:

(a) companies or firms formed in accordance with the law of a Member State and having their registered office, central administration or principal place of business within the Community shall, for the right of establishment pursuant to Part Three, Title III, Chapter 2 of the Treaty establishing the European Community, be treated in the same way as natural persons who are nationals of Member States; companies or firms which only have their registered office within the Community must, for this purpose, have an effective and continuous link with the economy of one of the Member States;

(b) "companies and firms" means companies or firms constituted under civil or commercial law, including cooperative societies, and other legal persons governed by public or private law, save for those which are non-profitmaking.

The European Communities and their Member States further recall that:

Community law provides for the possibility to extend the treatment described above to branches and agencies of companies or firms not established in one of the Member States; and that, the application of Article 25 of the Energy Charter Treaty will allow only those derogations necessary to safeguard the preferential treatment resulting from the wider process of economic integration resulting from the Treaties establishing the European Communities.

6. *With respect to Article 40*

Danmark recalls that the European Energy Charter does not apply to Greenland and the Faroe Islands until notice to this effect has been received from the local governments of Greenland and the Faroe Islands.

In this respect Denmark affirms that Article 40 of the Treaty applies to Greenland and the Faroe Islands.

7. *With respect to Annex G(4)*

(a) The European Communities and the Russian Federation declare that trade in nuclear materials between them shall be governed, until they reach another agreement, by the provisions of article 22 of the Agreement on Partnership and Cooperation establishing a partnership between the European

ena sidan, och Ryssland å den andra, vilket avtal undertecknats i Korfu den 24 juni 1994, av skriftväxlingen i samband därmed och dithörande gemensamma förklaring, samt att tvister rörande sådan handel skall behandlas enligt de förfaranden som anges i nämnda avtal.

b. Europeiska gemenskaperna och Ukraina förklarar, att i enlighet med Avtalet om partnerskap och samarbete undertecknat i Luxemburg den 14 juni 1994 och interim-söverenskommelsen i anslutning till det, paraferad samtidigt, skall handel med nukleärt material mellan dem uteslutande regleras av bestämmelserna i en särskild överenskommelse, som skall slutas mellan Europeiska atomenergigemenskapen och Ukraina.

Intill dess att denna särskilda överenskommelse träder i kraft, skall bestämmelserna i Avtalet om handel och ekonomiskt och kommersiellt samarbete mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen, Europeiska atomenergigemenskapen och Sovjetunionen, undertecknad i Bryssel den 18 december 1989, fortsätta att gälla uteslutande för handel med nukleärt material mellan dem.

c. Europeiska gemenskaperna och Kazakstan förklarar, att i överensstämmelse med Avtalet om partnerskap och samarbete, som paraferades i Bryssel den 20 maj 1994, skall handel med nukleärt material mellan dem uteslutande regleras av bestämmelserna i en särskild överenskommelse, som skall slutas mellan Europeiska atomenergigemenskapen och Kazakstan.

Intill dess att denna särskilda överenskommelse träder i kraft, skall bestämmelserna i Avtalet om handel och ekonomiskt och kommersiellt samarbete mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen, Europeiska atomenergigemenskapen och Sovjetunionen, undertecknad i Bryssel den 18 december 1989, fortsätta att gälla uteslutande för handel med nukleärt material mellan dem.

d. Europeiska gemenskaperna och Kirgistan förklarar, att i överensstämmelse med Avtalet om partnerskap och samarbete som paraferades i Bryssel den 31 maj 1994, skall handel med nukleärt material mellan dem uteslutande regleras av bestämmelserna i en särskild överenskommelse, som skall slutas mellan Europeiska atomenergigemenskapen och Kirgistan.

Intill dess att denna särskilda överenskommelse träder i kraft, skall bestämmelserna i Avtalet om handel och ekonomiskt och kom-

munities and their Member States, of the one part, and the Russian Federation, of the other part, signed at Corfu on 24 June 1994, the exchange of letters attached thereto and the related joint declaration, and disputes regarding such trade will be subject to the procedures of the said Agreement.

(b) The European Communities and Ukraine declare that, in accordance with the Agreement on Partnership and Cooperation signed at Luxembourg on 14 June 1994 and the Interim Agreement thereto, initialled there the same day, trade in nuclear materials between them shall be exclusively governed by the provisions of a specific agreement to be concluded between the European Atomic Energy Community and Ukraine.

Until entry into force of this specific agreement, the provisions of the Agreement on Trade and Economic and Commercial Cooperation between the European Economic Community, the European Atomic Energy Community and the Union of Soviet Socialist Republics signed at Brussels on 18 December 1989 shall exclusively continue to apply for trade in nuclear materials between them.

(c) The European Communities and Kazakhstan declare that, in accordance with the Agreement on Partnership and Cooperation initialled at Brussels on 20 May 1994, trade in nuclear materials between them shall be exclusively governed by the provisions of a specific agreement to be concluded between the European Atomic Energy Community and Kazakhstan.

Until entry into force of this specific agreement, the provisions of the Agreement on Trade and Economic and Commercial Cooperation between the European Economic Community, the European Atomic Energy Community and the Union of Soviet Socialist Republics signed at Brussels on 18 December 1989 shall exclusively continue to apply for trade in nuclear materials between them.

(d) The European Communities and Kyrgyzstan declare that, in accordance with the Agreement on Partnership and Cooperation initialled at Brussels on 31 May 1994, trade in nuclear materials between them shall be exclusively governed by the provisions of a specific agreement to be concluded between the European Atomic Energy Community and Kyrgyzstan.

Until entry into force of this specific agreement, the provisions of the Agreement on Trade and Economic and Commercial

mersiellt samarbete mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen, Europeiska atomenergigemenskapen och Sovjetunionen, undertecknad i Bryssel den 18 december 1989, fortsätta att gälla uteslutande för handel med nukleärt material mellan dem.

e. Europeiska gemenskaperna och Tadjikistan förklarar, att handel med nukleärt material mellan dem uteslutande skall regleras av bestämmelserna i en särskild överenskommelse, som skall slutas mellan Europeiska atomenergigemenskapen och Tadjikistan.

Intill dess att denna särskilda överenskommelse träder i kraft, skall bestämmelserna i Avtalet om handel och ekonomiskt och kommersiellt samarbete mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen, Europeiska atomenergigemenskapen och Sovjetunionen, undertecknad i Bryssel den 18 december 1989, fortsätta att gälla uteslutande för handel med nukleärt material mellan dem.

f. Europeiska gemenskaperna och Uzbekistan förklarar, att handel med nukleärt material mellan dem uteslutande skall regleras av bestämmelserna i en särskild överenskommelse, som skall slutas mellan Europeiska atomenergigemenskapen och Uzbekistan.

Intill dess att denna särskilda överenskommelse träder i kraft, skall bestämmelserna i Avtalet om handel och ekonomiskt och kommersiellt samarbete mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen, den Europeiska atomenergigemenskapen och Sovjetunionen, undertecknad i Bryssel den 18 december 1989, fortsätta att gälla uteslutande för handel med nukleärt material mellan dem.

ENERGISTADGEPROTOKOLL OM ENERGIEFFEKTIVITET OCH DÄRTILL HÖRANDE MILJÖASPEKTER

VII. Europeiska energistadgekonferensen har antagit texten till energistadgeprotokollet om energieffektivitet och därtill hörande miljöaspekter som återges i bilaga 3.

DEN EUROPEISKA ENERGISTADGAN

VIII. Den provisoriska stadgekonferensen och den i fördraget beslutade stadgekonferensen, skall hädanefter svara för beslut rörande ansökningar om att få underteckna slutdokumentet från Haagkonferensen om Eu-

Cooperation between the European Economic Community, the European Atomic Energy Community and the Union of Soviet Socialist Republics signed at Brussels on 18 December 1989 shall exclusively continue to apply for trade in nuclear materials between them.

(e) The European Communities and Tajikistan declare that trade in nuclear materials between them shall be exclusively governed by the provisions of a specific agreement to be concluded between the European Atomic Energy Community and Tajikistan.

Until entry into force of this specific agreement, the provisions of the Agreement on Trade and Economic and Commercial Cooperation between the European Economic Community, the European Atomic Energy Community and the Union of Soviet Socialist Republics signed at Brussels on 18 December 1989 shall exclusively continue to apply for trade in nuclear materials between them.

(f) The European Communities and Uzbekistan declare that trade in nuclear materials between them shall be exclusively governed by the provisions of a specific agreement to be concluded between the European Atomic Energy Community and Uzbekistan.

Until entry into force of this specific agreement, the provisions of the Agreement on Trade and Economic and Commercial Cooperation between the European Economic Community, the European Atomic Energy Community and the Union of Soviet Socialist Republics signed at Brussels on 18 December 1989 shall exclusively continue to apply for trade in nuclear materials between them.

THE ENERGY CHARTER PROTOCOL ON ENERGY EFFICIENCY AND RELATED ENVIRONMENTAL ASPECTS

VII. The European Energy Charter Conference has adopted the text of the Energy Charter Protocol on Energy Efficiency and Related Environmental Aspects which is set out in Annex 3.

THE EUROPEAN ENERGY CHARTER

VIII. The provisional Charter Conference and the Charter Conference provided for in the Treaty shall henceforth be responsible for making decisions on requests to sign the Concluding Document of the Hague Confer-

ropeiska energistadgan och den europeiska energistadga som antogs därigenom.

DOKUMENTATION

IX. Europeiska energistadgekonferensens förhandlingsprotokoll skall deponeras hos sekretariatet.

ence on the European Energy Charter and the European Energy Charter adopted thereby.

DOCUMENTATION

IX. The records of negotiations of the European Energy Charter Conference will be deposited with the Secretariat.

*BILAGA 1***ENERGISTADGEFÖRDRAGET***Preamble*

DE FÖRDRAGSSLUTANDE PARTERNA,

som beaktar Parisstadgan för ett nytt Europa, undertecknad den 21 november 1990, som beaktar den europeiska energistadgan, som antogs i slutdokumentet från den europeiska energistadgekonferensen i Haag, som undertecknades i Haag den 17 december 1991,

som erinrar om att alla signatärer av Haagkonferensens slutdokument åtog sig att uppfylla den europeiska energistadgans mål och principer och att förverkliga och bredda sitt samarbete så snart som möjligt genom att i positiv anda förhandla om ett energistadgefördrag och protokoll och som vill låta stadgans åtaganden vila på en säker och bindande internationell rättslig grund,

som även önskar fastställa de strukturella ramar som krävs för att de principer, som uppställts i den europeiska energistadgan skall kunna förverkligas,

som vill förverkliga grundtanken bakom initiativet till den europeiska energistadgan, nämligen att påskynda ekonomisk tillväxt genom åtgärder för liberalisering av investeringar och handel med energi,

som bekräftar att de fördragsslutande parterna fäster yttersta vikt vid ett effektivt förverkligande av fullständig nationell behandling och behandling som mest gynnsam nation och att dessa förpliktelser kommer att tillämpas på investeringar som görs enligt ett kompletterande fördrag,

som tar hänsyn till målet att successivt liberalisera internationell handel och till principen om icke-diskriminering i internationell handel enligt vad som lagts fast i Allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) och därtill knutna instrument och i övrigt i detta fördrag,

*ANNEX 1***THE ENERGY CHARTER TREATY***Preamble*

The Contracting Parties to this Treaty,

Having regard to the Charter of Paris for a New Europe signed on 21 November 1990;

Having regard to the European Energy Charter adopted in the Concluding Document of the Hague Conference on the European Energy Charter signed at The Hague on 17 December 1991;

Recalling that all signatories to the Concluding Document of the Hague Conference undertook to pursue the objectives and principles of the European Energy Charter and implement and broaden their cooperation as soon as possible by negotiating in good faith an Energy Charter Treaty and Protocols, and desiring to place the commitments contained in that Charter on a secure and binding international legal basis;

Desiring also to establish the structural framework required to implement the principles enunciated in the European Energy Charter;

Wishing to implement the basic concept of the European Energy Charter initiative which is to catalyse economic growth by means of measures to liberalize investment and trade in energy;

Affirming that Contracting Parties attach the utmost importance to the effective implementation of full national treatment and most favoured nation treatment, and that these commitments will be applied to the Making of Investments pursuant to a supplementary treaty;

Having regard to the objective of progressive liberalization of international trade and to the principle of avoidance of discrimination in international trade as enunciated in the General Agreement on Tariffs and Trade and its Related Instruments and as otherwise provided for in this Treaty;

som är beslutna att successivt avskaffa tekniska, administrativa och andra hinder för handel med energimaterial och energiprodukter samt utrustning, teknik och tjänster i anslutning till dem,

som förväntar sig att de fördragsslutande parter som ännu inte är medlemmar i GATT skall bli det och är angelägna om att skapa interimistiska handelsmöjligheter för att hjälpa sådana parter och inte hindra deras förberedelser för medlemskap,

som är väl medvetna om de rättigheter och skyldigheter som tillkommer vissa fördragsslutande parter, som också är parter i GATT och därtill knutna instrument,

som tar hänsyn till konkurrensregler i fråga om fusioner, monopol, konkurrensbegränsande beteenden och missbruk av dominerande ställning,

som även tar hänsyn till fördraget om förhindrande av spridning av kärnvapen, riktlinjerna för tillhandahållande av kärnteknik och andra internationella åtaganden eller överenskommelser avseende icke-spridning av kärnteknik,

som erkänner behovet av effektivast möjliga prospektering, produktion, omvandling, lagring, transport, distribution och användning av energi,

som erinrar om Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar, konventionen om långväga gränsöverskridande luftföroreningar och dess protokoll och andra internationella miljöavtal som inbegriper energiaspekter, och

som erkänner det allt mer brådskande behovet av åtgärder för att skydda miljön, inklusive avveckling av energianläggningar och omhändertagande av avfall, och av internationellt godkända mål och kriterier för dessa ändamål,

HAR KOMMIT ÖVERENS OM FÖLJANDE.

DEL 1

DEFINITIONER OCH SYFTE

Artikel 1

Definitioner

I detta fördrag avses med

1. *stadga*: den europeiska energistadgan, som antogs i slutdokumentet från den euro-

Determined progressively to remove technical, administrative and other barriers to trade in Energy Materials and Products and related equipment, technologies and services;

Looking to the eventual membership in the General Agreement on Tariffs and Trade of those Contracting Parties which are not currently parties thereto and concerned to provide interim trade arrangements which will assist those Contracting Parties and not impede their preparation for such membership;

Mindful of the rights and obligations of certain Contracting Parties which are also parties to the General Agreement on Tariffs and Trade and its Related Instruments;

Having regard to competition rules concerning mergers, monopolies, anti-competitive practices and abuse of dominant position;

Having regard also to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, the Nuclear Suppliers Guidelines and other international nuclear non-proliferation obligations or understandings;

Recognizing the necessity for the most efficient exploration, production, conversion, storage, transport, distribution and use of energy;

Recalling the United Nations Framework Convention on Climate Change, the Convention on Long-Range Transboundary Air Pollution and its protocols, and other international environmental agreements with energy-related aspects; and

Recognizing the increasingly urgent need for measures to protect the environment, including the decommissioning of energy installations and waste disposal, and for internationally-agreed objectives and criteria for these purposes,

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

PART I

DEFINITIONS AND PURPOSE

Article 1

Definitions

As used in this Treaty:

(1) "Charter" means the European Energy Charter adopted in the Concluding Document

peiska energistadskonferensen i Haag som undertecknades i Haag den 17 december 1991. Undertecknande av slutdokumentet betraktas som undertecknande av stadgan.

2. *fördragsslutande part*: en stat eller regional organisation för ekonomisk integration, som gått med på att låta sig bindas av detta fördrag och som fördraget trätt i kraft för.

3. *regional organisation för ekonomisk integration*: en organisation, som bildats av stater som till den överfört behörighet i vissa frågor, av vilka några regleras i detta fördrag, inklusive behörighet att fatta bindande beslut i sådana frågor.

4. *energimaterial och energiprodukter*: de produkter och material som förtecknats i bilaga EM, baserad på Tullsamrådets harmoniserade system och Europeiska gemenskapens kombinerade nomenklatur.

5. *ekonomisk verksamhet inom energisektorn*: en ekonomisk verksamhet som gäller prospektering, utvinning, raffinering, produktion, lagring, landtransport, överföring, distribution, handel, marknadsföring och försäljning av energimaterial och energiprodukter, med undantag för de som förtecknats i bilaga NI, eller som gäller distribution av fjärrvärme.

6. *investering*: varje slag av tillgång, som ägs eller kontrolleras, direkt eller indirekt, av en investerare och omfattar:

a. materiella och immateriella tillgångar, fast och lös egendom och övriga tillgångar, såsom arrenden, hypotek och andra pant- och säkerhetsrätter,

b. ett bolag eller affärsdrivande företag eller aktier, aktiekapitalandelar eller andra former av andelar i eget kapital i ett bolag eller ett affärsdrivande företag, samt ett bolags eller affärsdrivande företags obligationer och andra skuldförbindelser,

c. rättsanspråk på pengar eller prestationer till följd av avtal, som har ett ekonomiskt värde och är förenade med en investering,

d. immateriell egendom

e. avkastning,

f. varje rättighet grundad på lag eller avtal eller med stöd av koncessioner eller tillstånd, som lämnats enligt lag att bedriva ekonomisk verksamhet inom energisektorn.

En förändring av den form i vilken tillgångar är investerade ändrar inte deras egenkap av investeringar. Begreppet *investering*

of the Hague Conference on the European Energy Charter signed at The Hague on 17 December 1991; signature of the Concluding Document is considered to be signature of the Charter.

(2) "Contracting Party" means a state or Regional Economic Integration Organization which has consented to be bound by this Treaty and for which the Treaty is in force.

(3) "Regional Economic Integration Organization" means an organization constituted by states to which they have transferred competence over certain matters a number of which are governed by this Treaty, including the authority to take decisions binding on them in respect of those matters.

(4) "Energy Materials and Products", based on the Harmonized System of the Customs Cooperation Council and the Combined Nomenclature of the European Communities, means the items included in Annex EM.

(5) "Economic Activity in the Energy Sector" means an economic activity concerning the exploration, extraction, refining, production, storage, land transport, transmission, distribution, trade, marketing, or sale of Energy Materials and Products except those included in Annex NI, or concerning the distribution of heat to multiple premises.

(6) "Investment" means every kind of asset, owned or controlled directly or indirectly by an Investor and includes:

(a) tangible and intangible, and movable and immovable, property, and any property rights such as leases, mortgages, liens, and pledges;

(b) a company or business enterprise, or shares, stock, or other forms of equity participation in a company or business enterprise, and bonds and other debt of a company or business enterprise;

(c) claims to money and claims to performance pursuant to contract having an economic value and associated with an Investment;

(d) Intellectual Property;

(e) Returns;

(f) any right conferred by law or contract or by virtue of any licences and permits granted pursuant to law to undertake any Economic Activity in the Energy Sector.

A change in the form in which assets are invested does not affect their character as investments and the term "Investment" in-

omfattar alla investeringar oavsett om de förelåg eller görs efter den senare av de tidpunkter då detta fördrag träder i kraft för investerarens fördragsslutande part och för den fördragsslutande part inom vars område investeringen görs (i det följande kallad *ikraftträdandedag*), under förutsättning att fördraget skall tillämpas på frågor som rör sådana investeringar först efter ikraftträdandedagen.

Investeringar avser alla investeringar, som är förenade med en ekonomisk verksamhet inom energisektorn och investeringar eller kategorier av investeringar, som en fördragsslutande part inom sitt område betecknat som *effektiviseringsprojekt enligt stadgan* och anmält till sekretariatet som sådana.

7. *investerare*:

a. i förhållande till en fördragsslutande part:
i. en fysisk person, som har medborgarskap eller är fast bosatt i landet i enlighet med gällande lag,

ii. ett företag eller annan organisation som bildats i enlighet med den fördragsslutande partens gällande lag,

b. i förhållande till en *tredje stat*, en fysisk person, ett företag eller annan organisation, som på motsvarande sätt uppfyller kraven enligt a gällande för en fördragsslutande part.

8. *investera* eller *göra investeringar*: att genomföra nya investeringar, förvärva hela eller del av befintliga investeringar eller påbörja investeringsverksamhet inom nya områden.

9. *avkastning*: de belopp som följer av eller har samband med en investering, oavsett i vilken form de utbetalas, inklusive vinster, aktieutdelningar, räntor, realisationsvinster, royalties, avgifter för förvaltning, teknisk hjälp eller andra avgifter och utbetalningar i natura.

10. *område*, beträffande en stat som är fördragsslutande part:

a. det territorium, som staten har suveränitet över. Med territorium förstås landområden, inre vatten och territorialhavet, och

b. beroende på och i enlighet med internationell havsrätt, havet, havsbotten och dess underlag, där den fördragsslutande parten utövar suveräna rättigheter och jurisdiktion.

För fördragsslutande part, som är en regional organisation för ekonomisk integration, betyder *område* de områden som tillhör

cludes all investments, whether existing at or made after the later of the date of entry into force of this Treaty for the Contracting Party of the Investor making the investment and that for the Contracting Party in the Area of which the investment is made (hereinafter referred to as the "Effective Date") provided that the Treaty shall only apply to matters affecting such investments after the Effective Date.

"Investment" refers to any investment associated with an Economic Activity in the Energy Sector and to investments or classes of investments designated by a Contracting Party in its Area as "Charter efficiency projects" and so notified to the Secretariat.

(7) "Investor" means:

(a) with respect to a Contracting Party:

(i) a natural person having the citizenship or nationality of or who is permanently residing in that Contracting Party in accordance with its applicable law;

(ii) a company or other organization organized in accordance with the law applicable in that Contracting Party;

(b) with respect to a "third state", a natural person, company or other organization which fulfils, *mutatis mutandis*, the conditions specified in subparagraph (a) for a Contracting Party.

(8) "Make Investments" or "Making of Investments" means establishing new Investments, acquiring all or part of existing Investments or moving into different fields of Investment activity.

(9) "Returns" means the amounts derived from or associated with an Investment, irrespective of the form in which they are paid, including profits, dividends, interest, capital gains, royalty payments, management, technical assistance or other fees and payments in kind.

(10) "Area" means with respect to a state that is a Contracting Party:

(a) the territory under its sovereignty, it being understood that territory includes land, internal waters and the territorial sea; and

(b) subject to and in accordance with the international law of the sea: the sea, sea-bed and its subsoil with regard to which that Contracting Party exercises sovereign rights and jurisdiction.

With respect to a Regional Economic Integration Organization which is a Contracting Party, Area means the Areas of the

organisationens medlemsstater enligt bestämmelserna i avtalet om organisationens bildande.

11. a. *GATT*: *GATT* 1947 eller *GATT* 1994 eller båda, när båda är tillämpliga.

b. *GATT* 1947: Allmänna tull- och handelsavtalet av den 30 oktober 1947, bilaga till slutprotokollet som antogs vid avslutningen av den andra sessionen i kommittén för förberedelser för Förenta nationernas konferens om handel och sysselsättning och de korrigeringar, tillägg eller ändringar som därefter gjorts.

c. *GATT* 1994: Allmänna tull- och handelsavtalet enligt bilaga 1 A i avtalet om bildandet av Världshandelsorganisationen och de korrigeringar, tillägg eller ändringar som därefter gjorts.

Part i avtalet om Världshandelsorganisationen betraktas som part i *GATT* 1994.

d. *därtill hörande dokument*: där så är tillämpligt:

i. avtal, arrangemang eller andra juridiska handlingar, inbegripet beslut, förklaringar och tolkningar, som träffats inom ramen för *GATT* 1947 och de korrigeringar, tillägg eller ändringar som därefter gjorts.

ii. avtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen, inbegripet bilaga 1 (utom *GATT* 1994), bilaga 2—4 samt därtill hörande beslut, förklaringar och tolkningar med de korrigeringar, tillägg eller ändringar som därefter gjorts.

12. *immateriell egendom*: copyright och dithörande rättigheter, varumärken, geografiska namn, industriell design, patent, layout-design av integrerade kretsar och skydd för ej offentliggjord information.

13. a. *energistadgeprotokoll* eller *protokoll*: ett avtal som stadgekonferensen godkänt för förhandling och antagit texten till, som sluts mellan två eller flera parter i syfte att komplettera, ersätta, utvidga eller utveckla bestämmelserna i detta fördrag för en given sektor eller typ av verksamhet inom detta fördrags ram eller för samarbetsområden enligt avdelning III i stadgan.

b. *energistadgeförklaring* eller *förklaring*: ett icke bindande instrument som stadgekonferensen godkänt för förhandling och antagit texten till, som sluts mellan två eller fler

member states of such Organization, under the provisions contained in the agreement establishing that Organization.

(11) (a) "GATT" means "GATT 1947" or "GATT 1994", or both of them where both are applicable.

(b) "GATT 1947" means the General Agreement on Tariffs and Trade, dated 30 October 1947, annexed to the Final Act Adopted at the Conclusion of the Second Session of the Preparatory Committee of the United Nations Conference on Trade and Employment, as subsequently rectified, amended or modified.

(c) "GATT 1994" means the General Agreement on Tariffs and Trade as specified in Annex 1A of the Agreement Establishing the World Trade Organization, as subsequently rectified, amended or modified.

A party to the Agreement Establishing the World Trade Organization is considered to be a party to *GATT* 1994.

(d) "Related Instruments" means, as appropriate:

(i) agreements, arrangements or other legal instruments, including decisions, declarations and understandings, concluded under the auspices of *GATT* 1947 as subsequently rectified, amended or modified; or

(ii) the Agreement Establishing the World Trade Organization including its Annex 1 (except *GATT* 1994), its Annexes 2, 3 and 4, and the decisions, declarations and understandings related thereto, as subsequently rectified, amended or modified.

(12) "Intellectual Property" includes copyrights and related rights, trademarks, geographical indications, industrial designs, patents, layout designs of integrated circuits and the protection of undisclosed information.

(13) (a) "Energy Charter Protocol" or "Protocol" means a treaty, the negotiation of which is authorized and the text of which is adopted by the Charter Conference, which is entered into by two or more Contracting Parties in order to complement, supplement, extend or amplify the provisions of this Treaty with respect to any specific sector or category of activity within the scope of this Treaty, or to areas of cooperation pursuant to Title III of the Charter.

(b) "Energy Charter Declaration" or "Declaration" means a non-binding instrument, the negotiation of which is authorized and the text of which is approved by the

parter i syfte att komplettera eller fullständiga bestämmelserna i detta fördrag.

14. *fritt konvertibel valuta*: en valuta, som är föremål för omfattande handel på internationella valutamarknader och i stor omfattning används för internationella transaktioner.

Artikel 2

Fördragets syften

Detta fördrag upprättar en juridisk ram i syfte att främja långsiktigt samarbete på energiområdet, på grundval av kompletterande egenskaper och ömsesidig nytta i enlighet med stadgans mål och principer.

DEL II

HANDEL

Artikel 3

Internationella marknader

De fördragsslutande parterna skall arbeta för att främja tillträde till internationella marknader på affärsmässiga villkor och i allmänhet för att utveckla en öppen och konkurrensutsatt marknad för energimaterial och energiprodukter.

Artikel 4

Icke-inskränkningar från GATT och därtill hörande instrument

Ingenting i detta fördrag skall tillåta fördragsslutande parter, som är parter i GATT, att göra inskränkningar från bestämmelserna i GATT och därtill hörande instrument så som de tillämpas mellan dessa parter.

Artikel 5

Handelsrelaterade investeringsåtgärder

1. De fördragsslutande parterna skall inte tillämpa några handelsrelaterade investeringsåtgärder som är oförenliga med bestämmelserna i artikel III eller XI i GATT, dock skall detta inte påverka parternas rättigheter och skyldigheter enligt GATT och därtill hörande instrument samt artikel 29.

Charter Conference, which is entered into by two or more Contracting Parties to complement or supplement the provisions of this Treaty.

(14) "Freely Convertible Currency" means a currency which is widely traded in international foreign exchange markets and widely used in international transactions.

Article 2

Purpose of the treaty

This Treaty establishes a legal framework in order to promote long-term cooperation in the energy field, based on complementarities and mutual benefits, in accordance with the objectives and principles of the Charter.

PART II

COMMERCE

Article 3

International markets

The Contracting Parties shall work to promote access to international markets on commercial terms, and generally to develop an open and competitive market, for Energy Materials and Products.

Article 4

Non-derogation from Gatt and Related Instruments

Nothing in this Treaty shall derogate, as between particular Contracting Parties which are parties to the GATT, from the provisions of the GATT and Related Instruments as they are applied between those Contracting Parties.

Article 5

Trade-related investment measures

(1) A Contracting Party shall not apply any trade-related investment measure that is inconsistent with the provisions of article III or XI of the GATT; this shall be without prejudice to the Contracting Party's rights and obligations under the GATT and Related Instruments and Article 29.

2. Sådana åtgärder omfattar alla investeringsåtgärder, som är obligatoriska eller som kan påtvingas enligt nationell lag eller administrativa beslut, eller som måste uppfyllas för att erhålla en fördel och som innebär:

a. krav på ett företags köp eller användning av nationella varor eller av varor från en inhemsk källa, oavsett om kraven uttrycks i form av särskilt angivna varor, varors volym eller värde eller lokal tillverkning av viss andel av volymen eller värdet, eller

b. att ett företags köp eller användning av importerade varor skall begränsas i förhållande till volymen eller värdet av lokala varor som företaget exporterar,

eller som begränsar:

c. ett företags import av varor som används i eller i samband med dess lokala tillverkning, allmänt eller till en kvantitet som hänför sig till volymen eller värdet av den lokala tillverkning som företaget exporterar,

d. ett företags import av varor som används i eller i samband med dess lokala tillverkning genom att dess tillgång till utländsk valuta begränsas till en kvantitet som hänför sig till det inflöde av utländsk valuta som kan tillskrivas företaget, eller

e. ett företags export eller försäljning för export av varor, vare sig detta uttrycks i form av särskilt angivna varor, i volym eller värde av varorna eller som en andel av volymen eller värdet av dess lokala tillverkning.

3. Ingenting i punkt 1 skall tolkas så att de fördragsslutande parterna hindras från att tillämpa sådana handelsrelaterade investeringsåtgärder som beskrivs i punkt 2 a och c som villkor för tillgång till program för exportfrämjande, utlandsbistånd, offentlig upphandling eller program för preferenstullar eller kvotering.

4. Oavsett punkt 1, får de fördragsslutande parterna tillfälligt vidmakthålla handelsrelaterade investeringsåtgärder, som varit i kraft mer än 180 dagar före den dag då parterna undertecknar detta fördrag, under förutsättning att det sker med iakttagande av bestämmelserna om anmälan och avveckling i bilaga TRM.

Artikel 6

Konkurrens

1. De fördragsslutande parterna skall ar-

(2) Such measures include any investment measure which is mandatory or enforceable under domestic law or under any administrative ruling, or compliance with which is necessary to obtain an advantage, and which requires:

(a) the purchase or use by an enterprise of products of domestic origin or from any domestic source, whether specified in terms of particular products, in terms of volume or value of products, or in terms of a proportion of volume or value of its local production; or

(b) that an enterprise's purchase or use of imported products be limited to an amount related to the volume or value of local products that it exports;

or which restricts:

(c) the importation by an enterprise of products used in or related to its local production, generally or to an amount related to the volume or value of local production that it exports;

(d) the importation by an enterprise of products used in or related to its local production by restricting its access to foreign exchange to an amount related to the foreign exchange inflows attributable to the enterprise; or

(e) the exportation or sale for export by an enterprise of products, whether specified in terms of particular products, in terms of volume or value of products, or in terms of a proportion of volume or value of its local production.

(3) Nothing in paragraph (1) shall be construed to prevent a Contracting Party from applying the trade-related investment measures described in subparagraphs (2)(a) and (c) as a condition of eligibility for export promotion, foreign aid, government procurement or preferential tariff or quota programmes.

(4) Notwithstanding paragraph (1), a Contracting Party may temporarily continue to maintain trade-related investment measures which were in effect more than 180 days before its signature of this Treaty, subject to the notification and phase-out provisions set out in Annex TRM.

Article 6

Competition

(1) Each Contracting Party shall work to

beta för att minska snedvridning av marknaden och hinder för konkurrens inom ekonomisk verksamhet på energiområdet.

2. De fördragsslutande parterna skall säkerställa att de inom sina myndighetsområden har och upprätthåller de lagar som är nödvändiga och lämpliga för att motverka ensidigt och samordnat konkurrensbegränsande beteende inom ekonomisk verksamhet på energiområdet.

3. Fördragsslutande parter med erfarenhet av tillämpning av konkurrensbestämmelser skall i positiv anda överväga att, på begäran och inom ramen för tillgängliga resurser, ge andra parter teknisk hjälp för utveckling och införande av konkurrensbestämmelser.

4. De fördragsslutande parterna får samarbeta för upprätthållande av sina konkurrensbestämmelser genom samråd och informationsutbyte.

5. Om en fördragsslutande part anser att ett visst angivet konkurrensbegränsande beteende, som tillämpas inom annan fördragsslutande parts område, skadar viktiga intressen med avseende på de mål som angivits i denna artikel, får den förstnämnda parten anmäla detta till den andra och begära att dennes konkurrensreglerande myndigheter vidtar lämpliga motåtgärder. Den anmälande parten skall i anmälan lämna tillräcklig information för att tillåta den anmälda parten att identifiera det konkurrensbegränsande beteende som anmälan gäller och skall även erbjuda sig att ge ytterligare information och samarbete efter förmåga. Den anmälda parten eller, i förekommande fall, berörda konkurrensreglerande myndigheter, får samråda med motsvarande myndigheter hos den anmälande parten och skall ta full hänsyn till dennes krav vid beslut om huruvida motåtgärder skall vidtas i fråga om det konkurrensbegränsande beteende som anmälan gäller. Den anmälda parten skall underrätta anmälande part om sitt beslut eller om sina behöriga myndigheters beslut och får, efter eget skön, underrätta anmälande part om motiven för beslutet. Om motåtgärder vidtas, skall anmäld part underrätta anmälande part om resultatet av dessa och, i möjligaste mån, även om varje händelse av betydelse under tiden.

alleviate market distortions and barriers to competition in Economic Activity in the Energy Sector.

(2) Each Contracting Party shall ensure that within its jurisdiction it has and enforces such laws as are necessary and appropriate to address unilateral and concerted anti-competitive conduct in Economic Activity in the Energy Sector.

(3) Contracting Parties with experience in applying competition rules shall give full consideration to providing, upon request and within available resources, technical assistance on the development and implementation of competition rules to other Contracting Parties.

(4) Contracting Parties may cooperate in the enforcement of their competition rules by consulting and exchanging information.

(5) If a Contracting Party considers that any specified anti-competitive conduct carried out within the Area of another Contracting Party is adversely affecting an important interest relevant to the purposes identified in this Article, the Contracting Party may notify the other Contracting Party and may request that its competition authorities initiate appropriate enforcement action. The notifying Contracting Party shall include in such notification sufficient information to permit the notified Contracting Party to identify the anti-competitive conduct that is the subject of the notification and shall include an offer of such further information and cooperation as the notifying Contracting Party is able to provide. The notified Contracting Party or, as the case may be, the relevant competition authorities may consult with the competition authorities of the notifying Contracting Party and shall accord full consideration to the request of the notifying Contracting Party in deciding whether or not to initiate enforcement action with respect to the alleged anti-competitive conduct identified in the notification. The notified Contracting Party shall inform the notifying Contracting Party of its decision or the decision of the relevant competition authorities and may if it wishes inform the notifying Contracting Party of the grounds for the decision. If enforcement action is initiated, the notified Contracting Party shall advise the notifying Contracting Party of its outcome and, to the extent possible, of any significant interim development.

6. Ingenting i denna artikel skall tvinga en fördragsslutande part att lämna uppgifter i strid mot dennes egna lag rörande röjande av information, sekretess eller affärshemlighet.

7. De förfaranden som föreskrivs i punkt 5 och artikel 27.1 är de enda som, inom ramen för detta avtal, skall användas för att lösa tvister som kan uppstå om tillämpning eller tolkning av denna artikel.

Artikel 7

Transitering

1. Alla fördragsslutande parter skall vidta nödvändiga åtgärder för att underlätta transitering av energimaterial och energiprodukter i överensstämmelse med principen om fri transitering och utan åtskillnad i fråga om sådana energimaterials eller energiprodukters ursprung, destination eller ägare och utan prisdiskriminering, som bygger på sådana skillnader och utan att framtvinga orimliga förseningar, begränsningar eller avgifter.

2. De fördragsslutande parterna skall stimulera berörda instanser till samarbete för:

a. modernisering av infrastruktur som erfordras för transitering av energimaterial och energiprodukter,

b. utveckling och drift av infrastruktur för energitransport som betjänar mer än en fördragsslutande parts område,

c. åtgärder för lindring av följderna av avbrott i tillförseln av energimaterial och energiprodukter,

d. främjande av sammankoppling av infrastruktur för energitransporter.

3. Alla fördragsslutande parter förbinder sig att tillse att deras bestämmelser i fråga om transport av energimaterial och energiprodukter och utnyttjande av infrastruktur för energitransport inte ger energimaterial och energiprodukter under transitering en mindre förmånlig behandling än den som ges motsvarande material och produkter, som kommer från eller är avsedda för deras egna områden, såvida inte gällande internationella avtal medger annat.

4. Om transitering av energimaterial och energiprodukter inte kan ombesörjas på kommersiella villkor genom befintlig infrastruktur för energitransport, skall de fördragsslutande parterna inte förhindra uppbyggnad av ny kapacitet, utom i fall där annat stadgas i

(6) Nothing in this Article shall require the provision of information by a Contracting Party contrary to its laws regarding disclosure of information, confidentiality or business secrecy.

(7) The procedures set forth in paragraph (5) and Article 27(1) shall be the exclusive means within this Treaty of resolving any disputes that may arise over the implementation or interpretation of this Article.

Article 7

Transit

(1) Each Contracting Party shall take the necessary measures to facilitate the Transit of Energy Materials and Products consistent with the principle of freedom of transit and without distinction as to the origin, destination or ownership of such Energy Materials and Products or discrimination as to pricing on the basis of such distinctions, and without imposing any unreasonable delays, restrictions or charges.

(2) Contracting Parties shall encourage relevant entities to cooperate in:

(a) modernizing Energy Transport Facilities necessary to the Transit of Energy Materials and Products;

(b) the development and operation of Energy Transport Facilities serving the Areas of more than one Contracting Party;

(c) measures to mitigate the effects of interruptions in the supply of Energy Materials and Products;

(d) facilitating the interconnection of Energy Transport Facilities.

(3) Each Contracting Party undertakes that its provisions relating to transport of Energy Materials and Products and the use of Energy Transport Facilities shall treat Energy Materials and Products in Transit in no less favourable a manner than its provisions treat such materials and products originating in or destined for its own Area, unless an existing international agreement provides otherwise.

(4) In the event that Transit of Energy Materials and Products cannot be achieved on commercial terms by means of Energy Transport Facilities the Contracting Parties shall not place obstacles in the way of new capacity being established, except as may be otherwise

tillämplig lagstiftning, som är förenlig med punkt 1.

5. Fördragsslutande parter genom vars områden energimaterial och energiprodukter får transiteras har ingen skyldighet att:

a. tillåta uppbyggnad eller förändring av infrastrukturen för energitransport, eller

b. tillåta ny eller ytterligare transitering genom befintlig infrastruktur för energitransport,

om de inför övriga berörda fördragsslutande parter visar att detta skulle hota säkerheten och effektiviteten hos deras energisystem, inklusive försörjningstryggheten.

De fördragsslutande parterna skall enligt punkterna 6 och 7 säkerställa upprättade flöden av energimaterial och energiprodukter till, från eller mellan andra fördragsslutande parter områden.

6. De fördragsslutande parter genom vars områden energimaterial och energiprodukter transiteras skall inte, om en tvist skulle uppstå i en fråga som gäller sådan transitering, avbryta eller begränsa, tillåta någon dem underställd instans att avbryta eller begränsa, eller kräva att någon instans som står under deras myndighet avbryter eller begränsar det upprättade flödet av energimaterial och energiprodukter innan förfarandet för tvistlösning i punkt 7 fullföljts, såvida inte annat särskilt angivits i kontrakt eller andra avtal som reglerar sådan transitering, eller är tillåtet enligt skiljedomarens beslut.

7. Följande bestämmelser skall gälla för en tvist enligt punkt 6, men först sedan man uttömt alla tillämpliga avtalsenliga eller andra åtgärder för tvistlösning som i förväg beslutats mellan de fördragsslutande parterna i tvisten eller mellan instanser som avses i punkt 6 och en instans i annan fördragsslutande part, som är part i tvisten.

a. En fördragsslutande part som är part i tvisten får hänskjuta denna till generalsekreteraren genom en anmälan som ger en sammanfattande beskrivning av dess orsaker. Generalsekreteraren skall underrätta alla fördragsslutande parter om sådana ärenden.

b. Generalsekreteraren skall inom 30 dagar efter mottagandet av sådan anmälan och i samråd med parterna i tvisten och övriga berörda fördragsslutande parter utse en skiljedomare. Denne skall vara erfaren i de frågor som tvisten gäller och får inte vara medborgare eller fast bosatt i en av de tvistande

parter, vilket är förenligt med lagstiftning som är förenlig med punkt 1.

(5) A Contracting Party through whose Area Energy Materials and Products may transit shall not be obliged to

(a) permit the construction or modification of Energy Transport Facilities; or

(b) permit new or additional Transit through existing Energy Transport Facilities,

which it demonstrates to the other Contracting Parties concerned would endanger the security or efficiency of its energy systems, including the security of supply.

Contracting Parties shall, subject to paragraphs (6) and (7), secure established flows of Energy Materials and Products to, from or between the Areas of other Contracting Parties.

(6) A Contracting Party through whose Area Energy Materials and Products transit shall not, in the event of a dispute over any matter arising from that Transit, interrupt or reduce, permit any entity subject to its control to interrupt or reduce, or require any entity subject to its jurisdiction to interrupt or reduce the existing flow of Energy Materials and Products prior to the conclusion of the dispute resolution procedures set out in paragraph (7), except where this is specifically provided for in a contract or other agreement governing such Transit or permitted in accordance with the conciliator's decision.

(7) The following provisions shall apply to a dispute described in paragraph (6), but only following the exhaustion of all relevant contractual or other dispute resolution remedies previously agreed between the Contracting Parties party to the dispute or between any entity referred to in paragraph (6) and an entity of another Contracting Party party to the dispute:

(a) A Contracting Party party to the dispute may refer it to the Secretary-General by a notification summarizing the matters in dispute. The Secretary-General shall notify all Contracting Parties of any such referral.

(b) Within 30 days of receipt of such a notification, the Secretary-General, in consultation with the parties to the dispute and the other Contracting Parties concerned, shall appoint a conciliator. Such a conciliator shall have experience in the matters subject to dispute and shall not be a national or citizen

parterna eller i en av de övriga berörda fördragsslutande parterna.

c. Skiljedomaren skall söka ena parterna i tvisten kring en lösning eller ett förfarande för att nå en lösning. Om han inom 90 dagar från att han utsetts misslyckats med att nå en överenskommelse skall han föreslå en lösning av tvisten eller ett förfarande för att nå en lösning och besluta om tillfälliga taxor och andra villkor, som skall gälla för transitering från den dag som han anger tills dess tvisten lösts.

d. De fördragsslutande parterna förbinder sig att iaktta och säkerställa att instanser under deras kontroll eller jurisdiktion följer interimbeslut enligt c avseende taxor och villkor under 12 månader efter skiljedomarens beslut eller tills dess tvisten lösts, beroende på vad som inträffar först.

e. Oavsett b, får generalsekreteraren besluta att inte utse en skiljedomare om han anser att tvisten gäller transitering som är eller har varit föremål för tvistlösning enligt den procedur som anges i a till d, utan att dessa åtgärder lett till att tvisten lösts.

f. Stadgekonferensen skall anta standardföreskrifter avseende genomförande av förlikning och ersättning till skiljedomarna.

8. Ingenting i denna artikel skall begränsa de fördragsslutande parternas rättigheter och skyldigheter enligt internationell rätt, inbegripet internationell sedvanerätt, gällande bilaterala eller multilaterala överenskommelser, innefattande regler i fråga om undervattenskablar och undervattensrörledningar.

9. Denna artikel skall inte tolkas så att den tvingar en fördragsslutande part som inte har en viss, för transitering använd form av infrastruktur för energitransport, att vidta åtgärder enligt artikeln i fråga om den formen av infrastruktur. En sådan part måste emellertid rätta sig efter punkt 4.

10. För ändamålen i denna artikel avses med

a. *transitering*

i. transport genom en fördragsslutande parts område eller till eller från hamnanläggning inom dess område, för lastning eller urlastning, av energimaterial eller energiprodukter som har sitt ursprung i annan stats område och

of or permanently resident in a party to the dispute or one of the other Contracting Parties concerned.

(c) The conciliator shall seek the agreement of the parties to the dispute to a resolution thereof or upon a procedure to achieve such resolution. If within 90 days of his appointment he has failed to secure such agreement, he shall recommend a resolution to the dispute or a procedure to achieve such resolution and shall decide the interim tariffs and other terms and conditions to be observed for Transit from a date which he shall specify until the dispute is resolved.

(d) The Contracting Parties undertake to observe and ensure that the entities under their control or jurisdiction observe any interim decision under subparagraph (c) on tariffs, terms and conditions for 12 months following the conciliator's decision or until resolution of the dispute, whichever is earlier.

(e) Notwithstanding subparagraph (b) the Secretary-General may elect not to appoint a conciliator if in his judgement the dispute concerns Transit that is or has been the subject of the dispute resolution procedures set out in subparagraphs (a) to (d) and those proceedings have not resulted in a resolution of the dispute.

(f) The Charter Conference shall adopt standard provisions concerning the conduct of conciliation and the compensation of conciliators.

(8) Nothing in this Article shall derogate from a Contracting Party's rights and obligations under international law including customary international law, existing bilateral or multilateral agreements, including rules concerning submarine cables and pipelines.

(9) This Article shall not be so interpreted as to oblige any Contracting Party which does not have a certain type of Energy Transport Facilities used for Transit to take any measure under this Article with respect to that type of Energy Transport Facilities. Such a Contracting Party is, however, obliged to comply with paragraph (4).

(10) For the purposes of this Article:

(a) "Transit" means

(i) the carriage through the Area of a Contracting Party, or to or from port facilities in its Area for loading or unloading, of Energy Materials and Products originating in the Area of another state and destined for the

som är avsedda för tredje stats område, så länge antingen den andra eller den tredje staten är en fördragsslutande part, eller

ii. transport genom en fördragsslutande parts område av energimaterial och energiprodukter, som har sitt ursprung i annan fördragsslutande parts område och är avsedda för denna andra parts område, såvida inte båda parterna beslutar annat och formaliserar sitt beslut med hjälp av en gemensam registrering i bilaga N. Båda parterna får upphäva sin registrering i bilaga N genom en gemensam skriftlig anmälan om sina avsikter till sekretariatet, som skall översända anmälan till alla fördragsslutande parter. Upphävandet träder i kraft fyra veckor efter parternas anmälan.

b. *infrastruktur för energitransport*: högttrycksrörledningar för gastransporter, högspänningsnät och högspänningsledningar för energi, rörledningar för transport av råolja, rörledningar för kolslam, rörledningar för oljeprodukter och fast infrastruktur av annat slag, som är särskilt avsedd för hantering av energimaterial och energiprodukter.

Artikel 8

Tekniköverföring

1. De fördragsslutande parterna är överens om att främja tillgång till och överföring av energiteknik på kommersiell och icke-diskriminerande grund för att främja effektiv handel med energimaterial och energiprodukter och investeringar och för att uppfylla stadgans mål med hänsyn till sina lagar och förordningar och till skyddet för immateriell egendom.

2. I enlighet härmed och i den omfattning det är nödvändigt för att uppfylla punkt 1, skall de fördragsslutande parterna undanröja befintliga hinder och inte skapa några nya för tekniköverföring inom området energimaterial och energiprodukter och hithörande utrustning och tjänster, dock med förbehåll för skyldigheter i fråga om icke-spridning och andra internationella åtaganden.

Artikel 9

Tillgång till kapital

1. De fördragsslutande parterna erkänner den betydelse som öppna kapitalmarknader har för att främja tillgången på kapital för

Area of a third state, so long as either the other state or the third state is a Contracting Party; or

(ii) the carriage through the Area of a Contracting Party of Energy Materials and Products originating in the Area of another Contracting Party and destined for the Area of that other Contracting Party, unless the two Contracting Parties concerned decide otherwise and record their decision by a joint entry in Annex N. The two Contracting Parties may delete their listing in Annex N by delivering a joint written notification of their intentions to the Secretariat, which shall transmit that notification to all other Contracting Parties. The deletion shall take effect four weeks after such former notification.

(b) "Energy Transport Facilities" consist of high-pressure gas transmission pipelines, high-voltage electricity transmission grids and lines, crude oil transmission pipelines, coal slurry pipelines, oil product pipelines, and other fixed facilities specifically for handling Energy Materials and Products.

Article 8

Transfer of technology

(1) The Contracting Parties agree to promote access to and transfer of energy technology on a commercial and non-discriminatory basis to assist effective trade in Energy Materials and Products and Investment and to implement the objectives of the Charter subject to their laws and regulations, and to the protection of Intellectual Property rights.

(2) Accordingly, to the extent necessary to give effect to paragraph (1) the Contracting Parties shall eliminate existing and create no new obstacles to the transfer of technology in the field of Energy Materials and Products and related equipment and services, subject to non-proliferation and other international obligations.

Article 9

Access to capital

(1) The Contracting Parties acknowledge the importance of open capital markets in encouraging the flow of capital to finance

finansiering av handel med energimaterial och energiprodukter och för att göra och medverka i investeringar i ekonomisk verksamhet inom energisektorn i andra fördragsslutande parter områden, särskilt i övergångsekonomin. Alla fördragsslutande parter skall därför sträva efter att skapa förutsättningar för tillträde till kapitalmarknaden för andra fördragsslutande parter företag och medborgare, för finansiering av handel med energimaterial och energiprodukter och för investeringar i ekonomisk verksamhet inom energisektorn i sådana fördragsslutande parter områden, på villkor som inte är mindre förmånliga än de som under samma omständigheter ges till de egna företagen och medborgarna eller någon annan fördragsslutande part eller tredje stats företag och medborgare, beroende på vilket som är förmånligast.

2. En fördragsslutande part får anta och upprätthålla program som ger tillgång till offentliga lån, bidrag, garantier eller försäkringar för underlättande av handel eller investeringar utomlands. Sådana möjligheter skall, i överensstämmelse med målen, begränsningarna och kriterierna för sådana program (inklusive alla mål, begränsningar och kriterier som gäller verksamhetsort för den som söker sådana möjligheter eller leveransort för varor eller tjänster, som tillhandahålls med stöd av någon sådan möjlighet), ställas till förfogande för investeringar i ekonomisk verksamhet inom andra fördragsslutande parter energisektor eller för finansiering av handel med energimaterial och energiprodukter med andra fördragsslutande parter.

3. De fördragsslutande parterna skall, vid genomförande av program för ekonomisk verksamhet inom energisektorn som syftar till att förbättra de avtalsslutande parternas ekonomiska stabilitet och investeringsklimat, söka att på lämpligt sätt främja berörda internationella finansiella institutioners verksamhet och dra fördel av deras expertkunskap.

4. Ingenting i denna artikel skall hindra

a. finansiella institutioner från att tillämpa sin egen praxis för beviljande av lån och säkerheter, grundade på marknadsprinciper och försiktighetshänsyn, eller

b. en fördragsslutande part från att vidta åtgärder

i. av försiktighetsskäl, inbegripet skydd för investerare, konsumenter, sparare, försäkringstagare eller för personer, gentemot vilka tillhandahållare av finansiella tjänster har förpliktelser som förvaltare; eller

trade in Energy Materials and Products and for the making of and assisting with regard to Investments in Economic Activity in the Energy Sector in the Areas of other Contracting Parties, particularly those with economies in transition. Each Contracting Party shall accordingly endeavour to promote conditions for access to its capital market by companies and nationals of other Contracting Parties, for the purpose of financing trade in Energy Materials and Products and for the purpose of Investment in Economic Activity in the Energy Sector in the Areas of those other Contracting Parties, on a basis no less favourable than that which it accords in like circumstances to its own companies and nationals or companies and nationals of any other Contracting Party or any third state, whichever is the most favourable.

(2) A Contracting Party may adopt and maintain programmes providing for access to public loans, grants, guarantees or insurance for facilitating trade or Investment abroad. It shall make such facilities available, consistent with the objectives, constraints and criteria of such programmes (including any objectives, constraints or criteria relating to the place of business of an applicant for any such facility or the place of delivery of goods or services supplied with the support of any such facility) for Investments in the Economic Activity in the Energy Sector of other Contracting Parties or for financing trade in Energy Materials and Products with other Contracting Parties.

(3) Contracting Parties shall, in implementing programmes in Economic Activity in the Energy Sector to improve the economic stability and investment climates of the Contracting Parties, seek as appropriate to encourage the operations and take advantage of the expertise of relevant international financial institutions.

(4) Nothing in this Article shall prevent:

(a) financial institutions from applying their own lending or underwriting practices based on market principles and prudential considerations; or

(b) a Contracting Party from taking measures:

(i) for prudential reasons, including the protection of Investors, consumers, depositors, policy-holders or persons to whom a fiduciary duty is owed by a financial service supplier; or

ii. för att säkerställa integritet och stabilitet hos sina finansiella system och kapitalmarknader.

(ii) to ensure the integrity and stability of its financial system and capital markets.

DEL III

FRÄMJANDE OCH SKYDD AV INVESTERINGAR

Artikel 10

Främjande, skydd och behandling av investeringar

1. Alla fördragsslutande parter skall i enlighet med bestämmelserna i detta fördrag främja och skapa stabila, rättvisa, förmånliga och klara villkor för andra avtalsslutande parter investerare för investeringar inom sina områden. Sådana villkor skall innefatta en förpliktelse att alltid ge investeringar som görs av investerare från andra fördragsslutande parter en skälig och rättvis behandling. Sådana investeringar skall också åtnjuta största möjliga skydd och säkerhet och ingen fördragsslutande part skall på något sätt genom oskäliga och diskriminerande åtgärder hindra deras drift, underhåll, användning, utnyttjande eller avyttrande. Sådana investeringar skall aldrig ges en behandling som är mindre förmånlig än den, som föreskrivs i internationell rätt, inbegripet fördragsenliga åtaganden. Alla fördragsslutande parter skall uppfylla alla de skyldigheter de åtagit sig gentemot en investerare eller en investering gjord av annan fördragsslutande parts investerare.

2. Alla fördragsslutande parter skall när det gäller att göra investeringar inom sina områden sträva efter att behandla investerare från andra fördragsslutande parter i enlighet med punkt 3.

3. För ändamålen i denna artikel, avses med *behandling* behandling som en fördragsslutande part ger och som inte är mindre förmånlig än den som samma part ger sina egna investerare eller investerare från annan fördragsslutande part eller någon tredje stat, beroende på vad som är mest förmånligt.

4. Ett kompletterande fördrag skall, i enlighet med villkor som skall läggas fast där, förpliktiga alla parter till fördraget att när det gäller investeringar inom deras områden ge andra parter investerare den behandling som beskrivits i punkt 3. Fördraget skall vara öppet för undertecknande av de stater och

PART III

INVESTMENT PROMOTION AND PROTECTION

Article 10

Promotion, protection and treatment of investments

(1) Each Contracting Party shall, in accordance with the provisions of this Treaty, encourage and create stable, equitable, favourable and transparent conditions for Investors of other Contracting Parties to Make Investments in its Area. Such conditions shall include a commitment to accord at all times to Investments of Investors of other Contracting Parties fair and equitable treatment. Such Investments shall also enjoy the most constant protection and security and no Contracting Party shall in any way impair by unreasonable or discriminatory measures their management, maintenance, use, enjoyment or disposal. In no case shall such Investments be accorded treatment less favourable than that required by international law, including treaty obligations. Each Contracting Party shall observe any obligations it has entered into with an Investor or an Investment of an Investor of any other Contracting Party.

(2) Each Contracting Party shall endeavour to accord to Investors of other Contracting Parties, as regards the Making of Investments in its Area, the Treatment described in paragraph (3).

(3) For the purposes of this Article, "Treatment" means treatment accorded by a Contracting Party which is no less favourable than that which it accords to its own Investors or to Investors of any other Contracting Party or any third state, whichever is the most favourable.

(4) A supplementary treaty shall, subject to conditions to be laid down therein, oblige each party thereto to accord to Investors of other parties, as regards the Making of Investments in its Area, the Treatment described in paragraph (3). That treaty shall be open for signature by the states and Regional

regionala organisationer för ekonomisk integration som undertecknat eller anslutit sig till detta fördrag. Förhandlingar om det kompletterande fördraget skall inledas senast den 1 januari 1995 så att det kan slutas senast den 1 januari 1998.

5. När det gäller att göra investeringar inom deras områden skall alla fördragsslutande parter sträva efter att

a. i största möjliga utsträckning begränsa undantagen från den behandling som beskrivits i punkt 3,

b. successivt avskaffa gällande begränsningar för investerare från andra fördragsslutande parter.

6. a. När det gäller att göra investeringar inom sitt område, får en fördragsslutande part när som helst frivilligt genom sekretariatet underrätta stadgekonferensen om sin avsikt att inte införa nya undantag från den behandling som beskrivits i punkt 3.

b. En fördragsslutande part får vidare när som helst göra ett frivilligt åtagande att, när det gäller att göra investeringar i några eller alla ekonomiska verksamheter inom energisektorn inom sitt område, ge andra fördragsslutande parter investerare den behandling som beskrivits i punkt 3. Sådana åtaganden skall meddelas till sekretariatet och förtecknas i bilaga VC och skall vara bindande enligt detta fördrag.

7. Alla fördragsslutande parter skall ge investeringar inom sina områden, som görs av andra fördragsslutande parter investerare, och verksamheter som drift, underhåll, användning, utnyttjande eller avyttrande i samband med dessa investeringar, en behandling som inte är mindre förmånlig än den som ges till investeringar som görs av de fördragsslutande parternas egna investerare eller av investerare från annan fördragsslutande part eller tredje stat och därtill hörande verksamheter, inklusive drift, underhåll, användning, utnyttjande eller avyttrande, beroende på vad som är mest förmånligt.

8. Formerna för tillämpning av punkt 7 med avseende på program som en fördragsslutande part använder för att tillhandahålla bidrag eller annat finansiellt stöd eller för att sluta avtal om forskning och utveckling av energiteknik, skall behandlas i det kompletterande fördrag som beskrivits i punkt 4. Alla fördragsslutande parter skall genom sekretariatet hålla stadgekonferensen informerad om de former som används för program som beskrivits i denna punkt.

Economic Integration Organizations which have signed or acceded to this Treaty. Negotiations towards the supplementary treaty shall commence not later than 1 January 1995, with a view to concluding it by 1 January 1998.

(5) Each Contracting Party shall, as regards the Making of Investments in its Area, endeavour to:

(a) limit to the minimum the exceptions to the Treatment described in paragraph (3);

(b) progressively remove existing restrictions affecting Investors of other Contracting Parties.

(6) (a) A Contracting Party may, as regards the Making of Investments in its Area, at any time declare voluntarily to the Charter Conference, through the Secretariat, its intention not to introduce new exceptions to the Treatment described in paragraph (3).

(b) A Contracting Party may, furthermore, at any time make a voluntary commitment to accord to Investors of other Contracting Parties, as regards the Making of Investments in some or all Economic Activities in the Energy Sector in its Area, the Treatment described in paragraph (3). Such commitments shall be notified to the Secretariat and listed in Annex VC and shall be binding under this Treaty.

(7) Each Contracting Party shall accord to Investments in its Area of Investors of other Contracting Parties, and their related activities including management, maintenance, use, enjoyment or disposal, treatment no less favourable than that which it accords to Investments of its own Investors or of the Investors of any other Contracting Party or any third state and their related activities including management, maintenance, use, enjoyment or disposal, whichever is the most favourable.

(8) The modalities of application of paragraph (7) in relation to programmes under which a Contracting Party provides grants or other financial assistance, or enters into contracts, for energy technology research and development, shall be reserved for the supplementary treaty described in paragraph (4). Each Contracting Party shall through the Secretariat keep the Charter Conference informed of the modalities it applies to the programmes described in this paragraph.

9. Alla stater eller regionala organisationer för ekonomisk integration, som undertecknar eller ansluter sig till detta fördrag skall, den dag då de undertecknar fördraget eller deponerar sina anslutningsinstrument, lämna sekretariatet en rapport med sammanfattning av sina lagar, förordningar eller andra åtgärder beträffande

- a. undantag från punkt 2, eller
- b. program som avses i punkt 8.

De fördragsslutande parterna skall hålla sina rapporter aktuella genom att utan dröjsmål anmäla ändringar till sekretariatet. Stadgekonferensen skall regelbundet granska dessa rapporter.

När det gäller moment a får rapporterna utpeka delar av energisektorn där en fördragsslutande part behandlar investerare från andra fördragsslutande parter enligt vad som anges i punkt 3.

När det gäller moment b får stadgekonferensens granskning gälla sådana programs inverkan på konkurrens och investeringar.

10. Oavsett andra bestämmelser i denna artikel, skall behandling som beskrivs i punkterna 3 och 7 inte tillämpas på skydd av immateriella rättigheter som i stället skall behandlas enligt motsvarande bestämmelser i tillämpliga internationella avtal till skydd för immateriella rättigheter som respektive fördragsslutande part är part i.

11. För de ändamål som avses i artikel 26 och med förbehåll för vad som sägs i artikel 5.3 och 5.4, skall en fördragsslutande parts tillämpning av en handelsrelaterad investeringsåtgärd enligt artikel 5.1 och 5.2, på en investering gjord av annan fördragsslutande parts investerare innan åtgärden införs, betraktas som ett brott mot skyldigheter, som den förstnämnda fördragsslutande parten åtagit sig enligt denna del.

12. Alla fördragsslutande parter skall säkerställa att deras nationella lagar tillhandahåller effektiva medel för hävdande av rättanspråk och upprätthållande av rättigheter som gäller investeringar, investeringsöverenskommelser och investeringstillstånd.

Artikel 11

Personal i nyckelställning

1. En fördragsslutande part skall, i över-

(9) Each state or Regional Economic Integration Organization which signs or accedes to this Treaty shall, on the date it signs the Treaty or deposits its instrument of accession, submit to the Secretariat a report summarizing all laws, regulations or other measures relevant to:

- (a) exceptions to paragraph (2); or
- (b) the programmes referred to in paragraph (8).

A Contracting Party shall keep its report up to date by promptly submitting amendments to the Secretariat. The Charter Conference shall review these reports periodically.

In respect of subparagraph (a) the report may designate parts of the energy sector in which a Contracting Party accords to Investors of other Contracting Parties the Treatment described in paragraph (3).

In respect of subparagraph (b) the review by the Charter Conference may consider the effects of such programmes on competition and Investments.

(10) Notwithstanding any other provision of this Article, the treatment described in paragraphs (3) and (7) shall not apply to the protection of Intellectual Property; instead, the treatment shall be as specified in the corresponding provisions of the applicable international agreements for the protection of Intellectual Property rights to which the respective Contracting Parties are parties.

(11) For the purposes of Article 26, the application by a Contracting Party of a trade-related investment measure as described in Article 5(1) and (2) to an Investment of an Investor of another Contracting Party existing at the time of such application shall, subject to Article 5(3) and (4), be considered a breach of an obligation of the former Contracting Party under this Part.

(12) Each Contracting Party shall ensure that its domestic law provides effective means for the assertion of claims and the enforcement of rights with respect to Investments, investment agreements, and investment authorizations.

Article 11

Key personnel

(1) A Contracting Party shall, subject to its

ensstämmelse med sina lagar och förordningar beträffande fysiska personers inresa, vistelse och arbete, i positiv anda pröva ansökningar från annan fördragsslutande parts investerare och personal i nyckelställning, som är anställd av sådana investerare eller av investeringar som dessa gör, om tillstånd för inresa och tillfällig vistelse inom dess område för att bedriva verksamheter förenade med investeringens görande eller utveckling, förvaltning, underhåll, användning och utnyttjande eller för avveckling av investeringar, inbegripet tillhandahållande av rådgivning eller särskilt viktiga tekniska tjänster.

2. En fördragsslutande part skall tillåta investerare från andra fördragsslutande parter, som har investeringar inom dess område, och investeringar från sådana investerare, att efter eget val anställa personer i nyckelställning, oberoende av nationalitet, under förutsättning att sådana nyckelpersoner har fått tillstånd för inresa, vistelse och arbete inom den förstnämnda fördragsslutande partens område och att anställningen i fråga står i överensstämmelse med villkor och tidsgränser som gäller det tillstånd, som givits sådan nyckelperson.

Artikel 12

Ersättning för förluster

1. Med undantag för fall där artikel 13 är tillämplig, skall alla fördragsslutande parter investerare, som lider förlust i fråga om en investering i annan fördragsslutande parts område på grund av krig eller annan väpnad konflikt, utlyst nationellt undantagstillstånd, civila oroligheter eller andra liknande händelser i området, när det gäller återställande, skadestånd, compensation eller annan gottgörelse av den senare fördragsslutande parten ges den behandling som är mest förmånlig av de som den fördragsslutande parten i fråga beviljar andra investerare, oavsett om det rör sig om den fördragsslutande partens egna investerare eller investerare från annan fördragsslutande part eller investerare från tredje stat.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 skall en fördragsslutande parts investerare som, under någon av de situationer som avses där, lider en förlust inom annan fördragsslutande parts område, som uppstår på grund av att dess investering helt eller delvis

laws and regulations relating to the entry, stay and work of natural persons, examine in good faith requests by Investors of another Contracting Party, and key personnel who are employed by such Investors or by Investments of such Investors, to enter and remain temporarily in its Area to engage in activities connected with the making or the development, management, maintenance, use, enjoyment or disposal of relevant Investments, including the provision of advice or key technical services.

(2) A Contracting Party shall permit Investors of another Contracting Party which have Investments in its Area, and Investments of such Investors, to employ any key person of the Investor's or the Investment's choice regardless of nationality and citizenship provided that such key person has been permitted to enter, stay and work in the Area of the former Contracting Party and that the employment concerned conforms to the terms, conditions and time limits of the permission granted to such key person.

Article 12

Compensation for losses

(1) Except where Article 13 applies, an Investor of any Contracting Party which suffers a loss with respect to any Investment in the Area of another Contracting Party owing to war or other armed conflict, state of national emergency, civil disturbance, or other similar event in that Area, shall be accorded by the latter Contracting Party, as regards restitution, indemnification, compensation or other settlement, treatment which is the most favourable of that which that Contracting Party accords to any other Investor, whether its own Investor, the Investor of any other Contracting Party, or the Investor of any third state.

(2) Without prejudice to paragraph (1), an Investor of a Contracting Party which, in any of the situations referred to in that paragraph, suffers a loss in the Area of another Contracting Party resulting from

a. rekvireras av sistnämnda fördragsslutande parts väpnade styrkor eller myndigheter, eller

b. förstörs av sistnämnda fördragsslutande parts väpnade styrkor eller myndigheter, trots att detta inte varit av nöden påkallat,

beviljas återställande eller ersättning, som i båda fallen skall vara prompt, adekvat och effektiv.

Artikel 13

Expropriation

1. Investeringar tillhörande investerare från en fördragsslutande part i annan fördragsslutande parts område skall inte nationaliseras, exproprieras eller göras till föremål för åtgärd eller åtgärder som har motsvarande verkan (i det följande kallad *expropriation*) med undantag för när sådan expropriation

a. motiveras av ett ändamål som ligger i det allmännas intresse,

b. är icke-diskriminerande,

c. utförs under iakttagande av gällande lag och

d. åtföljs av betalning av prompt, adekvat och effektiv ersättning.

Sådan ersättning skall motsvara det skäliga marknadsvärdet på den exproprierade investeringen vid tiden omedelbart innan expropriationen eller den nära förestående expropriationen blev känd på sådant sätt att den påverkade investeringens värde (i det följande kallat *värderingsdagen*).

Det skäliga marknadsvärdet skall på investerarens begäran uttryckas i en fritt konvertibel valuta och beräknas enligt den valda valutans marknadskurs på värderingsdagen. Ersättningen skall också omfatta ränta, enligt en kommersiell marknadsbaserad räntesats, från expropriationsdagen och till betalningsdagen.

2. Den berörda investeraren skall ha rätt, enligt lagstiftningen i den fördragsslutande part som företar expropriationen, till omgående prövning, inför rättslig eller annan behörig och självständig myndighet i denna fördragsslutande part, av sitt fall, av värderingen av investeringen och av betalningen av ersättning, i överensstämmelse med de principer som angivits i punkt 1.

3. För undanröjande av tvivel, skall ex-

(a) requisitioning of its Investment or part thereof by the latter's forces or authorities; or

(b) destruction of its Investment or part thereof by the latter's forces or authorities, which was not required by the necessity of the situation,

shall be accorded restitution or compensation which in either case shall be prompt, adequate and effective.

Article 13

Expropriation

(1) Investments of Investors of a Contracting Party in the Area of any other Contracting Party shall not be nationalized, expropriated or subjected to a measure or measures having effect equivalent to nationalization or expropriation (hereinafter referred to as "Expropriation") except where such Expropriation is:

(a) for a purpose which is in the public interest;

(b) not discriminatory;

(c) carried out under due process of law; and

(d) accompanied by the payment of prompt, adequate and effective compensation.

Such compensation shall amount to the fair market value of the Investment expropriated at the time immediately before the Expropriation or impending Expropriation became known in such a way as to affect the value of the Investment (hereinafter referred to as the "Valuation Date").

Such fair market value shall at the request of the Investor be expressed in a Freely Convertible Currency on the basis of the market rate of exchange existing for that currency on the Valuation Date. Compensation shall also include interest at a commercial rate established on a market basis from the date of Expropriation until the date of payment.

(2) The Investor affected shall have a right to prompt review, under the law of the Contracting Party making the Expropriation, by a judicial or other competent and independent authority of that Contracting Party, of its case, of the valuation of its Investment, and of the payment of compensation, in accordance with the principles set out in paragraph (1).

(3) For the avoidance of doubt, Expro-

propriation omfatta situationer där en fördragsslutande part exproprierar tillgångar hos ett bolag eller företag inom dess område, som en investerare från någon annan part har en investering i, inklusive genom aktieäggande.

Artikel 14

Transfereringar i samband med investeringar

1. När det gäller investeringar inom sina områden som görs av andra fördragsslutande parter investerare skall alla fördragsslutande parter garantera frihet att göra transfereringar till och från sina områden, inklusive transfereringar av

- a. begynnelsekapital samt ytterligare kapital för underhåll och utveckling av en investering,
- b. avkastningar,
- c. betalningar enligt kontrakt, inklusive amortering på kapital och upplupen ränta i enlighet med ett låneavtal,
- d. oförbrukade löner och andra ersättningar till personal som anställts från utlandet i samband med investeringen,
- e. inkomster från försäljning eller likvidation av hela eller någon del av en investering,
- f. betalningar som orsakas av en tvists lösning,
- g. betalningar av ersättning enligt artiklarna 12 och 13.

2. Transfereringar enligt punkt 1 skall verkställas utan dröjsmål och (utom när det gäller avkastning in natura) i fritt konvertibel valuta.

3. Transfereringar skall ske till den marknadskurs som gäller för avistatransaktioner i den valuta som skall transfereras dagen då transfereringen görs. I avsaknad av en marknad för utländsk valuta skall den kurs användas, som senast gällde för inkommande investeringar, eller för konvertering av valutor till särskilda dragningsrätter, beroende på vad som är mest förmånligt för investeraren.

4. Oavsett vad som anges i punkterna 1—3, får de fördragsslutande parterna skydda fordringsägarers rättigheter eller trygga uppfyllandet av lagar om emission, fondhandel och omsättning av värdepapper samt verkställande av domar i civila, administrativa eller straffrättsliga processer, genom att rättvist, icke-diskriminerande och i positiv anda tillämpa sina lagar och förordningar.

priation shall include situations where a Contracting Party expropriates the assets of a company or enterprise in its Area in which an Investor of any other Contracting Party has an Investment, including through the ownership of shares.

Article 14

Transfers related to investments

(1) Each Contracting Party shall with respect to Investments in its Area of Investors of any other Contracting Party guarantee the freedom of transfer into and out of its Area, including the transfer of:

- (a) the initial capital plus any additional capital for the maintenance and development of an Investment;
- (b) Returns;
- (c) payments under a contract, including amortization of principal and accrued interest payments pursuant to a loan agreement;
- (d) unspent earnings and other remuneration of personnel engaged from abroad in connection with that Investment;
- (e) proceeds from the sale or liquidation of all or any part of an Investment;
- (f) payments arising out of the settlement of a dispute;
- (g) payments of compensation pursuant to Articles 12 and 13.

(2) Transfers under paragraph (1) shall be effected without delay and (except in case of a Return in kind) in a Freely Convertible Currency.

(3) Transfers shall be made at the market rate of exchange existing on the date of transfer with respect to spot transactions in the currency to be transferred. In the absence of a market for foreign exchange, the rate to be used will be the most recent rate applied to inward investments or the most recent exchange rate for conversion of currencies into Special Drawing Rights, whichever is more favourable to the Investor.

(4) Notwithstanding paragraphs (1) to (3), a Contracting Party may protect the rights of creditors, or ensure compliance with laws on the issuing, trading and dealing in securities and the satisfaction of judgements in civil, administrative and criminal adjudicatory proceedings, through the equitable, non-discriminatory, and good faith application of its laws and regulations.

5. Trots punkt 2, får fördragsslutande parter som är stater som var konstituerande medlemmar av förutvarande Sovjetunionen, i överenskommelser sins emellan besluta att transfereringar av betalningar skall göras i dessa parter valutor, under förutsättning att sådana överenskommelser inte ger investeringar inom deras områden som görs av andra fördragsslutande parter investerare en mindre förmånlig behandling än den som beviljas investeringar av investerare i endera parten i sådana överenskommelser eller investeringar från investerare i tredje stat.

6. Trots punkt 1 b, får en fördragsslutande part begränsa transferering av avkastning in natura under omständigheter där den fördragsslutande parten, enligt artikel 29.2 a eller GATT och därtill hörande instrument, har tillstånd att begränsa eller förbjuda export eller försäljning för export av den produkt som avkastningen in natura består av, dock skall de fördragsslutande parterna tillåta transfereringar av avkastning in natura enligt bemyndigande eller specifikation i ett investeringsavtal, investeringstillstånd eller annan skriftlig överenskommelse som de ingått antingen med en investerare från annan fördragsslutande part eller dess investering.

Artikel 15

Subrogation

1. Om en fördragsslutande part eller ett av denne utsett organ (i det följande kallad *skadeersättande part*) gör en betalning enligt ett skadestånd eller en garanti som givits för en investering tillhörande en investerare (i det följande kallad *den ersatta parten*) i annan fördragsslutande parts (i det följande kallad *värddparten*) område, skall värddparten erkänna

a. överlåtelse till skadeersättande part av alla rättigheter och fordringar som avser investeringen och

b. skadeersättande parts rätt att utöva alla sådana rättigheter och driva sådana fordringar genom subrogation.

2. Den skadeersättande parten skall under alla omständigheter ha rätt till

a. samma behandling i fråga om de rättigheter och fordringar denne förvärvat eller erhållit genom överlåtelse enligt punkt 1 och

(5) Notwithstanding paragraph (2), Contracting Parties which are states that were constituent parts of the former Union of Soviet Socialist Republics may provide in agreements concluded between them that transfers of payments shall be made in the currencies of such Contracting Parties, provided that such agreements do not treat Investments in their Areas of Investors of other Contracting Parties less favourably than either Investments of Investors of the Contracting Parties which have entered into such agreements or Investments of Investors of any third state.

(6) Notwithstanding subparagraph (1)(b), a Contracting Party may restrict the transfer of a Return in kind in circumstances where the Contracting Party is permitted under Article 29(2)(a) or the GATT and Related Instruments to restrict or prohibit the exportation or the sale for export of the product constituting the Return in kind; provided that a Contracting Party shall permit transfers of Returns in kind to be effected as authorized or specified in an investment agreement, investment authorization, or other written agreement between the Contracting Party and either an Investor of another Contracting Party or its Investment.

Article 15

Subrogation

(1) If a Contracting Party or its designated agency (hereinafter referred to as the "Indemnifying Party") makes a payment under an indemnity or guarantee given in respect of an Investment of an Investor (hereinafter referred to as the "Party Indemnified") in the Area of another Contracting Party (hereinafter referred to as the "Host Party"), the Host Party shall recognize:

(a) the assignment to the Indemnifying Party of all the rights and claims in respect of such Investment; and

(b) the right of the Indemnifying Party to exercise all such rights and enforce such claims by virtue of subrogation.

(2) The Indemnifying Party shall be entitled in all circumstances to:

(a) the same treatment in respect of the rights and claims acquired by it by virtue of the assignment referred to in paragraph (1); and

b. samma betalningar som följer av dessa rättigheter och fordringar,

som den ersatta parten enligt detta avtal hade rätt till avseende den berörda investeringen.

3. I ett förfarande enligt artikel 26 skall de fördragsslutande parterna inte, som försvar, motkrav, kvittningsrätt eller av annat skäl, hävda att skadestånd eller annan ersättning för hela eller del av den påstådda skadan har erhållits eller kommer att erhållas enligt en försäkring eller ett garantiavtal.

(b) the same payments due pursuant to those rights and claims,

as the Party Indemnified was entitled to receive by virtue of this Treaty in respect of the Investment concerned.

(3) In any proceeding under Article 26, a Contracting Party shall not assert as a defence, counterclaim, right of set-off or for any other reason, that indemnification or other compensation for all or part of the alleged damages has been received or will be received pursuant to an insurance or guarantee contract.

Artikel 16

Förhållande till andra överenskommelser

Om två eller flera fördragsslutande parter träffat en tidigare internationell överenskommelse, eller sluter en senare internationell överenskommelse med villkor som berör frågor som behandlas i del III eller V i detta fördrag,

1. skall ingenting i del III eller V i fördraget tolkas så, att det medger undantag från någon bestämmelse i fråga om sådana villkor i den andra överenskommelsen eller från rätt att kräva tvistlösning av frågan enligt den andra överenskommelsen, och

2. ingenting i den andra överenskommelsens villkor skall tolkas så, att det medger undantag från bestämmelserna i del III eller V i detta fördrag eller från rätt till tvistlösning enligt detta fördrag när det gäller dithörande frågor,

om dessa bestämmelser är mer förmånliga för investeraren eller investeringen.

Artikel 17

Undantag från tillämpning av del III under vissa förhållanden

De fördragsslutande parterna förbehåller sig rätten att neka förmåner enligt denna del till:

1. en juridisk enhet, om medborgarna i en tredje stat äger eller kontrollerar enheten och om enheten i fråga inte bedriver någon betydande affärsverksamhet i den del av den fördragsslutande partens område där den är organiserad eller

2. en investering, om den nekande fördragsslutande parten finner att investeringen

Article 16

Relation to other agreements

Where two or more Contracting Parties have entered into a prior international agreement, or enter into a subsequent international agreement, whose terms in either case concern the subject matter of Part III or V of this Treaty,

(1) nothing in Part III or V of this Treaty shall be construed to derogate from any provision of such terms of the other agreement or from any right to dispute resolution with respect thereto under that agreement; and

(2) nothing in such terms of the other agreement shall be construed to derogate from any provision of Part III or V of this Treaty or from any right to dispute resolution with respect thereto under this Treaty,

where any such provision is more favourable to the Investor or Investment.

Article 17

Non-application of Part III in certain circumstances

Each Contracting Party reserves the right to deny the advantages of this Part to:

(1) a legal entity if citizens or nationals of a third state own or control such entity and if that entity has no substantial business activities in the Area of the Contracting Party in which it is organized; or

(2) an Investment, if the denying Contracting Party establishes that such Investment

tillhör en investerare i en tredje stat i förhållande till vilken den nekande parten

- a. inte upprätthåller diplomatiska förbindelser, eller
- b. vidtar eller upprätthåller åtgärder, som
 - i. förbjuder transaktioner med investerare från den staten, eller
 - ii. skulle brytas eller kringgå om förmåner enligt denna del gavs till den statens investerare eller investeringar.

DEL IV

ÖVRIGA BESTÄMMELSER

Artikel 18

Suveränitet över energiresurser

1. De fördragsslutande parterna erkänner statlig suveränitet och suveräna rättigheter över energiresurser. De bekräftar på nytt att dessa rättigheter måste utövas i enlighet med och under iakttagande av föreskrifter i internationell rätt.

2. Utan att påverka målen för främjande av tillgång till energiresurser och prospektering och utveckling av dem på kommersiell basis, skall fördraget inte på något sätt inkräkta på de fördragsslutande parternas rättsregler rörande äganderätt till energiresurser.

3. Alla stater bibehåller i synnerhet rätten att besluta om vilka delar av deras områden som skall öppnas för prospektering och utveckling av deras energiresurser, om optimering av utvinning och takten i uttömning eller annat ianspråktagande, samt att bestämma och uppbära skatter, royalties eller annan ekonomiska ersättningar som skall erläggas för sådan prospektering och utvinning, liksom rätten att reglera miljö- och säkerhetsaspekter på prospektering, utvinning och användning inom deras områden och att delta i sådan prospektering och utvinning, bl.a. genom direkt medverkan av staten eller genom statliga företag.

4. De fördragsslutande parterna förbinder sig att underlätta tillgång till energiresurser, bl.a. genom att på icke-diskriminerande sätt och på grundval av offentliggjorda kriterier fördela tillstånd, koncessioner och kontrakt för prospektering eller för exploatering eller utvinning av energiresurser.

is an Investment of an Investor of a third state with or as to which the denying Contracting Party:

- (a) does not maintain a diplomatic relationship; or
- (b) adopts or maintains measures that:
 - (i) prohibit transactions with Investors of that state; or
 - (ii) would be violated or circumvented if the benefits of this Part were accorded to Investors of that state or to their Investments.

PART IV

MISCELLANEOUS PROVISIONS

Article 18

Sovereignty over energy resources

(1) The Contracting Parties recognize state sovereignty and sovereign rights over energy resources. They reaffirm that these must be exercised in accordance with and subject to the rules of international law.

(2) Without affecting the objectives of promoting access to energy resources, and exploration and development thereof on a commercial basis, the Treaty shall in no way prejudice the rules in Contracting Parties governing the system of property ownership of energy resources.

(3) Each state continues to hold in particular the rights to decide the geographical areas within its Area to be made available for exploration and development of its energy resources, the optimalization of their recovery and the rate at which they may be depleted or otherwise exploited, to specify and enjoy any taxes, royalties or other financial payments payable by virtue of such exploration and exploitation, and to regulate the environmental and safety aspects of such exploration, development and reclamation within its Area, and to participate in such exploration and exploitation, inter alia, through direct participation by the government or through state enterprises.

(4) The Contracting Parties undertake to facilitate access to energy resources, inter alia, by allocating in a non-discriminatory manner on the basis of published criteria authorizations, licences, concessions and contracts to prospect and explore for or to exploit or extract energy resources.

Artikel 19

Miljöaspekter

1. För att nå en hållbar utveckling och med hänsyn till sina skyldigheter enligt de internationella överenskommelser om miljön som de fördragsslutande parterna har anslutit sig till, skall var och en av dem sträva efter att på ett ekonomiskt effektivt sätt minimera skadliga miljöeffekter som kan uppstå antingen inom eller utanför deras områden som följd av verksamheter inom energicykeln i deras områden och ta erforderliga säkerhets-hänsyn. I samband härmed skall de fördragsslutande parterna uppträda på ett kostnadseffektivt sätt. I sina politiska program och åtgärder skall de fördragsslutande parterna sträva efter att vidta förebyggande åtgärder för att förhindra eller minimera miljöförstöring. De fördragsslutande parterna är överens om att den som förorenar inom deras områden i princip skall bära kostnaderna för föroreningen, inklusive gränsöverskridande föroreningar, med vederbörlig hänsyn till det allmänna intresset och utan att snedvrida investeringar i energicykeln eller den internationell handeln. Varje fördragsslutande part skall i enlighet härmed

a. ta hänsyn till miljöaspekterna vid utformning och genomförande av sin energipolitik,

b. främja marknadsinriktad prisbildning och en bredare spegling av miljökostnader och miljövinster genom hela energicykeln,

c. i enlighet med artikel 34.4 stimulera till samarbete för förverkligande av stadgans miljömål och kring internationella miljönormer för energicykeln, som tar hänsyn till de fördragsslutande parternas inbördes skillnader i fråga om negativa effekter och kostnader för motåtgärder,

d. ta särskild hänsyn till förbättring av energieffektiviteten, till utveckling och användning av förnybara energikällor, till främjande av användning av renare drivmedel och till användning av teknik och tekniska metoder som minskar föroreningar,

e. främja insamling och utbyte mellan parterna av information om miljöanpassade och ekonomiskt effektiva energipolitiska åtgärder och kostnadseffektiva förfaranden och tekniska metoder,

f. främja allmänhetens medvetenhet om

Article 19

Environmental aspects

(1) In pursuit of sustainable development and taking into account its obligations under those international agreements concerning the environment to which it is party, each Contracting Party shall strive to minimize in an economically efficient manner harmful Environmental Impacts occurring either within or outside its Area from all operations within the Energy Cycle in its Area, taking proper account of safety. In doing so each Contracting Party shall act in a Cost-Effective manner. In its policies and actions each Contracting Party shall strive to take precautionary measures to prevent or minimize environmental degradation. The Contracting Parties agree that the polluter in the Areas of Contracting Parties, should, in principle, bear the cost of pollution, including transboundary pollution, with due regard to the public interest and without distorting Investment in the Energy Cycle or international trade. Contracting Parties shall accordingly:

(a) take account of environmental considerations throughout the formulation and implementation of their energy policies;

(b) promote market-oriented price formation and a fuller reflection of environmental costs and benefits throughout the Energy Cycle;

(c) having regard to Article 34(4), encourage cooperation in the attainment of the environmental objectives of the Charter and cooperation in the field of international environmental standards for the Energy Cycle, taking into account differences in adverse effects and abatement costs between Contracting Parties;

(d) have particular regard to Improving Energy Efficiency, to developing and using renewable energy sources, to promoting the use of cleaner fuels and to employing technologies and technological means that reduce pollution;

(e) promote the collection and sharing among Contracting Parties of information on environmentally sound and economically efficient energy policies and Cost-Effective practices and technologies;

(f) promote public awareness of the En-

energisystemens miljöeffekter, om utrymmet för förebyggande eller minskning av deras negativa miljöeffekter och om de kostnader som är förenade med olika åtgärder för förebyggande eller minskning av sådana effekter,

g. främja och samarbeta i forskning, utveckling och tillämpning av teknik, metoder och processer, som är energieffektiva och miljömässigt skonsamma och som leder till en minskning av skadliga miljöeffekter i alla delar av energicykeln på ett ekonomiskt effektivt sätt.

h. främja förmånliga villkor för överföring och spridning av teknik, som är förenlig med ett ändamålsenligt och effektivt skydd för immateriell egendom,

i. främja en öppen värdering av miljöeffekterna av miljömässigt betydande projekt för energiinvesteringar i ett tidigt skede, innan beslut om projekten fattas, samt därpå följande övervakning av miljöeffekter,

j. främja medvetenhet och informationsutbyte på internationell nivå om parternas miljöprogram och miljönormer och om genomförande av dessa program och normer,

k. på begäran och inom ramen för tillgängliga resurser, delta i utveckling och genomförande av lämpliga miljöprogram hos de fördragsslutande parterna.

2. På begäran av en eller flera fördragsslutande parter, skall tvister rörande tillämpning eller tolkning av bestämmelserna i denna artikel, i den omfattning som förfaranden för bedömning av sådana tvister inte har etablerats i andra lämpliga internationella fora, prövas av stadgekonferensen i syfte att finna en lösning.

3. För ändamålen i denna artikel avses med

a. *energicykeln*: hela energikedjan inklusive verksamheter i samband med prospektering, efterforskning, utvinning, produktion, omvandling, lagring, transport, distribution och förbrukning av de olika energislagen samt behandling och omhändertagande av avfall samt nedmontering, nedläggning eller stängning av sådana verksamheter, för minimering av skadliga miljöeffekter,

b. *miljöeffekt*: alla effekter, som en given verksamhet har på miljön, inklusive mänsklig hälsa och säkerhet, flora, fauna, mark, luft, vatten, klimat, landskap och historiska monument eller andra byggnadsverk eller samspel mellan dessa faktorer, liksom även ef-

vironmental Impacts of energy systems, of the scope for the prevention or abatement of their adverse Environmental Impacts, and of the costs associated with various prevention or abatement measures;

(g) promote and cooperate in the research, development and application of energy efficient and environmentally sound technologies, practices and processes which will minimize harmful Environmental Impacts of all aspects of the Energy Cycle in an economically efficient manner;

(h) encourage favourable conditions for the transfer and dissemination of such technologies consistent with the adequate and effective protection of Intellectual Property rights;

(i) promote the transparent assessment at an early stage and prior to decision, and subsequent monitoring, of Environmental Impacts of environmentally significant energy investment projects;

(j) promote international awareness and information exchange on Contracting Parties' relevant environmental programmes and standards and on the implementation of those programmes and standards;

(k) participate, upon request, and within their available resources, in the development and implementation of appropriate environmental programmes in the Contracting Parties.

(2) At the request of one or more Contracting Parties, disputes concerning the application or interpretation of provisions of this Article shall, to the extent that arrangements for the consideration of such disputes do not exist in other appropriate international fora, be reviewed by the Charter Conference aiming at a solution.

(3) For the purposes of this Article:

(a) "Energy Cycle" means the entire energy chain, including activities related to prospecting for, exploration, production, conversion, storage, transport, distribution and consumption of the various forms of energy, and the treatment and disposal of wastes, as well as the decommissioning, cessation or closure of these activities, minimizing harmful Environmental Impacts;

(b) "Environmental Impact" means any effect caused by a given activity on the environment, including human health and safety, flora, fauna, soil, air, water, climate, landscape and historical monuments or other physical structures or the interactions among

fekter på kulturarv eller socioekonomiska förhållanden som följer av förändringar av dessa faktorer,

c. *förbättring av energieffektiviteten*: åtgärder för att bibehålla samma utbyte (av en vara eller tjänst) utan försämring av dess kvalitet eller funktion, samtidigt som mängden energi som krävs för att åstadkomma samma resultat minskar,

d. *kostnadseffektiv*: att förverkliga ett givet mål till lägsta möjliga kostnad eller att nå största möjliga nytta till en given kostnad.

Artikel 20

Öppenhet

1. Lagar, förordningar, domstolsbeslut och administrativa beslut med allmän giltighet, som påverkar handeln med energimaterial och energiprodukter, ingår enligt artikel 29.2 a i de åtgärder, som omfattas av kraven på öppenhet i GATT och därtill hörande instrument.

2. Lagar, förordningar, domstolsbeslut och administrativa beslut med allmän giltighet, som införs av de fördragsslutande parterna, och gällande överenskommelser mellan parterna, som påverkar andra områden som täcks av detta fördrag, skall också offentliggöras utan dröjsmål på sådant sätt att de fördragsslutande parterna och investerarna får kunskap om dem. Bestämmelserna i denna punkt skall inte tvinga någon fördragsslutande part att röja konfidentiella uppgifter som skulle förhindra upprätthållande av lag och ordning eller på annat sätt strida mot samhällets intresse eller skada investerarnas legitima affärsintressen.

3. Alla fördragsslutande parter skall utse ett eller flera informationskontor som önskemål om information om ovannämnda lagar, förordningar, domstolsbeslut och administrativa beslut får ställas till och skall omgående meddela detta till sekretariatet. Uppgifter om informationskontoren skall tillhandahållas av sekretariatet på begäran.

Artikel 21

Beskattnings

1. Om inte annat anges i denna artikel, skall ingenting i fördraget skapa rättigheter eller ålägga skyldigheter i fråga om de fördragsslutande parternas beskattningsåtgär-

these factors; it also includes effects on cultural heritage or socio-economic conditions resulting from alterations to those factors;

(c) "Improving Energy Efficiency" means acting to maintain the same unit of output (of a good or service) without reducing the quality or performance of the output, while reducing the amount of energy required to produce that output;

(d) "Cost-Effective" means to achieve a defined objective at the lowest cost or to achieve the greatest benefit at a given cost.

Article 20

Transparency

(1) Laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings of general application which affect trade in Energy Materials and Products are, in accordance with Article 29(2)(a), among the measures subject to the transparency disciplines of the GATT and relevant Related Instruments.

(2) Laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings of general application made effective by any Contracting Party, and agreements in force between Contracting Parties, which affect other matters covered by this Treaty shall also be published promptly in such a manner as to enable Contracting Parties and Investors to become acquainted with them. The provisions of this paragraph shall not require any Contracting Party to disclose confidential information which would impede law enforcement or otherwise be contrary to the public interest or would prejudice the legitimate commercial interests of any Investor.

(3) Each Contracting Party shall designate one or more enquiry points to which requests for information about the above mentioned laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings may be addressed and shall communicate promptly such designation to the Secretariat which shall make it available on request.

Article 21

Taxation

(1) Except as otherwise provided in this Article, nothing in this Treaty shall create rights or impose obligations with respect to Taxation Measures of the Contracting Parties.

der. Om det skulle finnas någon motsägelse mellan denna artikel och andra bestämmelser i fördraget, skall denna artikel ta över.

2. Artikel 7.3 skall gälla andra beskattningsåtgärder än de som avser skatt på inkomst eller på förmögenhet, dock skall denna bestämmelse inte tillämpas på

a. en förmån, som en fördragsslutande part beviljar enligt skattebestämmelserna i konventioner, avtal eller arrangemang som beskrivs i punkt 7 a ii eller

b. beskattningsåtgärder som syftar till att säkerställa en effektiv uppbörd av skatter, med undantag för när en fördragsslutande parts åtgärder godtyckligt diskriminerar energimaterial och energiprodukter, som kommer från eller är avsedda för annan fördragsslutande parts område eller godtyckligt begränsar förmåner som beviljats enligt artikel 7.3.

3. Artiklarna 10.2 och 10.7 skall gälla för de fördragsslutande parternas andra beskattningsåtgärder än de som avser skatt på inkomst eller på förmögenhet, dock skall dessa bestämmelser inte tillämpas på

a. att införa mest gynnad nations skyldigheter i fråga om förmåner som en fördragsslutande part beviljar enligt skattebestämmelserna i konventioner, avtal eller arrangemang som beskrivs i punkt 7 a ii, eller som följer av medlemskap i en regional organisation för ekonomisk integration eller

b. beskattningsåtgärder som syftar till att säkerställa en effektiv uppbörd av skatter, med undantag för när åtgärden godtyckligt diskriminerar annan fördragsslutande parts investerare eller godtyckligt begränsar förmåner, som beviljats enligt investeringsbestämmelserna i detta fördrag.

4. Artikel 29.2—29.6 skall gälla andra beskattningsåtgärder än de som avser inkomst eller förmögenhet.

5. a. Artikel 13 skall gälla skatter.

b. När en fråga uppstår enligt artikel 13, och i den utsträckning frågan gäller om en skatt är att betrakta som expropriation eller om en skatt som påstås vara expropriation är diskriminerande, skall följande bestämmelser gälla:

i. Den investerare eller fördragsslutande part som hävdar expropriation skall hänskjuta frågan huruvida skatten är en expropriation eller om den är diskriminerande till berörd behörig skattemyndighet. Om investeraren eller den fördragsslutande parten inte gör

In the event of any inconsistency between this Article and any other provision of the Treaty, this Article shall prevail to the extent of the inconsistency.

(2) Article 7(3) shall apply to Taxation Measures other than those on income or on capital, except that such provision shall not apply to:

(a) an advantage accorded by a Contracting Party pursuant to the tax provisions of any convention, agreement or arrangement described in subparagraph (7)(a)(ii); or

(b) any Taxation Measure aimed at ensuring the effective collection of taxes, except where the measure of a Contracting Party arbitrarily discriminates against Energy Materials and Products originating in, or destined for the Area of another Contracting Party or arbitrarily restricts benefits accorded under Article 7(3).

(3) Article 10(2) and (7) shall apply to Taxation Measures of the Contracting Parties other than those on income or on capital, except that such provisions shall not apply to:

(a) impose most favoured nation obligations with respect to advantages accorded by a Contracting Party pursuant to the tax provisions of any convention, agreement or arrangement described in subparagraph (7)(a)(ii) or resulting from membership of any Regional Economic Integration Organization; or

(b) any Taxation Measure aimed at ensuring the effective collection of taxes, except where the measure arbitrarily discriminates against an Investor of another Contracting Party or arbitrarily restricts benefits accorded under the Investment provisions of this Treaty.

(4) Article 29(2) to (6) shall apply to Taxation Measures other than those on income or on capital.

(5) (a) Article 13 shall apply to taxes.

(b) Whenever an issue arises under Article 13, to the extent it pertains to whether a tax constitutes an expropriation or whether a tax alleged to constitute an expropriation is discriminatory, the following provisions shall apply:

(i) The Investor or the Contracting Party alleging expropriation shall refer the issue of whether the tax is an expropriation or whether the tax is discriminatory to the relevant Competent Tax Authority. Failing such referral by the Investor or the Contracting Party,

detta, skall de organ som skall lösa tvister enligt artikel 26.2 c eller 27.2 överlämna ärendet till berörda behöriga skattemyndigheter.

ii. Behöriga skattemyndigheter skall inom sex månader efter det att de fått ärendet söka lösa tvisten. När det gäller frågor om icke-diskriminering skall behöriga skattemyndigheter tillämpa bestämmelserna om icke-diskriminering i berört skatteavtal eller, om sådana bestämmelser inte finns i skatteavtal som är tillämpligt på skatten, eller om inget sådant skatteavtal gäller mellan berörda parter, skall de behöriga skattemyndigheterna tillämpa principerna om icke-diskriminering enligt Organisationens för ekonomiskt samarbete och utveklning (OECD) modell för skatteavtal beträffande inkomst och förmögenhet.

iii. Organ som uppdragits att lösa tvister enligt artikel 26.2 c eller 27.2 får ta hänsyn till de slutsatser som de behöriga skattemyndigheterna nått vid prövning av om skatten är en expropriation. Sådana organ skall ta hänsyn till varje slutsats som de behöriga skattemyndigheterna nått inom den sexmånadersperiod som anges i moment b ii i fråga om huruvida skatten är diskriminerande. De får också ta hänsyn till slutsatser, som de behöriga skattemyndigheterna dragit efter sexmånadersperiodens slut.

iv. Deltagande av de behöriga myndigheterna efter den sexmånadersperiod som avses i moment b ii får under inga förhållanden innebära att förfarandena enligt artiklarna 26 och 27 fördröjs.

6. För undvikande av tvivel skall artikel 14 inte begränsa de fördragsslutande parternas rätt att ta ut eller uppbära en skatt genom avdrag eller på annat sätt.

7. Vid tillämpningen av denna artikel skall a. begreppet "beskattningsåtgärd" omfatta

i. alla skattebestämmelser som ingår i den nationella lagstiftningen i en fördragsslutande part eller en politisk underavdelning eller en lokal myndighet inom denna part och

ii. alla skattebestämmelser i konventioner för undvikande av dubbelbeskattning eller i andra internationella avtal eller arrangemang som den fördragsslutande parten är bunden av.

b. Som skatter på inkomst eller förmögenhet skall alla skatter betraktas, som tas ut på

bodies called upon to settle disputes pursuant to Article 26(2)(c) or 27(2) shall make a referral to the relevant Competent Tax Authorities;

(ii) The Competent Tax Authorities shall, within a period of six months of such referral, strive to resolve the issues so referred. Where non-discrimination issues are concerned, the Competent Tax Authorities shall apply the non-discrimination provisions of the relevant tax convention or, if there is no non-discrimination provision in the relevant tax convention applicable to the tax or no such tax convention is in force between the Contracting Parties concerned, they shall apply the non-discrimination principles under the Model Tax Convention on Income and Capital of the Organisation for Economic Cooperation and Development;

(iii) Bodies called upon to settle disputes pursuant to Article 26(2)(c) or 27(2) may take into account any conclusions arrived at by the Competent Tax Authorities regarding whether the tax is an expropriation. Such bodies shall take into account any conclusions arrived at within the six-month period prescribed in subparagraph (b)(ii) by the Competent Tax Authorities regarding whether the tax is discriminatory. Such bodies may also take into account any conclusions arrived at by the Competent Tax Authorities after the expiry of the six-month period;

(iv) Under no circumstances shall involvement of the Competent Tax Authorities, beyond the end of the six-month period referred to in subparagraph (b)(ii), lead to a delay of proceedings under Articles 26 and 27.

(6) For the avoidance of doubt, Article 14 shall not limit the right of a Contracting Party to impose or collect a tax by withholding or other means.

(7) For the purposes of this Article:

(a) The term "Taxation Measure" includes:

(i) any provision relating to taxes of the domestic law of the Contracting Party or of a political subdivision thereof or a local authority therein; and

(ii) any provision relating to taxes of any convention for the avoidance of double taxation or of any other international agreement or arrangement by which the Contracting Party is bound.

(b) There shall be regarded as taxes on income or on capital all taxes imposed on

hela eller delar av inkomsten eller förmögenheten, inklusive skatter på vinster från försäljning av egendom, skatter på dödsbon, arv och gåvor eller i huvudsak liknande skatter, skatter på företagens totala lönesummor samt skatter på värdestegring.

c. "behörig skattemyndighet" avser behörig myndighet enligt ett gällande dubbelbeskattningsavtal mellan de fördragsslutande parterna eller, när inget sådant avtal finns, den minister eller det ministerium, som ansvarar för skatter eller deras bemyndigade företrädare.

d. För undvikande av tvivel förklaras att begreppen "skattebestämmelser" och "skatter" inte omfattar tullavgifter.

Artikel 22

Statliga företag och företag med särskilda förmåner

1. Alla fördragsslutande parter skall säkerställa att statliga företag som de har eller upprättar skall bedriva sin verksamhet avseende försäljning eller tillhandahållande av varor och tjänster inom deras områden på ett sätt som är förenligt med de fördragsslutande parternas åtaganden enligt del III i detta fördrag.

2. Ingen fördragsslutande part skall uppmana till eller kräva av ett sådant statligt företag att det skall bedriva sin verksamhet inom dess område på sätt som är oförenligt med partens åtaganden enligt andra bestämmelser i detta fördrag.

3. Alla fördragsslutande parter skall, om de inrättar eller behåller en instans och anförtrot denna reglerande eller administrativa befogenheter eller andra myndighetsbefogenheter, säkerställa att denna instans utövar sina befogenheter på ett sätt som är förenligt med partens åtaganden enligt detta fördrag.

4. Ingen fördragsslutande part skall uppmantra till eller kräva att en instans, som den ger exklusiva eller särskilda förmåner, bedriver sin verksamhet inom dess område på ett sätt som är oförenligt med partens åtaganden enligt detta fördrag.

5. För ändamålen i denna artikel används begreppet *instans* för alla slags företag, myndigheter eller andra organisationer eller individer.

total income, on total capital or on elements of income or of capital, including taxes on gains from the alienation of property, taxes on estates, inheritances and gifts, or substantially similar taxes, taxes on the total amounts of wages or salaries paid by enterprises, as well as taxes on capital appreciation.

(c) A "Competent Tax Authority" means the competent authority pursuant to a double taxation agreement in force between the Contracting Parties or, when no such agreement is in force, the minister or ministry responsible for taxes or their authorized representatives.

(d) For the avoidance of doubt, the terms "tax provisions" and "taxes" do not include customs duties.

Article 22

State and privileged enterprises

(1) Each Contracting Party shall ensure that any state enterprise which it maintains or establishes shall conduct its activities in relation to the sale or provision of goods and services in its Area in a manner consistent with the Contracting Party's obligations under Part III of this Treaty.

(2) No Contracting Party shall encourage or require such a state enterprise to conduct its activities in its Area in a manner inconsistent with the Contracting Party's obligations under other provisions of this Treaty.

(3) Each Contracting Party shall ensure that if it establishes or maintains an entity and entrusts the entity with regulatory, administrative or other governmental authority, such entity shall exercise that authority in a manner consistent with the Contracting Party's obligations under this Treaty.

(4) No Contracting Party shall encourage or require any entity to which it grants exclusive or special privileges to conduct its activities in its Area in a manner inconsistent with the Contracting Party's obligations under this Treaty.

(5) For the purposes of this Article, "entity" includes any enterprise, agency or other organization or individual.

Artikel 23

Regionala och lokala myndigheters iakttagande av bestämmelserna

1. De fördragsslutande parterna har enligt detta fördrag fullt ansvar för iakttagande av alla bestämmelser i fördraget och skall vidta alla rimliga åtgärder som står till förfogande för att säkerställa att även regionala och lokala regeringar och myndigheter inom deras respektive områden uppfyller bestämmelserna.

2. Bestämmelserna för tvistlösning i delarna II, IV och V i detta avtal får åberopas beträffande åtgärder som har vidtagits av regionala eller lokala regeringar eller myndigheter inom en fördragsslutande parts område och som påverkar vederbörande fördragsslutande parts uppfyllande av fördragets bestämmelser.

Artikel 24

Undantag

1. Denna artikel skall inte gälla artiklarna 12, 13 och 29.

2. Andra bestämmelser i detta avtal än

a. de som avses i punkt 1 och

b. avtalets del III när det gäller moment i nedan

skall inte hindra de fördragsslutande parterna från att besluta om eller genomföra åtgärder, som

i. är nödvändiga för att skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa,

ii. är avgörande för anskaffning eller distribution av energimaterial och energiprodukter i bristsituationer föranledda av orsaker utanför de fördragsslutande parternas kontroll, under förutsättning att åtgärderna är förenliga med de principer som säger att

— alla andra fördragsslutande parter har rätt till en rättvis andel av den internationella tillgången till sådana energimaterial och energiprodukter och

— sådana åtgärder som är oförenliga med detta fördrag skall avbrytas så snart som de förhållanden som motiverat dem inte längre råder, eller

iii) är utformade för att gynna investerare som tillhör ursprungsbefolkning eller socialt eller ekonomiskt missgynnade individer eller

Article 23

Observance by sub-national authorities

(1) Each Contracting Party is fully responsible under this Treaty for the observance of all provisions of the Treaty, and shall take such reasonable measures as may be available to it to ensure such observance by regional and local governments and authorities within its Area.

(2) The dispute settlement provisions in Parts II, IV and V of this Treaty may be invoked in respect of measures affecting the observance of the Treaty by a Contracting Party which have been taken by regional or local governments or authorities within the Area of the Contracting Party.

Article 24

Exceptions

(1) This Article shall not apply to Articles 12, 13 and 29.

(2) The provisions of this Treaty other than

(a) those referred to in paragraph (1); and

(b) with respect to subparagraph (i), Part III of the Treaty

shall not preclude any Contracting Party from adopting or enforcing any measure

(i) necessary to protect human, animal or plant life or health;

(ii) essential to the acquisition or distribution of Energy Materials and Products in conditions of short supply arising from causes outside the control of that Contracting Party, provided that any such measure shall be consistent with the principles that

(A) all other Contracting Parties are entitled to an equitable share of the international supply of such Energy Materials and Products; and

(B) any such measure that is inconsistent with this Treaty shall be discontinued as soon as the conditions giving rise to it have ceased to exist; or

(iii) designed to benefit Investors who are aboriginal people or socially or economically disadvantaged individuals or groups or their

grupper eller deras investeringar och som anmälts till sekretariatet som sådana, under förutsättning att åtgärderna

— inte har avgörande betydelse för den berörda partens ekonomi och

— inte diskriminerar mellan investerare från annan part och sådana investerare från den fördragsslutande part som vidtar åtgärderna, som inte tillhör den avsedda målgruppen,

under förutsättning att ingen sådan åtgärd utgör en dold begränsning av ekonomisk verksamhet inom energisektorn, eller en godtycklig eller oberättigad diskriminering mellan de fördragsslutande parterna eller mellan de fördragsslutande parternas investerare eller andra intressenter. Sådana åtgärder skall vara vederbörligen motiverade och får inte, i större omfattning än vad som är absolut nödvändigt för att nå angivna mål, upphäva eller minska någon förmån som en eller flera andra fördragsslutande parter rimligen kan förvänta sig enligt detta fördrag.

3. Andra bestämmelser i detta fördrag än de som avses i punkt 1 skall inte tolkas så att de hindrar de fördragsslutande parterna från att vidta åtgärder, som de finner vara nödvändiga

a. till skydd för deras väsentliga säkerhetsintressen, inklusive åtgärder som

i) har samband med tillförsel av energimaterial och energiprodukter till militära anläggningar eller

ii) vidtas i krigstid, under väpnad konflikt eller annan kris i de internationella förbindelserna,

b. för genomförandet av nationell politik avseende icke-spridning av kärnvapen eller andra nukleära explosiva anordningar eller för att uppfylla åtaganden enligt fördraget om förhindrande av spridning av kärnvapen, riktlinjerna för tillhandahållande av kärnteknik och andra internationella åtaganden eller överenskommelser avseende icke-spridning av kärnteknik, eller

c. för upprätthållande av den allmänna ordningen.

Sådana åtgärder får inte utgöra en dold begränsning av transitering.

4. Bestämmelserna i detta fördrag som ger behandling som mest gynnad nation skall inte tvinga någon fördragsslutande part att ge andra fördragsslutande parter investerare preferensbehandling, som

Investments and notified to the Secretariat as such, provided that such measure

(A) has no significant impact on that Contracting Party's economy; and

(B) does not discriminate between Investors of any other Contracting Party and Investors of that Contracting Party not included among those for whom the measure is intended,

provided that no such measure shall constitute a disguised restriction on Economic Activity in the Energy Sector, or arbitrary or unjustifiable discrimination between Contracting Parties or between Investors or other interested persons of Contracting Parties. Such measures shall be duly motivated and shall not nullify or impair any benefit one or more other Contracting Parties may reasonably expect under this Treaty to an extent greater than is strictly necessary to the stated end.

(3) The provisions of this Treaty other than those referred to in paragraph (1) shall not be construed to prevent any Contracting Party from taking any measure which it considers necessary:

(a) for the protection of its essential security interests including those

(i) relating to the supply of Energy Materials and Products to a military establishment; or

(ii) taken in time of war, armed conflict or other emergency in international relations;

(b) relating to the implementation of national policies respecting the non-proliferation of nuclear weapons or other nuclear explosive devices or needed to fulfil its obligations under the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, the Nuclear Suppliers Guidelines, and other international nuclear non-proliferation obligations or understandings; or

(c) for the maintenance of public order.

Such measure shall not constitute a disguised restriction on Transit.

(4) The provisions of this Treaty which accord most favoured nation treatment shall not oblige any Contracting Party to extend to the Investors of any other Contracting Party any preferential treatment:

a. följer av den fördragsslutande partens medlemskap i ett frihandelsområde eller en tullunion eller

b. ingår i ett bilateralt eller multilateralt avtal om ekonomiskt samarbete mellan stater som varit konstituerande medlemmar av förutvarande Sovjetunionen i avvaktan på en definitiv utformning av dessa staters ömsesidiga ekonomiska förbindelser.

(a) resulting from its membership of a free-trade area or customs union; or

(b) which is accorded by a bilateral or multilateral agreement concerning economic cooperation between states that were constituent parts of the former Union of Soviet Socialist Republics pending the establishment of their mutual economic relations on a definitive basis.

Artikel 25

Avtal om ekonomisk integration

1. Bestämmelserna i detta fördrag skall inte tolkas så, att en fördragsslutande part som även är part i ett avtal om ekonomisk integration (i det följande kallad *AEI*), har skyldighet att genom behandling som mest gynnad nation låta en annan fördragsslutande part som inte är part i samma AEI åtnjuta preferensbehandling, som gäller mellan parterna i detta AEI därför att de är AEI-parter.

2. För ändamålen i punkt 1 avses med AEI ett avtal som i väsentlig omfattning liberaliserar bl.a. handel och investeringar genom att föreskriva frånvaro eller undanröjande av praktiskt taget all diskriminering mellan eller bland avtalets parter genom avskaffande av befintliga diskriminerande åtgärder eller förbud mot nya eller mer diskriminerande åtgärder, antingen i samband med att avtalet träder i kraft eller på grundval av en rimlig tidsplan.

3. Denna artikel skall inte påverka tillämpningen av GATT och därtill hörande instrument enligt artikel 29.

DEL V

TVISTLÖSNING

Artikel 26

Lösning av tvister mellan en investerare och en fördragsslutande part

1. Tvister mellan en fördragsslutande part och en investerare från annan fördragsslutande part om en investering som den senare gjort i den förstnämndes område och som gäller påstått brott mot ett av den fördragsslutande partens åtaganden enligt del III skall, om möjligt, lösas i godo.

Article 25

Economic Integration Agreements

(1) The provisions of this Treaty shall not be so construed as to oblige a Contracting Party which is party to an Economic Integration Agreement (hereinafter referred to as "EIA") to extend, by means of most favoured nation treatment, to another Contracting Party which is not a party to that EIA, any preferential treatment applicable between the parties to that EIA as a result of their being parties thereto.

(2) For the purposes of paragraph (1), "EIA" means an agreement substantially liberalizing, inter alia, trade and investment, by providing for the absence or elimination of substantially all discrimination between or among parties thereto through the elimination of existing discriminatory measures and/or the prohibition of new or more discriminatory measures, either at the entry into force of that agreement or on the basis of a reasonable time frame.

(3) This Article shall not affect the application of the GATT and Related Instruments according to Article 29.

PART V

DISPUTE SETTLEMENT

Article 26

Settlement of disputes between an Investor and a Contracting Party

(1) Disputes between a Contracting Party and an Investor of another Contracting Party relating to an Investment of the latter in the Area of the former, which concern an alleged breach of an obligation of the former under Part III shall, if possible, be settled amicably.

2. Om sådana tvister inte kan lösas enligt punkt 1 inom tre månader från den dag då en av de tvistande parterna begärde lösning i godo, får investeraren välja att hänskjuta den för lösning

a. till allmänna domstolar eller förvaltningsdomstolar hos den fördragsslutande part som är part i tvisten,

b. i överensstämmelse med något tidigare överenskommet, tillämpligt förfarande för tvistlösning, eller

c. i enlighet med följande punkter i denna artikel.

3. a. Med förbehåll endast för punkt b och c medger alla fördragsslutande parter härmed villkorslöst att en tvist överlämnas för internationell skiljedom eller förlikning i enlighet med bestämmelserna i denna artikel.

b. i. De fördragsslutande parterna som förtecknats i bilaga ID ger inget sådant villkorslöst godkännande om investeraren tidigare hänskjutit tvisten enligt punkterna 2 a eller 2 b.

ii. För att möjliggöra insyn skall alla fördragsslutande parter, som är förtecknade i bilaga ID, lämna en skriftlig förklaring om sin politik, sina förfaranden och sina villkor i dessa ärenden till sekretariatet, senast den dag då deras ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument deponeras i enlighet med artikel 39 eller vid deposition av deras anslutningsinstrument enligt artikel 41.

c. En fördragsslutande part som förtecknats i bilaga IA ger inget sådant villkorslöst godkännande rörande tvister som uppstår beträffande sista meningen i artikel 10.1.

4. Om en investerare väljer att hänskjuta tvisten för lösning enligt punkt 2 c, skall investeraren dessutom lämna sitt skriftliga godkännande av att tvisten överlämnas till

a. i. det internationella centralorganet för biläggande av investeringstvister, som upprättats enligt konventionen om biläggande av investeringstvister mellan stater och medborgare i andra stater, öppnad för undertecknande i Washington den 18 mars 1965 (i det följande kallad *ICSID-konventionen*) om den fördragsslutande part som investeraren tillhör och den fördragsslutande parten i tvisten båda är parter i ICSID-konventionen, eller

ii. det internationella centralorganet för biläggande av investeringstvister, som upp-

(2) If such disputes can not be settled according to the provisions of paragraph (1) within a period of three months from the date on which either party to the dispute requested amicable settlement, the Investor party to the dispute may choose to submit it for resolution:

(a) to the courts or administrative tribunals of the Contracting Party party to the dispute;

(b) in accordance with any applicable, previously agreed dispute settlement procedure; or

(c) in accordance with the following paragraphs of this Article.

(3) (a) Subject only to subparagraphs (b) and (c), each Contracting Party hereby gives its unconditional consent to the submission of a dispute to international arbitration or conciliation in accordance with the provisions of this Article.

(b) (i) The Contracting Parties listed in Annex ID do not give such unconditional consent where the Investor has previously submitted the dispute under subparagraph (2)(a) or (b).

(ii) For the sake of transparency, each Contracting Party that is listed in Annex ID shall provide a written statement of its policies, practices and conditions in this regard to the Secretariat no later than the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval in accordance with Article 39 or the deposit of its instrument of accession in accordance with Article 41.

(c) A Contracting Party listed in Annex IA does not give such unconditional consent with respect to a dispute arising under the last sentence of Article 10(1).

(4) In the event that an Investor chooses to submit the dispute for resolution under subparagraph (2)(c), the Investor shall further provide its consent in writing for the dispute to be submitted to:

(a) (i) The International Centre for Settlement of Investment Disputes, established pursuant to the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States opened for signature at Washington, 18 March 1965 (hereinafter referred to as the "ICSID Convention"), if the Contracting Party of the Investor and the Contracting Party party to the dispute are both parties to the ICSID Convention; or

(ii) The International Centre for Settlement of Investment Disputes, established pursuant

rättats enligt den konvention som nämns i moment a i, enligt reglerna för den kompletterande faciliteten för centralorganets handläggning av rättsliga förfaranden (i det följande kallade *reglerna för den kompletterande faciliteten*) om den fördragsslutande parten som investeraren tillhör eller den fördragsslutande parten i tvisten, dock inte båda, är part i ICSID-konventionen.

b. en enda skiljedomare eller en ad hoc-skiljedomstol tillsatt enligt reglerna för skiljedom utfärdade av Förenta nationernas kommission för internationell handelsrätt (i det följande kallad *UNCITRAL*), eller

c. ett skiljedomsförfarande enligt skiljedomsinstitutet vid Stockholms handelskammare.

5. a. Medgivande enligt punkt 3 skall tillsammans med skriftligt godkännande från investeraren enligt punkt 4 anses tillgodose kraven på

i. skriftligt medgivande från parterna i en tvist enligt kapitel II i ICSID-konventionen och reglerna för den kompletterande faciliteten,

ii. en "skriftlig överenskommelse" enligt artikel II i Förenta nationernas konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar, upprättad i New York den 10 juni 1958 (i det följande kallad *New York-konventionen*) och

iii. att "parterna i ett avtal skriftligt har kommit överens om detta" enligt artikel 1 i *UNCITRAL:s* skiljedomsregler.

b. Skiljedomsförfarande enligt denna artikel skall på begäran av endera parten i tvisten hållas i en stat som är part i New York-konventionen. Rättsanspråk som överlämnas för skiljedom enligt konventionen skall anses ha uppstått inom ramen för affärsmässiga förbindelser eller transaktioner enligt artikel I i denna konvention.

6. Skiljedomstol tillsatt enligt punkt 4 skall besluta i de frågor som tvisten gäller i överensstämmelse med detta avtal och tillämpliga regler och principer i internationell rätt.

7. En investerare, som inte är fysisk person, och som har samma nationalitet som en fördragsslutande part som är part i tvisten den dag då skriftligt medgivande enligt punkt 4 lämnades och som, innan en tvist mellan investeraren och den fördragsslutande parten uppstår, kontrolleras av investerare från annan fördragsslutande part, skall för de ändamål som avses i artikel 25.2 b i ICSID-konven-

to the Convention referred to in subparagraph (a)(i), under the rules governing the Additional Facility for the Administration of Proceedings by the Secretariat of the Centre (hereinafter referred to as the "Additional Facility Rules"), if the Contracting Party of the Investor or the Contracting Party party to the dispute, but not both, is a party to the ICSID Convention;

(b) a sole arbitrator or ad hoc arbitration tribunal established under the Arbitration Rules of the United Nations Commission on International Trade Law (hereinafter referred to as "UNCITRAL"); or

(c) an arbitral proceeding under the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce.

(5) (a) The consent given in paragraph (3) together with the written consent of the Investor given pursuant to paragraph (4) shall be considered to satisfy the requirement for:

(i) written consent of the parties to a dispute for purposes of Chapter II of the ICSID Convention and for purposes of the Additional Facility Rules;

(ii) an "agreement in writing" for purposes of article II of the United Nations Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, done at New York, 10 June 1958 (hereinafter referred to as the "New York Convention"); and

(iii) "the parties to a contract [to] have agreed in writing" for the purposes of article 1 of the *UNCITRAL* Arbitration Rules.

(b) Any arbitration under this Article shall at the request of any party to the dispute be held in a state that is a party to the New York Convention. Claims submitted to arbitration hereunder shall be considered to arise out of a commercial relationship or transaction for the purposes of article I of that Convention.

(6) A tribunal established under paragraph (4) shall decide the issues in dispute in accordance with this Treaty and applicable rules and principles of international law.

(7) An Investor other than a natural person which has the nationality of a Contracting Party party to the dispute on the date of the consent in writing referred to in paragraph (4) and which, before a dispute between it and that Contracting Party arises, is controlled by Investors of another Contracting Party, shall for the purpose of article 25(2)(b) of the ICSID Convention be treated as a "national

tionen behandlas som "medborgare i annan avtalsstat" och skall för ändamålen i artikel 1.6 i reglerna för den kompletterande faciliteten betraktas som "medborgare i annan stat".

8. Skiljedomar, som även kan innehålla beslut om tillerkännande av ränta, skall vara slutgiltiga och bindande för parterna i tvisten. Skiljedom rörande en åtgärd vidtagen av en regional regering eller myndighet i en tvistande fördragsslutande part skall innehålla beslut om att den parten får betala ekonomiskt skadestånd i stället för annan beslutad gottgörelse. Alla parter skall utan dröjsmål verkställa sådana skiljedomar och vidta åtgärder för en effektiv verkställighet av dem inom sina områden.

Artikel 27

Lösning av tvister mellan de fördragsslutande parterna

1. De fördragsslutande parterna skall sträva efter att lösa tvister om tillämpning eller tolkning av detta fördrag på diplomatisk väg.

2. Om en tvist inte inom rimlig tid lösts enligt punkt 1, får endera parten i tvisten, såvida inte annat lagts fast i detta fördrag eller avtalats skriftligt mellan parterna och med undantag för tvist om tillämpning och tolkning av artikel 6 eller artikel 19 eller, för fördragsslutande parter förtecknade i bilaga 1A, tvist om den sista meningen i artikel 10.1, efter skriftlig anmälan till den andra parten i tvisten hänskjuta frågan till en ad hoc-skiljedomstol enligt denna artikel.

3. En sådan ad hoc-skiljedomstol skall tillsättas enligt följande:

a. Den fördragsslutande part som inleder förfarandet skall utse en medlem i domstolen och meddela den andra fördragsslutande parten i tvisten om detta inom 30 dagar efter det att denne mottagit anmälan enligt punkt 2,

b. Inom 60 dagar från mottagandet av skriftlig anmälan enligt punkt 2 skall den andra fördragsslutande parten, som är part i tvisten, utse en medlem. Om detta inte sker inom föreskriven tid får den fördragsslutande part som inlett förfarandet inom 90 dagar från

of another Contracting State" and shall for the purpose of article 1(6) of the Additional Facility Rules be treated as a "national of another State".

(8) The awards of arbitration, which may include an award of interest, shall be final and binding upon the parties to the dispute. An award of arbitration concerning a measure of a sub-national government or authority of the disputing Contracting Party shall provide that the Contracting Party may pay monetary damages in lieu of any other remedy granted. Each Contracting Party shall carry out without delay any such award and shall make provision for the effective enforcement in its Area of such awards.

Article 27

Settlement of disputes between Contracting Parties

(1) Contracting Parties shall endeavour to settle disputes concerning the application or interpretation of this Treaty through diplomatic channels.

(2) If a dispute has not been settled in accordance with paragraph (1) within a reasonable period of time, either party thereto may, except as otherwise provided in this Treaty or agreed in writing by the Contracting Parties, and except as concerns the application or interpretation of Article 6 or Article 19 or, for Contracting Parties listed in Annex 1A, the last sentence of Article 10(1), upon written notice to the other party to the dispute submit the matter to an ad hoc tribunal under this Article.

(3) Such an ad hoc arbitral tribunal shall be constituted as follows:

(a) The Contracting Party instituting the proceedings shall appoint one member of the tribunal and inform the other Contracting Party to the dispute of its appointment within 30 days of receipt of the notice referred to in paragraph (2) by the other Contracting Party;

(b) Within 60 days of the receipt of the written notice referred to in paragraph (2), the other Contracting Party party to the dispute shall appoint one member. If the appointment is not made within the time limit prescribed, the Contracting Party having instituted the

mottagandet av skriftlig anmälan enligt punkt 2, begära att utnämning görs enligt d.

c. En tredje medlem, som inte får vara medborgare i fördragsslutande part som är part i tvisten, skall utses av de båda tvistande parterna. Den medlemmen skall vara domstolens ordförande. Om parterna, inom 150 dagar efter mottagande av anmälan enligt punkt 2, inte förmått komma överens om utnämning av en tredje medlem, skall utnämningen ske enligt d, på begäran av endera parten lämnad inom 180 dagar efter mottagandet av anmälan,

d. Utnämningar som begärts enligt detta moment skall göras av generalsekreteraren för den permanenta skiljedomstolen inom 30 dagar från mottagandet av en begäran härom. Om generalsekreteraren är förhindrad att utföra denna uppgift, skall utnämningen göras av byråns förste sekreterare. Om denne i sin tur är förhindrad att utföra uppgiften skall utnämningen göras av den äldste ställföreträdaren,

e. Utnämningar som görs enligt moment a till d skall ta hänsyn till kandidaternas kvalifikationer och erfarenhet, särskilt i frågor som omfattas av detta fördrag.

f. Om de fördragsslutande parterna inte kommit överens om motsatsen, skall UNCITRAL:s skiljedomregler tillämpas, i den mån de inte jämkats av de fördragsslutande parter, som är parter i tvisten, eller av skiljedomarna. Domstolen skall fälla sina avgöranden genom majoritetsbeslut bland medlemmarna.

g. Domstolen skall besluta i tvisten i enlighet med detta fördrag och tillämpliga regler och principer i internationell rätt.

h. Skiljedomen skall vara slutgiltig och bindande för de fördragsslutande parter som är parter i tvisten.

i. Om en domstol, som fattar beslut i skiljedom, finner att en åtgärd vidtagen av en regional eller lokal regering eller myndighet inom område som tillhör en fördragsslutande part som förtecknats i bilaga P, del I, inte är förenlig med detta fördrag, får båda parterna i tvisten åberopa bestämmelserna i bilaga P, del II.

j. Domstolens kostnader, inklusive ersätt-

proceedings may, within 90 days of the receipt of the written notice referred to in paragraph (2), request that the appointment be made in accordance with subparagraph (d);

(c) A third member, who may not be a national or citizen of a Contracting Party party to the dispute, shall be appointed by the Contracting Parties parties to the dispute. That member shall be the President of the tribunal. If, within 150 days of the receipt of the notice referred to in paragraph (2), the Contracting Parties are unable to agree on the appointment of a third member, that appointment shall be made, in accordance with subparagraph (d), at the request of either Contracting Party submitted within 180 days of the receipt of that notice;

(d) Appointments requested to be made in accordance with this paragraph shall be made by the Secretary-General of the Permanent Court of International Arbitration within 30 days of the receipt of a request to do so. If the Secretary-General is prevented from discharging this task, the appointments shall be made by the First Secretary of the Bureau. If the latter, in turn, is prevented from discharging this task, the appointments shall be made by the most senior Deputy;

(e) Appointments made in accordance with subparagraphs (a) to (d) shall be made with regard to the qualifications and experience, particularly in matters covered by this Treaty, of the members to be appointed;

(f) In the absence of an agreement to the contrary between the Contracting Parties, the Arbitration Rules of UNCITRAL shall govern, except to the extent modified by the Contracting Parties parties to the dispute or by the arbitrators. The tribunal shall take its decisions by a majority vote of its members;

(g) The tribunal shall decide the dispute in accordance with this Treaty and applicable rules and principles of international law;

(h) The arbitral award shall be final and binding upon the Contracting Parties parties to the dispute;

(i) Where, in making an award, a tribunal finds that a measure of a regional or local government or authority within the Area of a Contracting Party listed in Part I of Annex P is not in conformity with this Treaty, either party to the dispute may invoke the provisions of Part II of Annex P;

(j) The expenses of the tribunal, including

ningen till dess medlemmar, skall till lika delar täckas av de fördragsslutande parter, som är parter i tvisten. Domstolen får emellertid efter eget skön besluta att en högre andel av kostnaderna skall betalas av den ene av de fördragsslutande parter som är part i tvisten.

k. Såvida inte de fördragsslutande parter som är parter i tvisten kommer överens om annat, skall domstolen ha sitt säte i Haag och använda lokaler och resurser tillhörande den permanenta skiljedomstolen.

l. En kopia av skiljedomens skall deponeras hos sekretariatet, som skall hålla den tillgänglig för alla intresserade.

Artikel 28

Icke-tillämpning av artikel 27 på vissa tvister

En tvist mellan de fördragsslutande parterna, som gäller tillämpning eller tolkning av artiklarna 5 eller 29, skall inte lösas enligt artikel 27 såvida inte de fördragsslutande parter, som är parter i tvisten, kommer överens om det.

DEL VI

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

Artikel 29

Interimsbestämmelser för handelsrelaterade frågor

1. Bestämmelserna i denna artikel skall gälla handel med energimaterial och energiprodukter så länge som en fördragsslutande part inte är fördragsslutande part i GATT och därtill hörande instrument.

2. a. Handel med energimaterial och energiprodukter mellan fördragsslutande parter där åtminstone den ena inte är fördragsslutande part i GATT eller ett berört därtill hörande instrument, skall, med förbehåll för moment b och c och undantagen och reglerna i Bilaga G, regleras av bestämmelserna i GATT 1947 och därtill hörande instrument som gällde den 1 mars 1994 och tillämpades av GATT-parterna inbördes med avseende på energimaterial och energiprodukter, som om alla parter vore parter i GATT 1947 och därtill hörande instrument.

b. Sådan handel, som bedrivs av en för-

the remuneration of its members, shall be borne in equal shares by the Contracting Parties parties to the dispute. The tribunal may, however, at its discretion direct that a higher proportion of the costs be paid by one of the Contracting Parties parties to the dispute;

(k) Unless the Contracting Parties parties to the dispute agree otherwise, the tribunal shall sit in The Hague, and use the premises and facilities of the Permanent Court of Arbitration;

(l) A copy of the award shall be deposited with the Secretariat which shall make it generally available.

Article 28

Non-application of Article 27 to certain disputes

A dispute between Contracting Parties with respect to the application or interpretation of Article 5 or 29 shall not be settled under Article 27 unless the Contracting Parties parties to the dispute so agree.

PART VI

TRANSITIONAL PROVISIONS

Article 29

Interim provisions on trade-related matters

(1) The provisions of this Article shall apply to trade in Energy Materials and Products while any Contracting Party is not a party to the GATT and Related Instruments.

(2) (a) Trade in Energy Materials and Products between Contracting Parties at least one of which is not a party to the GATT or a relevant Related Instrument shall be governed, subject to subparagraphs (b) and (c) and to the exceptions and rules provided for in Annex G, by the provisions of GATT 1947 and Related Instruments, as applied on 1 March 1994 and practised with regard to Energy Materials and Products by parties to GATT 1947 among themselves, as if all Contracting Parties were parties to GATT 1947 and Related Instruments.

(b) Such trade of a Contracting Party which

dragsslutande part, som är en stat som varit konstituerande medlem av förutvarande Sovjetunionen, får i stället, med förbehåll för bestämmelserna i bilaga TFU, regleras i en överenskommelse mellan två eller flera sådana stater till den 1 december 1999 eller tills dess den berörda parten får tillträde till GATT, beroende på vilket som inträffar först.

c. När det gäller handel mellan två parter i GATT, skall moment a inte gälla om en av dem inte är part i GATT 1947.

3. Alla signatärer av detta fördrag och alla stater eller regionala organisationer för ekonomisk integration, som ansluter sig till detta fördrag, skall den dag då de undertecknar eller deponerar sitt anslutningsinstrument ge sekretariatet en lista över alla tullar och andra avgifter, som tas ut på energimaterial och energiprodukter vid import- eller exporttillfället, med uppgift om nivån på sådana tullar eller avgifter som tillämpas dagen för undertecknande eller deposition. Alla ändringar av sådana tullar eller avgifter skall anmälas till sekretariatet, som skall underrätta de fördragsslutande parterna om dem.

4. Alla fördragsslutande parter skall sträva efter att inte höja tullar eller andra avgifter, som tas ut i samband med import eller export

a. när det gäller import av energimaterial och energiprodukter som beskrivs i del I i listan för vederbörande fördragsslutande part i GATT som avses i artikel II i GATT, över den nivå, som lagts fast i den listan, om den fördragsslutande parten är part i GATT,

b. när det gäller export och, när det rör sig om en fördragsslutande part som inte är part i GATT, import av energimaterial och energiprodukter utöver den nivå som senast anmälts till sekretariatet, såvida inte annat medges enligt bestämmelserna i punkt 2 a.

5. En fördragsslutande part får höja sådana tullar eller andra avgifter över den nivå som anges i punkt 4 endast om

a. det gäller en tull eller annan avgift, som tas ut vid import, när en sådan åtgärd inte strider mot andra tillämpliga bestämmelser i GATT än bestämmelserna i GATT 1947 och därtill hörande instrument förtecknade i bilaga G, och motsvarande bestämmelser i GATT 1994 och därtill hörande instrument, eller

b. vederbörande part, så långt den egna lagstiftningen tillåter, anmält sitt förslag till

is a state that was a constituent part of the former Union of Soviet Socialist Republics may instead be governed, subject to the provisions of Annex TFU, by an agreement between two or more such states, until 1 December 1999 or the admission of that Contracting Party to the GATT, whichever is the earlier.

(c) As concerns trade between any two parties to the GATT, subparagraph (a) shall not apply if either of those parties is not a party to GATT 1947.

(3) Each signatory to this Treaty, and each state or Regional Economic Integration Organization acceding to this Treaty, shall on the date of its signature or of its deposit of its instrument of accession provide to the Secretariat a list of all tariff rates and other charges levied on Energy Materials and Products at the time of importation or exportation, notifying the level of such rates and charges applied on such date of signature or deposit. Any changes to such rates or other charges shall be notified to the Secretariat, which shall inform the Contracting Parties of such changes.

(4) Each Contracting Party shall endeavour not to increase any tariff rate or other charge levied at the time of importation or exportation:

(a) in the case of the importation of Energy Materials and Products described in Part I of the Schedule relating to the Contracting Party referred to in article II of the GATT, above the level set forth in that Schedule, if the Contracting Party is a party to the GATT;

(b) in the case of the exportation of Energy Materials and Products, and that of their importation if the Contracting Party is not a party to the GATT, above the level most recently notified to the Secretariat, except as permitted by the provisions made applicable by subparagraph (2)(a).

(5) A Contracting Party may increase such tariff rate or other charge above the level referred to in paragraph (4) only if:

(a) in the case of a rate or other charge levied at the time of importation, such action is not inconsistent with the applicable provisions of the GATT other than those provisions of GATT 1947 and Related Instruments listed in Annex G and the corresponding provisions of GATT 1994 and Related Instruments; or

(b) it has, to the fullest extent practicable under its legislative procedures, notified the

sådan ökning till sekretariatet och givit andra berörda fördragsslutande parter rimliga möjligheter till samråd om förslaget och tagit hänsyn till anmärkningar från dessa parter.

6. Signatärerna åtar sig att senast den 1 januari 1995, och i syfte att nå en överenskommelse före den 1 januari 1998, beroende på vad som är lämpligt i ljuset av utvecklingen inom världshandelssystemet, inleda förhandlingar om ändring av detta avtal som, beroende på de villkor som där läggs fast, skall förpliktiga de fördragsslutande parterna att inte höja sådana tullar eller avgifter utöver den nivå som anges i ändringen.

7. Bilaga D skall gälla för tvister om uppfyllandet av bestämmelserna för handeln enligt denna artikel och, såvida inte båda fördragsslutande parter avtalar annat, för tvister som gäller uppfyllandet av artikel 5 mellan fördragsslutande parter där minst en inte är part i GATT, dock att bilaga D inte skall gälla någon tvist mellan fördragsslutande parter, som uppstår beträffande ett avtal som

a. har anmälts i enlighet med och som uppfyller alla andra krav i moment 2 b och bilaga TFU, eller

b. upprättar ett frihandelsområde eller en tullunion enligt artikel XXIV i GATT.

Artikel 30

Utveckling av internationella handelsöverenskommelser

De fördragsslutande parterna åtar sig att, i ljuset av resultaten av Uruguay-rundan för förhandlingar om multilateral handel som i första hand kommit till uttryck i slutprotokollet upprättat i Marrakesh den 15 april 1994, senast den 1 juli 1995 eller när detta fördrag träder i kraft, beroende på vilket som inträffar senast, börja överväga lämpliga förändringar av detta fördrag i syfte att de skall antas av stadgekonferensen.

Artikel 31

Energianknuten utrustning

Den provisoriska stadgekonferensen skall vid sitt första möte påbörja undersökning av

Secretariat of its proposal for such an increase, given other interested Contracting Parties reasonable opportunity for consultation with respect to its proposal, and accorded consideration to any representations from such Contracting Parties.

(6) Signatories undertake to commence negotiations not later than 1 January 1995 with a view to concluding by 1 January 1998, as appropriate in the light of any developments in the world trading system, a text of an amendment to this Treaty which shall, subject to conditions to be laid down therein, commit each Contracting Party not to increase such tariffs or charges beyond the level prescribed under that amendment.

(7) Annex D shall apply to disputes regarding compliance with provisions applicable to trade under this Article and, unless both Contracting Parties agree otherwise, to disputes regarding compliance with Article 5 between Contracting Parties at least one of which is not a party to the GATT, except that Annex D shall not apply to any dispute between Contracting Parties, the substance of which arises under an agreement that:

(a) has been notified in accordance with and meets the other requirements of subparagraph (2)(b) and Annex TFU; or

(b) establishes a free-trade area or a customs union as described in article XXIV of the GATT.

Article 30

Developments in international trading arrangements

Contracting Parties undertake that in the light of the results of the Uruguay Round of Multilateral Trade Negotiations embodied principally in the Final Act thereof done at Marrakesh, 15 April 1994, they will commence consideration not later than 1 July 1995 or the entry into force of this Treaty, whichever is the later, of appropriate amendments to this Treaty with a view to the adoption of any such amendments by the Charter Conference.

Article 31

Energy-related equipment

The provisional Charter Conference shall at its first meeting commence examination of the

möjligheterna att inlemma energianknuten utrustning i handelsbestämmelserna i detta fördrag.

Artikel 32

Övergångsbestämmelser

Med hänsyn till behovet av tid för anpassning till marknadsekonomins krav, får en fördragsslutande part som förtecknats i bilaga T tillfälligt skjuta upp det fullständiga uppfyllandet av sina skyldigheter enligt en eller flera av de följande bestämmelserna i detta avtal, med förbehåll för villkoren i punkterna 3—6:

Artikel 6.2 och 6.5
 Artikel 7.4
 Artikel 9.1
 Artikel 10.7, särskilda åtgärder
 Artikel 14.1 d, enbart rörande transferering av oförbrukade löner
 Artikel 20.3
 Artikel 22.1 och 22.3

2. Andra fördragsslutande parter skall bistå en fördragsslutande part som, i överensstämmelse med punkt 1, uppskjutit ett fullständigt uppfyllande av sina åtaganden, att skapa de förutsättningar som är nödvändiga för att ett sådant uppskjutande skall kunna avslutas. Detta bistånd får ges i den form parterna anser bäst svara mot de behov som anmälts enligt punkt 4 c, inklusive, där så är lämpligt, genom bilaterala eller multilaterala avtal.

3. Tillämpliga bestämmelser, olika steg mot full tillämpning av var och en av dem, åtgärder som skall vidtas och datum för dessa eller, undantagsvis, eventuella händelser som erfordras för att varje steg skall kunna uppfyllas och åtgärder vidtas, är förtecknade i bilaga T för alla fördragsslutande parter som åberopar övergångsbestämmelser. Alla sådana parter skall vidta den åtgärd som förtecknats före den dag som i bilaga T angivits för berörd bestämmelse och steg. Fördragsslutande parter som tillfälligt skjutit upp fullständigt uppfyllande enligt punkt 1 förbinder sig att helt uppfylla sådana skyldigheter senast den 1 juli 2001. Om en fördragsslutande part, på grund av särskilda omständigheter, skulle anse det nödvändigt att begära att sådant tillfälligt uppskjutande förlängs eller att ytterligare tillfälligt uppskjutande införs, som inte tidigare förtecknats i bilaga T, skall beslutet om ändring av bilaga T fattas av stadskonferensen.

inclusion of energy-related equipment in the trade provisions of this Treaty.

Article 32

Transitional arrangements

(1) In recognition of the need for time to adapt to the requirements of a market economy, a Contracting Party listed in Annex T may temporarily suspend full compliance with its obligations under one or more of the following provisions of this Treaty, subject to the conditions in paragraphs (3) to (6):

Article 6(2) and (5)
 Article 7(4)
 Article 9(1)
 Article 10(7) — specific measures
 Article 14(1)(d) — related only to transfer of unspent earnings
 Article 20(3)
 Article 22(1) and (3)

(2) Other Contracting Parties shall assist any Contracting Party which has suspended full compliance under paragraph (1) to achieve the conditions under which such suspension can be terminated. This assistance may be given in whatever form the other Contracting Parties consider most effective to respond to the needs notified under subparagraph (4)(c) including, where appropriate, through bilateral or multilateral arrangements.

(3) The applicable provisions, the stages towards full implementation of each, the measures to be taken and the date or, exceptionally, contingent event, by which each stage shall be completed and measure taken are listed in Annex T for each Contracting Party claiming transitional arrangements. Each such Contracting Party shall take the measure listed by the date indicated for the relevant provision and stage as set out in Annex T. Contracting Parties which have temporarily suspended full compliance under paragraph (1) undertake to comply fully with the relevant obligations by 1 July 2001. Should a Contracting Party find it necessary, due to exceptional circumstances, to request that the period of such temporary suspension be extended or that any further temporary suspension not previously listed in Annex T be introduced, the decision on a request to amend Annex T shall be made by the Charter Conference.

4. En fördragsslutande part som åberopat övergångsbestämmelser skall minst var tolfte månad till sekretariatet anmäla

a. genomförande av de åtgärder som angivits i dess bilaga T och alla allmänna framsteg mot fullt uppfyllande,

b. framsteg mot fullt uppfyllande som den fördragsslutande parten räknar med att göra under de kommande 12 månaderna, problem som väntas och förslag till åtgärder som planeras för att lösa dessa,

c. behovet av tekniskt bistånd för att underlätta fullföljandet av de steg som i bilaga T angivits som nödvändiga för fullständigt uppfyllande av detta fördrag, eller för att lösa problem som anmälts enligt moment b samt för att främja andra nödvändiga marknadsinriktade reformer och modernisering av energisektorn,

d. alla tänkbara behov av att göra en begäran av det slag som avses i punkt 3.

5. Sekretariatet skall

a. delge anmälningar enligt punkt 4 till alla fördragsslutande parter,

b. informera om och aktivt främja sammankopplingen av behov av och erbjudanden om tekniskt bistånd enligt punkt 2 och punkt 4 c, varvid befintliga system inom andra internationella organisationer bör utnyttjas där det är lämpligt,

c. vid slutet av varje sexmånadersperiod tillställa alla fördragsslutande parter en sammanfattning av anmälningar enligt punkt 4 a och 4 d.

6. Stadgekonferensen skall årligen granska de fördragsslutande parternas framsteg mot tillämpning av bestämmelserna i denna artikel och samordningen av behov av och erbjudanden om tekniskt bistånd enligt punkterna 2 och 4 c. I samband med granskningen får konferensen besluta att vidta lämpliga åtgärder.

DEL VII

STRUKTURELLA OCH INSTITUTIONELLA FÖRHÅLLANDEN

Artikel 33

Protokoll och förklaringar till energistadgan

1. Stadgekonferensen får lämna bemyndi-

(4) A Contracting Party which has invoked transitional arrangements shall notify the Secretariat no less often than once every 12 months:

(a) of the implementation of any measures listed in its Annex T and of its general progress to full compliance;

(b) of the progress it expects to make during the next 12 months towards full compliance with its obligations, of any problem it foresees and of its proposals for dealing with that problem;

(c) of the need for technical assistance to facilitate completion of the stages set out in Annex T as necessary for the full implementation of this Treaty, or to deal with any problem notified pursuant to subparagraph (b) as well as to promote other necessary market-oriented reforms and modernization of its energy sector;

(d) of any possible need to make a request of the kind referred to in paragraph (3).

(5) The Secretariat shall:

(a) circulate to all Contracting Parties the notifications referred to in paragraph (4);

(b) circulate and actively promote, relying where appropriate on arrangements existing within other international organizations, the matching of needs for and offers of technical assistance referred to in paragraph (2) and subparagraph (4)(c);

(c) circulate to all Contracting Parties at the end of each six month period a summary of any notifications made under subparagraph (4)(a) or (d).

(6) The Charter Conference shall annually review the progress by Contracting Parties towards implementation of the provisions of this Article and the matching of needs and offers of technical assistance referred to in paragraph (2) and subparagraph (4)(c). In the course of that review it may decide to take appropriate action.

PART VII

STRUCTURE AND INSTITUTIONS

Article 33

Energy Charter Protocols and Declarations

(1) The Charter Conference may authorize

gande till förhandlingar om ett antal protokoll och förklaringar till energistadgan i syfte att uppfylla stadgans mål och principer.

2. Alla stadgans signatärer får delta i sådana förhandlingar.

3. En stat eller regional organisation för ekonomisk integration får inte vara part i ett protokoll eller en förklaring såvida den inte samtidigt är, eller blir signatärer av stadgan och fördragsslutande part i detta fördrag.

4. Med förbehåll för punkterna 3 och 6 a, skall slutbestämmelser som gäller ett protokoll läggas fast i det protokollet.

5. Ett protokoll skall endast gälla för fördragsslutande parter som samtycker till att vara bundna av det och skall inte inkräkta på de rättigheter och skyldigheter, som tillkommer fördragsslutande parter som inte är parter i protokollet.

6. a. Ett protokoll får anvisa uppgifter för stadgekonferensen och sekretariatet, på villkor att detta inte sker genom ändring av ett protokoll med mindre än att ändringen godkänns av stadgekonferensen. Konferensens godkännande får inte vara underkastat bestämmelser i protokoll som grundas på bemyndigande enligt moment b.

b. Ett protokoll som behandlar frågor som skall beslutas av stadgekonferensen får, med förbehåll för punkt 6 a, i samband därmed ange

i) andra regler för omröstning än de som anges i artikel 36,

ii) att bara parter i protokollet skall anses som fördragsslutande parter för de ändamål som avses i artikel 36 eller vara röstberättigade enligt reglerna i det protokollet.

Artikel 34

Energistadgekonferensen

1. De fördragsslutande parterna skall regelbundet mötas i energistadgekonferensen (i det följande kallad *stadgekonferensen*) där alla fördragsslutande parter skall ha rätt att ha en företrädare. Ordinarie möten skall hållas med mellanrum som beslutas av stadgekonferensen.

2. Stadgekonferensen får hålla extraordinära möten vid tidpunkter som beslutas av konferensen eller på skriftlig begäran från en fördragsslutande part under förutsättning att begäran får stöd av minst en tredjedel av

the negotiation of a number of Energy Charter Protocols or Declarations in order to pursue the objectives and principles of the Charter.

(2) Any signatory to the Charter may participate in such negotiation.

(3) A state or Regional Economic Integration Organization shall not become a party to a Protocol or Declaration unless it is, or becomes at the same time, a signatory to the Charter and a Contracting Party to this Treaty.

(4) Subject to paragraph (3) and subparagraph (6)(a), final provisions applying to a Protocol shall be defined in that Protocol.

(5) A Protocol shall apply only to the Contracting Parties which consent to be bound by it, and shall not derogate from the rights and obligations of those Contracting Parties not party to the Protocol.

(6) (a) A Protocol may assign duties to the Charter Conference and functions to the Secretariat, provided that no such assignment may be made by an amendment to a Protocol unless that amendment is approved by the Charter Conference, whose approval shall not be subject to any provisions of the Protocol which are authorized by subparagraph (b).

(b) A Protocol which provides for decisions thereunder to be taken by the Charter Conference may, subject to subparagraph (a), provide with respect to such decisions:

(i) for voting rules other than those contained in Article 36;

(ii) that only parties to the Protocol shall be considered to be Contracting Parties for the purposes of Article 36 or eligible to vote under the rules provided for in the Protocol.

Article 34

Energy Charter Conference

(1) The Contracting Parties shall meet periodically in the Energy Charter Conference (referred to herein as the "Charter Conference") at which each Contracting Party shall be entitled to have one representative. Ordinary meetings shall be held at intervals determined by the Charter Conference.

(2) Extraordinary meetings of the Charter Conference may be held at such times as may be determined by the Charter Conference, or at the written request of any Contracting Party, provided that, within six weeks of the

parterna senast sex veckor efter det att sekretariatet underrättat parterna om den.

3. Stadgekonferensens uppgifter skall vara att:

a. utföra de åligganden som den givits enligt detta fördrag och dess protokoll,

b. bevaka och underlätta tillämpningen av stadgans principer och bestämmelserna i detta fördrag och dess protokoll,

c. i enlighet med detta fördrag och dess protokoll, underlätta samordning av ändamålsenliga allmänna åtgärder för att uppfylla stadgans principer,

d. pröva och fastställa sekretariatets arbetsprogram,

e. pröva och godkänna sekretariatets årliga räkenskaper och budget,

f. pröva och godkänna eller anta villkor i högkvartersavtal eller andra avtal, inbegripet privilegier och immuniteter som anses nödvändiga för stadgekonferensen och sekretariatet,

g. stimulera till samarbetsansträngningar, som syftar till att underlätta och främja marknadsinriktade reformer och modernisering av energisektorn i de länder i centrala och östra Europa och förutvarande Sovjetunionen som befinner sig i en ekonomisk övergångsperiod,

h. bemyndiga till och godkänna mandat för förhandlingar om protokoll och pröva och anta texter till sådana protokoll samt ändringar av dem,

i. bemyndiga till förhandling om förklaringar och godkänna deras utfärdande,

j. besluta om anslutning till detta fördrag,

k. bemyndiga till förhandlingar om samt pröva och godkänna eller anta association-söverenskommelser,

l. pröva och anta texter till ändringar i detta fördrag,

m. pröva och godkänna jämkningar av och tekniska ändringar i bilagorna till detta fördrag,

n. utse generalsekreterare och fatta alla nödvändiga beslut för sekretariatets inrättande och funktion, inbegripet uppbyggnad, personalsammansättning och standardvillkor för anställning av tjänstemän och anställda.

4. När den fullgör sina uppgifter skall stadgekonferensen, i överensstämmelse med kraven på ekonomi och effektivitet, genom sekretariatet samarbeta med och i största

request being communicated to the Contracting Parties by the Secretariat, it is supported by at least one-third of the Contracting Parties.

(3) The functions of the Charter Conference shall be to:

(a) carry out the duties assigned to it by this Treaty and any Protocols;

(b) keep under review and facilitate the implementation of the principles of the Charter and of the provisions of this Treaty and the Protocols;

(c) facilitate in accordance with this Treaty and the Protocols the coordination of appropriate general measures to carry out the principles of the Charter;

(d) consider and adopt programmes of work to be carried out by the Secretariat;

(e) consider and approve the annual accounts and budget of the Secretariat;

(f) consider and approve or adopt the terms of any headquarters or other agreement, including privileges and immunities considered necessary for the Charter Conference and the Secretariat;

(g) encourage cooperative efforts aimed at facilitating and promoting market-oriented reforms and modernization of energy sectors in those countries of Central and Eastern Europe and the former Union of Soviet Socialist Republics undergoing economic transition;

(h) authorize and approve the terms of reference for the negotiation of Protocols, and consider and adopt the texts thereof and of amendments thereto;

(i) authorize the negotiation of Declarations, and approve their issuance;

(j) decide on accessions to this Treaty;

(k) authorize the negotiation of and consider and approve or adopt association agreements;

(l) consider and adopt texts of amendments to this Treaty;

(m) consider and approve modifications of and technical changes to the Annexes to this Treaty;

(n) appoint the Secretary-General and take all decisions necessary for the establishment and functioning of the Secretariat including the structure, staff levels and standard terms of employment of officials and employees.

(4) In the performance of its duties, the Charter Conference, through the Secretariat, shall cooperate with and make as full a use as possible, consistently with economy and

möjliga omfattning utnyttja tjänster och program hos andra institutioner och organisationer med beprövad kompetens i frågor som hör samman med målen för detta fördrag.

5. Stadgekonferensen får inrätta de underorgan, som den anser erforderliga för fullgörandet av sina uppgifter.

6. Stadgekonferensen skall granska och anta arbetsordning och ekonomiska regler.

7. År 1999 och därefter skall stadgekonferensen med regelbundna mellanrum (längst fem år), som beslutas av konferensen, grundligt pröva de uppgifter som lagts fast i detta fördrag, i ljuset av den omfattning i vilken bestämmelserna i fördraget och protokollen har genomförts. Vid slutet av varje prövningstillfälle får stadgekonferensen ändra eller avskaffa de uppgifter som anges i punkt 3 och entlediga sekretariatet.

Artikel 35

Sekretariat

1. För uppfyllande av sina uppgifter skall stadgekonferensen ha ett sekretariat som skall bestå av en generalsekreterare och det minsta möjliga antal övriga anställda som krävs för effektiv verksamhet.

2. Generalsekreteraren utses av stadgekonferensen. Den första mandatperioden skall vara på högst fem år.

3. Sekretariatet skall när det utför sitt arbete vara ansvarigt inför och rapportera till stadgekonferensen.

4. Sekretariatet skall ge stadgekonferensen all erforderlig hjälp för att den skall kunna uppfylla sina uppgifter samt utföra de uppgifter det har fått sig ålagda i detta fördrag eller i protokoll samt alla övriga uppgifter som stadgekonferensen anvisar.

5. Sekretariatet får sluta sådana administrativa avtal och kontrakt, som kan komma att krävas för att det skall kunna utföra sin uppgifter effektivt.

Artikel 36

Omröstning

1. När stadgekonferensen skall fatta beslut krävs att de fördragsslutande parter, som är

efficiency, of the services and programmes of other institutions and organizations with established competence in matters related to the objectives of this Treaty.

(5) The Charter Conference may establish such subsidiary bodies as it considers appropriate for the performance of its duties.

(6) The Charter Conference shall consider and adopt rules of procedure and financial rules.

(7) In 1999 and thereafter at intervals (of not more than five years) to be determined by the Charter Conference, the Charter Conference shall thoroughly review the functions provided for in this Treaty in the light of the extent to which the provisions of the Treaty and Protocols have been implemented. At the conclusion of each review the Charter Conference may amend or abolish the functions specified in paragraph (3) and may discharge the Secretariat.

Article 35

Secretariat

(1) In carrying out its duties, the Charter Conference shall have a Secretariat which shall be composed of a Secretary-General and such staff as are the minimum consistent with efficient performance.

(2) The Secretary-General shall be appointed by the Charter Conference. The first such appointment shall be for a maximum period of five years.

(3) In the performance of its duties the Secretariat shall be responsible to and report to the Charter Conference.

(4) The Secretariat shall provide the Charter Conference with all necessary assistance for the performance of its duties and shall carry out the functions assigned to it in this Treaty or in any Protocol and any other functions assigned to it by the Charter Conference.

(5) The Secretariat may enter into such administrative and contractual arrangements as may be required for the effective discharge of its functions.

Article 36

Voting

(1) Unanimity of the Contracting Parties Present and Voting at the meeting of the

närvarande och röstar på konferensens möten, är enhälliga när det gäller att

a. anta ändringar i detta fördrag med undantag för ändringar i artiklarna 34 och 35 samt bilaga T,

b. godkänna anslutning till detta fördrag enligt artikel 41 för stater eller regionala organisationer för ekonomisk integration, som inte var undertecknare av stadgan den 16 juni 1995,

c. bemyndiga till förhandlingar om och godkänna eller anta texter till associationsavtal,

d. godkänna ändringar i bilagorna EM, NI, G och B,

e. godkänna tekniska ändringar i bilagorna till detta fördrag och

f. godkänna generalsekreterarens utnämningar av paneldeltagare enligt bilaga D, punkt 7.

De fördragsslutande parterna skall göra sitt yttersta för att nå överenskommelse genom samförstånd i alla frågor som kräver deras beslut enligt detta fördrag. Om en överenskommelse inte kan nås i samförstånd gäller punkterna 2—5.

2. Beslut i budgetfrågor som avses i artikel 34.3 e skall fattas av en kvalificerad majoritet av fördragsslutande parter vars fastställda bidrag enligt bilaga B tillsammans motsvarar minst tre fjärdedelar av de totala bidragen som anges i bilagan.

3. Beslut i frågor som avses i artikel 34.7 skall fattas med tre fjärdedels majoritet av de fördragsslutande parterna.

4. Med undantag för fall som anges i punkterna 1 a—1 f, 2 och 3 samt enligt punkt 6, skall beslut, som regleras i detta fördrag, fattas med tre fjärdedels majoritet av de fördragsslutande parter som är närvarande och röstar på stadgekonferensens möten där sådana frågor skall beslutas.

5. För ändamålen i denna artikel skall *fördragsslutande parter som är närvarande och röstar* avse fördragsslutande parter som är närvarande och avger ja- eller nej-röster, dock får stadgekonferensen besluta om procedurregler, som gör det möjligt för de fördragsslutande parterna att fatta sådana beslut per capsulam.

6. Med undantag för vad som anges i punkt 2, saknar beslut som avses i denna artikel

Charter Conference where such matters fall to be decided shall be required for decisions by the Charter Conference to:

(a) adopt amendments to this Treaty other than amendments to Articles 34 and 35 and Annex T;

(b) approve accessions to this Treaty under Article 41 by states or Regional Economic Integration Organizations which were not signatories to the Charter as of 16 June 1995;

(c) authorize the negotiation of and approve or adopt the text of association agreements;

(d) approve modifications to Annexes EM, NI, G and B;

(e) approve technical changes to the Annexes to this Treaty; and

(f) approve the Secretary-General's nominations of panelists under Annex D, paragraph (7).

The Contracting Parties shall make every effort to reach agreement by consensus on any other matter requiring their decision under this Treaty. If agreement cannot be reached by consensus, paragraphs (2) to (5) shall apply.

(2) Decisions on budgetary matters referred to in Article 34(3)(e) shall be taken by a qualified majority of Contracting Parties whose assessed contributions as specified in Annex B represent, in combination, at least three-fourths of the total assessed contributions specified therein.

(3) Decisions on matters referred to in Article 34(7) shall be taken by a three-fourths majority of the Contracting Parties.

(4) Except in cases specified in subparagraphs (1)(a) to (f), paragraphs (2) and (3), and subject to paragraph (6), decisions provided for in this Treaty shall be taken by a three-fourths majority of the Contracting Parties Present and Voting at the meeting of the Charter Conference at which such matters fall to be decided.

(5) For purposes of this Article, "Contracting Parties Present and Voting" means Contracting Parties present and casting affirmative or negative votes, provided that the Charter Conference may decide upon rules of procedure to enable such decisions to be taken by Contracting Parties by correspondence.

(6) Except as provided in paragraph (2), no decision referred to in this Article shall be

giltighet om de inte har stöd av en enkel majoritet av de fördragsslutande parterna.

7. En regional organisation för ekonomisk integration skall när den röstar förfoga över lika många röster, som den har medlemsstater som är fördragsslutande parter i detta fördrag. En sådan organisation får emellertid inte utnyttja sin rösträtt om dess medlemsstater använder sin och omvänt.

8. Om en fördragsslutande part framhårdar i att inte fullgöra sina ekonomiska förpliktelser enligt detta fördrag får stadgekonferensen helt eller delvis upphäva dennes rösträtt.

Artikel 37

Principer för finansiering

1. De fördragsslutande parterna skall bära sina egna kostnader för deltagande i möten i stadgekonferensen och eventuella underorgan.

2. Kostnaderna för möten i stadgekonferensen och eventuella underorgan skall betraktas som sekretariatskostnader.

3. Sekretariatets kostnader skall täckas av de fördragsslutande parterna i proportion till deras betalningsförmåga enligt vad som lagts fast i bilaga B. Denna bilagas bestämmelser får ändras i överensstämmelse med artikel 36.1 d.

4. Ett protokoll skall innehålla bestämmelser som säkerställer att alla sekretariatskostnader som uppstår på grund av protokollet skall täckas av berörda parter.

5. Stadgekonferensen får även ta emot frivilliga bidrag från en eller flera fördragsslutande parter eller från andra källor. Kostnader som täcks av sådana bidrag skall inte betraktas som sekretariatskostnader enligt punkt 3.

DEL VIII

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 38

Undertecknande

Detta fördrag står öppet för undertecknande i Lissabon från den 17 december 1994 till den 16 juni 1995 av stater och regionala organisationer för ekonomisk integration som undertecknat stadgan.

valid unless it has the support of a simple majority of the Contracting Parties.

(7) A Regional Economic Integration Organization shall, when voting, have a number of votes equal to the number of its member states which are Contracting Parties to this Treaty; provided that such an Organization shall not exercise its right to vote if its member states exercise theirs, and vice versa.

(8) In the event of persistent arrears in a Contracting Party's discharge of financial obligations under this Treaty, the Charter Conference may suspend that Contracting Party's voting rights in whole or in part.

Article 37

Funding principles

(1) Each Contracting Party shall bear its own costs of representation at meetings of the Charter Conference and any subsidiary bodies.

(2) The cost of meetings of the Charter Conference and any subsidiary bodies shall be regarded as a cost of the Secretariat.

(3) The costs of the Secretariat shall be met by the Contracting Parties assessed according to their capacity to pay, determined as specified in Annex B, the provisions of which may be modified in accordance with Article 36(1)(d).

(4) A Protocol shall contain provisions to assure that any costs of the Secretariat arising from that Protocol are borne by the parties thereto.

(5) The Charter Conference may in addition accept voluntary contributions from one or more Contracting Parties or from other sources. Costs met from such contributions shall not be considered costs of the Secretariat for the purposes of paragraph (3).

PART VIII

FINAL PROVISIONS

Article 38

Signature

This Treaty shall be open for signature at Lisbon from 17 December 1994 to 16 June 1995 by the states and Regional Economic Integration Organizations which have signed the Charter.

Artikel 39

Ratifikation, godtagande eller godkännande

Fördraget skall ratificeras, godtas eller godkännas av signatärerna. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument skall deponeras hos depositarien.

Artikel 40

Tillämpning på områden

1. Varje stat eller regional organisation för ekonomisk integration får vid undertecknande, ratifikation, godtagande, godkännande eller anslutning, i en förklaring, som deponeras hos depositarien, förklara att fördraget skall vara bindande för den i fråga om alla eller ett eller flera av de områden vars internationella förbindelser den ansvarar för. En sådan förklaring träder i kraft när fördraget träder i kraft för vederbörande fördragsslutande part.

2. Varje fördragsslutande part får vid en senare tidpunkt, genom en förklaring som deponeras hos depositarien, förpliktiga sig enligt detta fördrag i fråga om andra områden som anges i förklaringen. När det gäller sådant område skall fördraget träda i kraft den nittionde dagen efter det att depositarien mottagit förklaringen.

3. En förklaring som avgivits enligt de två föregående punkterna kan, när det gäller områden som anges i den, återkallas genom meddelande till depositarien. Återkallandet skall, med förbehåll för artikel 47.3, träda i kraft ett år efter den dag då depositarien mottog ett sådant meddelande.

4. Definitionen av *område* i artikel 1.10 skall tolkas så att den är tillämplig på varje förklaring som deponerats enligt denna artikel.

Artikel 41

Anslutning

Detta fördrag skall, från den dag då det stängs för undertecknande, stå öppet för anslutning av stater och regionala organisationer för ekonomisk integration som undertecknat stadgan, på villkor som skall god-

Article 39

Ratification, acceptance or approval

This Treaty shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatories. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.

Article 40

Application to territories

(1) Any state or Regional Economic Integration Organization may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, by a declaration deposited with the Depositary, declare that the Treaty shall be binding upon it with respect to all the territories for the international relations of which it is responsible, or to one or more of them. Such declaration shall take effect at the time the Treaty enters into force for that Contracting Party.

(2) Any Contracting Party may at a later date, by a declaration deposited with the Depositary, bind itself under this Treaty with respect to other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Treaty shall enter into force on the ninetieth day following the receipt by the Depositary of such declaration.

(3) Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification to the Depositary. The withdrawal shall, subject to the applicability of Article 47(3), become effective upon the expiry of one year after the date of receipt of such notification by the Depositary.

(4) The definition of "Area" in Article 1(10) shall be construed having regard to any declaration deposited under this Article.

Article 41

Accession

This Treaty shall be open for accession, from the date on which the Treaty is closed for signature, by states and Regional Economic Integration Organizations which have signed the Charter, on terms to be approved

kännas av stadgekonferensen. Anslutningsinstrumenten skall deponeras hos depositarien.

Artikel 42

Ändringar

1. Varje fördragsslutande part får föreslå ändringar i detta fördrag.

2. Sekretariatet skall överlämna texten till en föreslagen ändring till de fördragsslutande parterna minst tre månader innan den läggs fram för antagande av stadgekonferensen.

3. Sekretariatet skall underrätta depositarien om ändringar i detta fördrag, som antagits av stadgekonferensen. Depositarien skall överlämna ändringarna till alla fördragsslutande parter för ratifikation, godtagande eller godkännande.

4. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument avseende ändringar i detta fördrag skall deponeras hos depositarien. Ändringarna träder i kraft mellan fördragsslutande parter som ratificerat, godtagit eller godkänt dem den nittionde dagen efter det att depositarien erhållit ratifikations-, godtagande eller godkännandeinstrument från minst tre fjärdedelar av parterna. Därefter skall ändringarna träda i kraft för alla övriga fördragsslutande parter den nittionde dagen efter det att de deponerat sina ratifikations-, godtagande eller godkännandeinstrument avseende ändringarna.

Artikel 43

Associationsavtal

1. Stadgekonferensen får bemyndiga till förhandlingar om associationsavtal med stater eller regionala organisationer för ekonomisk integration eller med internationella organisationer, i syfte att fullfölja målen och principerna i stadgan och bestämmelserna i detta fördrag och ett eller flera protokoll.

2. De förbindelser, som upprättas med en associerad stat, regional organisation för ekonomisk integration eller internationell organisation samt de rättigheter och skyldigheter, som tillkommer en sådan, skall vara anpassade till de särskilda omständigheterna för associationen och skall i varje enskilt fall anges i associationsavtalet.

by the Charter Conference. The instruments of accession shall be deposited with the Depositary.

Article 42

Amendments

(1) Any Contracting Party may propose amendments to this Treaty.

(2) The text of any proposed amendment to this Treaty shall be communicated to the Contracting Parties by the Secretariat at least three months before the date on which it is proposed for adoption by the Charter Conference.

(3) Amendments to this Treaty, texts of which have been adopted by the Charter Conference, shall be communicated by the Secretariat to the Depositary which shall submit them to all Contracting Parties for ratification, acceptance or approval.

(4) Instruments of ratification, acceptance or approval of amendments to this Treaty shall be deposited with the Depositary. Amendments shall enter into force between Contracting Parties having ratified, accepted or approved them on the ninetieth day after deposit with the Depositary of instruments of ratification, acceptance or approval by at least three-fourths of the Contracting Parties. Thereafter the amendments shall enter into force for any other Contracting Party on the ninetieth day after that Contracting Party deposits its instrument of ratification, acceptance or approval of the amendments.

Article 43

Association agreements

(1) The Charter Conference may authorize the negotiation of association agreements with states or Regional Economic Integration Organizations, or with international organizations, in order to pursue the objectives and principles of the Charter and the provisions of this Treaty or one or more Protocols.

(2) The relationship established with and the rights enjoyed and obligations incurred by an associating state, Regional Economic Integration Organization, or international organization shall be appropriate to the particular circumstances of the association, and in each case shall be set out in the association agreement.

Artikel 44

Ikraftträdande

1. Detta fördrag träder i kraft den nittionde dagen efter deponering av det trettionde ratifikations-, antagande-, godkännande- eller anslutningsinstrumentet från en stat eller regional organisation för ekonomisk integration, som är undertecknare av stadgan den 16 juni 1995.

2. För varje stat eller regional organisation för ekonomisk integration som ratificerar, antar eller godkänner detta fördrag eller ansluter sig till det efter deponeringen av det trettionde ratifikations-, antagande- eller godkännandeinstrumentet, träder det i kraft den nittionde dagen efter det att respektive stat eller regionala organisation för ekonomisk integration deponerat sitt ratifikations-, antagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument.

3. För de ändamål som avses i punkt 1, skall ett instrument som deponeras av en regional organisation för ekonomisk integration inte betraktas som tillägg till de instrument som deponerats av organisationens medlemsstater.

Artikel 45

Provisorisk tillämpning

1. Varje signatär samtycker till att provisoriskt tillämpa detta fördrag i avvaktan på att det skall träda i kraft för den enligt artikel 44, i den omfattning som en provisorisk tillämpning inte strider mot dess författning, lagar eller förordningar.

2. a. Oavsett punkt 1, får en signatär, i samband med undertecknandet, till depositarien överlämna en förklaring om att den inte har möjlighet att godkänna provisorisk tillämpning. Skyldigheten enligt punkt 1 skall inte gälla en signatär som avger en sådan förklaring. Signatären får när som helst återkalla förklaringen genom skriftligt meddelande till depositarien.

b. Varken en signatär som avger en förklaring enligt punkt 2 a eller en sådan signatärs investerare kan göra anspråk på förmåner som följer av provisorisk tillämpning enligt punkt 1.

c. Oaktat vad som sagts i punkt 2 a, skall en signatär som lämnar en förklaring enligt punkt 2 a provisoriskt tillämpa del VII i

Article 44

Entry into force

(1) This Treaty shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the thirtieth instrument of ratification, acceptance or approval thereof, or of accession thereto, by a state or Regional Economic Integration Organization which is a signatory to the Charter as of 16 June 1995.

(2) For each state or Regional Economic Integration Organization which ratifies, accepts or approves this Treaty or accedes thereto after the deposit of the thirtieth instrument of ratification, acceptance or approval, it shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit by such state or Regional Economic Integration Organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

(3) For the purposes of paragraph (1), any instrument deposited by a Regional Economic Integration Organization shall not be counted as additional to those deposited by member states of such Organization.

Article 45

Provisional application

(1) Each signatory agrees to apply this Treaty provisionally pending its entry into force for such signatory in accordance with Article 44, to the extent that such provisional application is not inconsistent with its constitution, laws or regulations.

(2) (a) Notwithstanding paragraph (1) any signatory may, when signing, deliver to the Depositary a declaration that it is not able to accept provisional application. The obligation contained in paragraph (1) shall not apply to a signatory making such a declaration. Any such signatory may at any time withdraw that declaration by written notification to the Depositary.

(b) Neither a signatory which makes a declaration in accordance with subparagraph (a) nor Investors of that signatory may claim the benefits of provisional application under paragraph (1).

(c) Notwithstanding subparagraph (a), any signatory making a declaration referred to in subparagraph (a) shall apply Part VII provi-

avvaktan på att fördraget skall träda i kraft för den enligt artikel 44, i den omfattning som en sådan provisorisk tillämpning inte strider mot dess lagar och andra författningar.

3. a. En signatär får avsluta sin provisoriska tillämpning av detta fördrag genom skriftligt meddelande till depositarien om sin avsikt att inte bli part i fördraget. En signatärs uppsägning av provisorisk tillämpning träder i kraft 60 dagar efter den dag då depositarien tar emot skriftligt meddelande från signatären.

b. Om en signatär avslutar provisorisk tillämpning enligt punkt 3 a, skall signatärens skyldighet enligt punkt 1 att tillämpa del III och V på investeringar som under sådan provisorisk tillämpning görs inom dennes område av investerare från andra signatärer, ändå förbli gällande för dessa investeringar under tjugo år efter den faktiska upphörandedagen, såvida inte annat föreskrivs i punkt 2 c.

c. Punkt 2 b skall inte gälla signatärer förtecknade i bilaga PA. En signatär skall avföras från förteckningen i bilaga PA sedan ansökan om detta överlämnats till depositarien.

4. I avvaktan på att detta fördrag skall träda i kraft skall signatärerna regelbundet mötas i den provisoriska stadgekonferensen vars första möte skall sammankallas av det provisoriska sekretariatet som avses i punkt 5, senast 180 dagar efter det att fördraget öppnats för undertecknande enligt artikel 38.

5. Sekretariatets funktioner skall utföras på interimsbasis av ett provisoriskt sekretariat tills dess att fördraget träder i kraft enligt artikel 44 och ett sekretariat upprättats.

6. Signatärerna skall, i enlighet med bestämmelserna i punkt 1 eller punkt 2 c, beroende på vad som är tillämpligt, bidra till kostnaderna för det provisoriska sekretariatet, som om signatärerna vore fördragsslutande parter enligt artikel 37.3. Alla ändringar i bilaga B som gjorts av signatärerna skall upphöra att gälla när fördraget träder i kraft.

7. En stat eller regional organisation för ekonomisk integration som, innan detta fördrag träder i kraft, ansluter sig till det i enlighet med artikel 41 skall, i avvaktan på fördragets

provisionellt pending the entry into force of the Treaty for such signatory in accordance with Article 44, to the extent that such provisional application is not inconsistent with its laws or regulations.

(3) (a) Any signatory may terminate its provisional application of this Treaty by written notification to the Depositary of its intention not to become a Contracting Party to the Treaty. Termination of provisional application for any signatory shall take effect upon the expiration of 60 days from the date on which such signatory's written notification is received by the Depositary.

(b) In the event that a signatory terminates provisional application under subparagraph (a), the obligation of the signatory under paragraph (1) to apply Parts III and V with respect to any Investments made in its Area during such provisional application by Investors of other signatories shall nevertheless remain in effect with respect to those Investments for twenty years following the effective date of termination, except as otherwise provided in subparagraph (c).

(c) Subparagraph (b) shall not apply to any signatory listed in Annex PA. A signatory shall be removed from the list in Annex PA effective upon delivery to the Depositary of its request therefor.

(4) Pending the entry into force of this Treaty the signatories shall meet periodically in the provisional Charter Conference, the first meeting of which shall be convened by the provisional Secretariat referred to in paragraph (5) not later than 180 days after the opening date for signature of the Treaty as specified in Article 38.

(5) The functions of the Secretariat shall be carried out on an interim basis by a provisional Secretariat until the entry into force of this Treaty pursuant to Article 44 and the establishment of a Secretariat.

(6) The signatories shall, in accordance with and subject to the provisions of paragraph (1) or subparagraph (2)(c) as appropriate, contribute to the costs of the provisional Secretariat as if the signatories were Contracting Parties under Article 37(3). Any modifications made to Annex B by the signatories shall terminate upon the entry into force of this Treaty.

(7) A state or Regional Economic Integration Organization which, prior to this Treaty's entry into force, accedes to the Treaty in accordance with Article 41 shall,

ikraftträdande, ha samma rättigheter och skyldigheter som en signatär har enligt denna artikel.

Artikel 46

Reservationer

Inga reservationer får göras mot fördraget.

Artikel 47

Frånträde

1. En fördragsslutande part kan när som helst, fem år efter den dag då detta fördrag trätt i kraft för den parten, frånträda fördraget genom skriftlig notifikation till depositarien.

2. Varje sådant frånträde träder i kraft ett år efter den dag då depositarien erhållit notifikationen om frånträde, eller vid en senare tidpunkt som kan vara angiven i denna.

3. Bestämmelserna i detta fördrag skall fortsätta att gälla, under en period av 20 år från det att en fördragsslutande parts frånträde trätt i kraft, för investeringar som gjorts i en sådan fördragsslutande parts område av andra fördragsslutande parter investerare liksom för investeringar i andra fördragsslutande parter områden gjorda av en sådan fördragsslutande parts investerare.

4. Alla protokoll, som en fördragsslutande part är part i, upphör att gälla i och med att frånträdet träder i kraft för denna part.

Artikel 48

Bilagornas och beslutens status

Bilagorna till detta fördrag och de beslut som anges i bilaga 2 till slutdokumentet från Europeiska energistadgekonferensen undertecknat i Lissabon den 17 december 1994, är integrerade delar av detta fördrag.

Artikel 49

Depositarie

Republiken Portugals regering skall vara depositarie för detta fördrag.

pending the Treaty's entry into force, have the rights and assume the obligations of a signatory under this Article.

Article 46

Reservations

No reservations may be made to this Treaty.

Article 47

Withdrawal

(1) At any time after five years from the date on which this Treaty has entered into force for a Contracting Party, that Contracting Party may give written notification to the Depositary of its withdrawal from the Treaty.

(2) Any such withdrawal shall take effect upon the expiry of one year after the date of the receipt of the notification by the Depositary, or on such later date as may be specified in the notification of withdrawal.

(3) The provisions of this Treaty shall continue to apply to Investments made in the Area of a Contracting Party by Investors of other Contracting Parties or in the Area of other Contracting Parties by Investors of that Contracting Party as of the date when that Contracting Party's withdrawal from the Treaty takes effect for a period of 20 years from such date.

(4) All Protocols to which a Contracting Party is party shall cease to be in force for that Contracting Party on the effective date of its withdrawal from this Treaty.

Article 48

Status of Annexes and Decisions

The Annexes to this Treaty and the Decisions set out in Annex 2 to the Final Act of the European Energy Charter Conference signed at Lisbon on 17 December 1994 are integral parts of the Treaty.

Article 49

Depositary

The Government of the Portuguese Republic shall be the Depositary of this Treaty.

Artikel 50

Autentiska texter

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta fördrag på engelska, franska, tyska, italienska, ryska och spanska, där varje text har lika giltighet, i ett original som skall deponeras hos republiken Portugals regering.

Article 50

Authentic texts

In witness whereof the undersigned, being duly authorized to that effect, have signed this Treaty in English, French, German, Italian, Russian and Spanish, of which every text is equally authentic, in one original, which will be deposited with the Government of the Portuguese Republic.

BILAGOR TILL ENERGISTADGEFÖRDRAGET

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. *Bilaga EM*
Energimaterial och energiprodukter
(enligt artikel 1.4)
2. *Bilaga NI*
Energimaterial och energiprodukter som inte omfattas av definitionen av "ekonomisk verksamhet inom energisektorn"
(enligt artikel 1.5)
3. *Bilaga TRM*
Anmälan och avveckling (TRIM:s)
(enligt artikel 5.4)
4. *Bilaga N*
Förteckning över fördragsslutande parter som kräver att en transitering skall omfatta minst tre olika områden
(enligt artikel 7.10 a)
5. *Bilaga VC*
Förteckning över fördragsslutande parter som gjort frivilliga, bindande åtaganden enligt artikel 10.3
(enligt artikel 10.6)
6. *Bilaga ID*
Förteckning över fördragsslutande parter som inte tillåter att en investerare på nytt hänskjuter samma tvist till internationell skiljedom i ett senare skede enligt artikel 26
(enligt artikel 26.3 b i)
7. *Bilaga IA*
Förteckning över fördragsslutande parter som inte tillåter att en investerare eller en fördragsslutande part hänskjuter en tvist som gäller sista meningen i artikel 10.1 till internationell skiljedom
(enligt artiklarna 26.3 c och 27.2)
8. *Bilaga P*
Särskild procedur för subnationell tvistlösning
(enligt artikel 27.3 i)
9. *Bilaga G*
Undantag och regler för tillämpning av bestämmelserna i GATT och därtill hörande instrument
(enligt artikel 29.2 a)
10. *Bilaga TFU*
Bestämmelser rörande handelsöverenskommelser mellan stater som varit konstituerande delar av förutvarande Sovjetunionen
(enligt artikel 29.2 b)

ANNEXES TO THE ENERGY CHARTER TREATY

TABLE OF CONTENTS

1. *Annex EM*
Energy materials and products
(In accordance with Article 1(4))
2. *Annex NI*
Non-applicable energy materials and products for definition of "economic activity in the energy sector"
(In accordance with Article 1(5))
3. *Annex TRM*
Notification and phase-out (TRIMs)
(In accordance with Article 5(4))
4. *Annex N*
List of Contracting Parties requiring at least 3 separate areas to be involved in a transit
(In accordance with Article 7(10)(a))
5. *Annex VC*
LIST OF Contracting Parties which have made voluntary binding commitments in respect of Article 10(3)
(In accordance with Article 10(6))
6. *Annex ID*
List of Contracting Parties not allowing an investor to resubmit the same dispute to international arbitration at a later stage under Article 26
(In accordance with Article 26(3)(b)(i))
7. *Annex IA*
List of Contracting Parties not allowing an investor or contracting party to submit a dispute concerning the last sentence of Article 10(1) to international arbitration
(In accordance with Articles 26(3)(c) and 27(2))
8. *Annex P*
Special sub-national dispute procedure
(In accordance with Article 27(3)(i))
9. *Annex G*
Exceptions and rules governing the application of the provisions of the GATT and related instruments
(In accordance with Article 29(2)(a))
10. *Annex TFU*
Provisions regarding trade agreements between states which were constituent parts of the former union of Soviet Socialist Republics
(In accordance with Article 29(2)(b))

<p>11. <i>Bilaga D</i>
Interimsbestämmelser rörande lösning av handels-
tvister
(enligt artikel 29.7)</p> <p>12. <i>Bilaga B</i>
System för fördelning av kostnader föranledda av
stadgan
(enligt artikel 37.3).</p> <p>13. <i>Bilaga PA</i>
Förteckning över signatärer som inte godkänner
skyldighet att provisoriskt tillämpa artikel 45.3 b

(enligt artikel 45.3 c)</p> <p>14. <i>Bilaga T</i>
De fördragsslutande parternas övergångsåtgärder
(enligt artikel 32.1)</p> | <p>11. <i>Annex D</i>
Interim provisions for trade dispute settlement

(In accordance with Article 29(7))</p> <p>12. <i>Annex B</i>
Formula for allocating charter costs

(In accordance with Article 37(3))</p> <p>13. <i>Annex PA</i>
List of signatories which do not accept the
provisional application obligation of Article
45(3)(b)
(In accordance with Article 45(3)(c))</p> <p>14. <i>Annex T</i>
Contracting Parties transitional measures
(In accordance with Article 32(1))</p> |
|---|---|

1. Bilaga EM

ENERGIMATERIAL OCH ENERGIPRODUKTER

(enligt artikel 1.4)

Kärnenergi

- 26.12 Uran- och toriummalmer och koncentrat
- 26.12.10 Uranmalm och koncentrat
- 26.12.20 Toriummalmer och koncentrat
- 28.44 Radioaktiva kemiska grundämnen och radioaktiva isotoper (inbegripet klyvbara och fertila kemiska grundämnen och isotoper) och föreningar av dessa, blandningar och återstoder som innehåller dessa produkter
- 28.44.10 Naturligt uran och föreningar som innehåller detta
- 28.44.20 Uran som berikats med U235 och dess föreningar, plutonium och dess föreningar
- 28.44.30 Uran med sänkt innehåll av U235 och dess föreningar, torium och dess föreningar
- 28.44.40 Radioaktiva grundämnen och isotoper och radioaktiva föreningar med undantag för 28.44.10, 28.44.20 eller 28.44.30
- 28.44.50 Använda (bestrålade) bränsleelement (stavar) från kärnreaktorer
- 28.45.10 Tungt vatten (deuteriumoxid)

Kol, naturgas, olja och oljeprodukter, elenergi

- 27.01 Stenkol, briketter och liknande fasta bränslen framställda av stenkol
- 27.02 Brunkol, även agglomererad, dock inte gagat (jet)
- 27.03 Torv (inbegripet torvströ), även agglomererad
- 27.04 Koks (inbegripet lågtemperaturkoks) av stenkol, brunkol eller torv, även agglomererad; retortkol
- 27.05 Kolgas, vattengas, generatorgas och liknande gaser, andra än petroleumgaser och andra gasformiga kolväten
- 27.06 Stenkols-, brunkols- och torvtjära samt andra mineraltjäror, även separerade eller delvis destillerade (toppade), inbegripet s.k. preparerad tjära
- 27.07 Oljor och andra produkter erhållna genom destillation av högtemperaturtjära från stenkol; liknande produkter i vilka vikten av de aromatiska beståndsdelarna överstiger vikten av de ickearomatiska beståndsdelarna (t.ex. bensol, toluen, xylon, naftalen, andra aromatiska kolväteblandningar, fenoler, kreosotoljor och andra)
- 27.08 Stenkolstjärbeck och annat mineraltjärbeck samt koks av sådant beck
- 27.09 Råolja erhållen ur petroleum eller ur bituminösa mineral
- 27.10 Oljor erhållna ur petroleum eller ur bituminösa mineral, andra än råolja
- 27.11 Petroleumgaser och andra gasformiga kolväten:
 - Flytande:
 - naturgas
 - propan
 - butan
 - etylen, propylen, botulen och butadien (27.11.14)
 - övriga
 - Gasformiga:
 - naturgas
 - övriga

1. *Annex EM***ENERGY MATERIALS AND PRODUCTS**

(In accordance with Article 1(4))

Nuclear energy

- 26.12 Uranium or thorium ores and concentrates.
- 26.12.10 Uranium ores and concentrates.
- 26.12.20 Thorium ores and concentrates.
- 28.44 Radioactive chemical elements and radioactive isotopes (including the fissile or fertile chemical elements and isotopes) and their compounds; mixtures and residues containing these products.
- 28.44.10 Natural uranium and its compounds.
- 28.44.20 Uranium enriched in U235 and its compounds; plutonium and its compounds.
- 28.44.30 Uranium depleted in U235 and its compounds; thorium and its compounds.
- 28.44.40 Radioactive elements and isotopes and radioactive compounds other than 28.44.10, 28.44.20 or 28.44.30.
- 28.44.50 Spent (irradiated) fuel elements (cartridges) of nuclear reactors.
- 28.45.10 Heavy water (deuterium oxide).

Coal, Natural Gas, Petroleum and Petroleum Products, Electrical Energy

- 27.01 Coal, briquettes, ovoids and similar solid fuels manufactured from coal.
- 27.02 Lignite, whether or not agglomerated excluding jet.
- 27.03 Peat (including peat litter), whether or not agglomerated.
- 27.04 Coke and semi-coke of coal, of lignite or of peat, whether or not agglomerated; retort carbon.
- 27.05 Coal gas, water gas, producer gas and similar gases, other than petroleum gases and other gaseous hydrocarbons.
- 27.06 Tar distilled from coal, from lignite or from peat, and other mineral tars, whether or not dehydrated or partially distilled, including reconstituted tars.
- 27.07 Oils and other products of the distillation of high temperature coal tar; similar products in which the weight of the aromatic constituents exceeds that of the non-aromatic constituents (e.g., benzole, toluole, xylole, naphtalene, other aromatic hydrocarbon mixtures, phenols, creosote oils and others).
- 27.08 Pitch and pitch coke, obtained from coal tar or from other mineral tars.
- 27.09 Petroleum oils and oils obtained from bituminous minerals, crude.
- 27.10 Petroleum oils and oils obtained from bituminous minerals, other than crude.
- 27.11 Petroleum gases and other gaseous hydrocarbons
 - Liquified:
 - natural gas
 - propane
 - butanes
 - ethylene, propylene, butylene and butadiene (27.11.14)
 - other
 - In gaseous state:
 - natural gas
 - other

- 27.13 Petroleumkoks, petroleumbitumen (asfalt) och andra återstoder från oljor erhållna ur petroleum eller ur bituminösa mineral
- 27.14 Naturlig bitumen och naturasfalt; bituminösa skiffrar och oljeskiffrar samt naturlig bitumenhaltig sand; asfaltit och asfaltsten
- 27.15 Bituminösa blandningar baserade på naturasfalt, naturlig bitumen, petroleumbitumen, mineraltjära eller mineraltjärbeck (t.ex. asfaltmastix, "cut backs")
- 27.16 Elenergi

Annan energi

- 44.01.10 Brännved i form av stockar, kubbar, vedträn, kvistar, risknippen eller liknande
- 44.02 Träkol (inbegripet kol från skal eller nötskal), även agglomerat.

- 27.13 Petroleum coke, petroleum bitumen and other residues of petroleum oils or of oils obtained from bituminous minerals.
- 27.14 Bitumen and asphalt, natural; bituminous or oil shale and tar sands; asphaltites and asphaltic rocks.
- 27.15 Bituminous mixtures based on natural asphalt, on natural bitumen, on petroleum bitumen, on mineral tar or on mineral tar pitch (e.g., bituminous mastics, cut-backs).
- 27.16 Electrical energy.

Other Energy

- 44.01.10 Fuel wood, in logs, in billets, in twigs, in faggots or in similar forms.
- 44.02 Charcoal (including charcoal from shells or nuts), whether or not agglomerated.

*2. Bilaga NI***ENERGIMATERIAL OCH ENERGIPRODUKTER SOM INTE OMFATTAS AV
DEFINITIONEN AV "EKONOMISK VERKSAMHET INOM ENERGISEKTORN"**

(enligt artikel 1.5)

27.07	Oljor och andra produkter erhållna genom destillation av högttemperaturtjära från stenkol; liknande produkter i vilka vikten av de aromatiska beståndsdelarna överstiger vikten av de ickearomatiska beståndsdelarna (t.ex. bensol, toluen, xylon, naftalen, andra aromatiska kolväteblandningar, fenoler, kreosotoljor och andra)
44.01.10	Brännved i form av stockar, kubbar, vedträn, kvistar, risknippen eller liknande
44.02	Träkol (inbegripet kol från skal eller nötskal), även agglomerat

*2. Annex NI***NON-APPLICABLE ENERGY MATERIALS AND PRODUCTS FOR DEFINITION OF
"ECONOMIC ACTIVITY IN THE ENERGY SECTOR"**

(In accordance with Article 1(5))

27.07	Oils and other products of the distillation of high temperature coal tar; similar products in which the weight of the aromatic constituents exceeds that of the non-aromatic constituents (e.g., benzole, toluole, xylole, naphthalene, other aromatic hydrocarbon mixtures, phenols, creosote oils and others).
44.01.10	Fuel wood, in logs, in billets, in twigs, in faggots or in similar forms.
44.02	Charcoal (including charcoal from shells or nuts), whether or not agglomerated.

3. Bilaga TRM

ANMÄLAN OCH AVVECKLING (TRIM:s)

(enligt artikel 5.4)

1. Alla fördragsslutande parter skall till sekretariatet anmäla alla handelsrelaterade investeringsåtgärder som de tillämpar som inte står i överensstämmelse med bestämmelserna i artikel 5 inom

a) 90 dagar efter det att detta fördrag trätt i kraft, om parten är part i GATT, eller

b) 12 månader efter det att detta fördrag trätt i kraft, om parten inte är part i GATT.

Handelsrelaterade investeringsåtgärder som har allmän eller särskild tillämpning skall anmälas med uppgifter om deras huvuddrag.

2. Om det rör sig om handelsrelaterade investeringsåtgärder som tillämpas med stöd av diskretionärt bemyndigande, skall varje enskild tillämpning anmälas. Information som skulle kunna skada enskilda företags legitima affärsintressen behöver inte lämnas.

3. Alla fördragsslutande parter skall avskaffa alla handelsrelaterade investeringsåtgärder som anmälts enligt punkt 1 inom

a) två år från den dag då detta fördrag träder i kraft för en part som är part i GATT, eller

b) tre år från den dag då detta fördrag träder i kraft, om parten inte är part i GATT.

4. Under den tid som gäller enligt punkt 3 skall parterna inte ändra villkoren för någon handelsrelaterad investeringsåtgärd som de anmält enligt punkt 1 i förhållande till de villkor som gällde den dag då detta fördrag trädde i kraft, på sådant sätt att graden av oförenlighet med bestämmelserna i artikel 5 i fördraget ökar.

5. Trots vad som sagts i punkt 4 får en fördragsslutande part, för att inte missgynna etablerade företag som är föremål för handelsrelaterade investeringsåtgärder som anmälts enligt punkt 1, under avvecklingspe-

3. Annex TRM

NOTIFICATION AND PHASE-OUT (TRIMs)

(In accordance with Article 5(4))

(1) Each Contracting Party shall notify to the Secretariat all trade-related investment measures which it applies that are not in conformity with the provisions of Article 5, within:

(a) 90 days after the entry into force of this Treaty if the Contracting Party is a party to the GATT; or

(b) 12 months after the entry into force of this Treaty if the Contracting Party is not a party to the GATT.

Such trade-related investment measures of general or specific application shall be notified along with their principal features.

(2) In the case of trade-related investment measures applied under discretionary authority, each specific application shall be notified. Information that would prejudice the legitimate commercial interests of particular enterprises need not be disclosed.

(3) Each Contracting Party shall eliminate all trade-related investment measures which are notified under paragraph (1) within:

(a) two years from the date of entry into force of this Treaty if the Contracting Party is a party to the GATT; or

(b) three years from the date of entry into force of this Treaty if the Contracting Party is not a party to the GATT.

(4) During the applicable period referred to in paragraph (3) a Contracting Party shall not modify the terms of any trade-related investment measure which it notifies under paragraph (1) from those prevailing at the date of entry into force of this Treaty so as to increase the degree of inconsistency with the provisions of Article 5 of this Treaty.

(5) Notwithstanding the provisions of paragraph (4), a Contracting Party, in order not to disadvantage established enterprises which are subject to a trade-related investment measure notified under paragraph (1), may

rioden tillämpa samma handelsrelaterade investeringsåtgärder på en ny investering när

a) produkterna av en sådan investering är av samma slag som de etablerade företagens produkter och

b) denna tillämpning är nödvändig för att undvika att snedvrida konkurrensförhållandena mellan den nya investeringen och de etablerade företagen.

Varje handelsrelaterad investeringsåtgärd som på detta sätt tillämpas på en ny investering skall anmälas till sekretariatet. Villkoren i sådana handelsrelaterade investeringsåtgärder skall ha samma konkurrenspåverkande effekt som de som gäller för de etablerade företagen och de skall upphöra vid samma tidpunkt.

6. När en stat eller regional organisation för ekonomisk integration tillträder detta fördrag sedan det trätt i kraft skall

a) anmälan enligt punkterna 1 och 2 göras den senaste dag som gäller enligt punkt 1, eller den dag då anslutningsinstrumentet deponeras och

b) slutet av avvecklingsperioden inte inträffa efter sista tillämpliga datum enligt punkt 3, eller efter den dag då fördraget träder i kraft för staten eller den regionala organisationen i fråga.

apply during the phase-out period the same trade-related investment measure to a new Investment where:

(a) the products of such Investment are like products to those of the established enterprises; and

(b) such application is necessary to avoid distorting the conditions of competition between the new Investment and the established enterprises.

Any trade-related investment measure so applied to a new Investment shall be notified to the Secretariat. The terms of such a trade-related investment measure shall be equivalent in their competitive effect to those applicable to the established enterprises, and it shall be terminated at the same time.

(6) Where a state or Regional Economic Integration Organization accedes to this Treaty after the Treaty has entered into force:

(a) the notification referred to in paragraphs (1) and (2) shall be made by the later of the applicable date in paragraph (1) or the date of deposit of the instrument of accession; and

(b) the end of the phase-out period shall be the later of the applicable date in paragraph (3) or the date on which the Treaty enters into force for that state or Regional Economic Integration Organization.

4. *Bilaga N*

**FÖRTECKNING ÖVER FÖRDRAGS-
SLUTANDE PARTER SOM KRÄVER
ATT EN TRANSITERING SKALL
OMFATTA MINST TRE OLIKA
OMRÅDEN**

(enligt artikel 7.10 a)

1. Canada och Amerikas förenta stater

4. *Annex N*

**LIST OF CONTRACTING PARTIES
REQUIRING AT LEAST 3 SEPARATE
AREAS TO BE INVOLVED
IN A TRANSIT**

(In accordance with Article 7(10)(a))

1. Canada and United States of America

*5. Bilaga VC***FÖRTECKNING ÖVER FÖRDRAGS-
SLUTANDE PARTER SOM GJORT
FRIVILLIGA BINDANDE ÅTAGANDEN
ENLIGT ARTIKEL 10.3**

(enligt artikel 10.6)

*5. Annex VC***LIST OF CONTRACTING PARTIES
WHICH HAVE MADE VOLUNTARY
BINDING COMMITMENTS
IN RESPECT OF ARTICLE 10(3)**

(In accordance with Article 10(6))

6. Bilaga ID

**FÖRTECKNING ÖVER FÖRDRAGS-
SLUTANDE PARTER SOM INTE
TILLÅTER ATT EN INVESTERARE PÅ
NYTT HÄNSKJUTER SAMMA TVIST
TILL INTERNATIONELL SKILJEDOM
I ETT SENARE SKEDE ENLIGT
ARTIKEL 26**

(enligt artikel 26.3 b i)

1. Australien
2. Azerbajdzjan
3. Bulgarien
4. Canada
5. Kroatien
6. Cypern
7. Tjeckien
8. Europeiska gemenskaperna
9. Finland
10. Grekland
11. Ungern
12. Irland
13. Italien
14. Japan
15. Kazakstan
16. Norge
17. Polen
18. Portugal
19. Rumänien
20. Ryssland
21. Slovenien
22. Spanien
23. Sverige
24. Amerikas förenta stater

6. Annex ID

**LIST OF CONTRACTING PARTIES
NOT ALLOWING AN INVESTOR
TO RESUBMIT THE SAME DISPUTE
TO INTERNATIONAL ARBITRATION
AT A LATER STAGE UNDER
ARTICLE 26**

(In accordance with Article 26(3)(b)(i))

1. Australia
2. Azerbaijan
3. Bulgaria
4. Canada
5. Croatia
6. Cyprus
7. The Czech Republic
8. European Communities
9. Finland
10. Greece
11. Hungary
12. Ireland
13. Italy
14. Japan
15. Kazakhstan
16. Norway
17. Poland
18. Portugal
19. Romania
20. The Russian Federation
21. Slovenia
22. Spain
23. Sweden
24. United States of America

7. Bilaga IA

**FÖRTECKNING ÖVER FÖRDRAGS-
SLUTANDE PARTER SOM INTE
TILLÅTER ATT EN INVESTERARE
ELLER EN FÖRDRAGSSLUTANDE
PART HÄNSKJUTER EN TVIST
RÖRANDE DEN SISTA MENINGEN
I ARTIKEL 10.1 TILL
INTERNATIONELL SKILJEDOM**

(enligt artiklarna 26.3 c och 27.2)

1. Australien
2. Canada
3. Ungern
4. Norge

7. Annex IA

**LIST OF CONTRACTING PARTIES
NOT ALLOWING AN INVESTOR OR
CONTRACTING PARTY TO SUBMIT A
DISPUTE CONCERNING THE LAST
SENTENCE OF ARTICLE 10(1)
TO INTERNATIONAL ARBITRATION**

(In accordance with Articles 26(3)(c)
and 27(2))

1. Australia
2. Canada
3. Hungary
4. Norway

8. *Bilaga P***SÄRSKILD PROCEDUR FÖR
SUBNATIONELL TVISTLÖSNING**

(enligt artikel 27.3 i)

DEL I

1. Canada
2. Australien

DEL II

1. Om domstolen i sin skiljedom finner att en åtgärd vidtagen av en regional eller lokal regering eller myndighet i en fördragsslutande part (i det följande kallad *ansvarig part*) inte står i överensstämmelse med en bestämmelse i detta fördrag, skall ansvarig part vidta sådana rimliga åtgärder som står till dess förfogande för att säkerställa att fördraget uppfylls med hänsyn till åtgärden i fråga.

2. Ansvarig part skall inom 30 dagar från den dag då beslutet fattas, tillställa sekretariatet skriftlig underrättelse om sina avsikter att säkerställa att fördraget uppfylls med hänsyn till åtgärden. Sekretariatet skall lägga fram anmälan till stadgekonferensen vid tidigast möjliga tillfälle och senast vid konferensens första möte efter mottagandet av underrättelsen. Om det inte är praktiskt möjligt att omedelbart uppfylla fördraget, skall ansvarig part ges rimlig tid för att åstadkomma detta. Den rimliga tidsperioden skall avtalas mellan båda parter i tvisten. Om en sådan överenskommelse inte skulle nås, skall ansvarig part föreslå en rimlig period för stadgekonferensens godkännande.

3. Om ansvarig part misslyckas med att inom den rimliga tiden säkerställa att åtgärden uppfyller fördraget, skall denne på begäran av den andra fördragsslutande parten som är part i tvisten (i det följande kallad *drabbad part*) sträva efter att komma överens med drabbad part om lämplig ersättning som en ömsesidigt tillfredsställande lösning på tvisten.

8. *Annex P***SPECIAL SUB-NATIONAL DISPUTE
PROCEDURE**

(In accordance with Article 27(3)(i))

PART I

1. Canada
2. Australia

PART II

(1) Where, in making an award, the tribunal finds that a measure of a regional or local government or authority of a Contracting Party (hereinafter referred to as the "Responsible Party") is not in conformity with a provision of this Treaty, the Responsible Party shall take such reasonable measures as may be available to it to ensure observance of the Treaty in respect of the measure.

(2) The Responsible Party shall, within 30 days from the date the award is made, provide to the Secretariat written notice of its intentions as to ensuring observance of the Treaty in respect of the measure. The Secretariat shall present the notification to the Charter Conference at the earliest practicable opportunity, and no later than the meeting of the Charter Conference following receipt of the notice. If it is impracticable to ensure observance immediately, the Responsible Party shall have a reasonable period of time in which to do so. The reasonable period of time shall be agreed by both parties to the dispute. In the event that such agreement is not reached, the Responsible Party shall propose a reasonable period for approval by the Charter Conference.

(3) Where the Responsible Party fails, within the reasonable period of time, to ensure observance in respect of the measure, it shall at the request of the other Contracting Party party to the dispute (hereinafter referred to as the "Injured Party") endeavour to agree with the Injured Party on appropriate compensation as a mutually satisfactory resolution of the dispute.

4. Om överenskommelse om en tillfredsställande ersättning inte kunnat nås inom 20 dagar från drabbad parts begäran, får denne, med stadgekonferensens medgivande, upphäva delar av sina skyldigheter gentemot ansvarig part enligt fördraget, i en omfattning som drabbad part anser motsvarar de rättigheter denne själv förvägrats genom åtgärden i fråga, intill dess att parterna nått en överenskommelse om en lösning av tvisten, eller tills dess att den felaktiga åtgärden bringats i överensstämmelse med fördraget.

5. Vid överväganden om vilka åtaganden som skall upphävas, skall drabbad part tillämpa följande principer och tillvägagångssätt:

a) Drabbad part skall först söka upphäva skyldigheter som gäller den del av fördraget som domstolen förklarat att åtgärden brutit mot.

b) Om drabbad part anser att det inte är genomförbart eller effektivt att upphäva skyldigheter som gäller samma del av fördraget, får denne ansöka om att upphäva skyldigheter enligt andra delar av fördraget. Om drabbad part beslutar söka stadgekonferensens tillstånd att upphäva skyldigheter enligt denna punkt, skall skälen till detta anges i ansökan.

6. Efter skriftlig begäran från ansvarig part, överlämnad till drabbad part och till ordföranden i den skiljedomstol som fattade beslutet, skall domstolen avgöra om de skyldigheter som upphävts av drabbad part ligger på en oskälig nivå och, om så är fallet, i vilken utsträckning. Om domstolen inte kan rekonstrueras, skall sådant beslut fattas av en eller flera skiljedomare utsedda av generalsekreteraren. Beslut enligt denna punkt skall fattas inom 60 dagar från begäran hos domstolen eller från generalsekreterarens utnämning av skiljedomare. Skyldigheterna får inte upphävas så länge beslut inte fattats. Besluten skall vara slutliga och bindande.

7. Vid upphävande av skyldigheter gentemot en ansvarig part skall en drabbad part på alla sätt söka undvika att skada andra fördragsslutande parter rättigheter enligt fördraget.

(4) If no satisfactory compensation has been agreed within 20 days of the request of the Injured Party, the Injured Party may with the authorization of the Charter Conference suspend such of its obligations to the Responsible Party under the Treaty as it considers equivalent to those denied by the measure in question, until such time as the Contracting Parties have reached agreement on a resolution of their dispute or the non-conforming measure has been brought into conformity with the Treaty.

(5) In considering what obligations to suspend, the Injured Party shall apply the following principles and procedures:

(a) The Injured Party should first seek to suspend obligations with respect to the same Part of the Treaty as that in which the tribunal has found a violation.

(b) If the Injured Party considers that it is not practicable or effective to suspend obligations with respect to the same Part of the Treaty, it may seek to suspend obligations in other Parts of the Treaty. If the Injured Party decides to request authorization to suspend obligations under this subparagraph, it shall state the reasons therefor in its request to the Charter Conference for authorization.

(6) On written request of the Responsible Party, delivered to the Injured Party and to the President of the tribunal that rendered the award, the tribunal shall determine whether the level of obligations suspended by the Injured Party is excessive, and if so, to what extent. If the tribunal cannot be reconstituted, such determination shall be made by one or more arbitrators appointed by the Secretary-General. Determinations pursuant to this paragraph shall be completed within 60 days of the request to the tribunal or the appointment by the Secretary-General. Obligations shall not be suspended pending the determination, which shall be final and binding.

(7) In suspending any obligations to a Responsible Party, an Injured Party shall make every effort not to affect adversely the rights under the Treaty of any other Contracting Party.

9. Bilaga G

**UNDANTAG OCH REGLER FÖR
TILLÄMPNING AV
BESTÄMMELSERNA I GATT OCH
DÄRTILL HÖRANDE INSTRUMENT**

(enligt artikel 29.2 a)

1. Följande bestämmelser i GATT 1947 och därtill hörande instrument skall inte tillämpas i samband med artikel 29.2 a:

a) Allmänna tull- och handelsavtalet

II	Listor över medgivanden (och listorna till GATT-avtalet)
IV	Särskilda bestämmelser angående kinematografiska filmer
XV	Anordningar på valutaområdet
XVIII	Statlig hjälp till ekonomisk utveckling
XXII	Samråd
XXIII	Upphävande eller minskning av förmåner
XXV	Gemensamma åtgärder av de avtalsslutande parterna
XXVI	Godtagande, Ikraftträdande och registrering
XXVII	Innehållande eller frånträdande av medgivanden
XXVIII	Ändringar i listor
XXVIIIbis	Tullförhandlingar
XXIX	Förhållandet mellan detta avtal och Havannastadgan
XXX	Ändringar
XXXI	Frånträdande
XXXII	Avtalsslutande parter
XXXIII	Anslutning
XXXV	Undantag från tillämpningen av avtalet mellan vissa avtalsslutande parter
XXXVI	Principer och syften
XXXVII	Åtaganden
XXXVIII	Gemensamma åtgärder
Bilaga H	Avseende artikel XXVI
Bilaga I	Anteckningar och tillägsbestämmelser (rörande ovanstående artiklar i GATT)

9. Annex G

**EXCEPTIONS AND RULES
GOVERNING THE APPLICATION
OF THE PROVISIONS OF THE GATT
AND RELATED INSTRUMENTS**

(In accordance with Article 29(2)(a))

(1) The following provisions of GATT 1947 and Related Instruments shall not be applicable under Article 29(2)(a):

(a) General Agreement on Tariffs and Trade

II	Schedules of Concessions (and the Schedules to the General Agreement on Tariffs and Trade)
IV	Special Provisions relating to Cinematographic Films
XV	Exchange Arrangements
XVIII	Governmental Assistance to Economic Development
XXII	Consultation
XXIII	Nullification or Impairment
XXV	Joint Action by the Contracting Parties
XXVI	Acceptance, Entry into Force and Registration
XXVII	Withholding or Withdrawal of Concessions
XXVIII	Modification of Schedules
XXVIIIbis	Tariff Negotiations
XXIX	The relation of this Agreement to the Havana Charter
XXX	Amendments
XXXI	Withdrawal
XXXII	Contracting Parties
XXXIII	Accession
XXXV	Non-application of the Agreement between particular Contracting Parties
XXXVI	Principles and Objectives
XXXVII	Commitments
XXXVIII	Joint Action
Annex H	Relating to Article XXVI
Annex I	Notes and Supplementary Provisions (related to above GATT articles)

Skyddsåtgärder för utvecklingsändamål
Överenskommelse om anmälan, samråd, tvist-
lösning och övervakning

Safeguard Action for Development Purposes
Understanding Regarding Notification, Con-
sultation, Dispute Settlement and Surveil-
lance.

b) Till GATT hörande instrument

(b) Related Instruments

i. *Överenskommelse rörande tekniska han-
delshinder (kod för standarder)*

(i) *Agreement on Technical Barriers to
Trade (Standards Code)*

Ingress (punkterna 1, 8 och 9)
1.3. Allmänna bestämmelser
2.6.4. Centrala regeringsorgans förberedel-
ser för, samt antagande och tillämp-
ning av tekniska regler och standar-
der
10.6. Information om tekniska förordning-
ar, standarder och certifieringssystem
11 Tekniskt bistånd till andra parter
12 Särskild och differentierad behand-
ling av utvecklingsländer
13 Kommittén för tekniska handelshin-
der
14 Konsultationer och biläggande av
tvister
15 Slutbestämmelser (förutom 15.5 och
15.13)
Bilaga 2 Tekniska expertgrupper
Bilaga 3 Paneler

Preamble (paragraphs 1, 8, 9)
1.3. General provisions
2.6.4. Preparation, adoption and application
of technical regulations and standards
by central government bodies
10.6. Information about technical regula-
tions, standards and certification sys-
tems
11 Technical assistance to other Parties
12 Special and differential treatment of
developing countries
13 The Committee on Technical Barri-
ers to Trade
14 Consultation and dispute settlement
15 Final provisions (other than 15.5 and
15.13)
Annex 2 Technical Expert Groups
Annex 3 Panels

ii. *Överenskommelse om statlig upphand-
ling*

(ii) *Agreement on Government Procure-
ment*

iii. *Överenskommelse om tolkning och
tillämpning av artiklarna VI, XVI och
XXIII (subventioner och utjämningsåt-
gärder)*

(iii) *Agreement on Interpretation and Ap-
plication of Articles VI, XVI and XXIII
(Subsidies and Countervailing Mea-
sures)*

10 Exportsubventioner för vissa råvaror
12 Konsultationer
13 Förlikning, biläggande av tvister och
bemyndigade motåtgärder
14 Utvecklingsländer
16 Kommittén för subventioner och ut-
jämningsåtgärder
17 Förlikning
18 Biläggande av tvister
19.2. Godkännande och anslutning
19.4. Ikraftträdande
19.5.a Nationell lagstiftning
19.6. Översyn
19.7. Ändringar
19.8. Frånträdande

10 Export subsidies on certain primary
products
12 Consultations
13 Conciliation, dispute settlement and
authorized counter measures
14 Developing countries
16 Committee on Subsidies and Coun-
tervailing Measures
17 Conciliation
18 Dispute settlement
19.2. Acceptance and accession
19.4. Entry into force
19.5(a) National legislation
19.6. Review
19.7. Amendments
19.8. Withdrawal

19.9.	Undantag från tillämpningen av denna överenskommelse mellan vissa signatärer	19.9.	Non-application of this Agreement between particular signatories
19.11.	Sekretariat	19.11.	Secretariat
19.12.	Deposition	19.12.	Deposit
19.13.	Registrering	19.13.	Registration
iv. <i>Överenskommelse om tillämpning av artikel VII (tullvärdeberäkning)</i>		(iv) <i>Agreement on Implementation of Article VII (Customs Valuation)</i>	
1.2. b iv	Transaktionsvärde	1.2(b)(iv)	Transaction value
11.1.	Beslut om tullvärde	11.1.	Determination of customs value
14	Tillämpning av bilagor (andra meningen)	14	Application of Annexes (second sentence)
18	Institutioner (kommittén för tullvärdering)	18	Institutions (Committee on Customs Valuation)
19	Konsultationer	19	Consultation
20	Biläggande av tvister	20	Dispute settlement
21	Särskild och differentierad behandling av utvecklingsländer	21	Special and differential treatment of developing countries
22	Godkännande och anslutning	22	Acceptance and accession
24	Ikraftträdande	24	Entry into force
25.1.	Nationell lagstiftning	25.1.	National legislation
26	Översyn	26	Review
27	Ändringar	27	Amendments
28	Frånträdande	28	Withdrawal
29	Sekretariat	29	Secretariat
30	Deposition	30	Deposit
31	Registrering	31	Registration
Bilaga II Teknisk kommitté för tullvärdering		Annex II Technical Committee on Customs Valuation	
Bilaga III Ad hoc-paneler		Annex III Ad Hoc Panels	
Protokoll till överenskommelse om tillämpning av artikel VII (utom 1.7 och 1.8, med nödvändig anpassning av terminologi)		Protocol to the Agreement on Implementation of Article VII (except I.7 and I.8; with necessary conforming introductory language)	
v. <i>Överenskommelse om importlicensprocedurer</i>		(v) <i>Agreement on Import Licensing Procedures</i>	
1.4.	Allmänna bestämmelser (sista meningen)	1.4.	General provisions (last sentence)
2.2.	Automatisk importlicensiering (footnot 2)	2.2.	Automatic import licensing (footnote 2)
4	Institutioner, konsultationer och biläggande av tvister	4	Institutions, consultation and dispute settlement
5	Slutbestämmelser (utom punkt 2)	5	Final provisions (except paragraph 2)
vi. <i>Överenskommelse om tillämpning av artikel VI (antidumpningskod)</i>		(vi) <i>Agreement on Implementation of Article VI (Antidumping Code)</i>	
13	Utvecklingsländer	13	Developing Countries
14	Kommittén för antidumpningsåtgärder	14	Committee on Anti-Dumping Practices
15	Konsultationer, förlikning och biläggande av tvister	15	Consultation, Conciliation and Dispute Settlement
16	Slutbestämmelser (utom punkterna 1 och 3).	16	Final Provisions (except paragraphs 1 and 3)

- vii. *Internationella nötköttsavtalet* (vii) *Arrangement Regarding Bovine Meat*
- viii. *Internationella mejerivaruvtalet* (viii) *International Dairy Arrangement*
- ix. *Överenskommelse om handel med civila flygplan* (ix) *Agreement on Trade in Civil Aircraft*
- x. *Förklaring om handelsåtgärder för betalningsbalansändamål* (x) *Declaration on Trade Measures Taken for Balance-of-Payments Purposes.*
- c) **Alla andra bestämmelser i GATT eller därtill hörande instrument som gäller:** (c) **All other provisions in the GATT or Related Instruments which relate to:**
- i. regeringsbistånd för ekonomisk utveckling och behandling av utvecklingsländer, med undantag för punkterna 1 och 4 i beslut den 28 november 1979 (L/4903) om differentierad och förmånligare behandling, ömsesidighet och ökad medverkan för utvecklingsländerna (i) governmental assistance to economic development and the treatment of developing countries, except for paragraphs (1) to (4) of the Decision of 28 November 1979 (L/4903) on Differential and more Favourable Treatment, Reciprocity and Fuller Participation of Developing Countries;
- ii. upprättande av expertkommittéer och andra underordnade organ samt deras drift (ii) the establishment or operation of specialist committees and other subsidiary institutions;
- iii. undertecknande, anslutning, ikraftträdande, frånträdande, deposition och registrering. (iii) signature, accession, entry into force, withdrawal, deposit and registration.
- d) **Alla överenskommelser, avtal, beslut, tolkningar eller andra gemensamma åtgärder enligt bestämmelserna i momenten a till c.** (d) **All agreements, arrangements, decisions, understandings or other joint action pursuant to the provisions listed in subparagraphs (a) to (c).**
2. De fördragsslutande parterna skall, så långt det är praktiskt möjligt inom ramen för andra bestämmelser i detta fördrag, tillämpa bestämmelserna i förklaringen om handelsåtgärder för betalningsbalansändamål på åtgärder som vidtas av fördragsslutande parter som inte är parter i GATT. (2) Contracting Parties shall apply the provisions of the "Declaration on Trade Measures Taken for Balance-of-Payments Purposes" to measures taken by those Contracting Parties which are not parties to the GATT, to the extent practicable in the context of the other provisions of this Treaty.
3. När det gäller anmälningar som krävs i de bestämmelser som skall tillämpas enligt artikel 29.2 a: (3) With respect to notifications required by the provisions made applicable by Article 29(2)(a):
- a) De fördragsslutande parter som inte är parter i GATT eller därtill hörande instrument skall rikta sina anmälningar till sekretariatet. Sekretariatet skall sända kopior av anmälningarna till alla fördragsslutande parter. Anmälningar till sekretariatet skall utformas på ett av de för detta avtal giltiga språken. Bilagorna får dock vara på endast den fördragsslutande partens eget språk. (a) Contracting Parties which are not parties to the GATT or a Related Instrument shall make their notifications to the Secretariat. The Secretariat shall circulate copies of the notifications to all Contracting Parties. Notifications to the Secretariat shall be in one of the authentic languages of this Treaty. The accompanying documents may be solely in the language of the Contracting Party;
- b) Dessa krav skall inte gälla fördragsslutande parter i detta avtal som också är parter i GATT och därtill hörande instrument, som innehåller sina egna anmälningsskrav. (b) such requirements shall not apply to Contracting Parties to this Treaty which are also parties to the GATT and Related Instruments, which contain their own notification requirements.

4. Handel med nukleärt material får regleras genom avtal till vilka hänvisning gjorts i de förklaringar rörande denna punkt som ingår i Europeiska energistadgekonferensens slutakt.

(4) Trade in nuclear materials may be governed by agreements referred to in the Declarations related to this paragraph contained in the Final Act of the European Energy Charter Conference.

10. Bilaga TFU

**BESTÄMMELSER OM HANDELS-
AVTAL MELLAN STATER SOM VARIT
KONSTITUERANDE DELAR AV
FÖRUTVARANDE SOVJETUNIONEN**

(enligt artikel 29.2 b)

1. Överenskommelser som avses i artikel 29.2 b skall skriftligt anmälas till sekretariatet av parterna i sådana överenskommelser, eller på deras vägnar, som undertecknar eller tillträder detta fördrag:

a) när det gäller en överenskommelse som är i kraft tre månader efter den dag då den första av dess parter undertecknar eller deponerar sitt anslutningsinstrument till fördraget, senast sex månader efter dagen för undertecknande eller deposition, och

b) när det gäller en överenskommelse som träder i kraft efter den dag som avses i moment a, så lång tid före ikraftträdandet att andra stater eller regionala organisationer för ekonomisk integration som har undertecknat eller anslutit sig till fördraget (i det följande kallade *berörda parter*) har rimliga möjligheter att granska överenskommelsen och göra framställningar om den till dess parter och till stadgekonferensen, innan överenskommelsen träder i kraft.

2. Anmälan skall innehålla:

a) kopior av överenskommelsens originaltext på alla de språk på vilka den har undertecknats,

b) en beskrivning av de energimaterial och energiprodukter överenskommelsen gäller, med hänvisning till punkterna i bilaga EM,

c) en separat förklaring för varje berörd bestämmelse i GATT och därtill hörande instrument, som skall tillämpas enligt artikel 29.2 a, av de omständigheter som gör det omöjligt eller ogörligt för parterna i överenskommelsen att helt uppfylla respektive bestämmelse,

d) de konkreta åtgärder som varje part i

10. Annex TFU

**PROVISIONS REGARDING TRADE
AGREEMENTS BETWEEN STATES
WHICH WERE CONSTITUENT PARTS
OF THE FORMER UNION OF SOVIET
SOCIALIST REPUBLICS**

(In accordance with Article 29(2)(b))

(1) Any agreement referred to in Article 29(2)(b) shall be notified in writing to the Secretariat by or on behalf of all of the parties to such agreement which sign or accede to this Treaty:

(a) in respect of an agreement in force as of a date three months after the date on which the first of such parties signs or deposits its instrument of accession to the Treaty, no later than six months after such date of signature or deposit; and

(b) in respect of an agreement which enters into force on a date subsequent to the date referred to in subparagraph (a), sufficiently in advance of its entry into force for other states or Regional Economic Integration Organizations which have signed or acceded to the Treaty (hereinafter referred to as the "Interested Parties") to have a reasonable opportunity to review the agreement and make representations concerning it to the parties thereto and to the Charter Conference prior to such entry into force.

(2) The notification shall include:

(a) copies of the original texts of the agreement in all languages in which it has been signed;

(b) a description, by reference to the items included in Annex EM, of the specific Energy Materials and Products to which it applies;

(c) an explanation, separately for each relevant provision of the GATT and Related Instruments made applicable by Article 29(2)(a), of the circumstances which make it impossible or impracticable for the parties to the agreement to conform fully with that provision;

(d) the specific measures to be adopted by

överenskommelsen skall vidta för att förbättra de förhållanden som avses i moment c och

e) en beskrivning av parternas program för att nå en successiv begränsning och slutlig avveckling av de avvikande bestämmelserna i överenskommelsen.

3. Parterna i en överenskommelse som anmälts enligt punkt 1 skall ge berörda parter rimligt tillfälle till samråd i fråga om överenskommelsen och ta hänsyn till deras framställningar. På begäran av en berörd part skall överenskommelsen prövas av stadgekonferensen som kan besluta att anta rekommendationer med avseende på den.

4. Stadgekonferensen skall regelbundet granska tillämpningen av överenskommelser som anmälts enligt punkt 1 och de framsteg som gjorts mot avveckling av deras bestämmelser som avviker från bestämmelserna i GATT och därtill hörande instrument som skall tillämpas enligt artikel 29.2 a. På begäran av en berörd part får stadgekonferensen besluta om att anta rekommendationer beträffande en sådan överenskommelse.

5. Överenskommelser som beskrivits i artikel 29.2 b. kan i särskilda nödfall tillåtas träda i kraft utan anmälan och samråd enligt punkterna 1 b, 2 och 3, under förutsättning att anmälan sker och tillfälle ges för samråd så snart som möjligt. I sådana fall skall parterna i överenskommelsen ändå anmäla texten till den enligt punkt 2 a så snart det träder i kraft.

6. Fördragsslutande parter som är eller blir parter i en överenskommelse enligt artikel 29.2 b, förbinder sig att begränsa dess avvikelser från bestämmelserna i GATT och därtill hörande instrument som skall tillämpas enligt artikel 29.2 a, till vad som är nödvändigt av hänsyn till omständigheterna och att tillämpa överenskommelsen på sätt som medför minsta möjliga avvikelse från dessa bestämmelser. Parterna skall göra allt för att avhjälpa brister med beaktande av framställningar av berörda parter och rekommendationer från stadgekonferensen.

each party to the agreement to address the circumstances referred to in subparagraph (c); and

(e) a description of the parties' programmes for achieving a progressive reduction and ultimate elimination of the agreement's non-conforming provisions.

(3) Parties to an agreement notified in accordance with paragraph (1) shall afford to the Interested Parties a reasonable opportunity to consult with them with respect to such agreement, and shall accord consideration to their representations. Upon the request of any of the Interested Parties, the agreement shall be considered by the Charter Conference, which may adopt recommendations with respect thereto.

(4) The Charter Conference shall periodically review the implementation of agreements notified pursuant to paragraph (1) and the progress having been made towards the elimination of provisions thereof that do not conform with provisions of the GATT and Related Instruments made applicable by Article 29(2)(a). Upon the request of any of the Interested Parties, the Charter Conference may adopt recommendations with respect to such an agreement.

(5) An agreement described in Article 29(2)(b) may in case of exceptional urgency be allowed to enter into force without the notification and consultation provided for in subparagraph (1)(b), paragraphs (2) and (3), provided that such notification takes place and the opportunity for such consultation is afforded promptly. In such a case the parties to the agreement shall nevertheless notify its text in accordance with subparagraph (2)(a) promptly upon its entry into force.

(6) Contracting Parties which are or become parties to an agreement described in Article 29(2)(b) undertake to limit the non-conformities thereof with the provisions of the GATT and Related Instruments made applicable by Article 29(2)(a) to those necessary to address the particular circumstances and to implement such an agreement so as least to deviate from those provisions. They shall make every effort to take remedial action in light of representations from the Interested Parties and of any recommendations of the Charter Conference.

11. *Bilaga D***INTERIMSBESTÄMMELSER FÖR
LÖSNING AV HANDELSTVISTER**

(enligt artikel 29.7)

1. a) De fördragsslutande parterna skall i sina inbördes relationer göra allt för att genom samarbete och samråd nå ömsesidigt tillfredsställande lösningar på tvister om befintliga åtgärder som i väsentlig grad kan få inflytande på uppfyllandet av handelsbestämmelserna enligt artiklarna 5 eller 29.

b) En fördragsslutande part får skriftligen hos annan fördragsslutande part begära samråd om en åtgärd som den senare vidtagit och som den förstnämnde anser kan ha betydande effekter på uppfyllandet av bestämmelser för handeln enligt artiklarna 5 eller 29. En fördragsslutande part som begär samråd skall i största möjliga utsträckning ange den åtgärd som klagomålet gäller samt vilka bestämmelser i artikel 5 eller 29 och i GATT och därtill hörande instrument som denne finner relevanta. Begäran om samråd enligt denna punkt skall anmälas till sekretariatet, som regelbundet skall informera de fördragsslutande parterna om sådana anmälningar.

c) En fördragsslutande part skall behandla all information som är hemlig, eller gäller egendomsrätt och definierats som hemlig och som ingår i eller mottagits som svar på skriftlig begäran, eller som mottagits under loppet av ett samråd, på samma sätt som informationen behandlas av den fördragsslutande part som lämnar den.

d) När fördragsslutande parter som deltar i samråd eller annan form för tvistlösning, söker lösa frågor som en fördragsslutande part anser påverkar uppfyllandet av handelsbestämmelser enligt artikel 5 eller 29 mellan denne och annan fördragsslutande part, skall de göra allt för att undvika en lösning som drabbar andra fördragsslutande parter handel.

2. a) Om de fördragsslutande parterna,

11. *Annex D***INTERIM PROVISIONS FOR TRADE
DISPUTE SETTLEMENT**

(In accordance with Article 29(7))

(1) (a) In their relations with one another, Contracting Parties shall make every effort through cooperation and consultations to arrive at a mutually satisfactory resolution of any dispute about existing measures that might materially affect compliance with the provisions applicable to trade under Article 5 or 29.

(b) A Contracting Party may make a written request to any other Contracting Party for consultations regarding any existing measure of the other Contracting Party that it considers might affect materially compliance with provisions applicable to trade under Article 5 or 29. A Contracting Party which requests consultations shall to the fullest extent possible indicate the measure complained of and specify the provisions of Article 5 or 29 and of the GATT and Related Instruments that it considers relevant. Requests to consult pursuant to this paragraph shall be notified to the Secretariat, which shall periodically inform the Contracting Parties of pending consultations that have been notified.

(c) A Contracting Party shall treat any confidential or proprietary information identified as such and contained in or received in response to a written request, or received in the course of consultations, in the same manner in which it is treated by the Contracting Party providing the information.

(d) In seeking to resolve matters considered by a Contracting Party to affect compliance with provisions applicable to trade under Article 5 or 29 as between itself and another Contracting Party, the Contracting Parties participating in consultations or other dispute settlement shall make every effort to avoid a resolution that adversely affects the trade of any other Contracting Party.

(2) (a) If, within 60 days from the receipt

inom 60 dagar från mottagandet av begäran om samråd enligt punkt 1 b, inte löst sin tvist eller kommit överens om att lösa den genom förlikning, medling, skiljedom eller på annat sätt, får båda fördragsslutande parterna tillstå sekretariatet en skriftlig begäran om att en panel skall tillsättas enligt moment b till f. I denna begäran skall den fördragsslutande parten ange tvistens innebörd och de bestämmelser i artikel 5 eller 29 och i GATT och därtill hörande instrument som åberopas. Sekretariatet skall omgående översända kopior på begäran till alla fördragsslutande parter.

b) Andra fördragsslutande parter intressen skall beaktas under arbetet på att lösa en tvist. En fördragsslutande part som har ett betydande intresse i frågan skall ha rätt att bli hörd av panelen och att lämna skriftliga framställningar till den, under förutsättning att båda de fördragsslutande parterna i tvisten och sekretariatet fått skriftlig anmälan om sådan parts intresse senast den dag då panelen tillsätts, enligt vad som läggs fast i moment c.

c) En panel skall anses inrättad 45 dagar efter det att sekretariatet erhållit skriftlig begäran från en fördragsslutande part enligt moment a.

d) En panel skall bestå av tre medlemmar som väljs av generalsekreteraren från den i punkt 7 beskrivna förteckningen. Om inte de tvistande fördragsslutande parterna kommer överens om annat, skall medlemmarna i panelen inte vara medborgare i fördragsslutande part som antingen är part i tvisten eller har anmält sitt intresse enligt moment b, eller medborgare i stater som tillhör en regional organisation för ekonomisk integration som antingen är part i tvisten eller har anmält sitt intresse enligt moment b.

e) De tvistande fördragsslutande parterna skall inom 10 vardagar reagera på utnämningen av medlemmar i panelen och skall inte utan tungt vägande skäl motsätta sig någon utnämning.

f) Panelmedlemmar skall väljas på grundval av individuell kompetens och skall inte vare sig begära eller ta emot instruktioner från någon regering eller annat organ. De fördragsslutande parterna förbinder sig att respektera dessa principer och att inte söka påverka panelmedlemmar i utförandet av deras arbete. Panelmedlemmar skall väljas på

of the request for consultation referred to in subparagraph (1)(b), the Contracting Parties have not resolved their dispute or agreed to resolve it by conciliation, mediation, arbitration or other method, either Contracting Party may deliver to the Secretariat a written request for the establishment of a panel in accordance with subparagraphs (b) to (f). In its request the requesting Contracting Party shall state the substance of the dispute and indicate which provisions of Article 5 or 29 and of the GATT and Related Instruments are considered relevant. The Secretariat shall promptly deliver copies of the request to all Contracting Parties.

(b) The interests of other Contracting Parties shall be taken into account during the resolution of a dispute. Any other Contracting Party having a substantial interest in a matter shall have the right to be heard by the panel and to make written submissions to it, provided that both the disputing Contracting Parties and the Secretariat have received written notice of its interest no later than the date of establishment of the panel, as determined in accordance with subparagraph (c).

(c) A panel shall be deemed to be established 45 days after the receipt of the written request of a Contracting Party by the Secretariat pursuant to subparagraph (a).

(d) A panel shall be composed of three members who shall be chosen by the Secretary-General from the roster described in paragraph (7). Except where the disputing Contracting Parties agree otherwise, the members of a panel shall not be citizens of Contracting Parties which either are party to the dispute or have notified their interest in accordance with subparagraph (b), or citizens of states members of a Regional Economic Integration Organization which either is party to the dispute or has notified its interest in accordance with subparagraph (b).

(e) The disputing Contracting Parties shall respond within ten working days to the nominations of panel members and shall not oppose nominations except for compelling reasons.

(f) Panel members shall serve in their individual capacities and shall neither seek nor take instruction from any government or other body. Each Contracting Party undertakes to respect these principles and not to seek to influence panel members in the performance of their tasks. Panel members shall be selected with a view to ensuring their

sätt som säkerställer deras oberoende och ger panelen tillräcklig bredd i fråga om bakgrund och kunskaper.

g) Sekretariatet skall omgående informera alla fördragsslutande parter om att en panel har tillsatts.

3. a) Stadgekonferensen skall anta procedurregler för panelförhandlingar i överensstämmelse med denna bilaga. Procedurreglerna skall så nära som möjligt följa bestämmelserna i GATT och därtill hörande instrument. En panel skall också ha rätt att anta ytterligare procedurregler som inte strider mot de procedurregler som antagits av stadgekonferensen eller i denna bilaga. I en förhandling inför en panel skall varje tvistande fördragsslutande part och alla andra fördragsslutande parter som anmält sitt intresse enligt punkt 2 b ha rätt till minst en överläggning med panelen och att lämna en skriftlig framställning. Föredragsslutande parter i tvisten skall också ha rätt att lämna skriftligt genmäle. Panelen får bevilja en begäran från annan fördragsslutande part som har anmält sitt intresse enligt punkt 2 b, om tillgång till skriftliga framställningar som gjorts till panelen, med samtycke från den part som gjort framställningen i fråga.

Förhandlingarna i en panel skall vara förtroliga. Panelen skall göra en objektiv bedömning av de frågor den har att ta ställning till, inklusive fakta i tvisten och åtgärdernas överensstämmelse med bestämmelser som är tillämpliga på handeln enligt artikel 5 eller 29. När panelen fullgör sina uppgifter skall den samråda med de fördragsslutande parterna i tvisten och ge dem adekvata möjligheter att nå en ömsesidigt tillfredsställande lösning. Såvida inte de fördragsslutande parterna i tvisten kommer överens om annat, skall panelen grunda sitt beslut på de argument och framställningar som dessa gjort. Panelen skall vägledas av de tolkningar som gjorts av GATT och därtill hörande instrument inom ramen för GATT och skall inte ta ställning till överensstämmelsen mellan artiklarna 5 eller 29 och praxis som tillämpas av fördragsslutande parter som är parter i GATT i förhållande till andra parter i GATT som den tillämpar GATT för, och som av sådana parter inte hänskjutits till tvistlösning enligt GATT.

Såvida inte annat avtalats mellan de fördragsslutande parterna i tvisten, skall alla förfaranden som berör en panel, inklusive

independence, and that a sufficient diversity of backgrounds and breadth of experience are reflected in a panel.

(g) The Secretariat shall promptly notify all Contracting Parties that a panel has been constituted.

(3) (a) The Charter Conference shall adopt rules of procedure for panel proceedings consistent with this Annex. Rules of procedure shall be as close as possible to those of the GATT and Related Instruments. A panel shall also have the right to adopt additional rules of procedure not inconsistent with the rules of procedure adopted by the Charter Conference or with this Annex. In a proceeding before a panel each disputing Contracting Party and any other Contracting Party which has notified its interest in accordance with subparagraph (2)(b), shall have the right to at least one hearing before the panel and to provide a written submission. Disputing Contracting Parties shall also have the right to provide a written rebuttal. A panel may grant a request by any other Contracting Party which has notified its interest in accordance with subparagraph (2)(b) for access to any written submission made to the panel, with the consent of the Contracting Party which has made it.

The proceedings of a panel shall be confidential. A panel shall make an objective assessment of the matters before it, including the facts of the dispute and the compliance of measures with the provisions applicable to trade under Article 5 or 29. In exercising its functions, a panel shall consult with the disputing Contracting Parties and give them adequate opportunity to arrive at a mutually satisfactory solution. Unless otherwise agreed by the disputing Contracting Parties, a panel shall base its decision on the arguments and submissions of the disputing Contracting Parties. Panels shall be guided by the interpretations given to the GATT and Related Instruments within the framework of the GATT, and shall not question the compatibility with Article 5 or 29 of practices applied by any Contracting Party which is a party to the GATT to other parties to the GATT to which it applies the GATT and which have not been taken by those other parties to dispute resolution under the GATT.

Unless otherwise agreed by the disputing Contracting Parties, all procedures involving a panel, including the issuance of its final

utsändande av dess slutrapport, fullföljas inom 180 dagar från den dag då panelen tillsätts. Misslyckande att fullfölja alla procedurer inom denna tid skall emellertid inte påverka slutrapportens giltighet.

b) En panel avgör själv sin jurisdiktion. Sådant beslut skall vara definitivt och bindande. Protester från en tvistande fördragsslutande part med innebörd att tvisten inte skulle ligga inom panelens jurisdiktion skall prövas av panelen, som skall besluta om protesten skall behandlas som en inledande fråga eller som en del av tvisten.

c) Om två eller fler krav ställs på upprättande av en panel i samband med tvister som är i grunden likartade, får generalsekreteraren med medgivande från alla fördragsslutande parter i tvisterna tillsätta en enda panel.

4. a) Sedan motargumenten prövats skall panelen lämna de fördragsslutande parterna i tvisten den beskrivande delen av sitt utkast till skriftlig rapport, inklusive redovisning av fakta och en sammanfattning av argumenten som förts fram av de fördragsslutande parterna i tvisten. De tvistande fördragsslutande parterna skall ges tillfälle till att skriftligen kommentera de beskrivande delarna inom en tidsrymd som beslutas av panelen.

Efter den dag som angivits för mottagande av kommentarer från de fördragsslutande parterna, skall panelen till de tvistande fördragsslutande parterna lämna en skriftlig preliminär rapport, innefattande såväl de beskrivande delarna som panelens preliminära resultat och slutsatser. Inom en tidsfrist som panelen anger, får en tvistande part inkomma med skriftlig begäran om att panelen skall granska vissa delar av den preliminära rapporten innan slutrapport lämnas. Innan slutrapporten lämnas får panelen, efter eget skön, sammanträda med de tvistande fördragsslutande parterna för att behandla de frågor som ställts i en sådan begäran.

Slutrapporten skall innehålla beskrivande delar (inklusive en redovisning av fakta och en sammanfattning av argument som förts fram av de fördragsslutande parterna i tvisten), panelens resultat och slutsatser och en diskussion av argument som förts fram rörande vissa aspekter av den preliminära rapporten under granskningen av den. Slutrapporten skall behandla alla viktiga frågor som tagits upp inför panelen och som har betydelse för lösning av tvisten och redovisa motiven till panelens slutsatser.

report, should be completed within 180 days of the date of establishment of the panel; however, a failure to complete all procedures within this period shall not affect the validity of a final report.

(b) A panel shall determine its jurisdiction; such determination shall be final and binding. Any objection by a disputing Contracting Party that a dispute is not within the jurisdiction of the panel shall be considered by the panel, which shall decide whether to deal with the objection as a preliminary question or to join it to the merits of the dispute.

(c) In the event of two or more requests for establishment of a panel in relation to disputes that are substantively similar, the Secretary-General may with the consent of all the disputing Contracting Parties appoint a single panel.

(4) (a) After having considered rebuttal arguments, a panel shall submit to the disputing Contracting Parties the descriptive sections of its draft written report, including a statement of the facts and a summary of the arguments made by the disputing Contracting Parties. The disputing Contracting Parties shall be afforded an opportunity to submit written comments on the descriptive sections within a period set by the panel.

Following the date set for receipt of comments from the Contracting Parties, the panel shall issue to the disputing Contracting Parties an interim written report, including both the descriptive sections and the panel's proposed findings and conclusions. Within a period set by the panel a disputing Contracting Party may submit to the panel a written request that the panel review specific aspects of the interim report before issuing a final report. Before issuing a final report the panel may, in its discretion, meet with the disputing Contracting Parties to consider the issues raised in such a request.

The final report shall include descriptive sections (including a statement of the facts and a summary of the arguments made by the disputing Contracting Parties), the panel's findings and conclusions, and a discussion of arguments made on specific aspects of the interim report at the stage of its review. The final report shall deal with every substantial issue raised before the panel and necessary to the resolution of the dispute and shall state the reasons for the panel's conclusions.

En panel skall avge sin slutrapport genom att omgående överlämna den till sekretariatet och till de tvistande fördragsslutande parterna. Sekretariatet skall så snart som möjligt överlämna slutrapporten, tillsammans med andra skriftliga synpunkter som de tvistande fördragsslutande parterna önskar få bifogade, till alla fördragsslutande parter.

b) Om en panel finner att en åtgärd som införts eller upprätthålls av en fördragsslutande part inte är förenlig med bestämmelserna i artikel 5 eller 29, eller med en bestämmelse i GATT eller dithörande instrument som gäller enligt artikel 29, kan panelen i sin slutrapport rekommendera att vederbörande fördragsslutande part ändrar eller avvecklar åtgärden eller förfarandet så att bestämmelsen uppfylls.

c) Panelrapporter skall antas av stadgekonferensen. För att ge konferensen tillräcklig tid för att ta ställning till panelrapporter, skall ingen rapport antas av stadgekonferensen förrän tidigast 30 dagar efter det att sekretariatet sänt ut den till alla fördragsslutande parter. Parter som har invändningar mot en panelrapport skall motivera sina invändningar skriftligt till sekretariatet minst 10 dagar före den dag då rapporten skall behandlas för antagande av stadgekonferensen och sekretariatet skall omgående skicka skrivelserna till alla fördragsslutande parter. Tvistande fördragsslutande parter och fördragsslutande parter som anmält sitt intresse enligt punkt 2 b har rätt att delta i hela stadgekonferensens behandling av panelrapporten rörande den tvisten och deras synpunkter skall protokollföras i sin helhet.

d) För att säkerställa en effektiv lösning av tvister till fördel för alla fördragsslutande parter, är det angeläget att alla beslut och rekommendationer i en slutgiltig panelrapport som antagits av stadgekonferensen uppfylls utan dröjsmål. En fördragsslutande part som är föremål för ett beslut eller en rekommendation i en slutgiltig rapport som antagits av stadgekonferensen, skall meddela konferensen hur han avser uppfylla dessa beslut eller rekommendationer. Om det är praktiskt omöjligt att omedelbart uppfylla dem, skall berörd fördragsslutande part förklara sina skäl för det för stadgekonferensen och, i ljuset av denna förklaring, beviljas en rimlig tidsperiod för att verkställa uppfyllandet. Målet för tvistlösning

A panel shall issue its final report by providing it promptly to the Secretariat and to the disputing Contracting Parties. The Secretariat shall at the earliest practicable opportunity distribute the final report, together with any written views that a disputing Contracting Party desires to have appended, to all Contracting Parties.

(b) Where a panel concludes that a measure introduced or maintained by a Contracting Party does not comply with a provision of Article 5 or 29 or with a provision of the GATT or a Related Instrument that applies under Article 29, the panel may recommend in its final report that the Contracting Party alter or abandon the measure or conduct so as to be in compliance with that provision.

(c) Panel reports shall be adopted by the Charter Conference. In order to provide sufficient time for the Charter Conference to consider panel reports, a report shall not be adopted by the Charter Conference until at least 30 days after it has been provided to all Contracting Parties by the Secretariat. Contracting Parties having objections to a panel report shall give written reasons for their objections to the Secretariat at least 10 days prior to the date on which the report is to be considered for adoption by the Charter Conference, and the Secretariat shall promptly provide them to all Contracting Parties. The disputing Contracting Parties and Contracting Parties which notified their interest in accordance with subparagraph (2)(b) shall have the right to participate fully in the consideration of the panel report on that dispute by the Charter Conference, and their views shall be fully recorded.

(d) In order to ensure effective resolution of disputes to the benefit of all Contracting Parties, prompt compliance with rulings and recommendations of a final panel report that has been adopted by the Charter Conference is essential. A Contracting Party which is subject to a ruling or recommendation of a final panel report that has been adopted by the Charter Conference shall inform the Charter Conference of its intentions regarding compliance with such ruling or recommendation. In the event that immediate compliance is impracticable, the Contracting Party concerned shall explain its reasons for non-compliance to the Charter Conference and, in light of this explanation, shall have a rea-

är få till stånd ändringar och avveckling av oförenliga åtgärder.

5. a) Om en fördragsslutande part misslyckats med att inom rimlig tid foga sig efter ett beslut eller en rekommendation i en panelrapport som antagits av stadgekonferensen, får en fördragsslutande part i tvisten som drabbas av detta lämna en skriftlig begäran om att den part som inte uppfyller besluten eller rekommendationerna inleder förhandlingar i syfte att komma överens om ömsesidigt godtagbar kompensation. Om så begärs, skall den felande fördragsslutande parten omgående gå in i sådana förhandlingar.

b) Om den felande fördragsslutande parten vägrar förhandla eller om parterna inte nått en överenskommelse inom 30 dagar från mottagandet av begäran om förhandlingar, får den drabbade fördragsslutande parten skriftligt begära stadgekonferensens tillstånd för att upphäva sina skyldigheter gentemot den felande parten enligt artikel 5 eller 29.

c) Stadgekonferensen får bemyndiga drabbad fördragsslutande part att upphäva sådana skyldigheter till den felande parten enligt bestämmelserna i artikel 5 eller 29, eller enligt bestämmelserna i GATT och därtill hörande instrument som är tillämpliga enligt artikel 29, som drabbad part, med hänsyn till omständigheterna, anser likvärdiga.

d) Upphävande av skyldigheter skall vara tidsbegränsat och tillämpas endast så länge som den åtgärd som konstaterats strida mot artikel 5 eller 29 upprätthålls, eller till dess att en ömsesidigt tillfredsställande lösning nås.

6. a) Innan sådana skyldigheter upphävs skall den drabbade fördragsslutande parten underrätta den felande fördragsslutande parten om arten av och nivån på de förpliktelser den förstnämnde föreslår skall hävas. Om den felande parten till generalsekreteraren överlämnar skriftlig protest mot den av den drabbade parten föreslagna nivån på upphävandet, skall protesten hänskjutas till skiljedom enligt nedan. Det föreslagna upphävandet av skyldigheter skall uppskjutas tills dess att skiljedomsförfarandet slutförts och beslut från skiljedomstolen blivit definitivt och bindande enligt moment e.

b) Generalsekreteraren skall tillsätta en skiljedomspanel enligt punkt 2 d till 2 f, som, om det är praktiskt möjligt, skall vara samma

sonable period of time to effect compliance. The aim of dispute resolution is the modification or removal of inconsistent measures.

(5) (a) Where a Contracting Party has failed within a reasonable period of time to comply with a ruling or recommendation of a final panel report that has been adopted by the Charter Conference, a Contracting Party to the dispute injured by such non-compliance may deliver to the non-complying Contracting Party a written request that the non-complying Contracting Party enter into negotiations with a view to agreeing upon mutually acceptable compensation. If so requested the non-complying Contracting Party shall promptly enter into such negotiations.

(b) If the non-complying Contracting Party refuses to negotiate, or if the Contracting Parties have not reached agreement within 30 days after delivery of the request for negotiations, the injured Contracting Party may make a written request for authorization of the Charter Conference to suspend obligations owed by it to the non-complying Contracting Party under Article 5 or 29.

(c) The Charter Conference may authorize the injured Contracting Party to suspend such of its obligations to the non-complying Contracting Party, under provisions of Article 5 or 29 or under provisions of the GATT or Related Instruments that apply under Article 29, as the injured Contracting Party considers equivalent in the circumstances.

(d) The suspension of obligations shall be temporary and shall be applied only until such time as the measure found to be inconsistent with Article 5 or 29 has been removed, or until a mutually satisfactory solution is reached.

(6) (a) Before suspending such obligations the injured Contracting Party shall inform the non-complying Contracting Party of the nature and level of its proposed suspension. If the non-complying Contracting Party delivers to the Secretary-General a written objection to the level of suspension of obligations proposed by the injured Contracting Party, the objection shall be referred to arbitration as provided below. The proposed suspension of obligations shall be stayed until the arbitration has been completed and the determination of the arbitral panel has become final and binding in accordance with subparagraph (e).

(b) The Secretary-General shall establish an arbitral panel in accordance with subparagraphs (2)(d) to (f), which if practicable shall

panel som fattade beslut eller gjorde rekommendation enligt punkt 4 d, för att pröva nivån på de skyldigheter som drabbad part föreslår upphäva. Om inte stadgekonferensen beslutar annat, skall procedurreglerna för panelförhandlingar antas i enlighet med punkt 3 a.

c) Skiljedomspanelen skall avgöra om nivån på de skyldigheter som drabbad fördragsslutande part föreslår skall upphävas är för hög i förhållande till den skada som uppstått och, om så är fallet, i vilken omfattning. Panelen skall inte pröva arten av upphävida skyldigheter, annat än om detta absolut nödvändigt för att avgöra omfattningen av upphävida skyldigheter.

d) Skiljedomspanelen skall avge sitt skriftliga beslut till den drabbade och den felande fördragsslutande parten och till sekretariatet inom 60 dagar från den dag då panelen tillsattes, eller inom en period som avtalas mellan den drabbade och den felande parten. Sekretariatet skall redovisa beslutet för stadgekonferensen vid första möjliga tillfälle och inte senare än vid det möte med konferensen som följer närmast efter mottagandet av beslutet.

e) Skiljedomspanelens beslut blir definitivt och bindande 30 dagar efter den dag då det läggs fram för stadgekonferensen och den nivå på upphävida förmåner som därmed tillåts får sedan tillämpas av drabbad part på sätt som denne anser likvärdigt under omständigheterna, såvida inte stadgekonferensen beslutar annat innan 30-dagarsperioden löper ut.

f) När en drabbad fördragsslutande part upphäver skyldigheter gentemot en felande fördragsslutande part, skall alla ansträngningar göras för att inte skada andra fördragsslutande parter handel.

7. Alla fördragsslutande parter får utse två personer som, när det gäller fördragsslutande parter som också är parter i GATT, om de vill och har förutsättningar för att vara panelmedlemmar enligt denna bilaga, skall vara personer som är nominerade för tvistlösningspaneler i GATT. Generalsekreteraren får också, med stadgekonferensens godkännande, utse högst tio personer som vill och kan vara panelmedlemmar för tvistlösning enligt punkterna 2 och 4. Stadgekonferensen

be the same panel which made the ruling or recommendation referred to in subparagraph (4)(d), to examine the level of obligations that the injured Contracting Party proposes to suspend. Unless the Charter Conference decides otherwise the rules of procedure for panel proceedings shall be adopted in accordance with subparagraph (3)(a).

(c) The arbitral panel shall determine whether the level of obligations proposed to be suspended by the injured Contracting Party is excessive in relation to the injury it experienced, and if so, to what extent. It shall not review the nature of the obligations suspended, except insofar as this is inseparable from the determination of the level of suspended obligations.

(d) The arbitral panel shall deliver its written determination to the injured and the non-complying Contracting Parties and to the Secretariat within 60 days of the establishment of the panel or within such other period as may be agreed by the injured and the non-complying Contracting Parties. The Secretariat shall present the determination to the Charter Conference at the earliest practicable opportunity, and no later than the meeting of the Charter Conference following receipt of the determination.

(e) The determination of the arbitral panel shall become final and binding 30 days after the date of its presentation to the Charter Conference, and any level of suspension of benefits allowed thereby may thereupon be put into effect by the injured Contracting Party in such manner as that Contracting Party considers equivalent in the circumstances, unless prior to the expiration of the 30 days period the Charter Conference decides otherwise.

(f) In suspending any obligations to a non-complying Contracting Party, an injured Contracting Party shall make every effort not to affect adversely the trade of any other Contracting Party.

(7) Each Contracting Party may designate two individuals who shall, in the case of Contracting Parties which are also party to the GATT, if they are willing and able to serve as panellists under this Annex, be panellists currently nominated for the purpose of GATT dispute panels. The Secretary-General may also designate, with the approval of the Charter Conference, not more than ten individuals, who are willing and able to serve as panellists for purposes of dispute resolution

får dessutom besluta att för samma ändamål utse högst 20 personer som finns upptagna på andra internationella organisationers listor för tvistlösning och som vill och kan vara panelmedlemmar. Namnen på alla personer som utses på detta sätt skall utgöra förteckningen över skiljedomare. Personerna skall utses enbart på basis av sin objektivitet, tillförlitlighet och goda omdömesförmåga och skall, i största möjliga utsträckning, vara experter på frågor rörande internationell handel och energi, särskilt när det gäller bestämmelser som är tillämpliga enligt artikel 29. När dessa personer fullgör uppgifter enligt denna bilaga, får de inte ha anknytning till eller ta instruktioner från någon fördragsslutande part. Medlemmarnas mandatperiod skall vara fem år med möjlighet till förlängning intill dess att deras efterträdare utsetts. En medlem vars mandat löper ut skall fortsätta fullgöra de uppgifter han utsetts till enligt denna bilaga. I händelse av en medlems död, uppsägning eller oförmåga skall den fördragsslutande parten eller generalsekreteraren, beroende på vem som utsett medlemmen, ha rätt att utse annan person att träda i vederbörandes ställe för återstoden av mandatperioden. När generalsekreteraren gör utnämningen skall den godkännas av stadgekonferensen.

8. Oavsett bestämmelserna i denna bilaga, uppmanas de fördragsslutande parterna att samråda under hela den tid som arbete pågår för att lösa tvisten, i syfte att nå en lösning på denna.

9. Stadgekonferensen får utnämna eller utse andra organ eller fora för att fullgöra de uppgifter som i denna bilaga delegeras till sekretariatet eller till generalsekreteraren.

in accordance with paragraphs (2) to (4). The Charter Conference may in addition decide to designate for the same purposes up to 20 individuals, who serve on dispute settlement rosters of other international bodies, who are willing and able to serve as panellists. The names of all of the individuals so designated shall constitute the dispute settlement roster. Individuals shall be designated strictly on the basis of objectivity, reliability and sound judgement and, to the greatest extent possible, shall have expertise in international trade and energy matters, in particular as relates to provisions applicable under Article 29. In fulfilling any function under this Annex, designees shall not be affiliated with or take instructions from any Contracting Party. Designees shall serve for renewable terms of five years and until their successors have been designated. A designee whose term expires shall continue to fulfil any function for which that individual has been chosen under this Annex. In the case of death, resignation or incapacity of a designee, the Contracting Party or the Secretary-General, whichever designated said designee, shall have the right to designate another individual to serve for the remainder of that designee's term, the designation by the Secretary-General being subject to approval of the Charter Conference.

(8) Notwithstanding the provisions contained in this Annex, Contracting Parties are encouraged to consult throughout the dispute resolution proceeding with a view to settling their dispute.

(9) The Charter Conference may appoint or designate other bodies or fora to perform any of the functions delegated in this Annex to the Secretariat and the Secretary-General.

12. *Bilaga B***SYSTEM FÖR FÖRDELNING AV
KOSTNADER FÖRANLEDDA
AV STADGAN**

(enligt artikel 37.3)

1. De fördragsslutande parternas bidrag skall årligen beslutas av sekretariatet på grundval av deras procentuella bidrag enligt Förenta nationernas senast tillgängliga bidragsskala för den reguljära budgeten (kompletterad med information om teoretiska bidrag för fördragsslutande parter som inte tillhör FN).

2. Bidragen skall justeras efter behov för att säkerställa att parternas sammanlagda bidrag uppgår till 100 %.

12. *Annex B***FORMULA FOR ALLOCATING
CHARTER COSTS**

(In accordance with Article 37(3))

(1) Contributions payable by Contracting Parties shall be determined by the Secretariat annually on the basis of their percentage contributions required under the latest available United Nations Regular Budget Scale of Assessment (supplemented by information on theoretical contributions for any Contracting Parties which are not UN members).

(2) The contributions shall be adjusted as necessary to ensure that the total of all Contracting Parties' contributions is 100%.

13. *Bilaga PA*

**FÖRTECKNING ÖVER UNDER-
TECKNARE SOM INTE GODKÄNNER
SKYLDIGHET ATT PROVISORISKT
TILLÄMPA SKYLDIGHETER ENLIGT
ARTIKEL 45.3 b**

(enligt artikel 45.3 c)

1. Tjeckien
2. Tyskland
3. Ungern
4. Litauen
5. Polen
6. Slovakien

13. *Annex PA*

**LIST OF SIGNATORIES WHICH DO
NOT ACCEPT THE PROVISIONAL
APPLICATION OBLIGATION
OF ARTICLE 45(3)(b)**

(In accordance with Article 45(3)(c))

1. The Czech Republic
2. Germany
3. Hungary
4. Lithuania
5. Poland
6. Slovakia

14. Bilaga T

**DE FÖRDRAGSSLUTANDE
PARTERNAS ÖVERGÅNGSÅTGÄRDER**

(enligt artikel 32.1)

*Förteckning över fördragsslutande parter som
har rätt till övergångsåtgärder*

Albanien
Armenien
Azerbajdzjan
Vitryssland
Bulgarien
Kroatien
Tjeckien
Estland
Georgien
Ungern
Kazakstan
Kirgistan
Lettland
Litauen
Moldavien
Polen
Rumänien
Ryssland
Slovakien
Slovenien
Tadzikistan
Turkmenistan
Ukraina
Uzbekistan

*Förteckning över bestämmelser som är
föremål för övergångsåtgärder*

Bestämmelse	Sid	Provision	Page
Artikel 6.2	138	Article 6(2)	138
Artikel 6.5	144	Article 6(5)	144
Artikel 7.4	149	Article 7(4)	149
Artikel 9.1	152	Article 9(1)	152
Artikel 10. 7	155	Article 10(7)	155
Artikel 14.1 d	156	Article 14(1)(d)	156
Artikel 20.3	157	Article 20(3)	157
Artikel 22.3	161	Article 22(3)	161

14. Annex T

**CONTRACTING PARTIES'
TRANSITIONAL MEASURES**

(In accordance with Article 32(1))

*List of Contracting Parties entitled
to transitional arrangements*

Albania
Armenia
Azerbaijan
Belarus
Bulgaria
Croatia
The Czech Republic
Estonia
Georgia
Hungary
Kazakhstan
Kyrgyzstan
Latvia
Lithuania
Moldova
Poland
Romania
The Russian Federation
Slovakia
Slovenia
Tajikistan
Turkmenistan
Ukraine
Uzbekistan

*List of provisions subject
to transitional arrangements*

Artikel 6.2

”De fördragsslutande parterna skall säkerställa att de inom sina myndighetsområden har och upprätthåller de lagar som är nödvändiga och lämpliga för att motverka ensidigt och samordnat konkurrensbegränsande beteende inom ekonomisk verksamhet på energiområdet.”

LAND: ALBANIEN*Sektor*

Alla energiområden.

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Det finns ingen lag om konkurrensskydd i Albanien. Lag nr 7746 av den 28 juli 1993 om kolväten och lag nr 7796 från den 17 februari 1994 om mineraler innehåller inga sådana bestämmelser. En lag om elektricitet håller på att utarbetas och beräknas bli behandlad i parlamentet före slutet av 1996. Albanien avser att i dessa lagar ta in bestämmelser om konkurrensbegränsande beteende.

Avveckling

Den 1 januari 1998.

LAND: ARMENIEN*Sektor*

Alla energiområden.

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

I Armenien råder för närvarande statligt monopol inom de flesta energiområden. Det finns ingen lag om konkurrensskydd, bestämmelserna om konkurrens tillämpas därför inte ännu. Det finns inga energilag. Lagförslag om energin väntas kunna läggas fram för parlamentet under 1994. Lagarna är tänkta att

Article 6(2)

”Each Contracting Party shall ensure that within its jurisdiction it has and enforces such laws as are necessary and appropriate to address unilateral and concerted anti-competitive conduct in Economic Activity in the Energy Sector.”

COUNTRY: ALBANIA*Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

There is no law on protection of competition in Albania. The law No 7746 of 28 July 1993 on Hydrocarbons and the law No 7796 of 17 February 1994 on Minerals do not include such provisions. There is no law on electricity which is in the stage of preparation. This law is planned to be submitted to the Parliament by the end of 1996. In these laws Albania intends to include provisions on anti-competitive conduct.

Phase-out

1 January 1998.

COUNTRY: ARMENIA*Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

At present a state monopoly exists in Armenia in most energy sectors. There is no law on protection of competition, thus the rules of competition are not yet being implemented. There are no laws on energy. The draft laws on energy are planned to be submitted to the Parliament in 1994. The laws

innehålla bestämmelser om konkurrensbegränsande uppförande som skulle harmoniseras med EG-lagstiftning om konkurrens.

are envisaged to include provisions on anti-competitive behaviour, which would be harmonized with the EC legislation on competition.

Avveckling

Den 31 december 1997.

LAND: AZERBAJDZJAN

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

En lagstiftning om monopolbegränsning håller på att utarbetas.

Avveckling

Den 1 januari 2000

LAND: VITRYSSLAND

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

En lagstiftning om monopolbegränsning håller på att utarbetas.

Avveckling

Den 1 januari 2000

LAND: GEORGIEN

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Phase-out

31 December 1997.

COUNTRY: AZERBAIJAN

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The anti-monopoly legislation is at the stage of elaboration .

Phase-out

1 January 2000.

COUNTRY: BELARUS

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Anti-monopoly legislation is at the stage of elaboration.

Phase-out

1 January 2000.

COUNTRY: GEORGIA

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Beskrivning

Lagar som skall avskaffa statens monopol håller för närvarande på att utarbetas i Georgien och därför har staten tills vidare monopol på praktiskt taget alla energikällor och energiresurser. Detta begränsar möjligheterna till konkurrens inom energi- och bränslesektorn.

Avveckling

Den 1 januari 1999.

LAND: **KAZAKSTAN**

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Lagen om utveckling av konkurrens och begränsning av monopolverksamhet (nr 656 av den 11 juni 1991) har antagits men är av allmän karaktär. Det är nödvändigt att utveckla lagstiftningen ytterligare, särskilt genom ändringar i lagen eller genom att en ny lag antas.

Avveckling

Den 1 januari 1998.

LAND: **KIRGISTAN**

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

En lag om begränsning av monopol har redan antagits. Övergångsperioden behövs för att anpassa bestämmelserna i lagen till energisektorn som nu är strikt reglerad av staten.

Description

Laws on demonopolization are at present at the stage of elaboration in Georgia and that is why the State has so far the monopoly for practically all energy sources and energy resources, which restricts the possibility of competition in the energy and fuel complex.

Phase-out

1 January 1999.

COUNTRY: **KAZAKHSTAN**

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The law on Development of Competition and Restriction of Monopolistic Activities (No 656 of 11 June 1991) has been adopted, but is of a general nature. It is necessary to develop the legislation further, in particular by means of adopting relevant amendments or adopting a new law.

Phase-out

1 January 1998.

COUNTRY: **KYRGYZSTAN**

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The law on Anti-monopoly Policies has already been adopted. The transitional period is needed to adapt provisions of this law to the energy sector which is now strictly regulated by the state.

Avveckling

Den 1 juli 2001.

LAND: **MOLDAVIEN**

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Lagen om begränsning av monopolverksamhet och konkurrensutveckling av den 29 januari 1992 ger en organisatorisk och juridisk grund för utveckling av konkurrens och för åtgärder som förhindrar och begränsar monopolistisk verksamhet. Lagen är inriktad på införande av marknadsekonomiska förhållanden. Den innehåller emellertid inga konkreta åtgärder mot konkurrensbegränsande beteende inom energisektorn och tillgodoser inte heller helt kraven i artikel 6.

Under 1995 kommer ett förslag till konkurrenslag och ett statligt program för avskaffande av monopol i näringslivet att läggas fram för parlamentet. Lagförslaget om energi, som också skall läggas fram för parlamentet under 1995, kommer att täcka frågor rörande upphävande av monopol och utveckling av konkurrens inom energisektorn.

Avveckling

Den 1 januari 1998.

LAND: **RUMÄNIEN**

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Konkurrensbestämmelserna har ännu inte införts i Rumänien. Ett lagförslag om kon-

Phase-out

1 July 2001.

COUNTRY: **MOLDOVA**

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The law on Restriction of Monopolistic Activities and Development of Competition of 29 January 1992 provides an organizational and legal basis for the development of competition, and of measures to prevent, limit and restrict monopolistic activities; it is oriented towards implementing market economy conditions. This law, however, does not provide for concrete measures of anti-competitive conduct in the energy sector, nor does it cover completely the requirements of Article 6.

In 1995 drafts of a law on Competition and a State Programme of Demonopolization of the Economy will be submitted to the Parliament. The draft law on Energy which will be also submitted to the Parliament in 1995 will cover issues on demonopolization and development of competition in the energy sector.

Phase-out

1 January 1998.

COUNTRY: **ROMANIA**

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The rules of competition are not yet implemented in Romania. The draft law on

kurrenskydd har lagts fram för parlamentet och beräknas bli antaget under 1994.

Förslaget innehåller bestämmelser ifråga om konkurrensbegränsande uppförande som harmoniserats med Europeiska gemenskapernas konkurrenslagstiftning.

Avveckling

Den 31 december 1996

LAND: RYSSLAND

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Federal

Beskrivning

En omfattande ram av monopolbegränsande lagstiftning har skapats i Ryssland men andra juridiska och organisatoriska åtgärder för att förhindra, begränsa eller motverka monopolverksamhet och orättvis konkurrens måste antas, särskilt för energisektorn.

Avveckling

Den 1 juli 2001

LAND: SLOVENIEN

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Lagen om skydd för konkurrens, som antogs 1993 och offentliggjordes i den officiella tidningen nr 18/93, behandlar konkurrensbegränsning i allmänhet. Lagen innehåller också villkor för upprättande av konkurrensmyndigheter. För närvarande är den högsta myndigheten kontoret för konkurrenskydd

Protection of Competition has been submitted to the Parliament and is scheduled to be adopted during 1994.

The draft contains provisions with respect to anti-competitive behaviour, harmonized with the EC's law on Competition.

Phase-out

31 December 1996.

COUNTRY: THE RUSSIAN FEDERATION

Sektor

All energy sectors.

Level of government

The Federation.

Description

A comprehensive framework of anti-monopoly legislation has been created in the Russian Federation but other legal and organizational measures to prevent, limit or suppress monopolistic activities and unfair competition will have to be adopted and in particular in the energy sector.

Phase-out

1 July 2001.

COUNTRY: SLOVENIA

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Law on Protection of Competition adopted in 1993 and published in Official Journal No 18/93 treats anti-competitive conduct generally. The existing law also provides for conditions for the establishment of competition authorities. At present the main competition authority is the Office of Protection of

under ministeriet för ekonomiska förbindelser och utveckling. Av hänsyn till energisektorns betydelse planeras en särskild lag för den och därför krävs mer tid för att nå full överensstämmelse med fördraget.

Avveckling

Den 1 januari 1998

LAND: **TADZJIKISTAN**

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

En lag om avmonopolisering och konkurrens antogs 1993. På grund av den svåra ekonomiska situationen i landet har lagen emellertid tills vidare upphävts.

Avveckling

Den 31 december 1997

LAND: **TURKMENISTAN**

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Enligt presidentdekret nr 1532 av den 21 oktober 1993 har Kommittén för begränsning av monopolistisk verksamhet inrättats, och den har nu trätt i funktion. Kommitténs uppgift är att skydda företag och andra organ från monopolistiskt uppträdande och att främja utveckling av marknadsprinciper på grundval av utveckling av konkurrens och företagande.

Vidare utveckling av lagstiftning och förordningar behövs för reglering av antimonopol

Competition in the Ministry of Economic Relations and Development. With regard to importance of energy sector a separate law in this respect is foreseen and thus more time for full compliance is needed.

Phase-out

1 January 1998.

COUNTRY: **TAJIKISTAN**

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

In 1993 Tajikistan passed the law on Demonopolization and Competition. However, due to the difficult economic situation in Tajikistan, the jurisdiction of the law has been temporarily suspended.

Phase-out

31 December 1997.

COUNTRY: **TURKMENISTAN**

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Under the Ruling of the President of Turkmenistan No 1532 of 21 October 1993 the Committee on Restricting Monopolistic Activities has been established and is acting now, the function of which is to protect enterprises and other entities from monopoly conduct and practices and to promote the formation of market principles on the basis of the development of competition and entrepreneurship.

Further development of legislation and regulations is needed which would regulate

politiskt agerande i företag som bedriver ekonomisk verksamhet i energisektorn.

Avveckling

Den 1 juli 2001

LAND: **UZBEKISTAN**

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

En lag om monopolbegränsning har antagits i Uzbekistan och har varit i kraft sedan juli 1992. Lagen (som anges i artikel 1.3) omfattar emellertid inte verksamhet i företag inom energisektorn.

Avveckling

Den 1 juli 2001

Artikel 6.5

”Om en fördragsslutande part anser att ett visst angivet konkurrensbegränsande beteende, som tillämpas inom annan fördragsslutande parts område, skadar viktiga intressen med avseende på de mål som angivits i denna artikel, får den förstnämnda parten anmäla detta till den andra och begära att dennes konkurrensreglerande myndigheter vidtar lämpliga motåtgärder. Den anmälade parten skall i anmälan lämna tillräcklig information för att tillåta den anmälda parten att identifiera det konkurrensbegränsande beteende som anmälan gäller och skall även erbjuda sig att ge ytterligare information och samarbete efter förmåga. Den anmälda parten eller, i förekommande fall, berörda konkurrensreglerande myndigheter, får samråda med motsvarande myndigheter hos den anmälade parten och skall ta full hänsyn till dennes krav vid beslut om huruvida motåtgärder skall vidtas i fråga om det konkurrensbegränsande beteende som anmälan gäller. Den anmälda parten skall underrätta anmälade part om sitt beslut eller om sina behöriga myndigheters

anti-monopoly conduct of enterprises in the Economic Activity in the Energy Sector.

Phase-out

1 July 2001.

COUNTRY: **UZBEKISTAN**

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The law on Restricting Monopoly Activities has been adopted in Uzbekistan and has been in force since July 1992. However, the law (as is specified in article 1, paragraph 3) does not extend to the activities of enterprises in the energy sector.

Phase-out

1 July 2001.

Article 6(5)

”If a Contracting Party considers that any specified anti-competitive conduct carried out within the Area of another Contracting Party is adversely affecting an important interest relevant to the purposes identified in this Article, the Contracting Party may notify the other Contracting Party and may request that its competition authorities initiate appropriate enforcement action. The notifying Contracting Party shall include in such notification sufficient information to permit the notified Contracting Party to identify the anti-competitive conduct that is the subject of the notification and shall include an offer of such further information and cooperation as that Contracting Party is able to provide. The notified Contracting Party or, as the case may be, the relevant competition authorities may consult with the competition authorities of the notifying Contracting Party and shall accord full consideration to the request of the notifying Contracting Party in deciding whether or not to initiate enforcement action with respect to the alleged anti-competitive

beslut och får, efter eget skön, underrätta anmälade part om motiven för beslutet. Om motåtgärder vidtas, skall anmäld part underrätta anmälade part om resultatet av dessa och, i möjligaste mån, även om varje händelse av betydelse under tiden.”

conduct identified in the notification. The notified Contracting Party shall inform the notifying Contracting Party of its decision or the decision of the relevant competition authorities and may if it wishes inform the notifying Contracting Party of the grounds for the decision. If enforcement action is initiated, the notified Contracting Party shall advise the notifying Contracting Party of its outcome and, to the extent possible, of any significant interim development.”

LAND: ALBANIEN

COUNTRY: ALBANIA

Sektor

Alla energiområden

Sektor

All energy sectors.

Regeringsnivå

Nationell

Level of government

National.

Beskrivning

I Albanien finns inga institutioner med ansvar för att upprätthålla konkurrensreglerna. Lagen om konkurrensskydd, som väntas bli färdig under år 1996, kommer att medföra att sådana organ inrättas.

Description

In Albania there are no established institutions to enforce the competition rules. Such institutions will be provided for in the law on the Protection of Competition which is planned to be finalized in 1996.

Avveckling

Den 1 januari 1999

Phase-out

1 January 1999.

LAND: ARMENIEN

COUNTRY: ARMENIA

Sektor

Alla energiområden

Sektor

All energy sectors.

Regeringsnivå

Nationell

Level of government

National.

Beskrivning

Det finns inga institutioner med uppgift att övervaka bestämmelserna i denna punkt i Armenien.

Lagarna om energi och konkurrensskydd avses komma att omfatta bestämmelser om inrättande av sådana institutioner.

Description

Institutions to enforce the provisions of this paragraph have not been established in Armenia.

The laws on Energy and Protection of Competition are planned to include provisions to establish such institutions.

Avveckling

Den 31 december 1997

Phase-out

31 December 1997.

LAND: AZERBAJDZJAN*Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Myndigheter för bekämpning av monopol skall inrättas när anti-monopollagstiftning antagits.

Avveckling

Den 1 januari 2000

LAND: VITRYSSLAND*Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Myndigheter för bekämpning av monopol skall inrättas när anti-monopollagstiftning antagits.

Avveckling

Den 1 januari 2000

LAND: GEORGIEN*Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Lagar om avskaffande av monopol befinner sig för närvarande under utarbetande i Georgien och därför har inga konkurrensmyndigheter inrättats ännu.

COUNTRY: AZERBAIJAN*Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Anti-monopoly authorities shall be established after the adoption of anti-monopoly legislation.

Phase-out

1 January 2000.

COUNTRY: BELARUS*Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Anti-monopoly authorities shall be established after the adoption of anti-monopoly legislation.

Phase-out

1 January 2000.

COUNTRY: GEORGIA*Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Laws on demonopolization are at present at the stage of elaboration in Georgia and that is why there are no competition authorities established yet.

Avveckling

Den 1 januari 1999

LAND: **KAZAKSTAN**

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

En kommitté för bekämpning av monopol har inrättats, men dess verksamhet måste förbättras ur både lagstiftnings- och organisatorisk synpunkt, för att effektiva mekanismer skall utarbetas för hantering av klagomål avseende konkurrensbegränsande beteende.

Avveckling

Den 1 januari 1998

LAND: **KIRGISTAN**

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Det finns inga mekanismer för kontroll av konkurrensbegränsande praxis och berörd lagstiftning. Det är nödvändigt att konkurrensmyndigheter inrättas.

Avveckling

Den 1 juli 2001

LAND: **MOLDAVIEN**

Sektor

Alla energiområden

Phase-out

1 January 1999.

COUNTRY: **KAZAKHSTAN**

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

An Anti-monopoly Committee has been established in Kazakhstan, but its activity needs improvement, both from legislative and organizational points of view, in order to elaborate an effective mechanism handling the complaints on anti-competitive conduct.

Phase-out

1 January 1998.

COUNTRY: **KYRGYZSTAN**

Sector

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

There is no mechanism in Kyrgyzstan to control the anti-competitive conduct and the relevant legislation. It is necessary to establish relevant anti-monopoly authorities.

Phase-out

1 July 2001.

COUNTRY: **MOLDOVA**

Sector

All energy sectors.

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Ekonomiministeriet ansvarar för övervakningen av konkurrensen i Moldavien. Nödvändiga ändringar har gjorts av lagen om brott mot administrativa bestämmelser, som innehåller vissa sanktioner för monopolföretags brott mot konkurrensreglerna.

Förslaget till konkurrenslag som nu utarbetas, kommer att innehålla bestämmelser för upprätthållande av konkurrensregler.

Avveckling

Den 1 januari 1998

LAND: RUMÄNIEN*Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Inga institutioner för övervakning av bestämmelserna i denna paragraf har inrättats i Rumänien.

Lagförslaget om konkurrensskydd som planeras bli antaget under 1994 innehåller bestämmelser om institutioner för övervakning av konkurrensbestämmelser.

Förslaget innehåller också en period om nio månader för införande, räknat från den dag då lagen offentliggörs.

Enligt Europaavtalet om en association mellan Rumänien och Europeiska gemenskaperna, gavs Rumänien en frist på fem år för införande av konkurrensbestämmelser.

Avveckling

Den 1 januari 1998

Level of government

National.

Description

The Ministry of Economy is responsible for the control of competitive conduct in Moldova. Relevant amendments have been made to the law on Breach of Administrative Rules, which envisage some penalties for violating rules of competition by monopoly enterprises.

The draft law on Competition which is now at the stage of elaboration will have provisions on the enforcement of competition rules.

Phase-out

1 January 1998.

COUNTRY: ROMANIA*Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Institutions to enforce the provisions of this paragraph have not been established in Romania.

The Institutions charged with the enforcement of competition rules are provided for in the draft law on Protection of Competition which is scheduled to be adopted during 1994.

The draft also provides a period of nine months for enforcement, starting with the date of its publication.

According to the Europe Agreement establishing an association between Romania and the European Communities, Romania was granted a period of five years to implement competition rules.

Phase-out

1 January 1998.

LAND: TADZJIKISTAN

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Tadzjikistan har antagit lagar om avmonopolisering och konkurrens men uppbyggnaden av institutioner för övervakning av bestämmelserna har ännu inte slutförts.

Avveckling

Den 31 december 1997

LAND: UZBEKISTAN

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Lagen om begränsning av monopolistisk verksamhet i Uzbekistan har antagits och varit i kraft sedan juli 1992. Lagen (som anges i artikel 1.3) omfattar emellertid inte verksamhet inom företag i energisektorn.

Avveckling

Den 1 juli 2001

Artikel 7.4

”Om transitering av energimaterial och energiprodukter inte kan ombesörjas på kommersiella villkor genom befintlig infrastruktur för energitransport, skall de fördragsslutande parterna inte förhindra uppbyggnad av ny kapacitet, utom i fall där annat stadgas i tillämplig lagstiftning, som är förenlig med punkt 1.”

COUNTRY: TAJIKISTAN

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Tajikistan has adopted laws on Demonopolization and Competition, but institutions to enforce competition rules are in the stage of development.

Phase-out

31 December 1997.

COUNTRY: UZBEKISTAN

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

The law on Restricting Monopoly Activities has been adopted in Uzbekistan and has been in force since July 1992. However, the law (as is specified in article 1, paragraph 3) does not extend to the activities of the enterprises in the energy sector.

Phase-out

1 July 2001.

Article 7(4)

”In the event that Transit of Energy Materials and Products cannot be achieved on commercial terms by means of Energy Transport Facilities the Contracting Parties shall not place obstacles in the way of new capacity being established, except as may be otherwise provided in applicable legislation which is consistent with paragraph (1).”

LAND: AZERBAJDZJAN*Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Det är nödvändigt att anta en rad lagar om energi, inklusive former för tillståndsgivning för reglering av transitering. Under en övergångsperiod planeras uppbyggnad och modernisering av kraftledningar och anläggningar för elproduktion i syfte att höja deras tekniska nivå så att de uppfyller internationella krav och att åstadkomma en anpassning till marknadsekonomiska villkor.

Avveckling

Den 31 December 1999

LAND: VITRYSSLAND*Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Lagar om energi, mark och andra resurser är för närvarande under utarbetande och så länge de inte antagits kvarstår osäkerhet om villkoren för upprättande av nya strukturer för energitransport på vitryskt område.

Avveckling

Den 31 december 1998

LAND: BULGARIEN*Sektor*

Alla energiområden

COUNTRY: AZERBAIJAN*Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

It is necessary to adopt a set of laws on energy, including licensing procedures regulating transit. During a transition period it is envisaged to build and modernize power transmission lines, as well as generating capacities with the aim of bringing their technical level to the world requirements and adjusting to conditions of a market economy.

Phase-out

31 December 1999.

COUNTRY: BELARUS*Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Laws on energy, land and other subjects are being worked out at present, and until their final adoption, uncertainty remains as to the conditions for establishing new transport capacities for energy carriers in the territory of Belarus.

Phase-out

31 December 1998.

COUNTRY: BULGARIA*Sektor*

All energy sectors.

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Bulgarien har inga lagar som reglerar transitering av energimaterial och energiprodukter. En övergripande omstrukturering pågår inom energisektorn, inklusive utveckling av institutionella ramar, lagstiftning och regelverk.

Avveckling

Övergångsperioden på sju år är nödvändig för att bringa lagstiftningen rörande transitering av energimaterial och energiprodukter i full överensstämmelse med denna bestämmelse.

Den 1 juli 2001.

LAND: GEORGIEN*Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Det är nödvändigt att utarbeta en rad lagar på området. För närvarande råder mycket olika villkor för transport och transitering av olika energikällor i Georgien (elkraft, naturgas, oljeprodukter, kol).

Avveckling

Den 1 januari 1999

LAND: UNGERN*Sektor*

Elindustri

Regeringsnivå

Nationell

Level of government

National.

Description

Bulgaria has no laws regulating Transit of Energy Materials and Products. An overall restructuring is ongoing in the energy sector, including development of institutional framework, legislation and regulation.

Phase-out

The transitional period of 7 years is necessary to bring the legislation concerning the Transit of Energy Materials and Products in full compliance with this provision.

1 July 2001.

COUNTRY: GEORGIA*Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

It is necessary to prepare a set of laws on the matter. At present there are substantially different conditions for the transport and transit of various energy sources in Georgia (electric power, natural gas, oil products, coal).

Phase-out

1 January 1999.

COUNTRY: HUNGARY*Sektor*

Electricity industry.

Level of government

National.

Beskrivning

Enligt nuvarande lagstiftning är uppbyggnad och drift av högspänningsledningar ett statligt monopol.

Utveckling av nya juridiska och reglerande ramar för uppförande, drift och ägande av högspänningsledningar pågår.

Ministeriet för industri och handel har redan tagit initiativ till att lägga fram en ny lag om elkraft som också kommer att påverka civilagstiftning och koncessionslagen. Uppfyllande kan nås när den nya lagen om elektricitet och dess tillämpningsbestämmelser trätt i kraft.

Avveckling

Den 31 december 1996

LAND: POLEN

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Den polska energilagen, som befinner sig i samordningens slutskede, föreskriver införandet av nya juridiska förordningar liknande de som tillämpas i länder med fri marknad (tillstånd för generering, överföring, distribution och handel med energibärare). Intill dess att lagen antas av parlamentet är det nödvändigt att tillfälligt upphäva skyldigheterna enligt denna paragraf.

Avveckling

Den 31 december 1995

Artikel 9.1

"De fördragsslutande parterna erkänner den betydelse som öppna kapitalmarknader har för att främja tillgången på kapital för finansiering av handel med energimaterial och energiprodukter och för att göra och medverka i investeringar i ekonomisk verksamhet

Description

According to the current legislation establishment and operation of high-voltage transmission lines is a state monopoly.

The creation of the new legal and regulatory framework for establishment, operation and ownership of high-voltage transmission lines is under preparation.

The Ministry of Industry and Trade has already taken the initiative to put forward a new Act on Electricity Power, that will have its impact also on the Civil Code and on the Act on Concession. Compliance can be achieved after entering in force of the new law on Electricity and related regulatory decrees.

Phase-out

31 December 1996.

COUNTRY: POLAND

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Polish law on Energy, being in the final stage of coordination, stipulates for creating new legal regulations similar to those applied by free market countries (licenses to generate, transmit, distribute and trade in energy carriers). Until it is adopted by the Parliament a temporary suspension of obligations under this paragraph is required.

Phase-out

31 December 1995.

Article 9(1)

"The Contracting Parties acknowledge the importance of open capital markets in encouraging the flow of capital to finance trade in Energy Materials and Products and for the making of and assisting with regard to Investments in Economic Activity in the

inom energisektorn i andra fördragsslutande parter områden, särskilt i övergångsekonomier. Alla fördragsslutande parter skall därför sträva efter att skapa förutsättningar för tillträde till kapitalmarknaden för andra fördragsslutande parter företag och medborgare, för finansiering av handel med energimaterial och energiprodukter och för investeringar i ekonomisk verksamhet inom energisektorn i sådana fördragsslutande parter områden, på villkor som inte är mindre förmånliga än de som under samma omständigheter ges till de egna företagen och medborgarna eller någon annan fördragsslutande part eller tredje stats företag och medborgare, beroende på vilket som är förmånligast.”

LAND: AZERBAJDZJAN

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Lagstiftning på området håller på att utarbetas.

Avveckling

Den 1 januari 2000

LAND: VITRYSSLAND

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Lagstiftning på området håller på att utarbetas.

Avveckling

1 januari 2000

Energy Sector in the Areas of other Contracting Parties, particularly those with economies in transition. Each Contracting Party shall accordingly endeavour to promote conditions for access to its capital market by companies and nationals of other Contracting Parties, for the purpose of financing trade in Energy Materials and Products and for the purpose of Investment in Economic Activity in the Energy Sector in the Areas of those other Contracting Parties, on a basis no less favourable than that which it accords in like circumstances to its own companies and nationals or companies and nationals of any other Contracting Party or any third state, whichever is the most favourable.”

COUNTRY: AZERBAIJAN

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Relevant legislation is at the stage of elaboration.

Phase-out

1 January 2000.

COUNTRY: BELARUS

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Relevant legislation is at the stage of elaboration.

Phase-out

1 January 2000.

LAND: GEORGIEN**COUNTRY: GEORGIA***Sektor*

Alla energiområden

Sektor

All energy sectors.

Regeringsnivå

Nationell

Level of government

National.

Beskrivning

Lagstiftning på området håller på att utarbetas.

Description

Relevant legislation is at the stage of preparation.

Avveckling

Den 1 januari 1997

Phase-out

1 January 1997.

LAND: KAZAKSTAN**COUNTRY: KAZAKHSTAN***Sektor*

Alla energiområden

Sektor

All energy sectors.

Regeringsnivå

Nationell

Level of government

National.

Beskrivning

Lagförslaget om utländska investeringar är under behandling med sikte på godkännande av parlamentet under hösten 1994.

Description

The bill on Foreign Investments is at the stage of authorization approval with the aim to adopt it by the Parliament in autumn 1994.

Avveckling

Den 1 juli 2001

Phase-out

1 July 2001.

LAND: KIRGISTAN**COUNTRY: KYRGYZSTAN***Sektor*

Alla energiområden

Sektor

All energy sectors.

Regeringsnivå

Nationell

Level of government

National.

Beskrivning

Lagstiftning på området håller för närvarande på att utarbetas.

Description

Relevant legislation is currently under preparation.

Avveckling

Den 1 juli 2001

Phase-out

1 July 2001.

Artikel 10.7 — Särskilda åtgärder

”Alla fördragsslutande parter skall ge investeringar inom sina områden, som görs av andra fördragsslutande parter investerare, och aktiviteter som drift, underhåll, användning, utnyttjande eller avyttrande i samband med dessa investeringar, en behandling som inte är mindre förmånlig än den som ges till investeringar som görs av de fördragsslutande parternas egna investerare eller av investerare från annan fördragsslutande part eller tredje stat och därtill hörande aktiviteter inklusive drift, underhåll, användning, utnyttjande eller avyttrande, beroende på vad som är mest förmånligt.”

LAND: BULGARIEN*Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Utländska medborgare får inte förvärva äganderätt till mark. Ett företag som till mer än 50 % kontrolleras av utländsk medborgare får inte förvärva jordbruksmark.

Utländska fysiska och juridiska personer får inte förvärva äganderätt till mark, utom genom arv enligt lag. I detta fall måste de avhända sig arvet.

En utländsk medborgare får förvärva äganderätt till byggnader men inte till den mark de står på.

Utländska medborgare eller företag som kontrolleras av utländska ägare måste söka tillstånd innan de kan genomföra följande aktiviteter:

— prospektering, utveckling och utvinning av naturresurser från territorialvatten, kontinentalsockeln eller den exklusiva ekonomiska zonen,

— förvärv av fast egendom i geografiska områden som bestäms av ministerrådet.

Tillstånden utfärdas av ministerrådet eller av ett organ som rådet bemyndigat.

Article 10(7) — Specific measures

”Each Contracting Party shall accord to Investments in its Area of Investors of another Contracting Party, and their related activities including management, maintenance, use, enjoyment or disposal, treatment no less favourable than that which it accords to Investments of its own Investors or of the Investors of any other Contracting Party or any third state and their related activities including management, maintenance, use, enjoyment or disposal, whichever is the most favourable.”

COUNTRY: BULGARIA*Sector*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Foreign persons may not acquire property rights over land. A company with more than fifty per cent of foreign person's share may not acquire property right over agricultural land;

Foreigners and foreign legal persons may not acquire property rights over land except by way of inheritance according to the law. In this case they have to make it over;

A foreign person may acquire property rights over buildings, but without property rights over the land;

Foreign persons or companies with foreign controlling participation must obtain a permit before performing the following activities:

— exploration, development and extraction of natural resources from the territorial sea, continental shelf or exclusive economic zone;

— acquisition of real estate in geographic regions designated by the Council of Ministers.

— The permits are issued by the Council of Ministers or by a body authorized by the Council of Ministers.

Avveckling

Den 1 juli 2001

Artikel 14.1 d

”När det gäller investeringar inom sina områden som görs av andra fördragsslutande parter investerare skall alla fördragsslutande parter garantera frihet att göra transfereringar till och från sina områden, inklusive transfereringar av:

oförbrukade löner och andra ersättningar till personal som anställts från utlandet i samband med investeringen.”

LAND: BULGARIEN*Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Utländska medborgare anställda av företag som till mer än 50 % ägs av utländskt kapital eller av utländsk person registrerad som enmansföretagare eller av ett utländskt företags filial eller representantkontor i Bulgarien och som får sin lön i bulgarisk valuta, får köpa utländsk valuta för högst 70 % av sin lön, inräknat socialförsäkringsavgifter.

Avveckling

Den 1 juli 2001

LAND: UNGERN*Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Enligt lagen om utländska medborgares investeringar i Ungern (artikel 33) får ut-

Phase-out

1 July 2001.

Article 14(1)(d)

”Each Contracting Party shall with respect to Investments in its Area of Investors of any other Contracting Party guarantee the freedom of transfer into and out of its Area, including the transfer of:

unspent earnings and other remuneration of personnel engaged from abroad in connection with that Investment;”

COUNTRY: BULGARIA*Sector*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Foreign nationals employed by companies with more than 50 per cent of foreign participation, or by a foreign person registered as sole trader or a branch or a representative office of a foreign company in Bulgaria, receiving their salary in Bulgarian leva, may purchase foreign currency not exceeding 70 per cent of their salary, including social security payments.

Phase-out

1 July 2001.

COUNTRY: HUNGARY*Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

According to the Act on Investments of foreigners in Hungary, article 33, foreign top

ländska chefer på toppnivå, verkställande direktörer, medlemmar av styrelsen och utländska anställda transferera sina inkomster från företaget de är anställda av, motsvarande högst 50 % av inkomsten efter skatt, genom företagets bank.

Avveckling

Avvecklingen av denna särskilda begränsning är beroende av de framsteg Ungern kan göra i genomförandet av programmet för liberalisering av handeln med utländsk valuta, som syftar till att nå full konvertibilitet för forint. Begränsningen skapar inga hinder för utländska investerare. Avvecklingen baseras på bestämmelserna i artikel 32.

Den 1 juli 2001

Artikel 20.3

”Alla fördragsslutande parter skall ange ett eller flera informationskontor som önskemål om information om ovannämnda lagar, förordningar, domar och administrativa beslut får ställas till och skall omgående meddela detta till sekretariatet. Uppgifter om informationskontoren skall tillhandahållas av sekretariatet på begäran”.

LAND: ARMENIEN

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

I Armenien finns det ännu inga officiella informationskontor som man kan vända sig till för att få information om relevanta lagar och andra förordningar. Det finns inte heller några informationscentra. Det finns planer på att etablera ett sådant centrum under 1994—1995. Tekniskt bistånd erfordras.

Avveckling

Den 31 december 1996

managers, executive managers, members of the Supervisory Board and foreign employees may transfer their income up to 50 per cent of their aftertax earnings derived from the company of their employment through the bank of their company.

Phase-out

The phase out of this particular restriction depends on the progress Hungary is able to make in the implementation of the foreign exchange liberalization programme whose final target is the full convertibility of the Forint. This restriction does not create barriers to foreign investors. Phase-out is based on stipulations of Article 32.

1 July 2001.

Article 20(3)

”Each Contracting Party shall designate one or more enquiry points to which requests for information about the above mentioned laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings may be addressed and shall communicate promptly such designation to the Secretariat which shall make it available on request.”

COUNTRY: ARMENIA

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

In Armenia there are no official enquiry points yet to which requests for information about the relevant laws and other regulations could be addressed. There is no information centre either. There is a plan to establish such a centre in 1994—1995. Technical assistance is required.

Phase-out

31 December 1996.

LAND: AZERBAJDZJAN*Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Det finns ännu inga officiella informationskontor i Azerbajdzjan som man kan vända sig till för att få information om relevanta lagar och förordningar. För närvarande samlas sådan information in av flera olika organisationer.

Avveckling

Den 31 december 1997

LAND: VITRYSSLAND*Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Det finns ännu inga officiella informationskontor som kan informera om lagar, förordningar, domstolsbeslut och administrativa beslut. När det gäller domstolsbeslut och administrativa beslut är det inte brukligt att offentliggöra dem.

Avveckling

Den 31 december 1998

LAND: KAZAKSTAN*Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

COUNTRY: AZERBAIJAN*Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

There are no official enquiry points so far in Azerbaijan to which requests for information about relevant laws and regulations could be addressed. At present such information is concentrated in various organizations.

Phase-out

31 December 1997.

COUNTRY: BELARUS*Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

Official enquiry offices which could give information on laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings do not exist yet in Belarus. As far as the judicial decisions and administrative rulings are concerned there is no practice of their publishing.

Phase-out

31 December 1998.

COUNTRY: KAZAKHSTAN*Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Beskrivning

Arbetet med att upprätta informationskontor har inletts. När det gäller domstolsbeslut och administrativa beslut publiceras de inte i Kazakstan (med undantag för vissa beslut som fattas av högsta domstolen), eftersom de inte betraktas som rättsliga källor. Det kommer att krävas en lång övergångsperiod för att ändra nuvarande praxis.

Avveckling

Den 1 juli 2001

LAND: MOLDAVIEN

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Det är nödvändigt att upprätta informationskontor.

Avveckling

Den 31 december 1995

LAND: RYSSLAND

Sektor

Alla energiområden

Regeringsnivå

Federal samt nationell i de republiker som ingår i federationen

Beskrivning

Det finns för närvarande inga officiella informationskontor i Ryssland, som man kan vända sig till för information om relevanta lagar och andra förordningar. När det gäller domstolsbeslut och administrativa beslut anses de inte som rättskällor.

Description

The process of establishing enquiry points has begun. As far as the judicial decisions and administrative rulings are concerned they are not published in Kazakhstan (except for some decisions made by the Supreme Court), because they are not considered to be sources of law. To change the existing practice will require a long transitional period.

Phase-out

1 July 2001.

COUNTRY: MOLDOVA

Sektor

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

It is necessary to establish enquiry points.

Phase-out

31 December 1995.

**COUNTRY: THE RUSSIAN
FEDERATION**

Sektor

All energy sectors.

Level of government

The Federation and the Republics constituting Federation.

Description

No official enquiry points exist in the Russian Federation as of now to which requests for information about relevant laws and other regulation acts could be addressed. As far as the judicial decisions and administrative rulings are concerned they are not considered to be sources of law.

Avveckling

Den 31 december 2000

LAND: **SLOVENIEN***Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

I Slovenien finns det ännu inga informationskontor som man kan vända sig till för information om relevanta lagar och andra förordningar. För närvarande finns sådan information tillgänglig hos olika ministerier. Lagen om utländska investeringar som är under utarbetande förutser regler för upprättande av ett sådant kontor.

Avveckling

Den 1 januari 1998

LAND: **TADZJIKISTAN***Sektor*

Alla energiområden

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Det finns ännu inga informationskontor i Tadzjikistan som man kan vända sig till för information om relevanta lagar och förordningar. Det är enbart en fråga om tillgång till finansiering.

Avveckling

Den 31 december 1997

LAND: **UKRAINA***Sektor*

Alla energiområden

Phase-out

31 December 2000.

COUNTRY: **SLOVENIA***Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

In Slovenia there are no official enquiry points yet to which requests for information about relevant laws and other regulatory acts could be addressed. At present such information is available in various ministries. The Law on Foreign Investments which is under preparation foresees establishment of such an enquiry point.

Phase-out

1 January 1998.

COUNTRY: **TAJIKISTAN***Sektor*

All energy sectors.

Level of government

National.

Description

There are no enquiry points yet in Tajikistan to which requests for information about relevant laws and other regulations could be addressed. It is only a question of having available funding.

Phase-out

31 December 1997.

COUNTRY: **UKRAINE***Sektor*

All energy sectors.

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

Det är nödvändigt att öppenheten i lagstiftningen ökas så att den kommer i nivå med internationell praxis. Ukraina måste upprätta informationskontor som ger upplysningar om lagar, förordningar, domar och administrativa beslut och standarder med allmän tillämpning.

Avveckling

Den 1 januari 1998

Artikel 22.3

”Alla fördragsslutande parter skall, om de inrättar eller behåller en instans och anförtror denna reglerande, administrativa eller andra myndighetsbefogenheter, säkerställa att denna instans utövar sina befogenheter på ett sätt som är förenligt med partens åtaganden enligt detta avtal.”

LAND: TJECKIEN

Sektor

Uran och nukleära industrier

Regeringsnivå

Nationell

Beskrivning

För att tömma de lager av uranmalm som hålls av Förvaltningen av statliga materialreserver, kommer inga tillstånd att ges för import av uranmalm och urankoncentrat, inklusive knippen av uranbränsleelement som innehåller uran som inte är av tjeckiskt ursprung.

Avveckling

Den 1 juli 2001

Level of government

National.

Description

Improvement of the present transparency of laws up to the level of international practice is required. Ukraine will have to establish enquiry points providing information about laws, regulations, judicial decisions and administrative rulings and standards of general application.

Phase-out

1 January 1998.

Article 22(3)

”Each Contracting Party shall ensure that if it establishes or maintains a state entity and entrusts the entity with regulatory, administrative or other governmental authority, such entity shall exercise that authority in a manner consistent with the Contracting Party’s obligations under this Treaty”.

COUNTRY: THE CZECH REPUBLIC

Sektor

Uranium and nuclear industries.

Level of government

National.

Description

In order to deplete uranium ore reserves that are stocked by Administration of State Material Reserves, no imports of uranium ore and concentrates, including uranium fuel bundles containing uranium of non-Czech origin, will be licensed.

Phase-out

1 July 2001.

BILAGA 2

**BESLUT BETRÄFFANDE ENERGI-
STADGEFÖRDRAGET**

Den europeiska energistadgekongressen har fattat följande beslut:

1. *Beträffande fördraget som helhet*

I händelse av en konflikt mellan fördraget rörande Spetsbergen av den 9 februari 1920 (Svalbardfördraget) och energistadgefördraget, skall fördraget rörande Spetsbergen ta över i det som konflikten gäller, med förbehåll för de fördragsslutande parternas ståndpunkter i fråga om Svalbardfördraget. I händelse av en sådan konflikt eller tvist om huruvida det finns en sådan konflikt eller om dess omfattning, skall artikel 16 och del V i energistadgefördraget inte tillämpas.

2. *Beträffande artikel 10.7*

Ryska federationen får kräva att företag som har utländska delägare skall erhålla lagenligt godkännande för hyra av federalt ägd egendom, under förutsättning att Ryska federationen utan undantag säkerställer att detta förfarande tillämpas på ett sätt som utesluter diskriminering mellan investeringar från investerare i andra fördragsslutande parter.

3. *Beträffande artikel 14*

1. Termen *friheten att göra transfereringar* i artikel 14.1 hindrar inte en fördragsslutande part (i det följande kallad *begränsande part*) från att tillämpa begränsningar av dennes egna investerares kapitalrörelser, under förutsättning att

a. sådana begränsningar inte försvagar de rättigheter som enligt artikel 14.1 tillkommer investerare från andra fördragsslutande parter i fråga om deras investeringar,

b. sådana begränsningar inte påverkar löpande transaktioner,

ANNEX 2

**DECISIONS WITH RESPECT TO THE
ENERGY CHARTER TREATY**

The European Energy Charter Conference has adopted the following Decisions:

1. *With respect to the Treaty as a whole*

In the event of a conflict between the treaty concerning Spitsbergen of 9 February 1920 (the Svalbard Treaty) and the Energy Charter Treaty, the treaty concerning Spitsbergen shall prevail to the extent of the conflict, without prejudice to the positions of the Contracting Parties in respect of the Svalbard Treaty. In the event of such conflict or a dispute as to whether there is such conflict or as to its extent, Article 16 and Part V of the Energy Charter Treaty shall not apply.

2. *With respect to Article 10(7)*

The Russian Federation may require that companies with foreign participation obtain legislative approval for the leasing of federally-owned property, provided that the Russian Federation shall ensure without exception that this process is not applied in a manner which discriminates among Investments of Investors of other Contracting Parties.

3. *With respect to Article 14*

(1) The term "freedom of transfer" in Article 14(1) does not preclude a Contracting Party (hereinafter referred to as the "Limiting Party") from applying restrictions on movement of capital by its own Investors, provided that:

(a) such restrictions shall not impair the rights granted under Article 14(1) to Investors of other Contracting Parties with respect to their Investments;

(b) such restrictions do not affect Current Transactions; and

c. begränsande part säkerställer att investeringar inom dennes område av investerare från alla andra fördragsslutande parter, när det gäller överföringar, ges en behandling som inte är mindre förmånlig än den som parten ger investeringar gjorda av någon annan fördragsslutande parts investerare eller investerare från tredje stat, beroende på vilket som är mest förmånligt.

2. Detta beslut skall granskas av stadskonferensen fem år efter det att fördraget trätt i kraft, dock senast den dag som anges i artikel 32.3.

3. Ingen fördragsslutande part skall ha möjlighet att tillämpa sådana begränsningar, såvida det inte rör sig om en fördragsslutande part som är en stat som var konstituerande stat i förutvarande Sovjetunionen och som senast den 1 juli 1995 skriftligt anmält till det provisoriska sekretariatet att den väljer möjligheten att tillämpa begränsningar enligt detta beslut.

4. För undvikande av tvivel, skall ingenting i detta beslut i fråga om artikel 16 ta över de fördragsslutande parternas, deras investerares eller investeringars rättigheter enligt den artikeln, eller de fördragsslutande parternas skyldigheter.

5. För de ändamål som avses i detta beslut avser *löpande transaktioner* löpande betalningar i samband med varors, tjänsters eller personers rörelser som sker enligt normal internationell praxis, och omfattar inte anordningar som i avsevärd omfattning utgör en kombination av en löpande betalning och en kapitaltransaktion, som uppskjutande av betalningar och förskott som vidtas i syfte att kringgå den begränsande partens lagstiftning på området.

4. *Beträffande artikel 14.2*

Med förbehåll för kraven i artikel 14 och Rumäniens övriga internationella åtaganden, skall Rumänien, under övergången till fullt konvertibel nationell valuta, sträva efter att vidta lämpliga åtgärder för att förbättra förfarandena i samband med överföring av avkastningen på investeringar och skall under alla förhållanden garantera sådana överföringar i en fritt konvertibel valuta, utan begränsningar eller försening som överstiger sex månader. Rumänien skall säkerställa att investeringar inom dess område, gjorda av investerare från alla andra fördragsslutande

(c) the Contracting Party ensures that Investments in its Area of the Investors of all other Contracting Parties are accorded, with respect to transfers, treatment no less favourable than that which it accords to Investments of Investors of any other Contracting Party or of any third state, whichever is the most favourable.

(2) This Decision shall be subject to examination by the Charter Conference five years after entry into force of the Treaty, but not later than the date envisaged in Article 32(3).

(3) No Contracting Party shall be eligible to apply such restrictions unless it is a Contracting Party which is a state that was a constituent part of the former Union of Soviet Socialist Republics, which has notified the provisional Secretariat in writing no later than 1 July 1995 that it elects to be eligible to apply restrictions in accordance with this Decision.

(4) For the avoidance of doubt, nothing in this Decision shall derogate, as concerns Article 16, from the rights hereunder of a Contracting Party, its Investors or their Investments, or from the obligations of a Contracting Party.

(5) For the purposes of this Decision: "Current Transactions" are current payments connected with the movement of goods, services or persons that are made in accordance with normal international practice, and do not include arrangements which materially constitute a combination of a current payment and a capital transaction, such as deferrals of payments and advances which is meant to circumvent respective legislation of the Limiting Party in the field.

4. *With respect to Article 14(2)*

Without prejudice to the requirements of Article 14 and its other international obligations, Romania shall endeavour during the transition to full convertibility of its national currency to take appropriate steps to improve the efficiency of its procedures for the transfers of Investment Returns and shall in any case guarantee such transfers in a Freely Convertible Currency without restriction or a delay exceeding six months. Romania shall ensure that Investments in its Area of the Investors of all other Contracting Parties are accorded, with respect to transfers, treatment

parter, i fråga om överföringar beviljas en behandling som inte är mindre förmånlig än den som Rumänien ger investeringar av investerare från någon annan fördragsslutande part eller från tredje stat, beroende på vilket som är mest förmånligt.

5. Beträffande artiklarna 24.4 a och 25

En investering av en investerare som avses i artikel 1.7 a ii, från en part som inte är en part i AEI eller medlem av ett frihandelsområde eller en tullunion, skall vara berättigad till behandling enligt sådant AEI, frihandelsområde eller tullunion, under förutsättning att investeringen

a. har registrerat säte, central administration eller huvudsaklig verksamhetsplats i område tillhörande en part i berörd AEI, eller en medlem av ett frihandelsområdet eller en tullunion, eller

b. om investeringen bara har sitt registrerade säte inom området, men har en faktisk och långvarig förbindelse med ekonomin i en av parterna i ifrågavarande AEI eller frihandelsområde eller tullunion.

no less favourable than that which it accords to Investments of Investors of any other Contracting Party or of any third state, whichever is the most favourable.

5. With respect to Articles 24(4)(a) and 25

An Investment of an Investor referred to in Article 1(7)(a)(ii), of a Contracting Party which is not party to an EIA or a member of a free-trade area or a customs union, shall be entitled to treatment accorded under such EIA, free-trade area or customs union, provided that the Investment:

(a) has its registered office, central administration or principal place of business in the Area of a party to that EIA or member of that free-trade area or customs union; or

(b) in case it only has its registered office in that Area, has an effective and continuous link with the economy of one of the parties to that EIA or member of that free-trade area or customs union.

BILAGA 3

**ENERGISTADGEPROTOKOLL OM
ENERGIEFFEKTIVITET OCH
DÄRTILL HÖRANDE MILJÖ-
ASPEKTER**

Preamble

Parterna i detta protokoll,

som beaktar den europeiska energistadga, som antogs i slutdokumentet från Haagkonferensen om Europeiska energistadgan, undertecknat i Haag den 17 december 1991, och i synnerhet förklaringarna i denna, om att samarbete är nödvändigt inom områdena energieffektivitet och därtill hörande miljöskydd,

som även beaktar energistadgefördraget, som är öppet för undertecknande från den 17 december 1994 till den 16 juni 1995,

som är medvetna om det arbete, som internationella organisationer och fora bedriver beträffande energieffektivitet och energicykelns miljöaspekter,

som är medvetna om de förbättringar i fråga om försörjningssäkerhet och de avsevärda ekonomiska och miljömässiga vinster, som följer av genomförandet av kostnadseffektiva åtgärder för energieffektivisering, och som likaså är medvetna om den betydelse sådana åtgärder har för omstrukturering av ekonomier och förbättring av levnadsstandarden,

som inser att förbättringar i energieffektivitet minskar energicykelns skadliga miljöeffekter, inbegripet global uppvärmning och försurning,

som är övertygade om att energipriserna så långt möjligt bör återspegla en konkurrensstyrd marknad, vilket säkerställer en marknadsinriktad prisbildning inklusive en bättre spegling av miljökostnader och miljövinster, samt inser att sådan prisbildning är avgörande för framsteg i fråga om energieffektivitet och därmed sammanhängande miljöskydd,

som uppskattar den vitala roll som den

ANNEX 3

**ENERGY CHARTER PROTOCOL ON
ENERGY EFFICIENCY AND RELATED
ENVIRONMENTAL ASPECTS**

Preamble

THE CONTRACTING PARTIES to this Protocol,

Having regard to the European Energy Charter adopted in the Concluding Document of the Hague Conference on the European Energy Charter, signed at The Hague on 17 December 1991; and in particular to the declarations therein that cooperation is necessary in the field of energy efficiency and related environmental protection;

Having regard also to the Energy Charter Treaty, opened for signature from 17 December 1994 to 16 June 1995;

Mindful of the work undertaken by international organizations and fora in the field of energy efficiency and environmental aspects of the energy cycle;

Aware of the improvements in supply security, and of the significant economic and environmental gains, which result from the implementation of cost-effective energy efficiency measures; and aware of their importance for restructuring economies and improving living standards;

Recognizing that improvements in energy efficiency reduce negative environmental consequences of the energy cycle including global warming and acidification;

Convinced that energy prices should reflect as far as possible a competitive market, ensuring market-oriented price formation, including fuller reflection of environmental costs and benefits, and recognizing that such price formation is vital to progress in energy efficiency and associated environmental protection;

Appreciating the vital role of the private

privata sektorn, inklusive små och medelstora företag, spelar för arbetet med att främja och genomföra åtgärder för energieffektivisering och är inriktade på att säkerställa en gynnsam institutionell ram för ekonomiskt livskraftiga investeringar i energieffektivisering,

som erkänner att kommersiella former för samarbete kan behöva kompletteras med mellanstatligt samarbete, särskilt i fråga om utformning av energipolitik och energianalys liksom på andra områden, som är avgörande för ökning av energieffektivitet men som inte är lämpade för privat finansiering, och

som önskar genomföra gemensamma, samordnade åtgärder på området energieffektivitet och därtill hörande miljöskydd och anta ett protokoll, som anger ramen för ett energiutnyttjande som är så ekonomiskt och effektivt som möjligt,

HAR KOMMIT ÖVERENS OM FÖLJANDE.

DEL I

INLEDNING

Artikel 1

Protokollets omfattning och mål

1. Detta protokoll definierar allmänna riktlinjer för att främja energieffektivitet som en betydande energikälla och för att, som en följd av detta, begränsa energisystemens skadliga miljöeffekter. Det ger även vägledning i fråga om utvecklingen av program för energieffektivisering, anger samarbetsområden och skapar en ram för utveckling av gemensamma och samordnade åtgärder. Sådana åtgärder kan inbegripa prospektering, efterforskning, produktion, omvandling, lagring, transport, distribution och förbrukning av energi och får omfatta alla ekonomiska områden.

2. Protokollets mål är att

a. främja riktlinjer för energieffektivisering som är förenliga med en hållbar utveckling,

b. upprätta ramvillkor, som stimulerar tillverkare och konsumenter till att använda energi så ekonomiskt, effektivt och miljömässigt tryggt som möjligt, särskilt genom anordnande av effektiva energimarknader och en bättre återspeglning av miljökostnader och miljövinster, och

sector including small and medium-sized enterprises in promoting and implementing energy efficiency measures, and intent on ensuring a favourable institutional framework for economically viable investment in energy efficiency;

Recognizing that commercial forms of cooperation may need to be complemented by intergovernmental cooperation, particularly in the area of energy policy formulation and analysis as well as in other areas which are essential to the enhancement of energy efficiency but not suitable for private funding; and

Desiring to undertake cooperative and coordinated action in the field of energy efficiency and related environmental protection and to adopt a Protocol providing a framework for using energy as economically and efficiently as possible:

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

PART I

INTRODUCTION

Article 1

Scope and objectives of the Protocol

(1) This Protocol defines policy principles for the promotion of energy efficiency as a considerable source of energy and for consequently reducing adverse Environmental Impacts of energy systems. It furthermore provides guidance on the development of energy efficiency programmes, indicates areas of cooperation and provides a framework for the development of cooperative and coordinated action. Such action may include the prospecting for, exploration, production, conversion, storage, transport, distribution, and consumption of energy, and may relate to any economic sector.

(2) The objectives of this Protocol are:

(a) the promotion of energy efficiency policies consistent with sustainable development;

(b) the creation of framework conditions which induce producers and consumers to use energy as economically, efficiently and environmentally soundly as possible, particularly through the organization of efficient energy markets and a fuller reflection of environmental costs and benefits; and

c. utveckla samarbete inom området energieffektivisering.

(c) the fostering of cooperation in the field of energy efficiency.

Artikel 2

Article 2

Definitioner

Definitions

I detta protokoll avses med

As used in this Protocol:

1. *stadga*: Europeiska energistadgan, som antogs i slutdokumentet från Haagkonferensen om den europeiska energistadgan, undertecknat i Haag den 17 december 1991; undertecknande av slutdokumentet betraktas som undertecknande av stadgan.

(1) "Charter" means the European Energy Charter adopted in the Concluding Document of the Hague Conference on the European Energy Charter signed at The Hague on 17 December 1991; signature of the Concluding Document is considered to be signature of the Charter.

2. *part*: en stat eller regional organisation för ekonomisk integration, som har samtyckt till att låta sig bindas av detta protokoll och som protokollet trätt i kraft för.

(2) "Contracting Party" means a state or Regional Economic Integration Organization which has consented to be bound by this Protocol and for which the Protocol is in force.

3. *regional organisation för ekonomisk integration*: en organisation som bildats av stater, som till den överfört behörighet i vissa frågor, av vilka några regleras i detta protokoll, inklusive behörighet att fatta bindande beslut i sådana frågor.

(3) "Regional Economic Integration Organization" means an organization constituted by states to which they have transferred competence over certain matters a number of which are governed by this Protocol, including the authority to take decisions binding on them in respect of those matters.

4. *energicykeln*: hela energikedjan, inbegripet verksamheter i samband med prospektering, efterforskning, omvandling, lagring, transport, distribution och förbrukning av de olika energislagen och behandling och omhändertagande av avfall, samt nedmontering, nedläggning eller stängning av dessa verksamheter, varvid skadliga miljöeffekter minimeras.

(4) "Energy Cycle" means the entire energy chain, including activities related to prospecting for, exploration, production, conversion, storage, transport, distribution and consumption of the various forms of energy, and the treatment and disposal of wastes, as well as the decommissioning, cessation or closure of these activities, minimizing harmful Environmental Impacts.

5. *kostnadseffektivitet*: att uppnå ett givet mål till lägsta möjliga kostnad eller uppnå största möjliga nytta till en given kostnad.

(5) "Cost-Effectiveness" means to achieve a defined objective at the lowest cost or to achieve the greatest benefit at a given cost.

6. *förbättring av energieffektivitet*: åtgärder för att behålla samma utbyte (av en vara eller tjänst) utan att sänka dess kvalitet eller funktion, samtidigt som mängden energi som krävs för att åstadkomma samma resultat minskar.

(6) "Improving Energy Efficiency" means acting to maintain the same unit of output (of a good or service) without reducing the quality or performance of the output, while reducing the amount of energy required to produce that output.

7. *miljöeffekt*: alla effekter, som en given verksamhet orsakar på miljön, inklusive människors hälsa och säkerhet, flora, fauna, mark, luft, vatten, klimat, landskap och historiska monument eller andra byggnadsverk eller samspelet mellan dessa faktorer, liksom även effekter på kulturarv och socioekonomiska förhållanden som följer av förändringar av dessa faktorer.

(7) "Environmental Impact" means any effect caused by a given activity on the environment, including human health and safety, flora, fauna, soil, air, water, climate, landscape and historical monuments or other physical structures or the interactions among these factors; it also includes effects on cultural heritage or socio-economic conditions resulting from alterations to those factors.

DEL II

ALLMÄNNA RIKTLINJER

Artikel 3

Grundprinciper

Parterna skall vägledas av följande principer:

1. Parterna skall samarbeta och på lämpligt sätt bistå varandra i utveckling och genomförande av riktlinjer, lagar och förordningar för energieffektivitet.

2. Parterna skall utarbeta riktlinjer för energieffektivisering och erforderliga lagar och förordningar som främjar, bl.a.

a. effektivt fungerande marknadsmekanismer, inklusive marknadsanpassad prisbildning och en bättre spegling av miljökostnader och miljövinster,

b. minskning av hinder för energieffektivitet och därigenom stimulerar investeringar,

c. mekanismer för finansiering av initiativ som gäller energieffektivisering,

d. utbildning och medvetenhet,

e. spridning och överföring av teknik,

f. begriplighet i de rättsliga och administrativa regelverken.

3. De fördragsslutande parterna skall sträva efter att fördelar av energieffektivisering i full utsträckning skall kunna nås i alla delar av energicykeln. I detta syfte skall de, efter bästa förmåga, formulera och genomföra riktlinjer för energieffektivisering och gemensamma eller samordnade åtgärder baserade på kostnadseffektivitet och ekonomisk effektivitet, med vederbörlig hänsyn tagen till miljöaspekterna.

4. Riktlinjer för energieffektivisering skall omfatta både åtgärder på kort sikt för anpassning av tidigare praxis och långsiktiga åtgärder för förbättring av energieffektiviteten genom hela energicykeln.

5. När parterna samarbetar för att nå protokollets mål, skall de ta hänsyn till de olikheter som finns mellan parterna vad gäller miljöeffekter och kostnader för åtgärder.

6. Parterna erkänner den privata sektorns vitala roll. De skall stimulera energiföretags, ansvariga myndigheters och expertorgans åt-

PART II

POLICY PRINCIPLES

Article 3

Basic principles

Contracting Parties shall be guided by the following principles:

(1) Contracting Parties shall cooperate and, as appropriate, assist each other in developing and implementing energy efficiency policies, laws and regulations.

(2) Contracting Parties shall establish energy efficiency policies and appropriate legal and regulatory frameworks which promote, inter alia:

(a) efficient functioning of market mechanisms including market-oriented price formation and a fuller reflection of environmental costs and benefits;

(b) reduction of barriers to energy efficiency, thus stimulating investments;

(c) mechanisms for financing energy efficiency initiatives;

(d) education and awareness;

(e) dissemination and transfer of technologies;

(f) transparency of legal and regulatory frameworks.

(3) Contracting Parties shall strive to achieve the full benefit of energy efficiency throughout the Energy Cycle. To this end they shall, to the best of their competence, formulate and implement energy efficiency policies and cooperative or coordinated actions based on Cost-Effectiveness and economic efficiency, taking due account of environmental aspects.

(4) Energy efficiency policies shall include both short-term measures for the adjustment of previous practices and long-term measures to improve energy efficiency throughout the Energy Cycle.

(5) When cooperating to achieve the objectives of this Protocol, Contracting Parties shall take into account the differences in adverse effects and abatement costs between Contracting Parties.

(6) Contracting Parties recognize the vital role of the private sector. They shall encourage action by energy utilities, responsible

gärder, samt till nära samarbete mellan industri och förvaltning.

7. Gemensamma eller samordnade åtgärder skall ta hänsyn till berörda principer, syftande till att skydda och förbättra miljön, som antagits i internationella överenskommelser som parterna är parter i.

8. Parterna skall dra största möjliga nytta av det arbete och den sakkunskap som finns hos behöriga internationella eller andra organ och skall sträva efter att undvika dubbelarbete.

Artikel 4

Ansvarsfördelning och samordning

Alla parter skall sträva efter att säkerställa att riktlinjer för energieffektivisering samordnas mellan alla deras ansvariga myndigheter.

Artikel 5

Strategier och mål

Parterna skall formulera strategier och mål för energieffektivisering för att därigenom begränsa energicykelns miljöeffekter på sätt som är anpassade till deras egna specifika förutsättningar inom energiområdet. Dessa strategier och mål skall vara öppna för insyn för alla berörda parter.

Artikel 6

Finansiering och stimulansåtgärder

1. Parterna skall främja införande av nya tillvägagångssätt och metoder för finansiering av energieffektivisering och energirelaterade miljöskyddsinvesteringar, som exempelvis samriskföretag mellan energianvändare och externa investerare (nedan kallat *tredjepartsfinansiering*).

2. Parterna skall sträva efter att dra nytta av och främja tillgång till privata kapitalmarknader och befintliga internationella finansinstitut, för att underlätta investeringar i förbättrad energieffektivitet och i miljöskydd med anknytning till energieffektivitet.

3. Parterna får, om det är förenligt med bestämmelserna i energistadgefördraget och

authorities and specialised agencies, and close cooperation between industry and administrations.

(7) Cooperative or coordinated action shall take into account relevant principles adopted in international agreements, aimed at protection and improvement of the environment, to which Contracting Parties are parties.

(8) Contracting Parties shall take full advantage of the work and expertise of competent international or other bodies and shall take care to avoid duplication.

Article 4

Division of responsibility and coordination

Each Contracting Party shall strive to ensure that energy efficiency policies are coordinated among all of its responsible authorities.

Article 5

Strategies and policy aims

Contracting Parties shall formulate strategies and policy aims for Improving Energy Efficiency and thereby reducing Environmental Impacts of the Energy Cycle as appropriate in relation to their own specific energy conditions. These strategies and policy aims shall be transparent to all interested parties.

Article 6

Financing and financial incentives

(1) Contracting Parties shall encourage the implementation of new approaches and methods for financing energy efficiency and energy-related environmental protection investments, such as joint venture arrangements between energy users and external investors (hereinafter referred to as "Third Party Financing").

(2) Contracting Parties shall endeavour to take advantage of and promote access to private capital markets and existing international financing institutions in order to facilitate investments in Improving Energy Efficiency and in environmental protection related to energy efficiency.

(3) Contracting Parties may, subject to the provisions of the Energy Charter Treaty and

deras övriga folkrättsliga åtaganden, införa skattemässiga eller finansiella stimulansåtgärder för energianvändarna i syfte att underlätta marknadstillträde för energieffektiv teknik och energieffektiva produkter och tjänster. De skall söka göra det på sätt som både säkerställer insyn och minimerar snedvridning av internationella marknader.

Artikel 7

Främjande av energieffektiv teknik

1. I enlighet med bestämmelserna i energistadgefördraget skall parterna främja kommersiell handel och samarbete avseende teknik, energirelaterade tjänster och driftsrutiner, som är energieffektiva och skonsamma för miljön.

2. Parterna skall främja utnyttjande av sådan teknik och sådana tjänster och driftsrutiner i alla delar av energicykeln.

Artikel 8

Nationella program

1. För att nå de mål som formulerats enligt artikel 5, skall alla parter utveckla, genomföra och regelbundet aktualisera de program för energieffektivisering som är bäst anpassade till vars och ens förhållanden.

2. Dessa program får omfatta verksamheter som t.ex.

a. utveckling av scenarier avseende efterfrågan och tillförsel av energi på lång sikt, till ledning för beslutsfattandet,

b. utvärdering av de energi- och miljömässiga samt ekonomiska effekterna av vidtagna åtgärder,

c. definition av normer som tagits fram för att förbättra energieffektiviteten hos energiförbrukande utrustning och ansträngningar för att harmonisera dessa internationellt för att undvika snedvridning av handeln,

d. utveckling och uppmuntran av privata initiativ och industriellt samarbete, inbegripet samriskföretag,

e. främjande av användning av den energieffektivaste teknik som är ekonomiskt livskraftig och skonsam för miljön,

f. främjande av nyskapande metoder för investeringar i energieffektiviseringar, som exempelvis tredjepartsfinansiering och samfinansiering.

to their other international legal obligations, provide fiscal or financial incentives to energy users in order to facilitate market penetration of energy efficiency technologies, products and services. They shall strive to do so in a manner that both ensures transparency and minimizes the distortion of international markets.

Article 7

Promotion of energy efficient technology

(1) Consistent with the provisions of the Energy Charter Treaty, Contracting Parties shall encourage commercial trade and cooperation in energy efficient and environmentally sound technologies, energy-related services and management practices.

(2) Contracting Parties shall promote the use of these technologies, services and management practices throughout the Energy Cycle.

Article 8

Domestic programmes

(1) In order to achieve the policy aims formulated according to Article 5, each Contracting Party shall develop, implement and regularly update energy efficiency programmes best suited to its circumstances.

(2) These programmes may include activities such as the:

(a) development of long-term energy demand and supply scenarios to guide decision-making;

(b) assessment of the energy, environmental and economic impact of actions taken;

(c) definition of standards designed to improve the efficiency of energy using equipment, and efforts to harmonize these internationally to avoid trade distortions;

(d) development and encouragement of private initiative and industrial cooperation, including joint ventures;

(e) promotion of the use of the most energy efficient technologies that are economically viable and environmentally sound;

(f) encouragement of innovative approaches for investments in energy efficiency improvements, such as Third Party Financing and co-financing;

g. utveckling av ändamålsenliga energibalanser och databaser, t.ex. med uppgifter om energiefterfrågan på en tillräckligt detaljerad nivå och om teknik för förbättring av energieffektiviteten.

h. främjande av skapande av rådgivnings- och konsultverksamhet som kan drivas av offentliga eller privata industri- eller energiföretag och som tillhandahåller information om program och teknik för energieffektivisering och som bistår konsumenter och företag,

i. stöd till och främjande av kombinerad el- och värmeproduktion och av åtgärder för att öka effektiviteten i fjärrvärmesystem,

j. inrättande på lämpliga nivåer av specialiserade organ för energieffektivisering, som har tillräcklig finansiering och bemanning för att utveckla och genomföra program.

3. Vid genomförande av sina program för energieffektivisering skall parterna säkerställa att det finns erforderliga institutionella och juridiska ramar.

(g) development of appropriate energy balances and data bases, for example with data on energy demand at a sufficiently detailed level and on technologies for Improving Energy Efficiency;

(h) promotion of the creation of advisory and consultancy services which may be operated by public or private industry or utilities and which provide information about energy efficiency programmes and technologies, and assist consumers and enterprises;

(i) support and promotion of cogeneration and of measures to increase the efficiency of district heat production and distribution systems to buildings and industry;

(j) establishment of specialized energy efficiency bodies at appropriate levels, that are sufficiently funded and staffed to develop and implement policies.

(3) In implementing their energy efficiency programmes, Contracting Parties shall ensure that adequate institutional and legal infrastructures exist.

DEL III

INTERNATIONELLT SAMARBETE

Artikel 9

Samarbetsområden

Samarbetet mellan parterna får ta alla lämpliga former. Områden som är tänkbara för samarbete har förtecknats i bilagan.

DEL IV

ADMINISTRATIVA OCH JURIDISKA ÅTGÄRDER

Artikel 10

Stadgekonferensens roll

1. Beslut av stadgekonferensen i enlighet med detta protokoll skall fattas endast av de parter i energistadgefödraget som är parter i protokollet.

2. Stadgekonferensen skall sträva efter att, inom 180 dagar efter det att detta protokoll trätt i kraft, anta förfaranden för att bevaka och underlätta genomförandet av alla bestämmelser i protokollet, inklusive kraven på

PART III

INTERNATIONAL COOPERATION

Article 9

Areas of cooperation

The cooperation between Contracting Parties may take any appropriate form. Areas of possible cooperation are listed in the Annex.

PART IV

ADMINISTRATIVE AND LEGAL ARRANGEMENTS

Article 10

Role of the Charter Conference

(1) All decisions made by the Charter Conference in accordance with this Protocol shall be made by only those Contracting Parties to the Energy Charter Treaty who are Contracting Parties to this Protocol.

(2) The Charter Conference shall endeavour to adopt, within 180 days after the entry into force of this Protocol, procedures for keeping under review and facilitating the implementation of its provisions, including

rapportering, samt för att peka ut samarbetsområden i överensstämmelse med artikel 9.

Artikel 11

Sekretariat och finansiering

1. Det sekretariat som inrättats enligt artikel 35 i energistadgefördraget skall ge stadgekonferensen all erforderlig hjälp för fullgörande av dess uppgifter enligt detta protokoll och utföra de ytterligare tjänster till stöd för protokollet, som kan komma att krävas från tid till annan, efter stadgekonferensens godkännande.

2. De kostnader, som sekretariatet och stadgekonferensen åsamkas på grund av detta protokoll, skall täckas av parterna i protokollet enligt deras betalningsförmåga, fastställd enligt den formel som anges i bilaga B till energistadgefördraget.

Artikel 12

Omröstning

1. Enhällighet bland de parter som är närvarande och röstar vid stadgekonferensens möten där sådana frågor skall beslutas, skall krävas för beslut om att

- a. anta ändringar i detta protokoll, och
- b. godkänna anslutningar till protokollet enligt artikel 16.

Parterna skall göra sitt yttersta för att nå enhällighet i alla frågor som kräver deras beslut enligt detta protokoll. Om en överenskommelse inte kan nås i enhällighet, skall beslut, som inte avser budgetfrågor, fattas av tre fjärdedels majoritet av de parter som är närvarande och röstar vid det möte i stadgekonferensen då sådana frågor skall beslutas.

Beslut i budgetfrågor skall fattas av en kvalificerad majoritet av de parter vars fastställda bidrag enligt artikel 11.2 tillsammans utgör minst tre fjärdedelar av de totala fastställda bidragen.

2. I denna artikel avses med *parter som är närvarande och röstar*, parter i detta protokoll som är närvarande och lämnar ja- eller nej-röster, dock kan stadgekonferensen besluta om en arbetsordning som gör det möjligt för parterna att fatta sådana beslut per capsulam.

reporting requirements, as well as for identifying areas of cooperation in accordance with Article 9.

Article 11

Secretariat and financing

(1) The Secretariat established under Article 35 of the Energy Charter Treaty shall provide the Charter Conference with all necessary assistance for the performance of its duties under this Protocol and provide such other services in support of the Protocol as may be required from time to time, subject to approval by the Charter Conference.

(2) The costs of the Secretariat and Charter Conference arising from this Protocol shall be met by the Contracting Parties to this Protocol according to their capacity to pay, determined according to the formula specified in Annex B to the Energy Charter Treaty.

Article 12

Voting

(1) Unanimity of Contracting Parties Present and Voting at the meeting of the Charter Conference where such matters fall to be decided shall be required for decisions to:

- (a) adopt amendments to this Protocol; and
- (b) approve accessions to this Protocol under Article 16.

Contracting Parties shall make every effort to reach agreement by consensus on any other matter requiring their decision under this Protocol. If agreement cannot be reached by consensus, decisions on non-budgetary matters shall be taken by a three-fourths majority of Contracting Parties Present and Voting at the meeting of the Charter Conference at which such matters fall to be decided.

Decisions on budgetary matters shall be taken by a qualified majority of Contracting Parties whose assessed contributions under Article 11(2) represent, in combination, at least three-fourths of the total assessed contributions.

(2) For purposes of this Article, "Contracting Parties Present and Voting" means Contracting Parties to this Protocol present and casting affirmative or negative votes, provided that the Charter Conference may decide upon rules of procedure to enable such decisions to be taken by Contracting Parties by correspondence.

3. Med undantag för vad som sagts i punkt 1 beträffande budgetfrågor, är inget beslut som avses i denna artikel giltigt om det inte har stöd av en enkel majoritet av parterna.

4. En regional organisation för ekonomisk integration skall, när den röstar, ha så många röster som den har medlemsstater som är parter i detta protokoll, dock får en sådan organisation inte utöva sin rösträtt om dess medlemsstater gör det, och omvänt.

5. Om en part framhårdar i att inte fullgöra sina ekonomiska förpliktelser enligt detta protokoll får stadgekonferensen helt eller delvis upphäva dennes rösträtt.

Artikel 13

Förhållande till energistadgefördraget

1. Om bestämmelser i detta protokoll skulle vara oförenliga med bestämmelser i energistadgefördraget, skall bestämmelserna i energistadgefördraget ta över i den delen.

2. Artiklarna 10.1 och 12.1—12.3 skall inte tillämpas på omröstning i stadgekonferensen rörande ändringar i detta protokoll, som anvisar uppgifter eller funktioner till stadgekonferensen eller sekretariatet, vilka skall upprättas enligt energistadgefördraget.

DEL V

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 14

Undertecknande

Detta protokoll skall stå öppet för undertecknande från den 17 december 1994 till den 16 juni 1995 av stater och regionala organisationer för ekonomisk integration vars företrädare undertecknat stadgan och energistadgefördraget.

Artikel 15

Ratifikation, antagande eller godkännande

Protokollet skall vara föremål för ratifikation, godtagande eller godkännande av sig-

(3) Except as provided in paragraph (1) in relation to budgetary matters, no decision referred to in this Article shall be valid unless it has the support of a simple majority of Contracting Parties.

(4) A Regional Economic Integration Organization shall, when voting, have a number of votes equal to the number of its member states which are Contracting Parties to this Protocol; provided that such an Organization shall not exercise its right to vote if its member states exercise theirs, and vice versa.

(5) In the event of persistent arrears in a Contracting Party's discharge of financial obligations under this Protocol, the Charter Conference may suspend that Contracting Party's voting rights in whole or in part.

Article 13

Relation to the Energy Charter Treaty

(1) In the event of inconsistency between the provisions of this Protocol and the provisions of the Energy Charter Treaty, the provisions of the Energy Charter Treaty shall, to the extent of the inconsistency, prevail.

(2) Article 10(1) and Article 12(1) to (3) shall not apply to votes in the Charter Conference on amendments to this Protocol which assign duties or functions to the Charter Conference or the Secretariat, the establishment of which is provided for in the Energy Charter Treaty.

PART V

FINAL PROVISIONS

Article 14

Signature

This Protocol shall be open for signature at Lisbon from 17 December 1994 to 16 June 1995 by the states and Regional Economic Integration Organizations whose representatives have signed the Charter and the Energy Charter Treaty.

Article 15

Ratification, acceptance or approval

This Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval by signatories.

natärer. Ratifikations-, antagande- eller godkännandeinstrument skall deponeras hos depositarien.

Artikel 16

Anslutning

Protokollet skall stå öppet för anslutning från den dag då det stängs för undertecknande, av stater och regionala organisationer för ekonomisk integration, som undertecknat stadgan och är parter i energistadgefördraget, på villkor som skall godkännas av stadgekonferensen. Anslutningsinstrumenten skall deponeras hos depositarien.

Artikel 17

Ändringar

1. Alla parter får föreslå ändringar i detta protokoll.

2. Sekretariatet skall meddela parterna texter till föreslagna ändringar i protokollet minst tre månader före den dag då det läggs fram för antagande av stadgekonferensen.

3. Texter till ändringar i protokollet, som godkänts av stadgekonferensen, skall av sekretariatet anmälas till depositarien, som skall översända dem till alla parter för ratifikation, antagande eller godkännande.

4. Ratifikations-, godtagande-, eller godkännandeinstrument avseende ändringar i detta protokoll skall deponeras hos depositarien. Ändringarna träder i kraft mellan de parter som ratificerat, godtagit eller godkänt dem, den trettionde dagen efter deposition hos depositarien av ratifikations-, antagande-, eller godkännandeinstrument från minst tre fjärdedelar av parterna. Därefter träder ändringar i kraft för alla övriga parter den trettionde dagen efter den då de deponerar sina ratifikations-, antagande-, eller godkännandeinstrument.

Artikel 18

Ikraftträdande

1. Detta protokoll träder i kraft den tret-

ty Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.

Article 16

Accession

This Protocol shall be open for accession, from the date on which the Protocol is closed for signature, by states and Regional Economic Integration Organizations which have signed the Charter and are Contracting Parties to the Energy Charter Treaty, on terms to be approved by the Charter Conference. The instruments of accession shall be deposited with the Depositary.

Article 17

Amendments

(1) Any Contracting Party may propose amendments to this Protocol.

(2) The text of any proposed amendment to this Protocol shall be communicated to Contracting Parties by the Secretariat at least three months before the date on which it is proposed for adoption by the Charter Conference.

(3) Amendments to this Protocol, texts of which have been adopted by the Charter Conference, shall be communicated by the Secretariat to the Depositary which shall submit them to all Contracting Parties for ratification, acceptance or approval.

(4) Instruments of ratification, acceptance or approval of amendments to this Protocol shall be deposited with the Depositary. Amendments shall enter into force between Contracting Parties having ratified, accepted or approved them on the thirtieth day after deposit with the Depositary of instruments of ratification, acceptance or approval by at least three-fourths of the Contracting Parties. Thereafter the amendments shall enter into force for any other Contracting Party on the thirtieth day after that Contracting Party deposits its instrument of ratification, acceptance or approval of the amendments.

Article 18

Entry into force

(1) This Protocol shall enter into force on

tionde dagen efter den dag då det femtonde ratifikations-, antagande-, eller godkännandeinstrumentet eller anslutningsinstrumentet deponerats av en stat eller regional organisation för ekonomisk integration, som är undertecknare av stadgan och part i energistadgefördraget, eller samma dag som energistadgefördraget träder i kraft, beroende på vilket som inträffar sist.

2. För alla stater eller regionala organisationer för ekonomisk integration för vilka energistadgefördraget trätt i kraft och som ratificerar, godtar eller godkänner detta protokoll, eller som ansluter sig till det sedan protokollet trätt i kraft enligt punkt 1, skall protokollet träda i kraft den trettionde dagen efter den dag då sådan stat eller regional organisation för ekonomisk integration deponerar sitt ratifikations-, antagande-, godkännande-, eller anslutningsinstrument.

3. I punkt 1 skall instrument som deponeras av en regional organisation för ekonomisk integration inte räknas som tillägg till instrument som deponerats av sådan organisations medlemsstater.

Artikel 19

Reservations

Inga reservationer får göras mot detta protokoll.

Artikel 20

Frånträde

1. Alla parter får, när som helst efter det att protokollet trätt i kraft för dem, frånträda protokollet genom skriftlig anmälan till depositarien.

2. Alla parter som frånträder energistadgefördraget skall anses ha frånträtt protokollet.

3. Den faktiska frånträdatedagen enligt punkt 1 skall inträffa nittio dagar efter den då depositarien erhåller anmälan. Den faktiska frånträdatedagen enligt punkt 2 skall sammanfalla med dagen för frånträdande av energistadgefördraget.

the thirtieth day after the date of deposit of the fifteenth instrument of ratification, acceptance or approval thereof, or of accession thereto, by a state or Regional Economic Integration Organization which is a signatory to the Charter and a Contracting Party to the Energy Charter Treaty or on the same date as the Energy Charter Treaty enters into force, whichever is later.

(2) For each state or Regional Economic Integration Organization for which the Energy Charter Treaty has entered into force and which ratifies, accepts, or approves this Protocol or accedes thereto after the Protocol has entered into force in accordance with paragraph (1), the Protocol shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such state or Regional Economic Integration Organization of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession.

(3) For the purposes of paragraph (1), any instrument deposited by a Regional Economic Integration Organization shall not be counted as additional to those deposited by member states of such Organization.

Article 19

Reservations

No reservations may be made to this Protocol.

Article 20

Withdrawal

(1) At any time after this Protocol has entered into force for a Contracting Party, that Contracting Party may give written notification to the Depositary of its withdrawal from the Protocol.

(2) Any Contracting Party which withdraws from the Energy Charter Treaty shall be considered as also having withdrawn from this Protocol.

(3) The effective date of withdrawal under paragraph (1) shall be ninety days after receipt of notification by the Depositary. The effective date of withdrawal under paragraph (2) shall be the same as the effective date of withdrawal from the Energy Charter Treaty.

Artikel 21

Depositarie

Regeringen i Portugal skall vara depositarie av detta protokoll.

Artikel 22

Autentiska texter

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll på engelska, franska, tyska, italienska, ryska och spanska, där alla texter har lika giltighet, i ett original, som skall deponeras hos regeringen i Portugal.

Article 21

Depositary

The Government of the Portuguese Republic shall be the Depositary of this Protocol.

Article 22

Authentic texts

In witness whereof the undersigned, being duly authorized to that effect, have signed this Protocol in English, French, German, Italian, Russian and Spanish, of which every text is equally authentic, in one original, which will be deposited with the Government of the Portuguese Republic.

*BILAGA***Illustrativ och icke uttömmande förteckning över tänkbara samarbetsområden enligt artikel 9**

Utveckling av program för energieffektivisering, inklusive identifikation av hinder och potential för energieffektivisering, samt utveckling av energimärkning och normer för energieffektivitet.

Bedömning av energicykelns miljöeffekter.

Utveckling av ekonomiska, rättsliga och administrativa styrmedel.

Tekniköverföring, tekniskt bistånd och industriella samriskföretag i överensstämmelse med internationella regler för äganderätt och andra tillämpliga internationella överenskomelser.

Forskning och utveckling.

Utbildning, övning, information och statistik.

Identifikation och utvärdering av åtgärder, såsom beskattning eller andra marknadsbaserade styrmedel, inklusive överlåtbara utsläppsrätter, som tar hänsyn till externa kostnader och vinster särskilt i samband med miljön.

Energianalyser och utformning av handlingsprogram:

— bedömning av potentialer för energieffektivisering,

— analyser och statistik rörande energiefterfrågan,

— utveckling av rättsliga och administrativa styrmedel,

— integrerad resursplanering och styrning av efterfrågesidan,

— miljökonsekvensbeskrivningar, omfattande större energiprojekt.

Utvärdering av ekonomiska styrmedel för förbättring av energieffektivitet och miljömål.

Analys av energieffektivitet i samband med raffinering, omvandling, transport och distribution av kolväten.

*ANNEX***Illustrative and non-exhaustive list of possible areas of cooperation pursuant to Article 9**

Development of energy efficiency programmes, including identifying energy efficiency barriers and potentials, and the development of energy labelling and efficiency standards;

Assessment of the Environmental Impacts of the Energy Cycle;

Development of economic, legislative and regulatory measures;

Technology transfer, technical assistance and industrial joint ventures subject to international property rights regimes and other applicable international agreements;

Research and development;

Education, training, information and statistics;

Identification and assessment of measures such as fiscal or other market-based instruments, including tradeable permits to take account of external, notably environmental, costs and benefits.

Energy analysis and policy formulation:

— assessment of energy efficiency potentials;

— energy demand analysis and statistics;

— development of legislative and regulatory measures;

— integrated resource planning and demand side management;

— Environmental Impact assessment, including major energy projects.

Evaluation of economic instruments for Improving Energy Efficiency and environmental objectives.

Energy efficiency analysis in refining, conversion, transport and distribution of hydro-carbons.

Förbättring av energieffektivitet i generering och överföring av elkraft:

- kombinerad produktion av el och värme
- anläggningskomponenter (ångpannor, turbiner, generatorer etc.),
- integrering av kraftnät

Förbättring av energieffektiviteten inom byggnadssektorn:

- normer för värmeisolering, passiv solenergi och ventilation,
- system för lokaluppvärmning och luftkonditionering,
- högeffektiva låg-NO_x brännare
- teknik för mätning inklusive individuell mätning,
- hushållsapparater och belysning.

Kommuner och lokal samhällsservice:

- fjärrvärmesystem,
- effektiva system för gasdistribution,
- teknik för energiplanering,
- vänortssamarbete mellan städer eller andra lämpliga geografiska enheter,
- energihantering i städer och offentliga byggnader,
- sophantering och återvinning av energi ur avfall.

Förbättring av energieffektivitet inom industrisektorn:

- samriskföretag,
- kaskadkoppling, kombinerad produktion av kraft och värme och återvinning av spillvärme,
- energirevisioner.

Förbättring av energieffektiviteten inom transportsektorn:

- normer för motorfordons prestanda,
- utveckling av effektiv infrastruktur för transport.

Information:

- utveckling av medvetenhet,
- databaser: anslutning, tekniska specifikationer, informationssystem,
- spridning, insamling och kollationering av teknisk information,
- beteendestudier.

Utbildning:

- utbyte av energiansvariga chefer, tjänstemän, ingenjörer och studenter,
- anordnande av internationella kurser.

Finansiering:

- utveckling av juridiska ramar,
- tredjepartsfinansiering,
- samriskföretag,
- samfinansiering.

Improving Energy Efficiency in power generation and transmission:

- cogeneration;
- plant component (boilers, turbines, generators, etc);
- network integration.

Improving Energy Efficiency in the building sector:

- thermal insulation standards, passive solar and ventilation;
- space heating and air conditioning systems;
- high efficiency low NO_x burners;
- metering technologies and individual metering;
- domestic appliances and lighting.

Municipalities and local community services:

- district heating systems;
- efficient gas distribution systems;
- energy planning technologies;
- twinning of towns or of other relevant territorial entities;
- energy management in cities and in public buildings;
- waste management and energy recovery of waste.

Improving Energy Efficiency in the industrial sector:

- joint ventures;
- energy cascading, cogeneration and waste heat recovery;

- energy audits.

Improving Energy Efficiency in the transport sector:

- motor vehicle performance standards;
- development of efficient transport infrastructures.

Information:

- awareness creation;
- data bases: access, technical specifications, information systems;
- dissemination, collection and collation of technical information;
- behavioural studies.

Training and education:

- exchanges of energy managers, officials, engineers and students;
- organization of international training courses.

Financing:

- development of legal framework;
- Third Party Financing;
- joint ventures;
- co-financing.